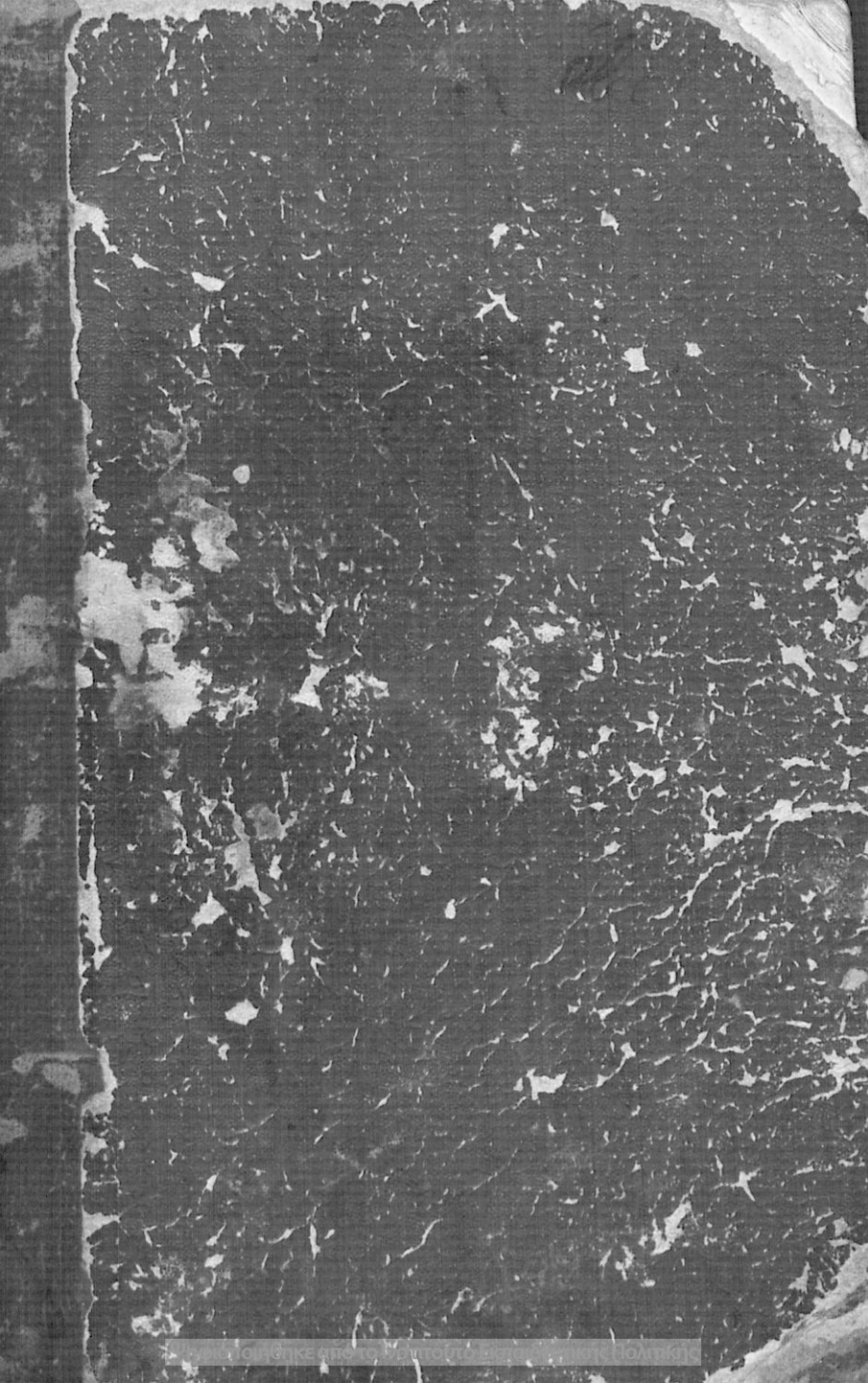

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

W. A. W.

A handwritten signature or mark, possibly a stylized 'K' or 'L', located in the upper left quadrant of the page.

WR

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ

Τῇ

α. Κυρ. Βαλαχίτοι

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ ΕΝΕΚΕΝ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ ΕΝΕΚΕΙΝ

1873.191

ΕΠΙΤΟΜΗ

ΤΩΝ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΒΙΩΝ

ΤΟΥ

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΔΙΑ ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

ΠΡΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΝ

ὑπὸ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΒΑΣΗ.

Ἐκδοσις δευτέρα βελτιωθεῖσα διὰ προσθηκῶν.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΠΑΡΑ ΤΩ ΕΚΔΟΤΗ Σ. Κ. ΒΑΣΕΤΩ.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ	§	ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
Πλ. Ῥόμης 9.	§	Ὁδ. Ἑρμοῦ 178.

~~~~~
1875.

Ἐπιφυλάσσομαι πᾶν ἰδιοκτησίας δικαίωμά μου
ἐπὶ τοῦ παρόντος βιβλίου.

Μ. Α. Ν.

Λογ. ἐγκ. 3476.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 4 Ἰουνίου 1870.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

Πρὸς τοὺς δημοδιδασκάλους τοῦ Κράτους.

Τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀντωνίου Βλάση συνταχθεῖσαν Ἐπιτομὴν τῆς
εἰς τὸ ἀπλοῦν μεταφράσεως τῶν Παραλλήλων βίων τοῦ
Πλουτάρχου πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων συνιστῶν-
τες ὑμῖν ὡς ἀναγνωστικὸν βιβλίον, προτρέπομεν ὑμᾶς νὰ τὸ εἰσα-
γάγητε εἰς τὰ παρ' ὑμῶν διευθυνόμενα σχολεῖα ὡς ἀνάγνωσμα ἁ-
φεικτον πρὸς παρόρμησιν ἀρετῆς διὰ θαυμαστῶν καὶ οἰκείων τοῖς
Ἑλλήνων παισὶ παραδειγμάτων.

Ὁ Ὑπουργὸς
Α. Δ. ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ.

Ἀλέξ. Ι. Βλάχος.

Αριθ. Πρωτ. 10186.

Εν Αθήναις, τῇ 11 Ὀβρίου 1872.

Διεκπ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ ΓΥΟΤΡΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

Πρὸς τοὺς Δημοδιδασκάλους.

Ὁ Κ. Ἀντ. Βλάσης ἀνατυπώσας εἰς δευτέραν ἔκδοσιν μετὰ προσ-
θηκῶν καὶ ἐπιδιορθώσεων τὴν ὑπ' αὐτοῦ συνταχθεῖσαν καὶ ἐκδοθεῖ-
σαν πρὸ διετίας *Ἐπιτομὴν* τῆς εἰς τὸ ἀπλοῦν μεταφράσεως τῶν
παράλληλων βίων τοῦ Πλουτάρχου ἐξητήσατο νέαν αὐτῆς παρὰ τοῦ
Ἰπουργείου σύστασιν. Ἐπειδὴ οἱ παράλληλοι τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἠθικω-
τάτου τούτου φιλοσόφου εἶναι ἤδη ἀπ' αἰώνων αὐτοσύστατον καὶ
πάγκοινων ἀνάγνωμα, δύνασθε ἀνενδοιάστως νὰ παραδεχθῆτε τὸ βι-
βλίον ὡς ἀναγνωστικὸν κατὰ προτίμησιν πολλῶν ἄλλων ἐν ταῖς
σχολαίαις, ἃ διέπετε.

Ὁ Ἰπουργὸς

Δ. ΔΡΟΣΟΣ.

Ἀλέξ. Ι. Βλάχος.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ε πρώτη έκδοσις τοῦ παρόντος βιβλίου ἐκ 2,000 ἀντιτύπων ἐξηντλήθη ταχύτερον ἢ ὅσον προσεδόκων. Ἡ δευτέρα ἐγένετο μετὰ βελτιώσεων καὶ προσθηκῶν, ἰδίως εἰς τοὺς Ἑλληνικοὺς βίους, τὸ δὲ Σ. Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως εὐηρεστήθη νὰ συστήσῃ ἐκ νέου τὸ ἔργον εἰς τοὺς ἀρμοδίους τῆς παιδείας λειτουργοὺς διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 10186 ἐγκυκλίου του κατωτέρω καταχωριζομένης.

Ἐνταῦθα περιορίζομαι νὰ ἐπαναλάβω τὰ ἐξῆς βραχέα ἐκ τοῦ προλόγου τῆς πρώτης ἐκδόσεως· «Τῶν μεγάλων ἀνδρῶν αἱ πράξεις καὶ οἱ χαρακτῆρες ἀποτελοῦσι τὴν ἀνθρώπινον ἱστορίαν ἥτις εἶναι τὸ πρακτικώτατον καὶ χρησιμώτατον ἠθικὸν μάθημα εἰς πάσας τῶν πολιτῶν τὰς τάξεις . . . ὀλίγα δὲ ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ συγγράμματα πρακτικῆς ἠθικῆς, οἷον τὸ τῶν παραλλήλων βίων τῶν μεγίστων Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, καὶ τοιαύτης ὕλης διδασκαλία πρὸς τὴν τρυφερὰν ἡλικίαν προπαρασκευάζει ἐνῶρις τὴν τε καρδίαν καὶ τὸ πνεῦμα εἰς τὴν κατανόησιν καὶ τὴν εὐγενῆ ἀπομίμησιν τῶν μεγάλων καὶ ὠραίων ἔργων τοῦ ἀν-

θρώπου ὡς ἀτόμου καὶ πολίτου.» Ἐν τῇ συντάξει δὲ τῆς Ἐπιτομῆς βάσιν ἔλαβον τὰ κυριώδη γεγονότα καὶ τοὺς προέχοντας χαρακτῆρας τῶν ἀνδρῶν, ἀγωνισθεὶς ὡς εἰπεῖν, νὰ φωτογραφήσω ἐν μικρῷ τὰς μεγαλογραφίας τῶν ἀρχαίων ἡγεμόνων καὶ διδασκάλων τῆς κοινωνίας».

Ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει ἐδόθη καὶ προσοχὴ λεπτομερεστέρα εἰς τὰ καθ' ἕκαστα.

Ἐν Ἀθήναις 8 Νοεμβρίου 1872.

ANTONIOΣ ΒΛΑΣΗΣ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

	Σελ.
Εἰσαγωγή	1
Πρὸ Χριστοῦ	
Θησεύς	5
Ῥωμύλος	13
Λυκοῦργος.	21
Νουρᾶς	25
Σόλων.	30
Ποπλικόλας.	35
Θεμιστοκλῆς	40
Κάμιλλος.	47
Περικλῆς	55
Φάβιος Μάξιμος.	58
Ἀλκιβιάδης	61
Κοριοράνος	64
Τιμολέων	67
Λίμιλιος Παῦλος	69
Πελοπίδας	73
Μάρκελλος	75
Ἀριστείδης	77
Μ. Κάτων	81
Φιλοποίμην	84
Φλαμινίνος	87
Πύρρος	91
Μάριος	94

Λύσανδρος	403	98
Σύλλας	93	101
Κίμων	468	104
Λούκουλλος	71	108
Νικίας	413	111
Κράσσοι	74	113
Σερτώριος	81	116
Ευμένης	314	118
Άγησίλαος	395	120
Πομπήιος	79	122
Άλέξανδρος	334	127
Καΐσαρ	57	134
Φωκίων	316	139
Κάτων ο νεώτερος	71	143
Άγρις καὶ Κλεομένης	225	145
Τιβέριος ὁ Γάιος Γράκχοι	121	149
Δημοσθένης	350	151
Κικέρων	78	155
Άρταξέρξης	399	159
Δημήτριος	312	164
Άντώνιος	40	167
Δίων	355	170
Βροῦτος	42	173
Άρατος	249	176
Γάλλος, Όθων	71	180

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

 ΟΛΛΟΙ σοφοὶ ἄνθρωποι ἔγραψαν τὴν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν τοῦ κόσμου ἀπὸ τῆς ἀρχῆς (ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ.) μέχρι τῆς σήμερον. Ἐὰν ἡ ἱστορία περιλαμβάνῃ ὅλα τὰ ἔθνη, λέγεται παγκόσμιος ἢ γενική· ἐὰν ὁμιλῇ περὶ ἑνὸς μόνου ἔθνους, εἶναι μερική καὶ λαμβάνει τὸ ὄνομα τοῦ ἱστορουμένου ἔθνους, οἷον «ἱστορία τῆς Ἑλλάδος», «ἱστορία τῆς Ἀγγλίας», «ἱστορία τῆς Γαλλίας», κλπ. καὶ ἐὰν περὶ ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου, λέγεται βιογραφία ἢ βίος· οἷον βίος Ἀλεξάνδρου, ἢ μόνον «Ἀλέξανδρος».

Ὁ Πλούταρχος, περίφημος σοφὸς Ἕλληन, ἀκμάσας τὸν πρῶτον αἰῶνα μετὰ Χριστόν, ἔγραψε περὶ πολλῶν πραγμάτων, ἀλλὰ τὸ κάλλιστον σύγγραμμά του εἶναι βιογραφίαι, ἢ βίοι τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀρχαίας Ρώμης, δηλαδὴ τῆς Ἰταλίας· ὀνομάζονται δὲ παράλληλοι, διότι ὁ Πλούταρχος ἔγραψε καὶ σύγκρισιν ἢ παραλληλισμὸν ἑνὸς ἐκάστου τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἓνα ἕκαστον τῶν Ρωμαίων.

Οἱ βίοι οὗτοι ἄρχονται ἀπὸ τοῦ ἥρωος Θησέως ἀρ-

χαιοτάτου βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν, δηλαδή ἀπὸ τοῦ 1230 πρὸ Χριστοῦ καὶ τελειοῦν μέχρι τοῦ Ὀθωνος αὐτοκράτορος τῆς Ῥώμης, ἦτοι μέχρι τοῦ 70 μετὰ Χριστὸν, ὃ ἐστὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως ἐπὶ χρονικὸν διάστημα 1300 ἐτῶν.

Ὁ Πλούταρχος ἔγραψε πολλοὺς βίους, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐξ αὐτῶν μόνον πεντήκοντα περιεσώθησαν ὡς πολυτιμώτατον κειμήλιον τῆς ἀνθρωπίνου ἱστορίας. Τὰ βιογραφούμενα πρόσωπα εἰσὶ βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες, στρατηγοὶ, πολιτικοὶ, νομοθέται καὶ ῥήτορες. Ἐκ τῶν πεντήκοντα τούτων ἀνδρῶν 25 εἰσὶν Ἕλληνες (ἐξ ὧν τέσσαρες Μακεδόνες, εἰς Ἰππειρώτης, εἰς Συρακούσιος, δέκα Ἀθηναῖοι, εἰς Θηβαῖος καὶ ὀκτὼ Πελοποννήσιοι*), 24 Ῥωμαῖοι ἢ Ἰταλοὶ καὶ 1 Πέρσης.

Ὁ Πλούταρχος ἐγεννήθη ἐν Χαιρωνείᾳ περὶ τὸ 50^{ον} ἔτος Μ. Χ. καὶ ἀπεβίωσεν αὐτοῦ γηράσας ὑπὲρ τὰ ἐβδόμηκοντα ἔτη ἐπὶ τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ. Ἡ Χαιρώνεια ἦτο πόλις μικρὰ τῆς Βοιωτίας, ἀπέχουσα τῆς νῦν Λεβαδίας ὀλίγας ὥρας. Σήμερον ὀνομάζεται *δημιος Χαιρωνείας* ἡ χώρα ἡ περὶ τῆς μὴ ὑπαρχούσης πλέον ἀρχαίας ἐκείνης πόλεως, καὶ σύγκειται ἐκ χωρίων.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πλουτάρχου ἡ πατρίς ἡμῶν, ἡ Ἑλλάς δὲν ἦτον ἐλευθέρα, διότι πρὸ ἑκατὸν καὶ ἐπέ-

* Ἐκ τῶν Πελοποννησίων 3 εἰσὶ Σπαρτιᾶται, 1 Κορίνθιος, 1 Σικωνῆσιος καὶ 1 Μεγαλοπολίτης.

κείνη (170 Π. Χ.) ἐτῶν τὴν εἶχον κατακτήσει οἱ Ῥωμαῖοι καὶ τὴν κατέστησαν ἐπαρχίαν Ῥωμαϊκὴν. Ὁ Πλούταρχος ἐμαθήτευσεν πρῶτον εἰς τὴν πατρίδα του, ἔπειτα εἰς τοὺς Δελφοὺς, πόλιν τῆς Φωκίδος πλησίον τοῦ Παρνασσοῦ, καὶ τελευταῖον εἰς Ἀθήνας ὅπου τὰ γράμματα καὶ ἡ σοφία ἤκμαζον ἀκόμη καὶ ὑπὸ τὴν δουλείαν.

Ὁ Πλούταρχος ἠγάπα πολὺ τὴν πατρίδα του, ἦν καὶ ὑπηρέτησεν ὡς πολιτικὸς ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ νεότητος· ἦτον ἄνθρωπος ἀγαθώτατος καὶ ἠθικώτατος, τὰ δὲ ἠθικὰ συγγράμματά του μαρτυροῦσι τὴν μεγάλην φιλάνθρωπίαν καὶ φιλοπατρίαν του, καὶ τὸ πάθος ὅπερ εἶχεν εἰς τὸ νὰ πράττῃ τὸ καλόν. Μετέβη εἰς Ἀλεξάνδρειαν πρὸς σπουδὴν, κατ' ἐπανάληψιν δὲ εἰς Ῥώμην, ὅπου ἐδίδασκε δημοσίως τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Τὸν ἐτίμων ἐκεῖ καὶ τὸν ἐσέβοντο οἱ πρῶτοι καὶ σημαντικώτατοι πολῖται τῆς Ῥώμης, καὶ εἶχε πολυπληθεῖς ἀκροατὰς, ἐξ ὧν, ὡς λέγεται ὑπῆρξε καὶ ὁ Τραϊανὸς, μετέπειτα αὐτοκράτωρ τῶν Ῥωμαίων γινόμενος (97—117 Μ. Χ.). Οἱ νεώτεροι θαυμάζουσι τοὺς παραλλήλους βίους του, καὶ οἱ φιλόδοξοι θεωροῦσι δόξαν μεγάλην ἂν τις τοὺς ὀνομάσῃ «ἄνδρας τοῦ Πλουτάρχου». Ἐξ ὅλων τῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος οὗτος εἶναι ὁ πλέον ἀγαπητὸς εἰς τοὺς πεπαιδευμένους Εὐρωπαίους, καὶ εἰς μάλιστα αὐτῶν εἶπεν ὅτι, ἂν ἔπρεπε νὰ καῶσιν ὅλα τὰ βιβλία, ἐκτὸς ἐνός, ἤθελε προτιμήσει νὰ σώσῃ τὸν Πλούταρχον.

Ἡμεῖς λοιπὸν οἱ Ἕλληνες χρεωστοῦμεν περισσότερον τῶν ἄλλων νὰ ἀναγνώσωμεν καὶ νὰ μελετήσωμεν τὸν Πλούταρχον, ὅστις τιμᾶται τοσοῦτον ὑπὸ τῶν ξένων, θεωρεῖται ὡς ὁ πολυτιμότερος ἱστορικός καὶ ἠθικολόγος καὶ περιποιεῖ δόξαν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι ἐπιτομὴ, δηλαδὴ συντόμευσις τῶν *παράλληλων βίων*, περιέχουσα εἰς γλῶσσαν εὐληπτον τὰς κυριωτέρας πράξεις καὶ τὰ παθήματα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων τὴν ἱστορίαν ἔγραψεν, ὡς εἵπομεν, ὁ Πλούταρχος.

ΘΗΣΕΥΣ.

Ὁ βίος τοῦ Θησέως εἶναι μεμιγμένος μὲ τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν, καὶ θεωρεῖται ὁ βασιλεὺς οὗτος ὡς ἥρως καὶ ἡμίθεος, καθὼς ὁ συγγενὴς του (ἐξάδελφος) Ἡρακλῆς, καὶ ὁ Ῥωμύλος τῆς Ἰταλίας. Τὸ ἐν Ἀθήναις σωζόμενον ἔτι Θησεῖον εἶναι ναὸς πρὸς τιμὴν καὶ λατρείαν αὐτοῦ οἰκοδομηθεὶς· ἐνομιζέτο δὲ ὡς πολιούχος τῶν Ἀθηνῶν, ἢ, ὡς ἂν ἡμεῖς ἐλέγομεν, ἅγιος προστάτης τῆς πόλεως. Θὰ χωρίσωμεν ὅμως ἀπὸ τὴν μυθολογίαν τὸ πραγματικῶς ἢ τὸ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἱστορικὸν μέρος.

Λέγεται ὅτι κατήγετο ἀπὸ τὴν σειρὰν τῶν πρώτων βασιλέων τῆς Ἀττικῆς καὶ ἦτον υἱὸς τοῦ Αἰγέως καὶ τῆς Αἴθρας θυγατρὸς τοῦ Πιθθέως κατοικοῦ τῆς Τροιζῆνος, ἀνδρὸς λογίου καὶ σοφωτάτου, ὅστις καὶ ἀνέθρεψε τὸν Θησέα μέχρι τοῦ δεκάτου ἔκτου ἔτους τῆς ἡλικίας του. Ἡ μυθολογία λέγει, ὅτι ἦτον υἱὸς τοῦ θεοῦ τῆς θαλάσσης Ποσειδῶνος καὶ τῆς Αἴθρας· εἰκάζεται δὲ ὅτι ἐγεννήθη περὶ τὸ 1230 ἔτος Π. Χρ.

Ἦτο λοιπὸν ὁ Θησεὺς μόλις ἐκκαιδεκαέτης ὅτε ἤρχισε τὰ ἡρωϊκὰ αὐτοῦ ἀνδραγαθήματα. Ὁ πατήρ του

χωριζόμενος ἀπὸ τὴν Αἴθραν, ἐνῶ αὕτη ἦτον εἰσέτι ἔγκυος, ἔκρυψε ξίφος καὶ ζευγος πεδίλων ὑπὸ μεγά-
λην πέτραν καὶ εἶπεν αὐτῇ, ἂν γεννήσῃ υἱόν, ὅστις νὰ
δυνηθῇ νὰ μετακινήσῃ μόνος μὲ τὰς χεῖράς του τὴν
πέτραν καὶ λάβῃ τὸ ξίφος καὶ τὰ πέδιλα (σύμβολα
πολεμικῆς ἀνδρίας καὶ ἰσχύος), νὰ τὸν στείλῃ πρὸς
αὐτὸν εἰς Ἀθήνας, χωρὶς νὰ γινώσκῃ οὐδεὶς ἄλλος τὸ
μυστικὸν τοῦτο. Ὁ Θησεὺς μετεκίνησε τὴν πέτραν
μόνος, ἔλαβε τὰ κεκρυμμένα, τὰ ἐφόρησε καὶ ἐπορεύ-
θη πρὸς τὸν πατέρα ἀφοῦ ἔμαθε παρὰ τῆς μητρὸς
ποῖος ἦτο.

Φιλότιμος δὲ ὢν καὶ ὑψηλὰ ἔχων φρονήματα, ἠθέ-
λησε νὰ φέρῃ πρὸς τὸν πατέρα του ὡς γνώρισμα τῆς
βασιλικῆς του καταγωγῆς οὐχὶ ξίφος καὶ πέδιλα, ἀλλὰ
πράξεις γενναίας καὶ μεγάλας. Διὰ τοῦτο ἐπορεύθη
οὐχὶ διὰ θαλάσσης, ἀλλὰ διὰ τῆς ξηρᾶς τὴν ὁποίαν
τότε ἐκυρίευον περιβόητοι καὶ ἀνθρωποκτόνοι λησταί.
Ἀπὸ τῆς Τροιζῆνος λοιπὸν (τοῦ νῦν Πόρου) ὀπλισθεὶς
μὲ ἡράκλειον ρόπαλον (σύνηθες ὄπλον τῶν ἀρχαίων)
ἦλθε πεζὸς εἰς Ἀθήνας, καὶ καθ' ὁδὸν ἐφόνευσεν ἐν τῷ
ἰσθμῷ τῆς Κορίνθου τὸν ληστὴν Σίννιν τὸν Πιτυο-
κάμπτην. Εἰς Κρομμυῶνα θέσιν μεταξὺ Κορίνθου καὶ
Μεγάρων γυναικὰ λήσταρχον, ἣν ἡ μυθολογία ἔπλα-
σεν ὅτι ἦτον ἀγρία χοῖρος· ἐμπρὸς τῆς Μεγαρίδος ἐθα-
νάτωσε τὸν ληστὴν Σκίρωνα, εἰς τὴν Ἐλευσίνα τοὺς
ληστὰς Κερκύονα καὶ Προκρούστην. Ἐκτὸς τούτων εἶχε

φύλασσε πρότερον εἰς Ἐπιδαύριαν τὸν λεηστήν Περιφρή-
την τοῦ ὁποίου ἔλαβε τὴν κορύνην ἢ ῥόπαλον.

Ὅτε ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὁ βασιλικὸς οἶκος τοῦ
πατρός του ἦτον ἄνω κάτω, διότι ἐζήτουν ἄλλοι συγ-
γενεῖς του, οἱ Παλλαντίδαι, (υἱοὶ τοῦ Πάλλαντος) νὰ
καταλάβωσι τὸν θρόνον. Ἀλλ' ὁ Θησεὺς γνωρισθεὶς
μετὰ τοῦ Αἰγέως ἐπολέμησε πρὸς ἐκείνους καὶ τοὺς
ἐδίωξεν. Ἐπειτα συνέλαβε ζωντανὸν τὸν ἄγριον ταῦρον
τοῦ Μαραθῶνος, ὅστις ἔβλαπτε τὸν τόπον καὶ τοὺς
ἀνθρώπους, καὶ τὸν ἐθυσίασεν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα.

Μέγα κατόρθωμα τοῦ Θησεῦς ἦτον ἡ ἐλευθέρωσις
τῆς πατρίδος του ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Μίνως βα-
σιλέως τῆς Κρήτης, εἰς ὃν οἱ συμπολιῖται τοῦ Ἀθηναῖοι
ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ στέλλωσιν ἀνὰ πᾶσαν ἑννεαετίαν
ἑπτὰ νέους καὶ ἑπτὰ παρθένους, ὅπως δουλεύωσιν ἐκεῖ.
Ἡ μυθολογία λέγει ὅτι τοὺς ἔτρωγε θηρίον τι ἐν Κρή-
τη ὀνομαζόμενον Μινώταυρος. Ὁ Θησεὺς ἐξεστράτευσεν
κατὰ τοῦ Μίνως, καὶ νικήσας αὐτὸν ἀπήλλαξε τὴν
πατρίδα του ἀπὸ τὸν σκληρὸν καὶ ἐξευτελιστικὸν ἐκεῖ-
νον φόρον. Ἐλάβεν ὡς σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ Μί-
νως Ἀριάδνην, ἥτις ὅμως ἀπέθανεν εἰς Κύπρον ἐκ το-
κετοῦ (γέννας)· καὶ ὁ Θησεὺς ἐνυμφεύθη (ὡς ἐπέτρεπεν
ἡ συνήθεια τοῦ καιροῦ ἐκείνου) τὴν Φαίδραν ἀδελφὴν
τῆς Ἀριάδνης.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Αἰγέως, ὁ Θησεὺς παρέλαβε
τὴν βασιλείαν τῆς Ἀττικῆς. Ἰστορεῖται δὲ ὅτι οἱ Ἀθη-

ναῖοι πρὸς τιμὴν του, τὸ πλοῖον ἐφ' οὗ ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ Μίνωος, τὸ διετήρησαν δι' ἀνανεώσεως τῶν ξύλων ἐπὶ 1000 ἔτη περίπου καὶ τὸ μετεχειρίζοντο ὡς ἱερὸν διὰ τὰς θρησκευτικὰς μόνον ἀποστολάς.

Ὁ Θησεύς, βασιλεὺς γενόμενος, ἐφρόντισεν εὐθὺς πῶς νὰ εὐτυχίσῃ καὶ νὰ δοξάσῃ τὴν πατρίδα του· ἡ ἱστορία λέγει ὅτι ὑπέπεσε καὶ εἰς σφάλματα, ἀλλὰ τὰ ὅσα ἔπραξεν ἀγαθὰ ὑπερβαίνουνσι πολὺ τὰ ἀμαρτήματα καὶ σχεδὸν τὰ ἐξαλείφουν.

Πρῶτος αὐτὸς τοὺς διεσπαρμένους κατοίκους τῆς Ἀττικῆς τοὺς συνήθροισεν εἰς ἓν ἄστυ, (πόλιν) τὰς Ἀθήνας, καὶ (παραβλέπων τὸ ἴδιόν του συμφέρον χάριν τοῦ γενικοῦ καλοῦ), προέτεινεν εἰς τοὺς δυνατοὺς πολίτευμα ἄνευ βασιλέως, ἥτοι δημοκρατίαν ἔχουσιν ἓνα ἀρχηγὸν εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἓνα ὑπουργὸν τῆς δικαιοσύνης ἢ νομοφύλακα, ἀφίνουσιν δὲ εἰς πάντας τοὺς ἄλλους πλήρη ἰσότητα. Κατήργησε λοιπὸν ὅλας τὰς πρότερον ἀρχάς, ὅσαι ἦσαν περιτταὶ καὶ ἐπιβλαβεῖς, καὶ καθιέρωσε μίαν μεγάλην καὶ γενικὴν ἑορτὴν δι' ὅλους, τὰ *Παραθήναια*, ὅπου δηλαδὴ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι συνεώρταζον ὡς μία μόνη οἰκογένεια.

Καὶ κατέστησε μὲν ἰσόνομον καὶ δημοκρατικὴν τὴν πατρίδα του, ἀλλὰ δὲν ἀφῆκε καὶ τὸν ὄχλον νὰ διοικῇ τὴν πολιτείαν. Ἐνομοθέτησεν ἵνα οἱ μὲν πεπαιδευμένοι κυβερνῶσι τὸν τόπον, οἱ δὲ ἄλλοι, οἱ κατώτεροι, καταγίνωνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, εἰς τὰς

τέχνας καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἐκυρίευσεν τὴν Μεγαρίδα καὶ τὴν ἤνωσεν μετὰ τῆς Ἀττικῆς, μετὰ δὲ τὴν ἔνωσιν ταύτην ἐσύστησεν εἰς τὸν Ἴσθμὸν τοὺς ἀγῶνας τοὺς καλουμένους Ἴσθμια πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος, ὡς εἶχε συστήσει ὁ Ἡρακλῆς ἐν Ἥλιδι τὰ Ὀλύμπια πρὸς τιμὴν τοῦ Διός. Ἔστησε δὲ καὶ στήλην εἰς τὸν Ἴσθμὸν μὲ δύο ἐπιγραφάς, ὧν ἡ μὲν πρὸς ἀνατολὰς ἦτον «αὐτ' Ἰωνία ὄχι Πελοπόννησος» ἡ δὲ πρὸς δυσμὰς «ὄχι Ἰωνία αὕτη, Πελοπόννησος».

Ἐπλευσεν ὕστερον εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ προσέβαλε τὰς Ἀμαζόννας γυναῖκας πολεμικάς καὶ βαρβάρους τῶν παραλίων ἐκείνων. Αἱ Ἀμαζόνες ἐπέδραμον μέχρι τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλ' ἐνίκηθησαν ὑπὸ τοῦ Θησεῦς γενομένης τῆς μάχης πλησίον τῆς Πηνυκὸς ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν.

Εὐσεβὲς ἔργον ἔπραξεν ὁ Θησεὺς πειθαναγκάσας τοὺς Θηβαίους νὰ μὴ ἐμποδίσωσι τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν ἐχθρῶν τῶν, οὓς εἶχον φονεύσει πολεμοῦντες πρὸς τοὺς Ἀργεῖους καὶ ἄλλους λαοὺς τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατεύσαντας ἐπὶ τὰς Θήβας.

Ἐνόσφῳ ἦτον ἀκόμη νέος ἀνὴρ καὶ ἔκλινε πρὸς τὰς ἡδονάς, ἡ κλίσις αὕτη τὸν παρέσυρεν εἰς πράξεις ἀναξίας μεγάλου βασιλέως καὶ ἥρωος καὶ δι' αὗτας ἡ ἱστορία τὸν κατηγορεῖ· ἀλλὰ καὶ ἔπαθε καὶ πολλὰς συμφορὰς ἐνεκα τῆς φιληδονίας του, ἐξ ὧν καὶ ἀπώλεσε τὴν ζωὴν. Οὕτω λόγου χάριν, μετὰ τοῦ φίλου τοῦ Περικλέους

ρίθου ἤρπασαν τὴν περιβόητον Ἑλένην, (ἥς ἕνεκα βραδύτερον προσεκλήθη ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος), κόρην ἔτι οὖσαν ἐκ τοῦ ἐν Σπάρτῃ ἱεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος ὕπου ἐχόμενεν. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τοῦ κλήρου ἔλαχεν ἡ Ἑλένη εἰς αὐτὸν, καὶ ἡ συμφωνία ἦτο ν' ἀρπάσῃ καὶ ἄλλην γυναῖκα διὰ τὸν Πειρίθουν, μέγαν ὡσαύτως καὶ ὠραῖον πολεμιστὴν, μετέβησαν εἰς Ἥπειρον θέλοντες νὰ λάβωσιν ἢ νὰ κλέψωσι τὴν Περσεφόνην κόρην τοῦ ἐκεῖ βασιλέως τῶν Μολοσσῶν Αἰδωνέως. Ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς μαθὼν τί ἤλθον νὰ πράξωσι, τοὺς συνέλαβε καὶ τοὺς δύο καὶ τὸν μὲν Πειρίθουν ἔρριψεν εἰς τὸν τρομερὸν καὶ θηριώδη κῦνα τοῦ Κέρβερον ὅστις καὶ τὸν κατεσπάραξε, τὸν δὲ Θησέα ἐφυλάκισεν.

Διὰ τὰ ἐγκλήματα λοιπὸν τὰ ὅποια διέπραξε κατὰ τοῦ πατρὸς τῆς Ἑλένης Τυνδάρειω, ἀρπάσας τὴν κόρην του, καὶ κατὰ τοῦ Αἰδωνέως ἐπιβουλευθεὶς τὴν ἰδικήν του, τῷ συνέβησαν τὰ ἐξῆς δυστυχήματα. Ὁ πατὴρ τῆς Περσεφόνης ἤθελε βεβαίως θανατώσει καὶ αὐτὸν, ἂν κατὰ τύχην δὲν τὸν ἔσωζεν ἀπὸ τῆς φυλακῆς, παρακαλέσας τὸν Αἰδωνέα ὁ Ἡρακλῆς ὁ ἐξάδελφός του. Ἐνῷ δὲ ἀφίνων τὸ βασίλειόν του ἐζήτηι ν' ἀρπάξῃ παρθέτους εἰς ξένα βασίλεια, οἱ πολιτικοὶ ἐχθροὶ του ἐδημαγώγουν, δηλαδή ἠρέθιζον τὸν ὄχλον καὶ ἐνήργουν ἐν Ἀθήναις πρὸς ἐκθρονισμόν αὐτοῦ. Οἱ ἀδελφοὶ τῆς Ἑλένης οἱ Τυνδαρεῖδαι, λεγόμενοι καὶ Διδόσκουροι (ὡς υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λήδας) Κάστωρ καὶ Πολυδεύ-

κης, ἐξεστράτευσαν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ζητοῦντες τὴν ἀδελφὴν των, καὶ ἔβλαπτον τὴν χώραν καὶ τοὺς κατοίκους διὰ τὸ ἔγκλημα τοῦ Θησέως. Οἱ Τυνδαρεῖδαι ἐκυρίευσαν τὸ χωρίον Ἀφίδνας ὅπου ἦτον ἡ Ἐλένη ἦν καὶ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἠπέλουν δὲ νὰ κυριεύσωσι καὶ τὰς Ἀθήνας. Τότε οἱ ἐχθροὶ τοῦ Θησέως ἐκραύγαζον κατ' αὐτοῦ ἀπόντος, διότι ἐκινδύνευε νὰ κατακτηθῇ τὸ βασίλειόν του ἀπὸ τοὺς ξένους. Οἱ Τυνδαρεῖδαι μάλιστα ἠχμαλώτισαν καὶ τὴν μητέρα του Αἴθραν ἣν λέγεται ὅτι παρέλαβε μεθ' ἑαυτῆς ἡ Ἐλένη εἰς τὴν Τροίαν, φυγοῦσα ἐκεῖ μετὰ τοῦ Πάριδος.

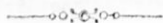
Ἐν τῇ ἀπουσίᾳ λοιπὸν τοῦ Θησέως, ὁ Μενεσθεὺς, ἔχων καὶ αὐτὸς βασιλικὴν τὴν καταγωγὴν, συνεφώνησε μετὰ τῶν Τυνδαρείδων καὶ ἔπεισε τὸν δῆμον νὰ τοὺς δεχθῇ εἰς Ἀθήνας ὡς σωτῆρας καὶ λυτρωτὰς ἀπὸ τοῦ Θησέως. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Θησεὺς ἐξεθρονίσθη, καὶ ὅταν ἐπανῆθεν εἰς Ἀθήνας, εὔρε τοὺς φίλους του καταδεδιωγμένους, ὥστε μὴ δυνάμενος πλέον νὰ μένῃ ἐκεῖ, τοὺς μὲν υἱοὺς του ἀπέστειλεν εἰς Εὐβοίαν, αὐτὸς δὲ ἀπέπλευσεν εἰς τὴν νῆσον Σκύρον πρὸς τὸν ἐκεῖ βασιλεὺς Λυκομήδην, ζητῶν κτήματά τινα πατρικά του ὅπως ζήσῃ ἐν τῷ γήρατι αὐτοῦ. Ὁ Λυκομήδης ὁμῶς, εἴτε ὡς φίλος τοῦ Μενεσθέως, εἴτε φοβούμενος αὐτὸν καὶ τοὺς Ἀθηναίους, τὸν ἐφόνευσε.

Μόλις μετὰ ἐπτακόσια ἔτη (470 π. χ.), ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐδόθη αἰτία νὰ τὸν ἐνθυμηθῶσιν οἱ

Ἀθηναῖοι, καὶ κατὰ διαταγὴν τῆς Πυθίας (τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου τοῦ Ἀπόλλωνος) μετεκόμισαν τὰ ὀστέα του εἰς Ἀθήνας διὰ τοῦ ναυάρχου των Κίμωνος ὅστις ἐκυρίευσεν τὴν Σκύρον.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λαὸς τὸν ἐθεώρει ὡς ἥρωα καὶ ἡμίθεον, ἢ μᾶλλον ὡς μέγαν εὐεργέτην τῆς Πατρίδος, ἐδέχθησαν τὰ ὀστέα μετὰ σεβασμοῦ καὶ τὰ ἔθαψαν ὑπὸ τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ ὑπάρχει μέχρι τῆς σήμερον τὸ Θησεῖον, ἐξηκολούθουν δὲ νᾶ τὸν λατρεύουσι καὶ νᾶ τελῶσιν αὐτῷ θυσίας· ἡ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἐπέτειος ἑορτὴ ἐγίνετο τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐπέστρεψεν ἐκ Κρήτης ἐλευθερώσας τοὺς ἐκεῖ στελλομένους νέους καὶ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τοῦ ξένου ζυγοῦ.

Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὰ ἔθνη τιμῶσι πρὸ πάντων τοὺς ἐλευθερωτάς αὐτῶν· τὰ δὲ ἔσχατα τοῦ βίου τοῦ Θησεῶς μᾶς διδάσκει πῶς καὶ οἱ μεγαλείτεροι εὐεργέται τῆς ἀνθρωπότητος δύνανται νᾶ δυστυχήσωσι καὶ ν' ἀποθάνωσι κακῶς, ὅταν ἐγκαταλείπωσι τὰ καθήκοντά των καὶ τρέπωνται εἰς ἀδικίας καὶ ἀρπαγὰς.

ΡΩΜΥΛΟΣ.

Ὁ Ρωμύλος εἶναι ὁ Θεσεὺς τῆς Ἰταλίας, καὶ αὐτοῦ ὁ βίος περιέχει μύθους ἐν τῇ ἀρχῇ· διότι λέγουσιν οἱ Ἰταλοὶ ὅτι, ἦτον υἱὸς τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Ρέας θυγατὶς τοῦ Βασιλέως Νομήτορος, ἐνῶ ἦτον Ἑστιάς, δηλαδή παρθένος ἰέρεια διατηροῦσα μετ' ἄλλων Ἑστιάδων τὸ ἱερὸν πῦρ ἄσβεστον. Καθὼς δὲ ὁ Θεσεὺς συνώκισε τὴν μεγίστην καὶ ἰσχυροτάτην πόλιν τῆς Ἑλλάδος, οὕτω καὶ ἐκεῖνος ἔκτισε, κατὰ τὴν πίστιν τῶν Ἰταλῶν, τὴν μεγίστην καὶ ἰσχυροτάτην πόλιν τῆς Ἰταλίας, τὴν Ρώμην, ἣτις ἔπειτα ἐκυρίευσεν ὅλον σχεδὸν τὸν τότε γνωστὸν κόσμον, ἐν τῇ Εὐρώπῃ, τῇ Ἀσίᾳ, καὶ τῇ Ἀφρικῇ.

Περὶ τῆς τοῦ Ρωμύλου καταγωγῆς δοξάζουσιν οἱ Ἰταλοὶ ὅτι κατάγεται ἐκ τοῦ Αἰνείου ἐνὸς τῶν ἡρώων τῆς Τροίας· ἡ διαδοχὴ τῶν βασιλέων τῆς Ἄλβης πόλεως Ἰταλικῆς, τῶν ἐκ τοῦ Αἰνείου καταγομένων, περιῆλθεν ἐπὶ τέλους εἰς δύο ἀδελφοὺς Νομήτορα καὶ Ἀμούλιον. Οὗτοι διεμοιράσθησαν τὴν βασιλείαν καὶ ὁ μὲν Νομήτωρ ἔλαβεν αὐτὴν μόνην, δηλαδή μόνον τὴν ἐξουσίαν, ὁ δὲ Ἀμούλιος ὅλα τὰ χρήματα καὶ τὰ λοιπὰ πολὺ

τιμ. Ὁ Ἀμούλιος ἐκ πλεονεξίας, διὰ μέσου τῶν χρημάτων ἐδίδωξε τὸν Νομήτορα, τὸν ἀφήρεσε τὴν βασιλείαν καὶ κατέστησε τὴν θυγατέρα του Ῥέαν ἰέρειαν τῆς Ἑστίας, ἥτοι Ἑστιάδα ὡς εἵπομεν, διὰ νὰ ζήσῃ παρθένος καὶ μὴ γεννήσῃ υἱόν. Ἀλλ' αὕτη ἐγέννησεν, ἐκ τοῦ θεοῦ Ἄρεως κατὰ τὴν μυθολογίαν, δύο υἱούς ὑπερφυεῖς τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος. Ὁ Ἀμούλιος διέταξε νὰ τοὺς ῥίψωσιν εἰς τὸν ποταμόν, ὁ διαταχθεὶς ὅμως ὑπηρέτης τοὺς ἔβαλεν εἰς σκάφην καὶ τοὺς ἀφῆκεν εἰς τὴν ὄχθην, ἀναχωρήτας αὐτός.

Ἐκεῖ ἤλθε (κατὰ τὴν μυθολογίαν) λύκαινα καὶ ἐθῆλαξε τὰ παιδιὰ μεχριστοῦ ὁ χοιροβοσκὸς τοῦ Ἀμουλίου Φαυστύλος τὰ εὗρηκεν ἐκ τύχης. Οὗτος τὰ ἔλαβε καὶ τὰ ἀνέθρεψεν ὡς ἰδίους υἱούς του. Ὄνομάσθησαν Ῥωμύλος καὶ Ῥώμος καὶ ἔγειναν βοσκοί. Ἐφηβοὶ δὲ γενόμενοι κατέστησαν περιβόητοι διὰ τὴν ἀνδρίαν των, καὶ διότι κατεδίωκον τοὺς ληστὰς καὶ τοὺς κλέπτας καὶ ἐβοήθουν τοὺς ἀδικουμένους. Ὁ Ῥωμύλος ἦτο νοημονέστερος καὶ ἡγεμονικώτερος.

Ἐκ φιλονεικίας τινὸς μεταξὺ τῶν βοσκῶν τοῦ Ἀμουλίου καὶ τῶν τοῦ Νομήτορος ἐγνωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ ἐκ μητρὸς πάππου ποῖοι ἦσαν, καὶ τότε συνεννοηθέντες μετ' αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων του, ἐπολέμησαν καὶ ἐξεθρόνισαν τὸν ἄρπαγα Ἀμούλιον· παρέδωκαν δὲ πάλιν τὴν βασιλείαν τῆς Ἄλβης εἰς τὸν πάππον των Νομήτορα, καὶ αὐτοὶ μετ' ἄλλων ὁπαδῶν ἀπῆλθον ἄλ-

λαχοῦ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Τιβέρεως, καὶ ἐκεῖ ἐκτίσαν τὴν Ῥώμην. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ Ῥωμύλος φιλονεικήσας μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του περὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως, τὸν ἐφόνευσε καὶ ἔμεινε μόνος κτίτωρ καὶ ἡγεμὼν τῆς Ῥώμης· στερούμενος ὁμῶς τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ του ὑπέκειτο εὐκολώτερον εἰς τὸν φθόνον, τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐπιβουλὴν τῶν ἄλλων. Ἡ κτίσις τῆς Ῥώμης ὑποτίθεται κατὰ τὸ 754 Π. Χ.

Τὸ πρῶτον πολίτευμα τῆς Ῥώμης ἦτο στρατιωτικόν, διότι ὁ Ῥωμύλος διήρρεσεν εἰς στρατιωτικὰ συντάγματα ὅλον τὸ πλῆθος τῶν ἐνηλίκων, δηλαδὴ τῶν ἀνδρῶν τῶν δυναμένων νὰ φέρωσιν ὅπλα. Τὸ σύνταγμα ἦτον ἐκ τρισχιλίων μὲν πεζῶν, τριακοσίων δὲ ἵππέων καὶ ὠνομάσθη *Λεγεών*· τοὺς ἄλλους ὅσοι δὲν περιείχοντο εἰς τὰ συντάγματα ὠνόμασε δῆμον, τοὺς δὲ ἀρίστους ἐξ αὐτῶν διώρισε Βουλευτὰς καὶ ἦσαν ἑκατὸν ἐν τῇ ἀρχῇ· οἱ Βουλευταὶ οὗτοι ὠνομάζοντο καὶ Γερουσία ἢ λατινιστὶ *Σενάτορ*, καὶ Πατρίκιοι, δηλαδὴ ὡς ἔχοντες γνήσιον καὶ γνωστὸν πατέρα, διότι ὅταν πρῶτην φορὰν ἐκτίζετο νέα πόλις εἰς τοὺς ἀρχαίους καιροὺς, οἱ συρρέοντες ἐκεῖ πανταχόθεν, διὰ νὰ κατοικήσωσι, δὲν ἦσαν ὅλοι τέκνα γνωστῶν πατέρων, ἢ μᾶλλον διότι οἱ *Πατρίκιοι*, ἐπονομασθέντες ἐκ τινος Πάτρωνος, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ προστατευτικοῦ, ἐπροστάτευον καὶ αὐτοὶ τοὺς ὑποδεεστέρους καὶ τοὺς ἐκ τοῦ πλῆθους, δηλαδὴ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀδυνάτους οἵτι

τινες διὰ τοῦτο ὠνομάσθησαν *Πελάται*, ἢ λατινιστὶ *Κλιέντες*.

Ἀλλ' οἱ νέοι ἐκεῖνοι πολῖται τῆς Ρώμης ἐστεροῦντο γυναικῶν ἢ εἶχον ὀλιγίστας, καὶ διὰ τὰ μὴ ἀφανισθῶσι βαθμὴδὸν ἐκ τοῦ θανάτου ἄνευ διαδόχων κατ'οίκων, ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγωσιν εἰς τόλμημα καὶ ἀδίκημα κατὰ τῶν γειτόνων. Ὁ Ρωμύλος προεκήρυξε πανήγυριν ἐν τῇ Ρώμῃ, καὶ ὅτε συνέβρευσαν οἱ φιλέορτοι ἐκ τῶν γειτονικῶν πόλεων μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θυγατέρων μάλιστα οἱ Σαβῖνοι, περισσότεροι τῶν ἄλλων, οἱ Ρωμαῖοι εἰς ἓν σύνθημα τοῦ βασιλέως τῶν, ὀρμήσαντες ἤρπασαν τὰς ξένας γυναῖκας καὶ ἐδίωξαν τοὺς συζύγους καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς αὐτῶν. Ὁ Ρωμύλος εἶχε διαδώσει χρησμόν τινα (διότι τότε ἐπίστευον οἱ ἄνθρωποι εἰς χρησμούς, δηλαδὴ προμαντείας) ὅτι ἡ Ρώμη ἔπρεπε νὰ τραφῇ καὶ νὰ προκόψῃ διὰ τοῦ πολέμου. Οἱ Ρωμαῖοι λοιπὸν μετεχειρίσθησαν ὡς πολεμικοὶ, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ συνοικισμού τῶν, τὴν βίαν καὶ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν γειτόνων.

Ἡ ἀρπαγὴ τῶν γυναικῶν ἔφερε πόλεμον μεταξὺ Ρωμαίων καὶ Σαβίνων, ἀποίκων ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος· ἀλλ' εὐτυχῶς οἱ Ρωμαῖοι δὲν τὰς ἤρπασαν ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ τὰς ἀτιμάσωσι, ἀλλὰ τὰς ἐνυμφεύθησαν, ἐφέρθησαν καλῶς πρὸς αὐτὰς καὶ ἀποκατεστάθησαν μετ' αὐτῶν, ὥστε, ὅτε βραδύτερον, (ὡς ῥηθήσεται κατωτέρω) συνεκρούσθησαν εἰς πει-

σφατώδη μάχην μετὰ τῶν Σαβίνων, αἱ ἄρπαγεῖσαι γυναικες ὥρμησαν μετὰ τὰς κόμας λυτάς ἐν τῷ μέσῳ τῆς μάχης, καὶ ἔπαυσαν τὴν αἱματοχυσίαν μεταξὺ τῶν συζύγων ἀφ' ἐνὸς καὶ τῶν πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἀφ' ἐτέρου.

Ὁ Ρωμύλος ἐξηκολούθησε ν' αὐξάνῃ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως του διὰ τοῦ πολέμου, διότι νικῶν τοὺς γείτονας, τοὺς ὑπεχρέου νὰ ἔρχονται νὰ κατοικῶσιν εἰς Ρώμην φέροντες ἐκεῖ τὴν κινητὴν περιουσίαν των καὶ γινόμενοι ἰσόνομοι μετὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν. Τὰς δὲ χώρας τῶν ἡττημένων ἐκυρίευσεν καὶ διεμοίραζεν εἰς τοὺς Ρωμαίους πολίτας. Ὅσῃν ὁμοῦς χώραν εἶχον οἱ πατέρες τῶν ἡρπασμένων κορῶν, αὐτὴν τὴν ἀφῆκεν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἰδίους.

Οἱ Σαβίνοι, ὡς προσείπομεν, ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν Ρωμαίων καὶ ἐπλησίασαν εἰς τὴν Ρώμην ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Τάτιον, ἀλλὰ πλησίον τῆς Ρώμης εἶναι τὸ Καπιτώλιον, λόφος περιτετειχισμένος, ἐφ' οὗ οἱ Ρωμαῖοι εἶχον φρουρὰν καὶ φρούραρχον τὸν Ταρπήιον.

Οὗτος εἶχε κόρην καλουμένην Ταρπείαν, ἥτις ἠγάπα τοὺς στολισμοὺς, καὶ ἐπεθύμησε τὰ χρυσᾶ βραχιόλια, ἅτινα εἶδεν ὅτι ἐφόρουσαν οἱ Σαβίνοι. Ἐκ τῆς ἐνόχου ταύτης ἐπιθυμίας ἡ φιλόκοσμος ἐκείνη νέα ἀπεφάσισε νὰ προδώσῃ τὸ φρούριον, δηλαδὴ τὴν πατρίδα τῆς καὶ τὸν πατέρα τῆς. Ὅθεν προέτεινεν εἰς τὸν Τά-

τιον νὰ τῷ ἀνοίξῃ τὰς πύλας τοῦ φρουρίου, ἂν οἱ στρατιῶταί του ἔδιδον εἰς αὐτὴν ὅ,τι ἐφόρουν εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ἐννοοῦσα τὰ βραχιόλια. Ὁ Τάτιος ἐδέχθη, μὲ σκοπὸν ὅμως νὰ τιμωρήσῃ τὴν προδότριαν, καίτοι ὠφελούμενος ἐκ τῆς προδοσίας. Πρῶτος λοιπὸν ἀφῆρεσε τὸ βραχιόλιον καὶ τὴν ἀσπίδα του ἅτινα ἔφερεν εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, καὶ τὰ ἔρριψεν ἐπὶ τῆς Ταρπηίας. Οἱ στρατιῶται τὸν ἐμιμήθησαν, καὶ οὕτω ἡ κακοῦργος πλακωθείσα ὑπὸ τὸ βάρος πολυπληθῶν ἀσπίδων ἀπέθανε. Ἐκτοτε ὁ τόπος ἐκεῖνος, ὅπου καὶ ἐτάφη ἡ προδότρια, ὠνομάσθη Ταρπηία Πέτρα, καὶ ἐκεῖθεν κρημνίζοντες ἐθανάτονον τοὺς κακούργους ὅσοι κατεδικάζοντο εἰς θάνατον.

Ὁ Ρωμύλος διέταξεν ἔπειτα νὰ θανατώσῃ καὶ τὸν Ταρπήιον ὡς προδότην. Ἐκ τῆς προδοσίας ἐκείνης ἐκινδύνευσαν πολὺ οἱ Ρωμαῖοι, διότι οἱ Σαβῖνοι ἐλθόντες μετ' αὐτῶν εἰς μάχην ἐκ τῆς ὀχυρᾶς θέσεως, τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ τοὺς νικήσῃ κατὰ κράτος καὶ νὰ κυριεύσῃ τὴν Ρώμην. Τότε ὁ Ρωμύλος, φέρων πληγὴν βαρεῖαν εἰς τὴν κεφαλὴν, ἐνθυμήθη πᾶσον ἀξίζει ἡ θεία βοήθεια, καὶ σταθεὶς ὕψωσε τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν καὶ κυχήθη θερμῶς πρὸς τὸν Δία νὰ σώσῃ τοὺς συμπολίτας του. Οἱ στρατιῶται ἐντράπησαν τὸν Βασιλέα των καὶ ἐπέστρεψαν ὅλοι περὶ αὐτόν. Ἡ μάχη ἤρχισε πάλιν, ἀλλ' εὐτυχῶς τὴν ἔπαυσαν, ὡς διηγήθημεν ἀνωτέρω, αἱ γυναῖκες, καὶ τὰ

πολεμοῦντα μέρη ἐφιλιώθησαν καὶ ἐσυνθηκολόγησαν.

Κατὰ τὴν συνθηκολογίαν ταύτην κατώκησαν ἐν Ῥώμῃ καὶ Σαβῖνοι ἔχοντες τότε δύο ἀρχηγούς, τὸν Ῥωμύλον καὶ τὸν Τάτιον. Ἡ πόλις οὕτω ἐδιπλασιάσθη, καὶ εἰς τοὺς ἑκατὸν Ῥωμαίους πατρικίους, ἢ βουλευτάς, προσετέθησαν καὶ ἕτεροι ἑκατὸν Σαβῖνοι. Ἡ λεγεὼν ἠϋξήθη εἰς 6,000 πεζῶν καὶ 600 ἵππεις, καὶ συνέστησαν τρεῖς φυλάς.

Τότε ὁ Ῥωμύλος διέταξε καλῆτερον καὶ ὀριστικώτερον τὰ τῆς πολιτείας καὶ τῆς θρησκείας. Μετὰ πέντε ἔτη ἐφρονεύθη ὁ Τάτιος ὑπὸ τινων, οἵτινες ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ δικαιοσύνην κατὰ τῶν φονέων τῶν συγγενῶν των, ὁ δὲ Ῥωμύλος ἔμεινε μόνος Βασιλεὺς· περιποιεῖτο δὲ τοὺς Σαβῖνους ὅσον καὶ τοὺς Ῥωμαίους.

Ἡ Ῥώμη ἠϋξάνεν ὅλον ἐν διὰ τῆς κυριεύσεως καὶ ἄλλων πόλεων καὶ τῆς φρονήσεως τοῦ Ῥωμύλου· ὁ δὲ τελευταῖος αὐτοῦ πόλεμος ἦτο πρὸς τοὺς Οὐντίους οὓς καὶ ἐνίκησε· ἀλλὰ μετὰ τοὺς πολλοὺς θριάμβους ἤρχισε ν' ἀλαζονεύηται καὶ νὰ γίνηται μονάρχης ἐπαχθῆς, ἀγαπῶν τὴν πολυτέλειαν ἧς ἕνεκα πάσχει ὁ λαὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς καθίσταται μᾶλλον ἀπρόσιτος. Ἦθελε νὰ νομοθετῇ καὶ νὰ προστάζῃ μόνος αὐτὸς, ὅπερ δυσηρέσται πολὺ τοὺς Βουλευτάς.

Τότε οἱ βουλευταὶ συνώμωσαν κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐφόνευσαν κατὰ τινὰ θεωλλώδη καιρὸν ὡς θρυλλεῖται, ἐνῶ προέδρευε συνελεύσεώς τινος τοῦ δήμου, χωρὶς νὰ

ἐννοήσῃ ὁ λαὸς τὸν τρόπον, διότι ὁ Ῥωμύλος ἔκτοτε ἔγινεν ἄφαντος, καὶ οὐδαμοῦ πλέον εὐρέθη ὁ νεκρὸς του. Οἱ Βουλευταὶ, διὰ νὰ καθησυχάσωσι τὸν Λαόν, διέδωκαν ὅτι ὁ βασιλεὺς των ἡρπάγη ἀπὸ τοὺς Θεοὺς ὡς θεογέννητος, εἰς τὸν οὐρανόν. Τὸ δὲ θαῦμα δῆθεν τοῦτο ἐβεβαίωσεν ἐνόρκως ἐνώπιον τοῦ δήμου ἐπίσημος πολίτης ὁ Ἰούλιος Πρόκλος. Οἱ Ῥωμαῖοι ἐπίστευσαν τὸν μῦθον καὶ τὸν ἐτίμων ἔκτοτε ὡς προστάτην τῆς πόλεως των ὀνομάζοντες αὐτὸν Κυρῖνον, δηλονότι πολεμικόν ὡς ἐξηγοῦσιν οἱ πολλοὶ τὴν λέξιν.

Τὸν Ῥωμύλον διεδέχθη ἔπειτα ὁ Σαβῖνος Νουμᾶς, ὡς θὰ ἴδωμεν εἰς τὸν βίον ἐκείνου.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΡΩΜΥΛΟΥ.

Ἀμφότεροι ἐπιστεύθησαν ὡς υἱοὶ θεῶν· συνόρισαν τὰς δύο ἐνδοξοτάτας πόλεις τῆς ἀρχαιότητος, ὧν ὑπῆρξαν καὶ βασιλεῖς· ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς ἥρωες καὶ εὐεργέται τῆς κοινωνίας, φονεύοντες τοὺς ληστάς. Ἐνομοθέτησαν, καὶ τὰς πόλεις των ἐτακτοποίησαν μετὰ φρονήσεως. Τέλος ἀπέθανον ἀμφότεροι φονευθέντες, διότι παραμελήσαντες τὴν δικαιοσύνην ἐγένοντο τυραννικοί.

ἐτιμήθησαν δὲ μετὰ θάνατον ὡς προστάται τῶν πό-
λεων τῶν.

Διαφέρουσι καθ' ὅτι, ὁ μὲν Θησεὺς παρέλαβεν εὐθύς
τὴν βασιλείαν, καὶ ὡς λέγεται, ἐξ ἀμελείας ἔγεινε πα-
ρχίτιος τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς του καὶ τῆς αἰχμα-
λωσίας τῆς μητρὸς του, ἐνῷ ὁ Ῥωμύλος ἠλευθέρωσε
τὴν μητέρα του, καὶ ἀποκατέστησεν αὐτὴς εἰς τὴν βα-
σιλείαν τὸν πάππον του. Κατέκτησε δὲ πόλεις ξένας
καὶ ἔθνη πρὸς αὐξήσιν καὶ δόξαν τῆς Ῥώμης. Ὁ Θησεὺς
ἐξεπολίτισε μᾶλλον καὶ συνεκέντρωσε τοὺς διεσπαρμέ-
νους κατοίκους τῆς Ἀττικῆς, ἐπεχείρησε δὲ ἀδικήματα
ἀρπάζων παρθένους οὐχὶ διὰ τοὺς Ἀθηναίους ὡς ὁ Ῥω-
μύλος διὰ τοὺς Ῥωμαίους, ἀλλὰ δι' ἑαυτόν.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ.

Ἐγεννήθη οὗτος ὡς εἰκάζεται ἐκ πολλῶν περὶ τὰ
900 π. Χ. ἐκ βασιλικοῦ γένους ἐν Σπάρτῃ ἀπόγονος
ὦν τοῦ Ἡρακλέους.

Ἀποθανόντος τοῦ ἀδελφοῦ του Πολυδέκτου ὅστις
ἦτο βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ὁ Λυκοῦργος ἀνέλαβε τὴν

κυβέρνησιν, διότι δὲν ὑπῆρχεν υἱὸς κληρονόμος τοῦ ἀποθανόντος· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀφῆκε τὴν σύζυγόν του ἔγκυον. Ὁ Λυκοῦργος ἐκήρυξεν ὅτι ἡ βασιλεία ἀνῆκεν εἰς τὸν μέλλοντα νὰ τεχθῇ ἀνεψιὸν του. Ἡ δὲ γυνή, ἡ νύμφη του, φιλόδοξος καὶ μοχθηρά, προέτεινεν εἰς τὸν Λυκοῦργον, νὰ φονεύσῃ τὸ βρέφος, νὰ τὴν νυμφευθῇ καὶ νὰ γίνῃ αὐτὸς βασιλεὺς· ἀλλ' ὁ μέγας ἀνὴρ βδελυσσόμενος τὸ ἔγκλημα, εἶπε μὲν ἐπίτηδες εἰς τὴν γυναῖκα ὅτι θὰ πράξῃ ταῦτα, ἵνα τὴν ἐμποδίσῃ τοῦ νὰ φονεύσῃ αὐτὴ τὸ βρέφος. Ὅταν ὅμως ὁ ἀνεψιὸς του ἐγεννήθη, τὸν παρέλαβε καὶ τὸν ἀνηγόρευσε βασιλέα τῆς Σπάρτης, ὀνομασθέντα Χαρίλαον, οἱ δὲ συμπολιταὶ του ἐθαύμασαν, καὶ κατεχάρησαν διὰ τὴν δικαιοσύνην του.

Τοῦ βασιλέως Χαριλάου βρέφους ὄντος, ἐβασίλευεν ὁ Λυκοῦργος ὡς ἐπίτροπος· ἀλλὰ καταδιωκόμενος ἀδίκως ἀπὸ τοῦς συγγενεῖς τῆς νύμφης του ἀνεχώρησεν εἰς Κρήτην, εἰς Αἴγυπτον καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου ἐμελέτησε τοὺς νόμους τῶν τόπων ἐκεῖνων.

Ἐν τούτοις οἱ Σπαρτιαῖται ἐπόθουν τὸν Λυκοῦργον, καὶ τῷ ἐμήνυσαν νὰ ἐπανέλθῃ διὰ νὰ βάλῃ τάξιν εἰς τὴν πολιτείαν, ἥτις κακῶς εἶχε μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του.

Ὁ Λυκοῦργος ἐπέστρεψε, καὶ ἀφοῦ συνεφώνησε μετὰ τῶν ἀρίστων καὶ τοῦ Βασιλέως Χαριλάου, ἐπορεύθη πρῶτον εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς περιώνυμον μαντεῖον τοῦ

Ἀπόλλωνος, συνεβουλεύθη περὶ τοῦ πρακτέου τὴν Πυθίαν καὶ μετὰ τὴν εὐσεβοῦσαν ταύτην πρᾶξιν μετέβαλε τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης μὲ τὴν φρόνησιν, ὥστε οἱ νόμοι, οὓς αὐτὸς ἐθέσπισε, διετηρήθησαν ὑπὲρ τὰ πεντακόσια ἔτη, πρᾶγμα σπανιώτατον εἰς τὰ λοιπὰ ἔθνη τοῦ κόσμου. Οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου θαυμάζονται παρ' ὅλων τῶν σοφῶν, διότι δι' ἐκείνων οἱ πολῖται ἐγίνοντο ἀνδρεῖοι, ὀλιγαρχέστατοι, πολεμικώτατοι, ὀλιγόλογοι, καὶ τόσῳ φιλοπάτριδες ὥστε εἰς τὴν μάχην ἔπρεπεν ἢ νὰ νικήσωσιν ἢ ν' ἀποθάνωσι· καὶ ὅστις ἐπέστρεφε νικημένος περιεφρονεῖτο εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν ἀπὸ τοῦς ἄλλους πολίτας, καὶ ἠναγκάζετο νὰ πορευθῇ ἵνα φονευθῇ εἰς ἄλλην μάχην ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

Ἡ Σπάρτη εἶχε δύο βασιλεῖς συγχρόνως· ὁ Λυκούργος διώρισε καὶ εἴκοσι ὀκτὼ Γέροντας ἢ Γερουσιαστάς διὰ νὰ ἐμποδίζωσι τοὺς βασιλεῖς μήπως γίνωσι τυραννικοὶ, καὶ τὸν λαὸν μήπως γίνῃ ἀναρχικός. Διένειμε δὲ καὶ τὴν γῆν ἐξ ἴσου εἰς τοὺς πολίτας καὶ κατέστησεν αὐτοὺς ἴσους. Οἱ πολῖται ἔτρωγον εἰς δημόσια τραπέζια λεγόμενα συσσίτια, ἢ φιδίτια λακωνιστὶ, φέροντες ἕκαστος τὸ ἀνάλογόν του. Πρὸ πάντων δὲ ἐγυμνάζοντο τακτικῶς εἰς ἀγῶνας σωματικούς, καὶ ἐμάνθανον νὰ σέβωνται τοὺς γέροντας καὶ πάντα πρεσβυτερόντων, καὶ νὰ λατρεύωσι τὰ θεῖα.

Διὰ τῶν νόμων τοῦ ὁ Λυκούργος ἀφῆρσεν ἀπὸ τὴν

Σπάρτην τὴν πολυτέλειαν, καὶ τὴν ἀργίαν, τὴν διαφθοράν καὶ τὴν κακοήθειαν· ἀπηγόρευσε τὴν χρῆσιν τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργυροῦ νομισμάτων, καὶ διέταξε μόνον νὰ συναλλάσσωνται διὰ νομισμάτων ἐκ σιδήρου. Τούτου δ' ἕνεκα ἡ Σπάρτη ἢ μᾶλλον ἡ Λακωνικὴ χώρα δὲν εἶχε συγκοινωνίαν μετὰ τῶν ἄλλων λαῶν οὔτε ἐμπορικὴν οὔτε καλλιτεχνικὴν.

Ἐρωτηθεὶς ὁ Χαρίλαος διατί οἱ νόμοι τοῦ Λυκούργου ἦσαν ὀλίγοι, ἀπεκρίθη «διότι καὶ λόγους ὀλίγους ἔχομεν.» Ἡ δὲ ὀλιγολογία τῶν Σπαρτιατῶν ἦτο θαυμαστή καὶ ἔχει πλεῖστα ὥραϊα ἀνέκδοτα· διὰ τοῦτο πᾶσα ὀλιγολογία φρόνιμος ἢ πνευματώδης λέγεται *λακωνισμός*, διότι Λακωνία ὀνομάζεται ἡ χώρα ἧς πρωτεύουσα ἦτο καὶ εἶναι ἡ Σπάρτη.

Ὁ βασιλεὺς Λεωνίδας φυλάττων τὰς Θερμοπύλας δι' ὧν ἤθελε νὰ διαβῇ ὁ Ξέρξης μὲ τὰ στρατεύματά του διὰ νὰ κυριεύσῃ τὴν Ἑλλάδα, ἀπεκρίθη εἰς τοῦ Ξέρξου τοὺς πρέσβεις τοὺς ζητοῦνας τὰ ὄπλα. «Μολὼν λαβέτω» δηλαδὴ «ἄς ἔλθῃ νὰ τὰ λάβῃ.» Ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ στρατιῶται του ἐφρονεύθησαν ἅπαντες εἰς τὴν μάχην ἀντὶ νὰ παραδώσουν τὰ ὄπλα ἢ νὰ φύγωσι.

Καὶ ὁ Λυκούργος αὐτὸς ἦτο πολεμικώτατος καὶ πολλάκις ἔγινε στρατηγὸς εἰς τὰς μάχας. Καὶ ἀφοῦ κατῴρθωσε τὰ ὅσα ἐρρέθησαν ἀνωτέρω, ὑπὲρ τῆς πατρίδος του, ὥρκισε τοὺς Σπαρτιάτας νὰ μὴ ἀθετήσωσι τοὺς νόμους του, ἐνόσω αὐτὸς θὰ ἔλειπε μακράν των.

Ἀφοῦ ἐκεῖνοι ὠρκίσθησαν καὶ οἱ δύο βασιλεῖς καὶ οἱ γερουσιασταὶ καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται, ὁ Λυκοῦργος ἀνεχώρησεν εἰς ξένους τόπους καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ ἐκουσίως ἐξ ἀσιτίας, διατάξας πρότερον, νὰ καύσουν τὸ σῶμά του καὶ νὰ σκορπίσωσι τὴν κόνιν εἰς τὴν θάλασσαν, ὥστε οὔτε ἡ κόνις του νὰ μὴ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Σπάρτην καὶ νομισθῇ ὅτι ἐπέστρεψεν αὐτός. Ἡθέλησε τοιοῦτρόπως νὰ μὴ λύσῃ τοὺς συμπολίτας ἀπὸ τὸν ὅρκον τοῦ νὰ τηρῶσι τοὺς νόμους του διδάσκων οὕτω ὅτι καὶ ὁ θάνατος τοῦ πολιτικοῦ ἀνδρὸς δὲν πρέπει νὰ ᾔναι ἀνωφελὴς εἰς τὴν πολιτείαν.

ΝΟΥΜΑΣ.

Ὁ Νουμᾶς ἦτο Σαθῖνος, οἱ δὲ Σαθῖνοι λέγονται ἀποικίᾳ Ἀλκεδαιμονίων. Ἐπωνομάζετο Πομπήλιος, ἐγεννήθη τὴν ἡμέραν ὅτε ἤρχισεν ἡ κτίσις τῆς Ῥώμης (754 Π. Χ.) καὶ κατῴκει εἰς τὴν Σαθινικὴν πρωτεύουσαν Κύριν, ὅτε οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ἐξέλεξαν βασιλέα των.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ῥωμύλου ὅστις ἐβασίλευσε 37 ἔτη, οἱ Ῥωμαῖοι καὶ Σαθῖνοι δὲν συνεφώνουν περὶ ἐκλογῆς βασιλέως, οἱ δὲ 150 Πατρίκιοί των δὲν ἐδύ-

ναντο νὰ κυβερνήσωσι καλῶς. Τότε ἀπεφάσισαν νὰ ἐκλέξωσι βασιλέα οἱ Ῥωμαῖοι Σαβῖνον, ἢ οἱ Σαβῖνοι Ῥωμαῖον κατὰ σειράν. Οἱ Ῥωμαῖοι πρῶτοι ἐξέλεξαν τὸν Νουμᾶν ὃν οἱ Σαβῖνοι ἐδέχθησαν μετὰ μεγίστης χαρᾶς, καὶ τοῦτο ἀποδεικνύει πόσον ὁ ἀνὴρ ἦτον ἄξιος σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης διὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὴν παιδείαν του· εἶχε τότε ἡλικίαν τεσσαράκοντα ἐτῶν.

Ὁ Νουμᾶς μόλις ἐπέισθη νὰ γίνῃ βασιλεὺς, διότι ἠγάπα τὸν ἥσυχον βίον· ἀπεστρέφετο τὸν πόλεμον καὶ τὸ αἷμα, καὶ ὁλόκληρος ἡ βασιλεία του ὑπῆρξεν εἰρηνικὴ καὶ εὐεργετικὴ εἰς τὸν λαόν. Ἐπειδὴ οἱ νόμοι του ἦσαν σοφοὶ καὶ διέταττον πρὸ πάντων τὸ σέβας πρὸς τὰ θεῖα, ἐπίστευεν ὁ κόσμος περὶ αὐτοῦ, ὅτι συναναστρέφετο εἰς τὰ ἄλση μὲ θεάν τινα Ἡγερίαν ἣτις τὸν ἐδίδαξε τοὺς νόμους. Ἡ ἀλήθεια ὅμως ἦτον, ὅτι διέτριβεν εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ ἐμελέτα μόνος.

Εἰς Ῥώμην τὸν ἐδέχθησαν μετὰ μεγάλων πομπῶν καὶ στοργῆς. Πρῶτον ἔργον αὐτοῦ ὑπῆρξε τὸ νὰ καταργήσῃ τὸ σῶμα τῶν τριακοσίων δορυφόρων ἢ σωματοφυλάκων τοῦ Ῥωμύλου, διότι ἤθελε νὰ τὸν ἀγαπᾷ ὁ λαός, καὶ νὰ μὴ ὑπάρχῃ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐκείνου δυσπιστία καὶ ἀμοιβαία προφύλαξις.

Ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἐξημερώσῃ τοὺς Ῥωμαίους, σκληροὺς ὄντας καὶ τραχεῖς ἐξ αἰτίας τῶν πολέμων, καὶ νὰ τοὺς συνειθίσῃ εἰς τὸν γλυκὺν βίον τῆς εἰρήνης, εἰσέγαγεν εἰς τὴν Ῥώμην τελετὰς θρησκευτικὰς, καὶ

συνηθείας, δι' ὧν τὰ ἤθη καὶ οἱ τρόποι γίνονται ἡμερώτεροι, καὶ προσεπάθει πάντοτε ν' ἀποφεύγῃ τὰς μετὰ τῶν ξένων λαῶν φιλονεικίας καὶ ἔριδας. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ δὲ τούτῳ εἶχε διορίσει τοὺς φητιαλεῖς δηλαδὴ τῆς εἰρήνης φύλακας οἵτινες συνεφιλίουν τοὺς ἐρίζοντας. Διῶρισε Ποντίφηκας, δηλαδὴ ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς, καὶ ἐζήτησε νὰ διατηρήσῃ καὶ ν' αὐξήσῃ μάλιστα τὰς δεισιδαιμονίας τοῦ λαοῦ, διότι δυστυχῶς οἱ ἀμαθεῖς ἄνθρωποι διὰ τοιούτων μέσων κυβερνῶνται εὐκολώτερον· ὠκοδόμησε ναοὺς καὶ διέταξε νὰ φυλάσσεται ὑπὸ Παρθένων (ἑστιάδων ἢ καλογραιῶν) τὸ ἱερὸν πῦρ, διὰ νὰ μὴ σβέννυται ποτὲ, καὶ ἂν ἐτύχαινε νὰ σβεσθῇ, ἦτο σημεῖον μεγάλης συμφορᾶς εἰς τὴν πόλιν.

Τοιουτοτρόπως ἡ Ρώμη κατέστη δεισιδαίμων καὶ εὐδισίκτητος τοσοῦτον, ὥστε οἱ πολῖται ἐπίστευον πολλὰ μυθώδη διηγήματα περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Νουμᾶ, ὅστις ἔγινε καὶ αὐτὸς ἀρχιερεὺς, ὅτι δηλαδὴ συνωμίλει μετὰ τῶν Θεῶν, ὅτι συνελάμβανε δαίμονας καὶ τὰ παρόμοια, ἅτινα πιστεύουσιν εἰσέτι οἱ ἀμαθεῖς χωρικοὶ καὶ οἱ ἀγράμματοι ἐν γένει, ἀπατῶμενοι παρ' ἄλλων ἀμαθῶν καὶ πονηρῶν ἀγυρτῶν. Λόγου χάριν τότε, ἐπίστευον ὅτι προφυλάσσονται ἀπὸ τὸν κεραυνὸν ἂν κάψῃσι κρομμύδια, τρίχας καὶ σαρδέλλας. Τοιαῦται ἀνοησίαι ὑπάρχουσι καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν εἰς τὰ λεγόμενα μαγικά τῶν γραϊδίων.

Ἐφρόντισε δὲ ὁ Νουμᾶ περὶ τῶν πτωχῶν πῶς νὰ

τοῖς δώσῃ ἰδιοκτησίαν καὶ ἐργασίαν, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς δικαίους, φρονίμους καὶ φιλησυχούς, ἐνῶ πρότερον ὑπῆρχε μεταξύ των διαφωνία, ἔχθρα, καὶ συγκρούσεις· καὶ ἔπαυσε τὴν διάκρισιν τῶν πολιτῶν εἰς Ῥωμαίους καὶ Σαθίνους. Κατήργησε τὸ βάρβαρον ἔθιμον νὰ πωλῶσιν οἱ γονεῖς τὰ τέκνα των, τοῦλάχιστον τὰ νενυμφευμένα—ἐτακτοποίησε δὲ καὶ τὴν χρονολογίαν, δηλαδὴ τὸν τρόπον δι' οὗ μετρεῖται τὸ ἔτος καὶ διαιρεῖται εἰς ὥρας μῆνας καὶ ἡμέρας, καὶ ἔταξε πρῶτον μῆνα τὸν Ἰανουάριον ὡς εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμῃ, ἐνῶ ἐπὶ Ῥωμύλου ἦτον ἐνδέκατος, καὶ πρῶτος αὐτός, ὁ Νουμᾶς, ὥρισε δώδεκα τοὺς μῆνας.

Ὅλαι δὲ αἱ προσπάθειαί του καὶ οἱ νεωτερισμοί, σκοπὸν εἶχον νὰ καταστήσωσι τὴν πολιτικὴν δύναμιν ἀνωτέραν τῆς πολεμικῆς, δηλαδὴ τὴν εἰρήνην ἀντὶ τοῦ πολέμου ὅστις ἐπεκράτει ἐπὶ Ῥωμύλου. Καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὔτε πόλεμος, οὔτε στάσις ἀναφέρεται, οὔτε συνομωσία τις ἐναντίον του, οὔτε ἔχθρα, διότι τὸν ἐνόμιζον ὑπεράνθρωπον· τόσον μεγάλη ἦτον ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ φιλάνθρωπία του.

Ἐξῆσεν ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη καὶ ἀφῆκε τέσσαρας υἱοὺς καὶ μίαν θυγατέρα ὧν οἱ ἀπόγονοι ὑπῆρξαν ἄριστοι πολῖται καὶ ἀρχηγοὶ τῶν καλειτέρων οἰκογενειῶν τῆς Ῥώμης.

Μετὰ τὸν Νουμᾶν ἐβασίλευσεν ὁ Τίλλος Ὅστίλλιος ὅστις ἔτρεψε καὶ πάλιν τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὸν πάλαι-

μον· ἀλλ' ἀσεβὴς ὢν ἀπέθανε κακῶς, καεῖς ὑπὸ κε-
ραυνῷ.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ ΚΑΙ ΝΟΥΜΑ.

Ὁ Λυκούργος εἶχε τὴν βασιλείαν καὶ τὴν ἀπέδωκε,
διότι ἦτο δίκαιος. Εἰς δὲ τὸν Νουμᾶν τὴν προσέφε-
ρον διότι ἐπίσης ἦτον ἐνάρετος· ὁ μὲν ἦτον ἐγχώριος,
ὁ δὲ ξένος. Ὁ Λυκούργος ἔπεισε τοὺς πολίτας ν' ἀπο-
βάλωσι τὸν χρυσὸν, τὴν πολυτέλειαν καὶ τὰς τρυφάς,
καὶ νὰ κοπιᾷζωσι. Κατῳρθωσε δὲ τοῦτο κινδυνεύων
πολλάκις τὴν ζωὴν του. Ὁ Νουμᾶς ἀγαπώμενος καὶ
τιμώμενος ἐπράυνε τὰ ἀχαλίνωτα καὶ φλογερὰ ἦθη
τῶν Ῥωμαίων διδάξας αὐτοὺς τὴν εἰρήνην καὶ τὴν δι-
καισύνην.

Κατηγορεῖται ὁ Λυκούργος διὰ τὴν κατὰ τῶν Εἰ-
λώτων, δηλαδὴ τῶν δούλων, ὠμοτάτην καὶ παρανο-
μοτάτην διάταξιν, ἣν αὐτὸς ὡς πιστεύουσι τινὲς, ἐνομο-
θέτησε, (διότι τοὺς ἐφόνευον οἱ Σπαρτιᾶται κρυφίως
ὅταν ἐπληθύνοντο), ἐνῷ ὁ Νουμᾶς εἰς τοὺς ἀνεγνωρι-
σμένους δούλους ἀπέδωκε τιμὴν ἐλευθέρων, συνειθίσας
αὐτοὺς ἐπὶ τῶν Κρονίων (τῶν παρ' ἡμῖν ἀπόκρεων) νὰ
συντρῶγωσιν ἀναμειγμένοι μετὰ τῶν δεσποτῶν αὐτῶν.

Ἀμφότεροι ὠδήγουν τοὺς λαοὺς εἰς τὴν δικαιοσύνην

καὶ τὴν σωφροσύνην, ὁ μὲν διὰ τοῦ πολέμου, ὁ δὲ διὰ τῆς εἰρήνης· ἀλλ' ὁ μὲν Νουμάς ἔτεινεν εἰς τὸ νὰ καθιερώσῃ τὴν ἰσότητά τῶν Ῥωμαίων παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς, ὁ δὲ Λυκούργος τὴν ὑπεροχὴν τῶν Σπαρτιατῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησι.—Ὁ Ἕλλην νομοθέτης ὑπῆρξε συνετώτερος εἰς τὰς περὶ ἀγωγῆς τῶν τέκνων διατάξεις, ἐνῷ ὁ Ῥωμαῖος ἐγκατέλιπε τὴν ἀγωγὴν ταύτην εἰς τὴν αὐθαίρεσίαν τῶν γονέων.

ΣΟΛΩΝ.

Ὁ Σόλων, νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, ἤκμασε περὶ τὰ 600 Π. Χ. γεννηθεὶς εἰς Σαλαμῖνα, υἱὸς τοῦ Ἐξήκεστίδου εὐπόρου μόνον, ἔλκοντος ὅμως τὸ γένος ἀπὸ τοῦ τελευταίου Βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν Κόδρου, ὥστε ἡ οἰκογένειά του ἦτο μία τῶν πρώτων κατὰ τὴν εὐγένειαν.

Νέος ἔτι, ἀφοῦ ἐδιδάχθη ἐπιμελῶς ἐν τῇ πατρίδι, ἐξενιτεύθη διὰ νὰ πλουτίσῃ τὰς γνώσεις καὶ τὴν παιδείαν του· ἦτο καὶ ποιητὴς καὶ ἔλεγε συνήθως· ὅτι

γηράσκει διδασκόμενος πολλὰ,

Μετερχόμενος δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον ἔλεγεν ὅτι

«θέλει χρήματα, ἀλλ' ὄχι ἀδίκως».

Ἠγάπησε τὸν πολιτικὸν βίον· καὶ ἦν εἰς τῶν τότε

ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἄλλοι ἐξ ἧσαν: Περίανδρος ὁ Κορίνθιος, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, Βίας ὁ Πριηνεὺς, Κλεόβουλος ὁ Αἰνίδιος, Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος.

Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ μακρὸν πόλεμον πρὸς τοὺς Μεγαρεῖς ἀπολέσαντες τὴν νῆσον Σαλαμῖνα, ἐνομοθέτησαν νὰ θανατόνεται ὅστις ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτοὺς δημοσίᾳ περὶ ἀνακτήσεως τῆς Σαλαμῖνος. Ἀλλ' ὁ Σόλων, φρονῶν, ὅτι ἦτο καταισχύνῃ τῆς πατρίδος του ν' ἀπωλέσῃ ὅ,τι εἶχε, προσεποiehτὴ τὸν παράφρονα καὶ ἐνόμιζον ὅλοι ὅτι ἐσάλευσεν ὁ νοῦς του. Αὐτὸς ὁμῶς συνθέσας κρυφίως ὥραϊον ποίημα, ἐφάνη αἰφνιδίως εἰς τὴν ἀγορὰν φορῶν πιλίδιον (σκοῦφον οἰκιακόν). Οἱ ἄνθρωποι τὸν περιεκύκλωσαν, καὶ ἐκεῖνος τοῖς ἀπήγγειλε τὸ ποίημά του δι' οὗ ἐζήτει τὴν ἀνάκτησιν τῆς Σαλαμῖνος. Τόσῳ δὲ καλῶς ὁμίλησεν, ὥστε ἔπεισε τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀνακαλέσωσι τὸν νόμον (ἢ ψήφισμα) καὶ νὰ τὸν διορίσωσι στρατηγὸν κατὰ τῶν Μεγαρέων· ὅθεν ἐξεστράτευσεν μὲ πλοῖα, βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ πανούργου Πεισιστράτου, καὶ διὰ τινος τεχνάσματος ἐκυρίευσεν πάλιν τὴν Σαλαμῖνα.

Ἐδοξάσθη λοιπὸν τότε διὰ τὸ κατόρθωμα τοῦτο.

Ὁ Σόλων συνενοηθεὶς καὶ μετὰ τοῦ Φαιστίου Ἐπιμενίδου τοῦ Κρητὸς εἰσήγαγε νόμους σοφοὺς εἰς τοὺς Ἀθηναίους οἵτινες τὸν παρεκάλεσαν πολὺ πρὸς τοῦτο, ἐπειδὴ δὲν ἦτο ἄλλος μεταξὺ αὐτῶν καταλληλότερος

καὶ σοφώτερος, καὶ τὸν ἐξέλεξαν ἄρχοντα, ἢ ὥς ἂν ἐλέγομεν ἡμεῖς, πρόεδρον τῆς δημοκρατίας των.

Εἰς τοὺς νόμους τοῦ ὑπερησπίσθη πολὺ τοὺς πτωχοὺς, μὴ ἀδικήσας καὶ μὴ φοβηθεὶς τοὺς πλουσίους. Οἱ φίλοι τοῦ ἤθελον νὰ τὸν ἀνακηρύξωσι βασιλέα, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἐδέχθη, μὴ θέλων νὰ μολύνῃ τὴν δόξαν του.

Κατήργησε τὴν βάρβαρον συνήθειαν τοῦ νὰ δανείζεται τις ὑποθηκεύων τὸ σῶμά του, δηλαδὴ δίδων τὴν ἄδειαν εἰς τὸν δανειστὴν νὰ τὸν φυλακίζῃ τὸν χρεώστην, ἢ νὰ τὸν κατασταίνειν δοῦλόν του. Ἠλευθέρωσε τοὺς πτωχοὺς ἀπὸ τὰ βαρέα χρέη των καὶ τούτου ἔνεκα ἐπέστρεψαν πολλοὶ εἰς τὴν πατρίδα των· ἡ ἐλευθέρωσις ἐκείνη ὠνομάσθη σειςάχθεια, καὶ κατώρθωσεν ὁ Σόλων νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ πλουσίους καὶ πτωχοὺς.

Ἐδωκε τὸ δικαίωμα εἰς ἕκαστον νὰ ζητῇ λόγον ὑπὲρ τοῦ ἀδικηθέντος, καὶ αὐτὸς εἶπεν ὅτι ἀρίστη πολιτεία εἶναι ἐκείνη εἰς ἣν πᾶς πολίτης θεωρεῖ τὸ πρὸς ἄλλον ἀδίκημα ὡς γινόμενον εἰς ἑαυτόν.

Ἐτακτοποίησε τὰς ἐξουσίας τῆς πόλεως. Ἐκήρυξε δὲ ἀτίμους ἐκείνους ὅσοι δὲν ἐλάβανον μέρος εἰς τὰς φιλονεικίας τῆς πόλεως, ἀλλ' ἔμενον ἀδιάφοροι καὶ ἀπαθεῖς, ἐνῶ οἱ συμπολιῖται των ἐκινδύνευον νὰ φονευθῶσιν, ἢ νὰ βλαβῶσιν ὁ εἰς παρὰ τοῦ ἄλλου. Ἐνομοθέτησεν ὡσαύτως, μηδεὶς νὰ κατηγορῇ τοὺς ἀποθανόντας, καὶ μηδεὶς νὰ κακολογῇ τοὺς ἄλλους εἰς τοὺς

ναούς, εἰς τὰ δικαστήρια καὶ εἰς τὰ λοιπὰ δημόσια μέρη· περιώρισε τὴν πολυτέλειαν τῶν γυναικῶν, διότι αὐτῶν ἡ πολυτέλεια καταστρέφει τὰς περιουσίας καὶ διαφθείρει τὰ ἤθη. Δὲν ἠνάγκαζε τὸν υἱὸν νὰ τρέφῃ τὸν πατέρα, ἐὰν ὁ πατὴρ δὲν τὸν εἶχε διδάξῃ τέχνην ἢ γράμματα, καὶ διέταξε νὰ ἐξετάζῃ ὁ Ἄρειος Πάγος ἕκαστον πόθεν πορίζεται τὰ πρὸς ζωὴν, καὶ νὰ τιμωρῇ τὴν ἀργίαν.

Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὴν νομοθεσίαν του, ἐκεῖνοι τῶν πολιτῶν, ὅσοι ἤθελον νὰ ὠφεληθῶσι μόνον ἐκ νέων νόμων, τὸν ἐβίβζον νὰ θεσπίσῃ καὶ ἄλλους νόμους, ἀλλ' αὐτὸς λέγων ὅτι,

Επὶ μεγάλων πραγμάτων δυσκόλως τις πᾶσιν ἀρέσκει,
ἐζήτησεν ἄδειαν δέκα ἐτῶν ἀπὸ τοῦ Ἀθηναίου καὶ ἀπῆλθεν εἰς ξένους τόπους.

Μετέβη εἰς Αἴγυπτον, εἰς Κύπρον καὶ ἦλθεν (ὥς λέγει ὁ Ἡρόδοτος) καὶ εἰς τὰς Σάρδεις τῆς Λυδίας πρὸς τὸν τότε πλουσιώτατον βασιλέα Κροῖσον, εἰς ὃν εἶπε τὸ περίφημον λόγιον « Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε ». Ὁ Κροῖσος ἐνόμιζεν ὅτι ἦτον ὁ εὐτυχέστατος τῶν θνητῶν· ἀλλ' ὅτε ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ τοῦ Κύρου βασιλέως τῶν Περσῶν καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν πυρὰν, ἐνθυμήθη τότε τὸν Σόλωνα καὶ ἔκραξε τρεῖς τὸ ὄνομά του. Ὁ Κύρος μαθὼν τὸ λόγιον τοῦ σοφοῦ Ἑλλήνου, διέταξε νὰ σώσῃσι τὸν Κροῖσον χάριν τοῦ Ἀθηναίου νομοθέτου, καὶ τὸν εἶχεν ἔκτοτε στενόν του φί-

λον. Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Κροίσου ἔτυχε τότε καὶ ὁ Αἰσωπος ὅστις εἶπεν εἰς τὸν Σόλωνα, ὅτι πρέπει τις νὰ εὐχαριστῇ τοὺς βασιλεῖς «πρέπει περισσότερον νὰ τοὺς ὠφελῶμεν, παρὰ νὰ τοὺς εὐχαριστῶμεν» ἀπεκρίθη ὁ Σόλων.

Ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του οἱ Ἀθηναῖοι ἤρχισαν πάλιν τὰς ἀταξίας, καὶ τὸν ἐκάλεσαν νὰ ἐπανέλθῃ, διότι ὁ Πεισίστρατος ἤθελε νὰ γίνῃ τύραννος. Ὁ Σόλων ἐπέστρεψεν, ἀλλ' ἦτον ἤδη γέρον· προσεπάθησεν ὅμως νὰ τοὺς συμβιάσῃ, ἀλλ' ὁ Πεισίστρατος, ἄνθρωπος φιλόδοξος καὶ πονηρὸς, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ σχέδια ἐνόησε καὶ ὁ Σόλων, κατώρθωσε μὲ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀργοὺς νὰ ἀρπάσῃ τὴν ἐξουσίαν, καὶ νὰ κυβερνᾷ αὐτὸς τὴν πόλιν.

Κατ' ἐκείνον τότε τὸν καιρὸν ἐφάνη πρῶτον ἡ τραγωδία, δηλαδή ἡ παράστασις τραγωδιῶν εἰς τὸ θέατρον ὑπὸ τοῦ Θεσπιδος. Ὁ Σόλων δὲν ἐφοβήθη τὸν Πεισίστρατον καὶ συνεβούλευε τοὺς πολίτας νὰ διώξωσι τὸν τύραννον. Ἡ δὲ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ὁ Πεισίστρατος ὠφέλησε τὰς Ἀθήνας ἂν καὶ ὠνομάζετο τύραννος.

Ὁ Σόλων ἀπέθανεν εἰς βαθὺ γῆρας, τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος πάντοτε ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, καὶ προσέτι ὑπ' ἐκείνων οὓς ἔτυχεν οἱ νόμοι του νὰ δυσαρρεστήσωσι προσωπικῶς.

ΠΟΠΛΙΚΟΛΑΣ.

Τὸν Σόλωνα παραβάλλει ὁ Πλούταρχος μὲ τὸν Ῥωμαῖον Ποπλικόλαν, διότι καὶ τούτου αἱ ἀρεταί, αἱ πράξεις καὶ οἱ νόμοι τὸν κατέστησαν ἀγαπητὸν καὶ σεβαστὸν εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Ὀνομάζετο κυρίως Πόπλιος Βαλέριος, τὸ δὲ ὄνομα Ποπλικόλας τῷ ἐδόθη κατόπιν παρὰ τοῦ δήμου πρὸς τιμὴν· διότι ποπ.λικό-λας λατινιστὶ σημαίνει δημοτικὸς, φίλος τοῦ δήμου.

Τότε ἡ Ῥώμη, δηλαδή περὶ τὰ 520 Π. Χ. εἶχε βασιλέα Ταρκύνιον τὸν Σούπερβον, ἢ, Ἀλαζόνα, ὅστις ἦτο τυραννικὸς. Οἱ πολῖται λοιπὸν συνώμωσαν καὶ τὸν ἐδίωξαν ἐκ τῆς Ῥώμης· ὁ δὲ ἀρχηγὸς τῆς συνωμοσίας ἦτον ὁ Λεύκιος Βρούτος· πρῶτος δὲ ὁ Βαλέριος φίλος στενότατος τοῦ Βρούτου ὥμοσε δημοσίᾳ πίστιν εἰς τὴν δημοκρατίαν.

Οἱ φίλοι τοῦ ἐκδιωχθέντος Ταρκυνίου, παρασύραντες τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Βρούτου καὶ ἄλλους Ῥωμαίους, ἐνήργησαν συνωμοσίαν κατὰ τῆς δημοκρατίας. Ἀλλ' ὁ Ποπλικόλας μαθὼν τὸ μυστικὸν παρὰ τινος ὑπηρετοῦ προέλαβε τὴν συνωμοσίαν, καὶ ὁ Βρούτος παρέδωκεν εἰς θάνατον ὡς προδότας τῆς πατρίδος τοὺς δύο ἰδίους.

αὐτοῦ υἱούς. Ὁ Ποπλικόλας τότε ἔγινε δι' ἐκλογῆς συνύπατος τοῦ Βρούτου, ἀποσυρθέντος τοῦ πρώτου συνυπάτου Κολλατίνου, συγγενοῦς τοῦ Ταρκυνίου καὶ υἱοῦ. Ὑπατοι, δηλαδή οἱ ἀνώτατοι ἄρχοντες τῆς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας, ἦσαν δύο.

Γενομένης δὲ μάχης μεγάλῃς μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Τυρρηνῶν οὗς ὠδήγει ὁ Ταρκύνιος, ἐφρονεύθη ὁ Βρούτος καὶ ἔμεινε μόνος ὁ Ποπλικόλας ὅστις ἐτέλεσε τὸν θρίαμβον τῆς νίκης εἰσελθὼν εἰς τὴν Ῥώμην πρῶτος ἐπὶ τεθρίππου, ἐνῶ πρότερον οἱ θριαμβεύοντες εἰσῆρχοντο πεζοί. Ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς τὸν Βρούτον, καὶ πρῶτος, λέγεται ὅτι, εἰσήγαγε τὸ ἔθος τοῦ ἐκφωνεῖν λόγους ἐπιταφίους.

Ἐπειδὴ οἱ ἔχθροί του τὸν κατηγοροῦν ὡς τύραννον, αὐτὸς διέταξε καὶ κατεδάφισαν διὰ νυκτὸς τὴν μεγάλην καὶ ὠραίαν οἰκίαν του, καὶ προσέτι οἱ φρουροί του δὲν ἔφερον πλέον πελέκεις εἰς τὰς ῥάβδους, ἀλλὰ καὶ τὰς ῥάβδους αὐτὰς ἔκλινον μετὰ σεβασμοῦ ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως τοῦ δήμου, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἤθελεν οὐδεμίαν μεγαλοπρέπειαν ἀπέναντι τῶν πολιτῶν. Ὁ δῆμος θαυμάσας τὴν γενναίαν μετριοφροσύνην του ταύτην, τῷ ἐδῶρκεν τόπον ἄλλον, ὅπου κατεσκεύασεν ἄλλην οἰκίαν μετριωτέραν· τότε ὠνομάσθη Ποπλικόλας.

Διὰ τῶν νόμων του ἐνίσχυσε τὸν λαόν, καὶ ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ ἐκλέγῃ συνύπατον ὃν τινὰ ἤθελεν. Εἰς

τῶν νόμων του ἐλάφρυνε τοὺς πολίτας ἀπὸ φόρους, καὶ προθυμοτάτους κατέστησεν αὐτοὺς εἰς τὰς ἐργασίας των.

Συνάρχων αὐτοῦ ἐξελέχθη ὁ Λουκρήτιος, καὶ ἐπειδὴ ἦτο γεροντότερός του, ὁ Ποπλικόλας ἀπέδωκεν εἰς αὐτὸν ἐκουσίως τὰς μεγαλειτέρας τιμὰς τῆς ὑπατείας.

Ἐπειτα ἀπῆλθεν ἐκ τῆς Ρώμης εἰς ἐκστρατείαν. Ἐν τούτοις ὁ Ταρκύνιος ἐκίνησε καὶ πάλιν πόλεμον κατὰ τῆς Ρώμης, βοηθούμενος ὑπὸ δυνατοῦ βασιλέως τῆς Τυρρήνιας, τοῦ Πορσήνα, ὁ δὲ Ποπλικόλας, καὶ τοὶ ἀπὸν ἐξελέχθη παρὰ τοῦ δήμου στρατηγός, καὶ προλαβὼν ἔσωσε τοὺς Ρωμαίους, οὓς ἐνίκα ἤδη ὁ Πορσήνας πλησίον τῆς Ρώμης· ἀλλὰ καὶ ἐπληγώθη ὁ Ποπλικόλας εἰς τὴν μάχην ἐκείνην.

Ἰππῆρχε γέφυρα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ἣν διήρχοντο φεύγοντες πρὸς τὴν πόλιν οἱ Ρωμαῖοι, ἀλλ' ὥρμουν ἐπὶ τῆς γεφύρας καὶ οἱ ἐχθροί. Τότε τρεῖς ἄνδρες γενναῖοι, ἐστάθησαν εἰς τὴν γέφυραν διὰ ν' ἀνεχαιτίζωσι τοὺς ἐχθρούς. Τούτων ὁ μὲν πρῶτος Κόκλιος Ὁράτιος ἐμάχετο οἱ δὲ ἄλλοι δύο, Ἑρμῆνιος καὶ Λουκρήτιος, ἔκοπτον ὀπίσω του τὴν γέφυραν. Ἀφοῦ ἡ γέφυρα ἐκόπη καὶ ἔπεσεν εἰς τὸν ποταμὸν, ἔπεσε καὶ ὁ Κόκλιος εἰς τὸν ποταμὸν μὲ τὰ ὄπλα του πληγωμένος ἀπὸ δόρυ, ἀλλ' ἐκολύμβησε καὶ ἐσώθη εἰς τὴν ὄχθην πρὸς τὴν Ρώμην. Ὁ Ποπλικόλας τὸν ἀντήμειψε προτείνας εἰς τοὺς Ρωμαίους νὰ συνεισφέρωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ. Τοῦ

ἀνήγειραν δὲ καὶ ἀνδριάντα χαλκοῦν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἡφαίστου, τιμῶντες οὕτω τὸν γενναῖον στρατιώτην ὡς σωτῆρα τῆς πατρίδος.

Οἱ Ἰπᾶτοι ἐξελέγοντο κατ' ἔτος, καὶ ὁ Ποπλικό-
λας εἶχεν ἐκλεχθῆ τρίτην φορὰν, ὅτε συνέβη εἰς τὴν
Ρώμην λιμός· καὶ ὁ Πορσῆνας εἰσέβαλε πάλιν εἰς τὴν
χώραν των, ἀλλ' ὁ Ποπλικόλας τὸν ἐνίκησε καὶ τὸν
ἔτρεψεν εἰς φυγὴν.

Ἐπὶ τοῦ πολέμου τούτου ὁ Ρωμαῖος Μούκιος Σκαι-
βόλας ἐνδυθεὶς τυρρηνικὰ καὶ ὁμιλῶν τὴν Τυρρηνικὴν
εἰσεχώρησεν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Πορσῆνα μὲ σκο-
πὸν νὰ τὸν φονεύσῃ, καὶ ἐφόνευσε τρώοντι ἓνα θν ἐξέ-
λαβεν ἀντὶ τοῦ Πορσῆνα. Συνελήφθη λοιπὸν εὐθύς καὶ
προσῆχθη εἰς τὸν βασιλέα, ἐνῶ ἐκεῖνος ἐτέλει θυσίαν,
καὶ ἦτο πλησίον τοῦ ἐσχάρα ἔχουσα πῦρ. Ὁ Σκαιβό-
λας μηδόλως ἀποβαλὼν τὸ θάρρος ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν
χεῖρα ἐπὶ τῆς πυρᾶς διὰ νὰ τὴν καύσῃ ὡς ἀποτυχοῦ-
σαν· ἐνῶ δὲ αἱ σάρκες τῆς χειρὸς του ἐψήνοντο, ἐκεῖ-
νος ἔβλεπε τὸν Πορσῆναν, χωρὶς ν' ἀλλοιωθῇ ἀπὸ τὸν
πόνον τὸ πρόσωπόν του. Ὁ Βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀ-
ρετὴν τοῦ ἀνδρός, τὸν ἀφῆκεν ἐλεύθερον καὶ τῷ ἀπέ-
δωκε τὸ ξίφος του. Ἡ γενναϊότης αὕτη τοῦ Σκαιβόλα
(ἀριστεροῦ, διότι ἔμεινε μὲ τὴν ἀριστερὰν μόνον χεῖρα)
παρεκίνησε τὸν Πορσῆναν νὰ φιλιωθῇ μετὰ τῶν Ρω-
μαίων καὶ νὰ ἐχθρευθῇ μετὰ τοῦ Ταρκυνίου. Τὸ μεθε-
πόμενον ἔτος ἐξελέχθη καὶ πάλιν Ἰπᾶτος ὁ Ποπλικό-

λας. Ἐπικειμένου δὲ πολέμου μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Σαβίνων, ὁ Ποπλικόλας διὰ τῶν ἐνεργειῶν του καὶ τῆς πειθοῦς, κατώρθωσε νὰ ἀποσπᾷ ἐκ τῶν Σαβίνων πέντε χιλιάδας ἐπιφανεῖς οἰκογενεῖας καὶ νὰ τὰς φέρῃ εἰς Ῥώμην ὥς μετοίκους, ὥστε προέλαβεν οὕτω τὸν πόλεμον τότε. Ἀλλὰ κατόπιν οἱ Σαβίνοι ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Ῥώμης· ὁ Ποπλικόλας ὁμοῦς, διὰ στρατηγημάτων καὶ τῆς ἀνδρίας, τοὺς ἐνίκησε καὶ ἡ νίκη αὕτη ὠφέλησε πολὺ τὴν Ῥώμην καὶ ἐδόξασεν ἔτι πλέον τὸν δημόφιλον Ἰπατον, ὅστις μετὰ τὸν θρίαμβον τοῦτον ἐτελεύτησεν. Ὁ δῆμος ἐψήφισε νὰ τὸν θάψωσι δημοσίαις δαπάναις, καὶ νὰ πενθήσῃ ἡ πόλις δι' αὐτὸν ἐπὶ ἔτος ὀλόκληρον.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΣΟΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΠΟΠΛΙΚΟΛΑΣ.

Ὁ Ποπλικόλας ὑπῆρξε μακάριος μέχρι τέλους τοῦ βίου, καὶ ἐφήρμοσε τὴν περὶ εὐδαιμονίας μαρτυρίαν τοῦ Σόλωνος εἰπόντος εἰς τὸν Κροῖσον «μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε»· ὁ Σόλων ἤθελε τὰ χρήματα ἀλλ' οὐχὶ ἀδίκως, ὁ Ποπλικόλας ἐπλούτει καὶ ἐδοξάζετο δικαίως, καὶ πολλοὺς εὐηργέτει, ὅπερ ἐστὶν ἡ μεγαλειτέρα διὰ τὸν ἄνθρωπον εὐδαιμονία· ὥστε ἂν ὁ

Σόλων ἦτο σοφώτατος, ὁ Ποπλικόλας ἦτον εὐδαιμονέστατος.

Ἀμφότεροι ἦσαν καλοὶ νομοθέται καὶ πολιτικοί· ὑπηρετήσαν πιστῶς τὴν δημοκρατίαν, καὶ οὐδόλως ἠθέλησαν νὰ ἐλαττώσωσι τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν, ἐνῶ αὐτοὶ ἠδύναντο νὰ τοὺς ὑποδουλώσωσιν. Ἀμφότεροι ἐμίσην τοὺς τυράννους καὶ οἱ νόμοι τῶν τοῦτο ἀπέδειξαν· ἐλάφρωσαν τὰ βάρη τοῦ λαοῦ, καὶ προσεφέροντο εἰς αὐτὸν ὡς πατέρες φιλόστοργοι· ἐπὶ τῆς ἐξουσίας τῶν δὲν ἔγειναν σάσεις. Διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο ὅτι ὁ μὲν Σόλων εἶδε τὸ πολίτευμά του καταλυόμενον, ὁ δὲ Ποπλικόλας διατήρησε τὸ ἰδικόν του ἐν τάξει, καὶ ἀπέκρουσε πάντα ἐχθρὸν τῆς Ρώμης. Εἰς τοὺς πολέμους ὁ Ποπλικόλας ἦτο βεβαίως ἀνώτερος.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ.

Ὁ Ἀθηναῖος Θεμιστοκλῆς ὑπῆρξεν εἰς τῶν μεγίστων τῆς Ἑλλάδος ἀνδρῶν, καὶ ἡ πατρίς εἰς τὴν φρόνησιν αὐτοῦ ὀφείλει τὴν σωτηρίαν τῆς κινδυνεύσασα τότε νὰ κατακτηθῇ ἀπὸ τοὺς Πέρσας καὶ νὰ ἐκβαρβάρωθῃ. Ὁ

πατήρ του ὠνομάζετο Νεοκλῆς, πολίτης ἀπλοῦς, καὶ ἡ μήτηρ του Ἀβρότονον ἢ Εὐτέρπη.

Μικρὸς ὢν ἐφαίνετο συνετὸς καὶ μεγαλοπράγμων καὶ ποτὲ δὲν ἔμενεν ἀργός, ἀλλὰ μετὰ τὸ σχολεῖον, κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς ἀνέσεως τῶν ἄλλων συμμαθητῶν του, αὐτὸς ἔγραφε καὶ ἐμελέτα σπουδαῖα, καὶ ἐκαυχᾶτο ὅτι ἐδύνατο τὴν μικρὰν καὶ ἄδοξον πόλιν νὰ τὴν καταστήσῃ μεγάλην καὶ ἑνδοξον· καὶ ἐδείκνυσεν οὕτως ἕκτοτε τί ἔμελλε μετέπειτα νὰ γίνῃ.

Εἰς τὴν νεανικὴν του ἡλικίαν ὑπῆρξε μὲν ὀκνηρὸς, ἀλλ' ὅτε ὁ Μιλτιάδης ἐνίκησε τοὺς Πέρσας εἰς τὸν Μαραθῶνα, ὁ Θεμιστοκλῆς δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ κοιμηθῇ. ὥς ἔλεγεν, ἐξ αἰτίας τοῦ θριάμβου καὶ τῆς δόξης τοῦ Μιλτιάδου, «οὐκ ἔῃ με καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον.»

Ἐκτοτε τὸν ἐκυρίευσε σφοδρὰ πρὸς τὴν δόξαν ὁρμή καὶ ἤρχισε νὰ σκέπτηται περὶ μεγάλων πατριωτικῶν ἔργων. Ἐπεισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ κατασκευάσωσι σῶλον ἰσχυρὸν μὲ τὰ χρήματα τῶν λαυριακῶν μεταλλείων ἀντὶ νὰ τὰ σπαταλῶσιν εἰς ἑορτάς καὶ συμπόσια, διότι προέβλεπεν ὅτι οἱ Πέρσαι ἡττηθέντες ἐν Μαραθῶνι, ἔμελλον νὰ ἐκστρατεύσωσι καὶ πάλιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἐκδίκησιν.

Ἡ προαίσθησις του ἐπηλήθευσεν· οἱ Πέρσαι ἐξεστράτευσαν ὑπὸ τὸν βασιλέα των Ξέρξην, ὅστις ὠδήγει ἑκατομμύρια ἐχθρῶν καὶ χιλιάδας πλοίων κατὰ τῆς

Ἑλλάδος. Τότε οἱ Ἕλληνες, τῇ ἐνεργείᾳ πρὸ πάντων τοῦ Θεμιστοκλέους ἐφιλιώθησαν καὶ συνησπίσθησαν πάντες ὁμοῦ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος.

Ὅτε ἐπλησίασεν ὁ ἐχθρὸς εἰς τὰ ἑλληνικὰ σύνορα, ὁ Θεμιστοκλῆς ἔπεισε τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν πόλιν, καὶ οἱ μὲν πολεμισταὶ νὰ ἐπιβῶσιν εἰς τὰς τριήρεις (τὰ πολεμικὰ πλοῖα) οἱ δὲ ἀδύνατοι ν' ἀναχωρήσωσιν εἰς Τροιζῆνα ἔνθα οἱ ἀγαθοὶ Τροιζῆνιοι τοὺς ὑπεδέχθησαν μὲ μεγάλην φιλοστοργίαν ὥς ἂν ἦσαν συγγενεῖς τῶν. Ἡ ἀναχώρησις τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς πατρίδος τῶν ἦτο θέαμα συγκινητικώτατον· πολλοὶ ἔμειναν ἐγκαταλειφθέντες ὥς ἀδύνατοι γέροντες, ἐκίνουν δὲ εἰς οἶκτον καὶ αἱ φωναὶ τῶν συντρόφων καὶ ἡμέρων ζώων. Μεταξὺ δ' αὐτῶν ἱστορεῖται ὁ κύων τοῦ Ἐκνθίππου τοῦ πατρὸς τοῦ Περικλέους. Ὁ κύων οὗτος ἐπῆδησεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κολυμβῶν παρηκολούθει τὴν τριήρη τοῦ κυρίου του μεχριστοῦ ἔφθασεν εἰς τὴν Σαλαμῖνα ὅπου ἀμέσως ἀπέθανεν.

Οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν ναυμαχοῦντες εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, αἰγιαλὸν τῆς Εὐβοίας (κατὰ τὸ νῦν Ξηροχώριον), ἀλλ' ὁ Λεωνίδας ἔπεσεν ἀνδρείως μετὰ τῶν τριακοσίων του εἰς Θερμοπύλας, καὶ ὁ Ξέρξης μὲ τὸν πεζὸν στρατὸν του εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ τὰ πλοῖά του κατέπλεον πρὸς τὸ Αἰγαῖον καὶ τὰ παράλια τῆς Ἀττικῆς, καὶ περιεκύκλουν τὸν ἑλληνικὸν στόλον εἰς τὸν ὅρμον τῆς Σαλαμῖνος. Ὁ κίνδυνος ἦτο μέγας, καὶ

ὁ Εὐρυβιάδης ἀρχηγὸς τῶν Πελοποννησίων καὶ ἀρχι-
ναύαρχος τῆς Ἑλλάδος ἐφοβήθη, καὶ ἤθελε ν' ἀναχω-
ρήσωσι τὰ πλοῖα πρὸς τὸν Ἰσθμὸν καὶ τὴν Πελοπόν-
νησον· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς ἐννοῶν ὅτι, ἂν ἐχωρίζοντο
ἀπ' ἀλλήλων οἱ Ἕλληνες, ἤθελον νικηθῇ εὐκολώτερον
ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, διὰ τῆς εὐφυΐας, τῆς ὑπομονῆς καὶ
τῶν στρατηγημάτων του ἀπατήσας τὸν Ξέρξην, καὶ
ἐνθαρρύνας τοὺς Ἕλληνας προεκάλεσε εἰς τὴν θάλασ-
σαν τῆς Σαλαμῖνος ναυμαχίαν ἐνδοξοτάτην καὶ ὠρε-
λιμωτάτην διὰ τοὺς Ἕλληνας. Οὗτοι κατεναυμάχη-
σαν χίλια πλοῖα ἐχθρικά μεγάλα, ἐνῶ αὐτοὶ εἶχον μό-
νον 380 μικρά. Συνέβη τὸ 480 Π. Χ. Οἱ Πέρσαι ἀπώ-
λεσαν 200 πλοῖα καὶ οἱ Ἕλληνες 40. Περὶ τῆς ναυμα-
χίας ταύτης ἔγραψε τραγωδίαν λαμπρὰν «τοὺς Πέρ-
σας» ὁ μέγας τραγικὸς ποιητὴς Αἰσχύλος.

Πρὸ τῆς ναυμαχίας συνέβησαν φιλονεικίαι τινὲς με-
ταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν. Ὁ Εὐρυβιάδης ὀργισθεὶς,
ὑψωσε τὴν ῥάβδον, διὰ νὰ κτυπήσῃ τὸν Θεμιστοκλέα,
ἀλλ' οὗτος μηδόλως ταραχθεὶς τῷ εἶπεν ἀμέσως,
«Κτύπα, μὲν, ἄκουσον ὅμως» (Πάταξον μὲν ἄκουσον
δέ)· καὶ ὁ Εὐρυβιάδης ἐντραπείς διὰ τὴν ἄλογον ὀρ-
γὴν του, δὲν τὸν ἐκτύπησεν ἀλλὰ τὸν ἤκουσεν. Εἰς
ἄλλον ὅστις ὠνείδιζε τὸν Θεμιστοκλέα ὡς ἄπολιν,
διότι εἶχον ἐγκαταλείψει τὰς Ἀθήνας οἱ Ἀθηναῖοι, εἶ-
πεν «Ἡμεῖς, τὰς μὲν οἰκίας καὶ τὰ τείχη ἡμῶν κατε-
λίπομεν μὴ θέλοντες νὰ γείνωμεν δοῦλοι πρὸς χάριν

τῶν ἀφύχων· ἔχομεν δὲ πόλιν μεγίστην μεταξὺ τῶν Ἑλληνίδων τὰς διακοσίας τριήρεις αἵτινες ἤλθον νὰ σᾶς βοηθήσωσι, διότι περιμένετε τὴν σωτηρίαν σας ἀπ' αὐτῶν. Ἄν δὲ σεῖς ἀναχωρήσητε προδίδοντες ἡμᾶς, ταχέως θ' ἀκούσωσιν οἱ Ἕλληνες ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέκτησαν καὶ χώραν ἐλευθέραν ὅχι κατωτέραν ἐκείνης ἣν ἀπώλεσαν» ἐννοῶν μὲ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος, ἐπὶ τοῦ πλοίου μετοικεῖ ὅπου θέλει καὶ κτίζει πόλεις.

Ὁ Θεμιστοκλῆς εἶχε πολιτικὸν ἐχθρὸν τὸν δίκαιον Ἀριστείδην, καὶ ἐνήργησε μάλιστα νὰ τὸν ἐξορίσωσιν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, διότι ἐκεῖνος δὲν συνεμερίζετο τὰ τυλμηρὰ σχέδια τοῦ Θεμιστοκλέους. Ἀλλὰ πρὸ τῆς ναυμαχίας, ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκτιμῶν τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, ἀνεκάλεσεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἐξορίαν καὶ χάριν αὐτοῦ πάντας τοὺς ἄλλους ἐξορίστους καλοὺς καὶ κακοὺς. Ὁ Ἀριστείδης ἤλθεν, ἐφιλιώθη μὲ τὸν Θεμιστοκλέα, ἐπολέμησε καὶ ἐθριάμβευσε, συλλαβὼν μάλιστα ἐπὶ τῆς Ψυτταλείας δύο στενοὺς συγγενεῖς τοῦ Ξέρξου, ὅστις ἐθεώρει τὴν ναυμαχίαν ἀπὸ μέρους ὑψηλοῦ τῆς Ἀττικῆς καὶ ἔκλαιε διὰ τὸν ὄλεθρον τῶν πλοίων καὶ τῶν ἀνθρώπων του.

Ὁ Θεμιστοκλῆς φρονίμως στοχαζόμενος, ἐμήνυσε κρυφίως εἰς τὸν Ξέρξην νὰ φύγῃ ὅσον τάχος ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα διότι οἱ Ἕλληνες εἶχον σκοπὸν νὰ κόψωσι τὴν γέφυραν ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ἐφ' ἧς εἶχον διαβῇ τὰ

στρατεύματά του εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ Ξέρξης ἔφυγεν. Ἐμείναν δὲ ἀντὶ τῶν πρώτων ἑκατομμυρίων, μόνον τριακόσαι χιλιάδες Ἀσιανῶν ὑπὸ τὸν Μαρδόνιον οὓς οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν ἔπειτα κατὰ κράτος εἰς τὰς Πλαταιάς, ἀρχηγούντων τοῦ Παυσανίου καὶ τοῦ Ἀριστείδου.

Ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ἦλθεν εἰς τὴν πανελλήνιον ἐορτὴν τὰ Ὀλύμπια, οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ ξένοι τὸν ἐθαύμαζον, τὸν ἐδείκνυσον πρὸς ἀλλήλους καὶ τὸν ὠνόμαζον σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος. Τότε εἶπε καὶ οὗτος «ὅτι ἀπελάμβανε τοὺς καρποὺς τῶν ἀγώνων του.» Οἱ δὲ Σπαρτιᾶται τὸν ὑπεδέχθησαν μὲ μεγάλας τιμὰς εἰς τὴν πόλιν των, τῷ ἔδωκαν στέφανον ἐλαίας ὡς βραβεῖον τῆς μεγίστης φρονήσεώς του, τῷ ἐχάρισαν τὴν καλλίστην ἄμαξαν τῆς πόλεως, καὶ τὸν συνώδευσαν μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Λακεδαιμόνος μὲ στρατιωτικὴν τιμητικὴν συνοδείαν ἐκ τῶν εὐγενεστέρων νέων.

Μὲ τοσαύτην δόξαν ὁ Θεμιστοκλῆς δὲν ἀνεπαύθη, ἀλλ' ἐφρόντισε περὶ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ μὲ ὅλας τὰς ἀντιστάσεις τῶν Σπαρτιατῶν, περιτείχισε τὴν πόλιν, καὶ προσέτι κατεσκεύασε τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς αὐτὸς πρῶτος ἐκλέξας καὶ τειχίσας αὐτὸν, διότι ἐνόει ὅτι ἡ μεγίστη δύναμις τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ ᾖ ναυτική. Τόσον ἠγάπα τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος του, τῶν Ἀθηνῶν, ὥστε ἐσοφίσθη μίαν ἡμέραν νὰ καύσῃ τοὺς στόλους τῶν ἄλλων Ἑλ-

λήνων καὶ ἤθελε νὰ προτείνῃ τοῦτο εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ὁ Ἀριστείδης ἐχαρκτήρισε τὴν πράξιν ὡφελιμωτάτην μὲν, ἀδίκωτάτην ὅμως· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες τὰς λέξεις μόνον ταύτας παρὰ τοῦ Ἀριστείδου, ἀπέρριψαν γεναίως καὶ φρονίμως τὸ πρᾶγμα, καίτοι μὴ γινώσκοντες περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Ἦτο δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς φιλοχρήματος οὐχὶ ἐξ αἰσχροτήτος ἀλλ' ἐκ φιλοδοξίας καὶ φιλοτιμίας εὐγενοῦς διὰ νὰ δύναται νὰ ἐξοδεύῃ μεγαλοπρεπῶς ἰδὼν ποτε ἐν τῷ περιπάτῳ χρυσᾷ περιδέραια καὶ κοσμήματα εἰς τὸ παραθαλάσσιον ἐκ τῆς ναυμαχίας ἔδειξεν αὐτὰ εἰς τὸν παρακολουθοῦντα φίλον του «λάβε τα τῷ εἵπε· εἶναι διὰ σέ· σὺ δὲν εἶσαι Θεμιστοκλῆς».

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὁ φόβος τὸν κατέτρεξε, καὶ οἱ ἐχθροὶ του διαβάλλοντες τὴν μεγάλην του δύναμιν, κατώρθωσαν νὰ πείσωσι τοὺς Ἀθηναίους νὰ τὸν ἐξοστράκίσωσιν ὡς μηδίζοντα, ὡς συνεννοούμενον δηλαδὴ μετὰ τῶν Περσῶν, οἵτινες ἐλέγοντο καὶ Μῆδοι, διὰ νὰ προσδώσῃ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐφορολόγει τοὺς συμμάχους τῶν Ἀθηναίων, ὅπως ἐπαρκῇ εἰς τὰ μέγала τότε ἔξοδα τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς θέσεώς του, ὅθεν ὑπέθεσαν ὅτι ἦτο φιλάργυρος, ἄρπαξ, καὶ ὅτι συνεννοήθη μετὰ τοῦ Βασιλέως τῶν Περσῶν διὰ νὰ λάβῃ χρήματα, καὶ συνέδεσαν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην μετὰ τὴν πραγματικὴν προδοσίαν τοῦ φίλου του Παυσανίου, Σπαρτιάτου βασιλέως, ὃν κατε-

δίκασεν εἰς θάνατον ἢ ἰδίᾳ μήτηρ του, καὶ τὸν ἐτεί-
χισε ζωντανόν, βαλοῦσα τὸν πρῶτον λίθον.

Ὁ Θεμιστοκλῆς λοιπὸν ἐφυγαδεύθη ἀπὸ τὰς Ἀθή-
νας καὶ διὰ πολλῶν κινδύνων κατέφυγεν εἰς τὴν Περ-
σικὴν αὐλὴν ἐπὶ Ἀρταξέρξου υἱοῦ τοῦ Εἰρξου. Ὁ Ἀρτα-
ξέρξης τὸν ὑπεδέχθη μὲ χαρὰν καὶ ἐνθουσιασμόν, καὶ
τῷ ἀπέδωκε μεγάλας τιμὰς καὶ δωρήματα, ἐλπίσας
κακῶς ὅτι ὁ μέγας Ἕλλην ἤθελε προδώσει τὴν Ἑλ-
λάδα. Ἀλλ' ὅτε προέτεινεν εἰς αὐτὸν νὰ γίνῃ ἀρχηγὸς
ἐκστρατείας ἐναντίον τῆς πατρίδος του, ὁ Θεμιστο-
κλῆς ἀποφεύγων δύο μεγάλα ἀσεβήματα, τὴν πρὸς
τὸν Βασιλέα ἀχαριστίαν καὶ τὸ χειρότερον τὴν πρὸς
τὴν πατρίδα προδοσίαν, ἔπιεν αἶμα ταύρου καὶ ἀπέ-
θανεν οὕτως ἐκουσίως. Βραδύτερον οἱ Ἀθηναῖοι ἔθαψαν
τὰ ὀστέα αὐτοῦ εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος Πειραιῶς
ἐνθα μετὰ 24 περίπου αἰῶνας ἐτάφη καὶ τῆς νεωτέρας
Ἑλλάδος ὁ ναύαρχος Μιαούλης.

ΚΑΜΙΛΛΟΣ.

Ὁ Φούριος Κάμιλλος ἐγεννήθη περὶ τὰ 444 Π. Χ. ὁ-
πῆρξε μέγας στρατηγός, δικτάτωρ, καὶ ἐτέλεσε τετρά-
κις θρίαμβον, ἀνεγράφη δὲ δεύτερος κτίτωρ τῆς Ρώμης.

Ὁ πατρικός του οἶκος δὲν ἦτο πολὺ ἐπίσημος, καὶ πρῶτος αὐτὸς τὸν ἐδόξασεν ἐπὶ τῆς μεγάλης μάχης ἐναντίον τῶν Αἰκανῶν καὶ Οὐόλσκων ὑπὸ τὸν δικτάτορα Ποστούμιον Τούβεرتون. Ἐφιππος, προηγούμενος τοῦ στρατοῦ, ἐπληρώθη εἰς τὸν μηρὸν, ἀλλ' ἀπέσπασε τὸ ἀκόντιον, ὥρμησε κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν· ἐξελέγη, καί τοι τότε πολὺ νέος, διὰ τοῦτο Τιμητῆς (δηλαδή ἐκτιμητῆς τῶν περιουσιῶν διὰ τὰς στρατιωτικὰς συνεισφορὰς) ὅπερ ἦτο μέγα ἀξίωμα ἐν Ῥώμῃ, καὶ εἶχε μεγάλην ἐπιρροήν· διότι οἱ τιμηταὶ ἐπετῆρουν καὶ τὰ ἥθη, καὶ ἐτιμῶρουν τὴν κακότηειαν ὅσον ὑψηλῆς τάξεως καὶ ἂν ἦτον ὁ ἔνοχος.

Διωρίσθη ἔπειτα χιλιάρχος, καὶ ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Βητῶν, ἰσχυροῦ τυρρήνικοῦ ἔθνους καὶ φοβεροῦ· ἐπολέμησεν ὁμῶς τότε καὶ ἐνίκησεν ἄλλους, τοὺς Φαλέριους καὶ Καπηνάτας περιορισθέντας εἰς τὰ τεῖχη των.

Πολιουρκουμένης τῆς πόλεως τῶν Βητῶν, ἡ Σύγκλητος (οἱ Βουλευταὶ) ἐξέλεξε τὸν Κάμιλλον δικτάτορα, δηλαδή ἀνώτατον ἄρχοντα πράττοντα ὅ,τι ἂν ἔκρινε καλὸν χωρὶς νὰ κρίνηται ὑπὸ ἄλλων· ὁ Κάμιλλος ἐνίκησε τοὺς Φαλίσκους καὶ τοὺς Καπηνάτας, καὶ ἐξηκολούθησε τὴν πολιορκίαν τῶν Βητῶν, διατάξας νὰ σκάψωσιν ὑπονόμους. Μία τῶν ὑπονόμων ἔφερεν εἰς ναόντινα τῆς πόλεως, ὅπου ἔτυχεν ἱερουργῶν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Τυρρήνων· οἱ δὲ ἐκ τῆς ὑπονόμου εἰσχωρήσαντες Ῥωμαῖοι ἐξῆλθον αἴφνης βοῶντες, ἐδίωξαν τοὺς παρε-

στῶτας καὶ ἀρπάσαντες τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων τὰ ἔφεραν εἰς τὸν Κάμιλλον, ὅστις ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν καὶ μετέφερεν ἐκεῖθεν εἰς Ῥώμην τὸ ἄγαλμα τῆς Ἥρας ὡς σεβόμενος τὰ θεῖα, καὶ ἡ πρᾶξις του ὠφέλησε, διότι οἱ τότε ἄνθρωποι ἐπίστευον περισσότερον εἰς μαντείας καὶ μύθους καὶ σημεῖα ἔνεκα τῆς δεισιδαιμονίας των. Πρῶτος τότε ὁ Κάμιλλος, ἐπαρθεὶς διὰ τὴν δόξαν του, εἰσῆλθεν ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν Ῥώμην ἐφ' ἀμάξης ὑπὸ τεσσάρων ἵππων λευκῶν συρομένης· ἀλλὰ δυσηρέστησε τοὺς πολίτας, διότι τὸ τοιοῦτον ὄχημα ἐθεώρουν ὡς ἀφιερωμένον εἰς μόνον τὸν Δία, καὶ διότι ὁ λαὸς δὲν ἦτο συνειθισμένος εἰς τὰς κομπαστικὰς ἐπιδείξεις τῶν ὑπερηφάνων ἀνθρώπων. Προσέτι δὲ δὲν ἐξεπλήρωσεν πάντα ὅσα ὑπεσχέθη, ἂν ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν τῶν Βητῶν· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ταύτην διωρθώθη τὸ πρᾶγμα, χάρις εἰς τὴν φιλοπατρίαν τῶν γυναικῶν, αἵτινες προσέφεραν τὰ χρυσᾶ των κοσμήματα εἰς τὸν δημόσιον θησαυρόν.

Ἐπειτα ἐξελέγη στρατηγὸς διὰ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Φαλίσκων καὶ ἐπολιόρκησε τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν, τοὺς Φαλερίους. Ἐν τῇ πολιορκίᾳ συνέβη τὸ ἑξῆς. Ὁ διδάσκαλος τῆς πόλεως, ἄνθρωπος μοχθηρὸς καὶ φιλάργυρος ὠδήγησε δι' ἀπάτης τοὺς μαθητάς του καὶ τοὺς παρέδωκεν εἰς τὸν Κάμιλλον· οἱ πολιορκούμενοι κατεθρομβήθησαν, ἀλλ' ὁ Κάμιλλος ἀφῆκεν ἐλευθέρους τοὺς μαθητάς καὶ διέταξε νὰ ἐπαναφέρωσι τὸν προ-

δότην διδάσκαλον εἰς τὴν πόλιν ῥαβδίζοντες αὐτόν. Τότε οἱ Φαλίσκοι θαυμάζοντες καὶ συγκινηθέντες διὰ τὴν μεγαλοφροσύνην, τὸν ἱπποτισμὸν καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Καμίλλου, παρέδωκαν εἰς αὐτὸν τὴν πόλιν ἣν οὗτος δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς στρατιώτας του νὰ λεηλατήσωσιν, ὥς ἄλλοτε τὴν πόλιν τῶν Βητίων.

Τότε ἡγέρθη σφοδρὰ ἀντιπολίτευσις ἐναντίον του καὶ τὸν κατηγόρουν, καὶ ἔμελλον νὰ τὸν κρίνωσιν ὡς κλέπτην, ἀλλ' αὐτὸς ἀνεχώρησε πρότερον, εὐχηθεὶς, ἀλλ' οὐχὶ εὐλαβῶς καὶ πατριωτικῶς, νὰ λάβῃ ταχέως ἀνάγκην αὐτοῦ ἡ Ῥώμη.

Ἡ εὐχή του, ἡ μᾶλλον ἡ κατάρτα του, εἰσηκούσθη καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐτιμωρήθησαν διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀχαριστίαν των, διότι μετ' ὀλίγον Γαλάται πολυπληθεῖς (οἱ πρόγονοι τῶν νῦν Γάλλων) ὥρμησαν εἰς τὴν χώραν των καὶ ἐπολιόρκησαν καὶ ἐκυρίευσαν μάλιστα τὴν Ῥώμην, διώζαντες τοὺς Ῥωμαίους, καὶ καύσαντες τὴν πόλιν. Εὐτυχῶς Ῥωμαῖοί τινες ὠχυρώθησαν εἰς τὸ Καπιτώλιον, ὅπερ οἱ Γαλάται δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κυριεύσωσι. Τότε ἡσθάνθησαν πάντες ὅτι τοῖς ἔλειπεν ὁ Κάμιλλος, καὶ συνανοηθέντες οἱ πλεῖστοι ἐξέλεξαν αὐτὸν δικτάτορα, καὶ τοι ἀπόντα καὶ ἐξόριστον. Ὁ Κάμιλλος, κινήθεις μὲ μεγάλην δραστηριότητα καὶ φρόνησιν, συνεκέντρωσε περὶ ἑαυτὸν ἱκανοὺς Ῥωμαίους, καὶ νικῶν ἀλλαχοῦ, ἦλθε καὶ εἰς τὰς πύλας τῆς Ῥώ-
καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Βρέννος, στρατηγὸς τῶν Γαλατῶν,

ἐξύγιζε τὸ χρυσίον, ὅπερ εἶχον δώσει οἱ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ διὰ νὰ ἐξαγοράσωσι τὴν ἀποτεφρωμένην Ῥώμην. Ὁ Κάμιλλος ἔδωκε τὸ χρυσίον εἰς τοὺς ὑπηρέτας του, τὴν δὲ ζυγαριὰν καὶ τὰ σταθμὰ (βαρύδια) διέταξε τοὺς Κελτοὺς νὰ τὰ λάβωσι, λέγων αὐτοῖς, ὅτι «πάτριον ἔθος εἶναι εἰς τοὺς Ῥωμαίους νὰ σώζωσι τὴν πατρίδα διὰ σιδήρου καὶ ὄχι διὰ χρυσοῦ.» Ἐπολέμησε λοιπὸν καὶ ἐδίωξε τοὺς Κελτούς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐφρόντισε νὰ καθαρίσῃ καὶ νὰ ἀνακτίσῃ τὴν πόλιν, καὶ τὸ κατώρθωσε μὲ ὅλας τὰς ἐναντιότητας τῶν προσωπικῶν ἐχθρῶν του καὶ τῶν ῥαδιούργων, οἵτινες συνεβούλευον τοὺς Ῥωμαίους νὰ μετοικήσωσιν εἰς ἄλλας ἐτοιμοὺς πόλεις, ἀφίνοντες δηλαδὴ τὴν πατρίδα των καὶ βλάπτοντες ἄλλους. Ἡ δικτατορία αὕτη τοῦ Καμίλλου παρετάθη ὑπὲρ τὸ ἔτος, ἐνῷ οἱ πρὸ αὐτοῦ δικτάτορες δὲν ἐκράτησαν τὴν ἐξουσίαν πέραν τῶν ἑξ μηνῶν· ὠνομάσθη δεύτερος κτίτωρ τῆς Ῥώμης, μετὰ τὸν Ῥωμύλον, καὶ εἶχεν ἤδη μεγάλην δύναμιν.

Ἐπῆλθεν ἄλλος πόλεμος καὶ ἐξελέγη ἐκ τρίτου δικτάτωρ κατὰ τῶν Αἰκανῶν, Ουόλσκων, Λατίνων, καὶ Τυρρήνων. Ἐκυρίευσε τὴν πόλιν τῶν Αἰκανῶν, ὑπέταξε τοὺς Ουόλσκους καὶ ἀνέκτησεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν τὴν πόλιν Σούτριον, ἀνήκουσαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

Τότε τὸν ἐθαύμασαν καὶ τὸν ἐτίμησαν καὶ οἱ προσωπικοὶ τοῦ ἀντίπαλοι. Καίτοι δὲ πρεβεβηκότα ἤδη

τὴν ἡλικίαν καὶ ἀσθενῇ, ὁ λαὸς τὸν ἤθελε πάντοτε ἀρχηγὸν τοῦ, καὶ μίαν φορὰν μάλιστα, καίτοι κλινήρης, μαθὼν ὅτι ἐκινδύνευεν ὁ Μάρκος Λεύκιος νέος τὴν ἡλικίαν, ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης, ὥρμησεν εἰς τὴν μάχην καὶ τὸν ἔσωσεν, αὐτὸν καὶ τοὺς στρατιώτας τοῦ. Μεταξὺ τῶν φθονούντων τὸν Κάμιλλον ἐπισημότατος ἦτον ὁ Μάρκος Μάλλιος ὁ πρῶτος ἀπωθήσας τοὺς Κελτοὺς, ὅτε διὰ νυκτὸς ἀνέβησαν εἰς τὸ Καπιτώλιον. Οὗτος, μὴ δυνάμενος νὰ ὑπερτερήσῃ τὴν δόξαν τοῦ Καμίλλου διὰ καλῶν καὶ θεμιτῶν τρόπων, ἤρχισε νὰ δημαγωγῇ τὸ πλῆθος καὶ νὰ συνηγορῇ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων ὑπερασπιζόμενος τοὺς ὀφειλέτας ἐναντίον τῶν δανειστῶν, πλὴν ἄνευ λόγου καὶ δικαίου. Οἱ πτωχοὶ λοιπὸν ἐκ τοῦ λαοῦ, οἱ ταραξίαι καὶ μάλιστα οἱ ὀφειλέται περιστοίχισαν τὸν δημαγωγὸν Μάλλιον καὶ ἤρχισαν ν' ἀπειλῶσι καὶ νὰ φοβίζωσι τοὺς ἐπισήμους καὶ τοὺς φιλησύχους πολίτας, γινόμενοι αὐθάδεις καὶ ταραττοντες τὴν ἀγορὰν καὶ τὰς δημοσίους συναθροίσεις. Γενόμενος ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ δικτάτωρ Κόϊντος ὁ Καπιτωλῖνος ἐφυλάκισε τὸν Μάλλιον.

Τότε οἱ ὀπαδοὶ καὶ συμπατριασταὶ τοῦ δημαγωγοῦ παρεκίνησαν τὸν λαὸν καὶ ἥλλαξεν ἐνδύματα ὡς ἂν συνέβη μεγάλη συμφορὰ εἰς τὴν πολιτείαν. Ἡ δὲ Σύγκλητος φοβηθεῖσα μὴ ἐκραγῇ σάσις, διέταξε τὴν ἀποφυλάκισιν τοῦ Μαλλίου, ἀλλ' οὗτος ἐλευθερωθεὶς ἐγένετο θρασύτερος καὶ ἐπικινδυνώτερος· ἀλλ' ὁ Κάμιλ-

λος ἐξελέγη στρατηγὸς καὶ ἐνήργησε νὰ εἰσαχθῇ εἰς δίκην ὁ Μάλλιος ὡς ἐπιχειρῶν ν' ἀνατρέψῃ τὰ καθεστῶτα. Ἐπειδὴ ὁμῶς ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ δικαστηρίου ἐφαίνετο τὸ Καπιτώλιον καὶ ἡ θέσις ὅπου ὁ κατηγορούμενος Μάλλιος ἐνυκτομάχησε κατὰ τῶν Κελτῶν, οὗτος ἀπολογούμενος ὕψου τὰς χεῖρας πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ ἐνεθύμιζεν εἰς τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς ἀκροατὰς τοὺς πρώην ἀγῶνάς του, ὥστε οἱ δικασταὶ ἀμνηχανοῦντες ἀνέβαλον πολλάκις τὴν δίκην καίτοι πεπεισμένοι ὅτι ὁ Μάλλιος ἦτον ἔνοχος τῶν πράξεων ἐφ' αἷς κατηγορεῖτο.

Ἀλλ' ὁ Κάμιλλος ἐννοήσας τὸ πρᾶγμα μετέφερε τὸ δικαστήριον ἔξω τῆς πόλεως εἰς γειτονικὸν δάσος ὅθεν τὸ Καπιτώλιον δὲν ἐφαίνετο· ὁ Μάλλιος λοιπὸν μὴ δυνάμενος πλέον νὰ ἐπικαλῇται τὸ παρελθὸν κατεδικάσθη διὰ τὰ πρόσφατα αὐτοῦ ἐγκλήματα εἰς θάνατον, καὶ ἀναβιβασθεὶς ἔπειτα εἰς τὸ Καπιτώλιον ἐκρημνίσθη πλησίον αὐτῆς ἐκείνης τῆς θέσεως ὅπου ἄλλοτε εἶχε θριαμβεύσει κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Οἱ Ῥωμαῖοι κατέσκαψαν τὴν οἰκίαν του τιμωρήσαντες οὕτω αὐστηρῶς ἐκεῖνον ὅστις ὠφέλησε μὲν ἄλλοτε τὴν πόλιν, ἤθελεν ὁμῶς ἔπειτα νὰ τὴν ἐμβάλῃ εἰς στάσεις καὶ κινδύνους.

Συνέβησαν μετὰ ταῦτα στάσεις καὶ ἀνταρσίαι εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ ἡ Βουλὴ ἐξέλεξε καὶ τετάρτην φορὰν δικτάτορα τὸν Κάμιλλον.

Μετ' ὀλίγον οἱ Γαλάται ἐπανῆλθον κατὰ τῆς Ῥώ-

μης, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐξέλεξαν τὸν Κάμιλλον πέμπτην φορὰν δικτάτορα.

Νικήσας ἐξεδίωξε τοὺς Γαλάτας, ἢ Κελτούς. Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος αὐτοῦ στρατιωτικὸς ἀγών.

Ὁ Κάμιλλος διὰ τῆς συνέσεώς του προέλαβε τὴν ἐπανάστασιν τοῦ λαοῦ κατὰ τῶν Συγκλητικῶν.

Πρώτην τότε φορὰν, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Καμίλλου ἐξελέγη ὕπατος ἐκ τῶν δημοτῶν ὁ Λεύκιος Σέξτιος.

Ὁ Κάμιλλος ἀπεβίωσεν ὀγδοηκοντούτης καὶ ἀφῆκε μέγα πένθος εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ.

Περικλῆς ὁ Ἀθηναῖος, υἱὸς Ξανθίππου ἐγγόνου τοῦ Κλεισθένους, ὅστις ἐδίωξε τοὺς Πεισιστρατίδας καὶ ἔσωσε τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τῆς τυραννίας, ἀνῆκεν εἰς γένος ἐπισημότατον. Ἐγεννήθη περὶ τὰ 490 π. Χ. Ὁ πατὴρ του Ξάνθιππος ἐνίκησεν εἰς τὴν Μυκάλῃν τοὺς στρατηγοὺς τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Ἡ μήτηρ του ὠνομάζετο Ἀγαρίστη.

Πολιτικὸν ἀντίπαλον εἶχε τὸν περικλεῆ ἱστοριογράφον Θουκυδίδην καὶ κατόπιν τὸν Κίμωνα, ἀλλ' ὑπερ-

τέρησεν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐξώρισεν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, μείνας μόνος κύριος τῆς πολιτείας.

Ἐφαίνετο δὲ πολὺ ὁμοιάζων τὸν τύραννον Πεισίστρατον, μάλιστα κατὰ τὴν ὁμιλίαν.

Δημοτικώτατος καὶ προτιμῶν τοὺς πένητας, ἡνώθη μετὰ τοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἀπόλυτος κύριος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀριστείδου καὶ τὴν φυγὴν τοῦ Θεμιστοκλέους. Ὁ Κίμων ἐξορισθεὶς ἀνεκλήθη κατόπιν καὶ διωρίσθη ναύαρχος· ἀπέθανε δὲ εἰς Κύπρον πολιόρκων τὴν πόλιν Κίτιον.

Ἠσχολεῖτο μόνον εἰς τὰ πολιτικά, ἀφοῦ προηγουμένως ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ νεότητι, φοβούμενος μὴ ἐξοστρακισθῇ διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τοὺς φίλους, ἐπορεύθη εἰς πολλὰς ἐκστρατείας εἰς ἃς πάντοτε εὐδοκίμει καὶ ἀπέφευγε πᾶσαν διασκέδασιν, ἥτις ταπεινοῖ τοὺς μεγάλους ἄνδρας, διότι τοὺς ἐξομοιάζει μὲ τοὺς συνδιασκεδάζοντας. Αὐτὸς δὲν ὠμίλει πάντοτε καὶ περὶ παντὸς πράγματος· ἀλλὰ τὰς μικρὰς ὑποθέσεις ἄφινε νὰ ἐνεργῶσιν οἱ φίλοι του. Κατὰ τοῦτο ὠμοιάζε τὸν Φίλιππον βασιλέα τῆς Μακεδονίας μόνον εἰς μεγάλα καὶ σπουδαῖα ἀσχολούμενον καὶ εἰπόντα εἰς τὸν υἱόν του Ἀλέξανδρον τὸν Μέγαν ὅστις εἶχε ψάλει εἰς συμπόσιον μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ χάριτος «Δὲν ἐντρέπεται νὰ ψάλλῃς τόσο καλῶς;»

Διδάσκαλον ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ εἶχεν ὁ Περικλῆς τὸν περιφημώτατον τῶν τότε ἐν Ἑλλάδι σοφῶν Ἀναξαγό-

ραν ὃν ἐπωνόμαζον *Νοῦν* εἴτε διότι ἡ σύνεσις αὐτοῦ ἦτο θαυμαστή καὶ ἔξοχος εἴτε διότι πρῶτος αὐτὸς ἐδίδαξεν ὅτι ἡ ἀρχὴ τοῦ παντός εἶναι νοῦς καθαρὸς καὶ ἄκρατος καὶ οὐχὶ τύχη τυφλὴ καὶ τυφλὴ ἀνάγκη.

Ὁ Περικλῆς οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἄρχων, ἀλλ' ἀπλοῦς στρατηγός· καὶ ὅμως τόσῳ μέγας ἐγένετο διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ λαοῦ, ὥστε αὐτὸς ἐκυβέρνησεν τὰς Ἀθήνας ὅπως ἂν ᾔθελε, καὶ οἷους ᾔθελε διώριζεν ἄρχοντας.*

Ἡ μεγίστη δόξα τοῦ Περικλέους εἶναι τὰ δημόσια μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν, τὰ ὅποια αὐτὸς ὠκοδόμησε διὰ τοῦ θησαυροῦ τῆς δημοκρατίας καὶ τῶν συμμάχων.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του αἱ Ἀθῆναι ἐκαλλωπίσθησαν ὅσον οὐδέποτε· αἱ καλαὶ τέχναι ὑψώθησαν εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν καὶ τὰ ἔργα εἶχον ἀμίμητον τὴν μορφήν, τὸ κάλλος καὶ τὴν χάριν· καὶ τῶν τεχνητῶν ἡ ἄμιλλα ἦτο ζωηροτάτη.

Οἱ Εὐρωπαῖοι σήμερον ἐκπλήσσονται διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν τελειότητα, καὶ οἱ ἀρχιτέκτονες λαμβάνουσιν ἐκ τῶν ἀθηναϊκῶν ἐρειπίων τὰ πλείωτερα καὶ καλύτερα μαθήματά των.

Ὁ Περικλῆς ὠκοδόμησε τὸν Παρθενῶνα διὰ τοῦ ἀθανάτου Φειδίου, τοῦ Καλλικράτους καὶ τοῦ Ἰκτίνου, καὶ τὰ Προπύλαια τῆς Ἀκροπόλεως διὰ τοῦ ἀρ-

* Οἱ ἄρχοντες τῶν Ἀθηνῶν ἦσαν ἐννέα, ἤτοι ἑξ ἑσμοθέται, ὁ Βασιλεὺς (ὑπουργὸς τῆς θρησκείας) ὁ Πολέμαρχος καὶ ὁ Ἐπώνυμος ἡ κυρίως ἄρχων (πρόεδρος).

χιτέκτονος Μνησικλέους. Τὸ πολυθρύλλητον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς κατεσκεύασεν ὁ Φειδίας.

Ὅτε δὲ ὁ λαὸς τῷ ἐζήτησε λογαριασμὸν διὰ τὰ δαπανηθέντα, εἶπεν αὐτός· «Ἐστω λοιπὸν ὅτι ἐγὼ ἔδαπάνησα ἰδικά μου· καὶ θέλω ἐπιγράψει εἰς τὰ μνημεῖα τὴν ἰδίαν ἐμοῦ ἐπιγραφὴν».

Ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι καταπλαγέντες ἐκ τῆς τολμηρᾶς μεγαλοφροσύνης του, τῷ ἐπέτρεψαν νὰ δαπανήσῃ ἐκ τῶν δημοσίων ὅσα ἤθελεν.

Ὁ Περικλῆς κατέστησε τὴν πόλιν μεγίστην καὶ πλουσιωτάτην, ἀλλὰ δὲν ἠύξησε τὴν πατρικὴν του περιουσίαν οὐδὲ κατὰ μίαν δρχμὴν ἦτο δὲ οἰκονομικώτατος εἰς τὰ οἰκιακά του ἔξοδα, ἔχων ἐπιστάτην φειδωλότατον. Οὐδέποτε ἐδείπνησεν εἰς οἰκίαν φίλου ἵνα μὴ δαπανᾷ μάτην τὸν χρόνον καὶ μὴ ἀποβάλῃ εἰς τὰς οἰκιακὰς δεξιώσεις τὴν ἀξιοπρέπειαν δι' ἧς ἐπεβάλλετο ὡς πατὴρ βασιλικὸς εἰς τὸν λαόν.

Ἐπρώτευσ δὲ πάντων ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη καὶ μετὰ τὸν ἐξοστρακισμὸν τοῦ Θουκυδίδου ἄλλα προσέτι δεκαπέντε, ἐκλεγόμενος κατ' ἔτος στρατηγὸς μόνον, καὶ σχεδὸν ἀείποτε νικῶν καὶ θριαμβεύων καὶ πανταχοῦ ἀποκαθιστῶν τὴν δημοκρατίαν. Ἐμπόδιζεν ὅμως τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ὑπερηφανεύοντο διὰ τὰς ἐπιτυχίας των, νὰ ἐκστρατεύσωσιν εἰς μακρυνὰ μέρη, ὡς εἰς Καρχηδόνα καὶ Σικελίαν, ὅπου βραδύτερον κατεστράφησαν.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔβλεπον δυσαρέστως τὸν πλοῦτον καὶ τὴν αὐξήσιν τῶν Ἀθηναίων.

Διὰ τοῦτο ἤρχισαν αἱ ἀφορμαὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ, ἡ μᾶλλον τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τῆς Ἑλλάδος, ὁλεθριωτάτου δι' αὐτήν.

Ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ πολέμου ἐνέσκηψεν εἰς Ἀθήνας φοβερά ἐπιδημικὴ νόσος, ἐξ ἧς πολλὰ ἔπαθον οἱ Ἀθηναῖοι· καὶ αὐτὸς ὁ Περικλῆς, ἀφοῦ προηγουμένως ἀπώλεσε τοὺς υἱοὺς του καὶ πολλοὺς στενοὺς συγγενεῖς, ἐρημωθείς οὕτως, ἀπεβίωσε, λέγων ὅτι «δόξαν του θεωρεῖ μεγίστην ὅτι οὐδεὶς ἐξ αἰτίας του ἐπένησε».

ΦΑΒΙΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ.

Ὁ Φάβιος Μάξιμος (Μέγιστος) ἀκμάσας περὶ τὰ 220 π. Χ. κατήγετο ἐξ ἐπισήμου γένους· ἐξελέγη πεντάκις ὕπατος καὶ ἅπαξ δικτάτωρ, ὅτε ἡ Ρώμη ἐκινδύνευεν ὑπὸ τοῦ περιβοήτου Ἀννίβα, στρατηγοῦ τῶν Καρχηδονίων.

Ἡ πατρὶς ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν τὴν ὑπεράσπισίν της.

Ὁ Ἀννίβας εἶχε νικήσει πολλοὺς καὶ μεγάλους στρα-

τηγούς Ρωμαίους. Ἀλλ' ὁ Φάβιος, ἐννοήσας ὅτι ἔπρεπε ν' ἀφήσῃ τὸν Ἀννίβαν νὰ φθείρῃ τὰς δυνάμεις τοῦ διὰ τῆς ἀργίας, ἀπέφυγε τὴν μάχην, καὶ ἐπετῆρει μόνον ἀπὸ μέρη ὑψηλὰ τὰς στρατιωτικὰς ἐκείνου κινήσεις, καὶ τὸν ἐκράτει πάντοτε ἀνήσυχον.

Ὁ Ἀννίβας ἐζήτει τὴν μάχην, δὲν κατώρθωσεν ὅμως νὰ παρασύρῃ τὸν Φάβιον εἰς θέσεις ὅπου ἤθελεν αὐτὸς νὰ παρασύρῃ τοὺς Ρωμαίους· τοῦνχντίον περιέπεσεν ἐκ σφάλματος εἰς θέσιν ὅπου ὁ Φάβιος τὸν ἐπολιόρησεν. Ἀλλ' ὁ πονηρὸς Καρχηδόνιος ἐσώθη διὰ τεχνάσματος τὴν νύκτα καὶ ἔφυγε μακρὰν τῆς Ρώμης.

Ἐφοβεῖτο λοιπὸν τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ ἐπιτήρησιν τοῦ Φαβίου περισσότερον, ἢ τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς μάχας ὅλων τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

Ἄλλοτε, ἔσωσεν ὁ Φάβιος ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Ἀννίβα τὸν συνάρχοντά τοῦ Ρωμαῖον Μινούχιον, ὅστις συνῆψε μάχην παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ Φαβίου καὶ ἐκινδύνευσε ν' ἀπωλέσῃ τὸν στρατόν.

Ὁ Ἀννίβας, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ διαβάλλῃ τὸν Φάβιον εἰς τὴν Ρώμην, διέταξε τοὺς Καρχηδονίους νὰ μὴ ἐγγίσωσι τὰ εἰς τὰ περίχωρα τῆς Ρώμης κτήματά του. Ἐκ συνθήκης δέ τινος περὶ ἀνταλλαγῆς αἰχμαλώτων ἀνδρὸς πρὸς ἄνδρα, οἱ αἰχμάλωτοι Ρωμαῖοι ἐπερίσσευσαν καὶ ἀπητοῦντο χρήματα πρὸς ἐξαγορὰν αὐτῶν. Οἱ ἐν Ρώμῃ ἐχθροὶ τοῦ Φαβίου ἐμπόδισαν νὰ δοθῶσι χρήματα παρὰ τοῦ Δημοσίου. Ἀλλ' ὁ Φάβιος ἐπώλησε

τοὺς ἀγροὺς του, τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν χρήματα ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀννίβαν ὡς λύτρα τῶν περισσευσάντων αἰχμαλώτων Ῥωμαίων, τοὺς ὁποίους οὕτως ἤλευθέρωσε.

Παραιτηθέντος τοῦ Φαβίου, ἐξελέγησαν ὕπατοι, οἵτινες ἐτήρησαν τὸ πρὸς τὸν Ἀννίβαν πολεμικὸν σύστημα του, καὶ ἡ Ῥώμη δὲν ἔπαθε καμμίαν συμφοράν.

Μετ' αὐτοὺς ὅμως, ἄλλοι ὕπατοι, συνάψαντες μάχην πρὸς τὸν Ἀννίβαν, ἠττήθησαν κατὰ κράτος εἰς τὴν ἐν Κάνναις ἱστορικὴν μάχην. Ὁ ἕτερος ὕπατος ἐφονεύθη· ὁ στρατὸς τῶν Ῥωμαίων κατεκόπη καὶ ἡ Ῥώμη ἐκινδύνευsen ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε.

Τότε προσέφυγον πάλιν εἰς αὐτὸν ὀνομάζοντές τον ἀσπίδα τῆς πατρίδος. Ἐκυρίευσε τὴν πόλιν Τάραντα, ὁ δὲ Ἀννίβας εἶπε περὶ αὐτοῦ ὅτι *ὑπάρχει καὶ ἄλλος Ἀννίβας παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις*.

Ἀπεβίωσε δὲ πρὶν ἢ τελειώσῃ ὁ πόλεμος πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, οὓς ἐνίκησεν ἐντελῶς ὁ Κορνήλιος Σκηπίων ἐν αὐτῇ τῇ Ἀφρικῇ.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΚΑΙ ΦΑΒΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ.

Μεγαλειτέραν δύναμιν εἶχεν ὁ Περικλῆς ἐν Ἀθῇναις ἢ ὁ Φάβιος ἐν Ῥώμῃ· διὰ τοῦτο, οἱ ἐχθροὶ μὲν

ἐκείνου κατεβλήθησαν καὶ ἐξεδιώχθησαν. Οὗτος δὲ χρηστῶς φερόμενος ἔσωσε τὸν Μινούκιον. Ἐπὶ Περι- κλέους, διὰ τὴν μεγίστην του δύναμιν, οὐδὲν μέγα δυ- στύχημα ἔπαθον αἱ Ἀθηναί· ἐπὶ τοῦ Φαβίου ὁμως, μὴ δυνηθέντος νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς ἄλλους ἰσχυροὺς τῆς Ῥώμης, αὕτη κατενικήθη ἐν Κάνναις παρὰ τοῦ Ἀννίβα καὶ περιήλθεν εἰς μεγάλην ἀπελπισίαν. Ὁ Περικλῆς ἔστησεν ἐννέα τρόπαια, ἀλλὰ καὶ ὁ Φάβιος οὐδέποτε ἔπταισε, καίτοι μὴ πολεμήσας ἐκ παρατάξεως πρὸς τοὺς ἐχθρούς. Ἀμφοτέρωι ἦσαν μεγαλόφρονες ὡς πρὸς τὰ χρήματα καὶ ἀπτόητοι πρὸς πάντα κίνδυνον εἴτε ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ, εἴτε ἀπὸ τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν ἀπει- λούμενοι. Ἐπαθον σχεδὸν τὰ αὐτὰ δυστυχήματα, διότι ἀμφοτέρων οἱ υἱοὶ ἀπεβίωσαν πρὸ αὐτῶν.

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ.

Ἐγεννήθη ὁ Ἀλκιβιάδης περὶ τὰ 450 π. Χ. υἱὸς Κλεινίου, καταγομένου ἐκ τοῦ Αἴαντος· ἀνεψιὸς δὲ τοῦ Περικλέους καὶ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους.

Ἦτον ἀνὴρ ὡραιότατος μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του. Ἐφονεύθη κατὰ τὸ 404^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας.

Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ πείσμονος αὐτοῦ χαρακτηῖρος καὶ τῆς ἀφοβίας του διηγούνται τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας. Ἐπαιζεν ἀστραγάλους εἰς τὴν ὁδὸν μετ' ἄλλων παιδίων· ὅτε δ' ἦτον ἡ σειρά του νὰ ρίψῃ, ἐπῆλθε φορτηγὸς ἄμαξα, καὶ πρῶτον μὲν ὁ Ἀλκιβιάδης εἶπεν εἰς τὸν ἄμαξιηλάτην νὰ περιμείνῃ, διότι ἔπρεπε νὰ ρίψῃ τοὺς ἀστραγάλους εἰς τῆς ἀμάξης τὸν δρόμον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄμαξιηλάτης ἀγροῖκος ὢν προὔχωρει ἐπὶ τὸ παιδίον, τὰ μὲν ἄλλα παιδιά ἀπεσύρθησαν, ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης πεσὼν ἐπίστομα πρὸ τῶν ὑποζυγίων τῆς ἀμάξης εἶπεν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ περάσῃ, ἂν θέλῃ· ἀλλ' ἐκεῖνος φοβηθεὶς ἐκράτησε τὰ ζῶα, καὶ οὕτως ἔγεινεν ἡ θέλησις τοῦ Ἀλκιβιάδου.

Εἰς τὴν ἐν Δηλίῳ μάχην, ἐν ᾗ ἡττήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἔσωσε τὸν διδάσκαλόν του Σωκράτην.

Κατὰ τὴν πρώτην νεότητά του ὑπῆρξεν ἔκδοτος εἰς τὰς ἡδονάς· ἦτον ὅμως πολὺ εὐγλωττος καὶ πολέμικος, καὶ ἤρεσκεν εἰς τὸν δῆμον διὰ τοῦτο, καὶ διότι ἔδαπάνᾳ πολλὰ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου καὶ τῶν φίλων του.

Ἀλλὰ τόσον ἀνώμαλος καὶ ἄστατος ἦτον ὁ χαρακτηρ του, ὥστε Τίμων ὁ μισάνθρωπος εἶπε περὶ αὐτοῦ ὅτι «ἠϋξανε κακὸν μέγα διὰ τοὺς Ἀθηναίους» καὶ δὲν ἠπατήθη πολὺ ὁ μισάνθρωπος.

Προεκάλεσεν αὐτὸς τὴν κατὰ τῆς Σικελίας ἐκστρατείαν, εἰς ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπώλεσαν τὸν Νικίαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν των. Ὁ Ἀλκιβιάδης, διὰ τινὰ

κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν ἐπὶ ἀσεβείᾳ, δὲν ἐπορεύθη εἰς τὸν πόλεμον, ἀλλ' ἐδραπέτευσε, διότι ἐν Ἀθήναις τὸν κατεδίκασαν ἐρήμην εἰς θάνατον καὶ ἐδήμευσαν τὴν περιουσίαν του.

Ἦλθε τότε εἰς Σπάρτην καὶ ἐνήργει κατὰ τῆς πατρίδος του, τῶν Ἀθηνῶν· ἠγαπήθη δὲ ἀπὸ τοῦς Σπαρτιάτας, διότι ἐμιμεῖτο ἐντελῶς τὰ ἥθη καὶ τὴν σκληραγωγίαν τῆς ζωῆς των.

Ἐπειτα ἦλθεν εἰς τοῦ Τισαφέρνους σατράπου ἐν Ἰωνίᾳ, καὶ ἐκεῖ ἔβλαπτε καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς Ἀθηναίους.

Μετὰ δὲ ταῦτα, θέλων νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀθήνας, συνεννοήθη μετὰ τῶν ἐκεῖ φίλων του καὶ τῶν ἐν Σάμῳ, ἔγινε στρατηγός, ἐνίκησε πολλάκις τοὺς ἐχθροὺς καὶ κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ, φέρων πολλὰ λάφυρα καὶ αἰχμαλώτους.

Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἐδέχθησαν χαίροντες, καὶ ἔλεγον ὅτι ἂν αὐτὸς ἦτον εἰς τὸν πόλεμον τῆς Σικελίας, τὰ πράγματα ἤθελον συμβῆ ἄλλως.

Ἐκλεχθεὶς πάλιν στρατηγός, ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ τοποτηρητής του Ἀντίοχος ἐνίκηθη παρὰ τοῦ Λυσάνδρου, ναυάρχου τῶν ἐχθρῶν. Ὁ Ἀλκιβιάδης, κατηγορηθεὶς καὶ πάλιν, ἀφῆκε τοὺς Ἀθηναίους καὶ συλλέξας ξένους, ἐπολέμει καὶ ἐλαφυραγώγει τοὺς Θρᾷκας.

Οἱ Ἀθηναῖοι τότε, παρακούοντες τὰς συμβουλὰς

του, διέπραξαν πολλά σφάλματα καὶ κατενικήθησαν εἰς τοὺς Αἰγὸς Ποταμοὺς ἐν Θράκῃ, παρὰ τοῦ Λυσάνδρου, ὅστις ἐκυρίευσεν καὶ τὰς Ἀθήνας. Τότε ἐτελείωσεν ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος καὶ ἡ Σπάρτη ἐπέβη-
λεν εἰς τὰς Ἀθήνας τοὺς Τριάκοντα τυράννους.

Ὁ Ἀλκιβιάδης, τῇ συνεργείᾳ τοῦ Λυσάνδρου, ἥ μάλ-
λον τῶν Τριάκοντα τυράννων ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν ἀν-
θρώπων τοῦ σατράπου Φαρναβάζου, ἀφοῦ ὅμως ἀν-
δρείως καὶ μόνος ἀντέκρουσε τοὺς φονεῖς.

ΚΟΡΙΟΛΑΝΟΣ.

Μάρκος Γάιος Κοριολάνος, Ῥωμαῖος πατρίκιος, στρα-
τηγὸς ἀφιλοκερδῆς, ἀνδρείοτατος, ἀλλὰ τραχὺς καὶ
φιλέκδικος, ἐγεννήθη περὶ τὰ 575 π. Χ.

Εἰς τὰς μάχας, στρατιώτης ὢν, ἐστεφανοῦτο πάν-
τοτε καὶ ἐβραβεύετο, καὶ ἔλεγεν ὅτι ἤθελε νὰ δοξά-
ζηται διὰ νὰ εὐχαριστῇ τὴν μητέρα του.

Τὸ ἱστορικὸν ἀνδραγάθημά του εἶναι ἡ ἄλωσις τῆς
πόλεως Κοριόλας ἢ Κοριολάνων, πρωτεύουσος τῶν Οὐο-
λούσκων ἐξ αὐτῆς ὠνομάσθη καὶ Κοριολάνος.

Διότι, ἀφοῦ μετ' ὀλίγων Ῥωμαίων ἀπέκρουσε τοὺς

ἐχθροὺς πρὸς τὴν πόλιν, εἰσορμήσας καὶ αὐτὸς μετ' ὀλιγωτέρων διὰ τῆς πύλης, ἠγωνίσθη ἀγῶνα ἥρωϊκώτατον καὶ ἀπίστευτον μεχριστοῦ ἔφθασεν ὁ Ῥωμαῖος στρατηγὸς Λάρκιος μετὰ τοῦ στρατοῦ.

Ὡς ἀμοιβὴν δὲν ἐδέχθη τὰ προσφερόμενα χρήματα, ἀλλὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἑνὸς φίλου του Οὐολούσκου, ὅστις εἶχεν αἰχμαλωτισθῆ εἰς τὴν μάχην.

Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο λίαν ἀριστοκρατικὸς καὶ ἀγέρωχος καὶ διὰ τοῦτο δυσάρεστος καὶ ἐπίφοβος εἰς τὸν δῆμον, ἀπέτυχεν ὥς ὑποψήφιος ὕπατος.

Ὅργισθεὶς διὰ τοῦτο, προέτεινεν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Πατρικίων, ἐνῶ μάλιστα ἦτο σιτοδεία, νὰ μὴ δοθῇ σῖτος εἰς τοὺς πτωχοὺς. Τότε οἱ δήμαρχοι ἐξήγειραν κατ' αὐτοῦ τὸν δῆμον.

Ὁ Κοριολάνος προσέβαλε καὶ πάλιν τὸν δῆμον ἐν τῇ Βουλῇ. Οἱ δήμαρχοι ἤθελον νὰ τὸν θανατώσωσιν· ἀπεφασίσθη ὅμως νὰ κριθῇ, καὶ κριθεὶς, κατεδικάσθη εἰς ἐξορίαν ἐφ' ὅρου ζωῆς.

Κακῶς τότε πράττων, ἠθέλησε νὰ ἐκδικηθῇ τὴν πατρίδα του, γενόμενος στρατηγὸς τῶν Οὐολούσκων, πρὸς οὓς καὶ κατέφυγεν.

Ἐξεστράτευσεν λοιπὸν μετ' ἐκείνων καὶ ἐπολιόρησεν τὴν Ῥώμην, ἥτις ἔπασχε τότε ὑπὸ πολλῶν δεινῶν. Οἱ Ῥωμαῖοι ἔπεμψαν πρὸς αὐτὸν πολλὰς καὶ μεγάλας πρεσβείας, ἐξαιτούμενοι ταπεινότατα νὰ σεβασθῇ τὴν πατρίδα του.

Ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ἐπείθετο, καὶ μόλις ἡδυνήθη ἡ μήτηρ αὐτοῦ μετὰ τῆς συζύγου του καὶ ἄλλων ἀρχοντισσῶν Ῥωμαίων, πενήθηφοροῦσαι, νὰ μαλάξωσι τὴν ἀγρίαν ψυχὴν του.

Ἐλυσε τὴν πολιορκίαν, καὶ ἀπῆλθεν, ἀλλ' οἱ Οὐσλοῦσκοι τὸν ἐφόνευσαν ὡς προδότην τῶν ἰδίων ἑαυτῶν συμφερόντων.

Οὕτως ἐτιμωρήθη διὰ διπλοῦν λόγον, καὶ διότι ἠθέλησε νὰ ἐκδικηθῇ κατὰ τῆς πατρίδος του, καὶ διότι δὲν τὴν ἔβλαψε κατὰ τὰ συμφέροντα τῶν ἐχθρῶν της.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΑΙ ΚΟΡΙΟΛΑΝΟΥ.

Τελειότερος στρατηγὸς ἦτον ὁ Ἀλκιβιάδης. Ἀμφοτέρωθεν ὡδήγουν αὐτοπροσώπως τὸν στρατὸν εἰς τὴν μάχην· ἀνώρθουν τὰ πράγματα τῆς πατρίδος καὶ τὴν ἔβλαπτον ἀποσυρόμενοι αὐτῶν.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἦτον ἀγαπητὸς παρὰ τῷ δήμῳ καὶ ἐλάμβανε καὶ ἔδιδε χρήματα. Ὁ Κοριολάνος μισητὸς καὶ οὐτ' ἐλάμβανεν, οὐτ' ἔδιδέ τι. Ὁ μὲν Ἀθηναῖος, πανοῦργος καὶ πολύκαμπτος, ὁ δὲ Ῥωμαῖος, ἀπλοῦς καὶ ἄκαμπτος. Ἐκεῖνος ἐσυγχώρει τοὺς μετανοοῦντας, οὗτος ἤθελε νὰ βλάβῃ τοὺς πάντας, ἐνῷ οἱ ὀλιγώτεροι τὸν ἔβλαψαν.

Ὁ Ἀλκιβιάδης, παρὼν, ὑπερίσχυε πάντων, ἐνικᾶτο δὲ ἀπὼν· ἐνίκα τοὺς ἐχθροὺς, ὅπως ἐπανέλθη εἰς τὴν πατρίδα. Ὁ Κοριολάνος ἠττήθη ἐν Ῥώμῃ παρὼν καὶ ἔφερε τοὺς ἐχθροὺς, ὅπως τιμωρήσῃ πάντας τοὺς συμπολίτας του. Ὁ θάνατος τοῦ Ἀθηναίου ἦτον ἄδικος, ὁ δὲ τοῦ Ῥωμαίου ἀνόσιος μὲν, ἀλλὰ δίκαιος.

ΤΙΜΟΛΕΩΝ.

Τιμολέων Τιμοδήμου καὶ Δημαρίστης, Κορίνθιος, ἐγεννήθη περὶ τὰ 410 π. Χ. εἰς ἄκρον φιλόπατρις καὶ πρᾶος καὶ μισοτύραννος.

Ἀδελφὸν εἶχε τὸν Τιμοφάνην, τὸν ὅποῖον ἄλλοτε μὲν ἔσωσεν ἐν τῇ μάχῃ, ἐπειδὴ ὅμως ἔγινε τύραννος τῆς Κορίνθου, ἀφῆκε, κλαίων αὐτὸς, νὰ τὸν φονεύσωσιν ἄλλοι συγγενεῖς του.

Ἐκ τῆς λύπης του τότε, ἀπεφάσισε ν' ἀποθάνῃ ἐξ αἰτίας, ἀλλ' ἐμποδισθεὶς ἀπὸ τοὺς φίλους του, ἀνέχωρησεν εἰς τὴν ἐρημίαν τῶν ἀγρῶν.

Μετὰ δέ τινα καιρὸν ἐξελέχθη ὑπὸ τῶν Κορίνθιων στρατηγός, ὅπως σώσῃ ἐκ τῆς τυραννίας τὰς Συρακούσας τῆς Σικελίας, ἀποικίαν τῆς Κορίνθου, ζητήσασαν συνδρομὴν ἀπὸ τὴν μητρόπολιν της.

Ἐτυράννει τότε τῶν Συρακουσῶν ὁ Ἰκέτης, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων, οἵτινες εἶχον πολυάριθμον στρατὸν καὶ μέγαν στόλον, καὶ Διονύσιος ὁ νεώτερος μὲ τὸ κόμμα του. Ἀλλ' ὁ Τιμολέων, καίτοι ἐλθὼν μετ' ὀλιγίστης δυνάμεως, καὶ μὴ ἔχων κατ' ἀρχὰς ὅσον ἔπρεπε τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν τυραννουμένων, διότι αὐτοὶ ἠπατήθησαν προηγουμένως ἀπὸ ἄλλους στρατηγούς Ἕλληνας, διὰ τῆς μεγίστης ἀνδρίας του καὶ φρονήσεως, ἐνίκησε τοὺς τυράννους καὶ τοὺς Καρχηδόνιους εἰς πολλοὺς ἀγῶνας, καὶ ἡλευθέρωσε τὴν Σικελίαν, καταστρέψας καὶ τὰ τυραννικὰ ὀχυρώματα.

Αἱ Συρακοῦσαι εἶχον ἐρημωθῆ ὑπὸ τῶν τυράννων καὶ τῶν πολέμων. Ὁ Τιμολέων τὰς συνόκισε πάλιν ἐξ Ἑλλήνων, βοηθούσης τῆς Κορίνθου.

Ἐν τούτοις οἱ Καρχηδόνιοι δις πάλιν ἐξεστράτευσαν κατ' αὐτοῦ μὲ μεγίστας δυνάμεις, ἀλλὰ τοὺς ἐνίκησεν εἰς λαμπράς καὶ ἐνδόξους μάχας, κυριεύσας πλεῖστα καὶ πλουσιώτατα λάφυρα.

Ὁ Ἰκέτης μετὰ τῆς οἰκογενείας του καὶ οἱ ἄλλοι τύραννοι ἐφονεύθησαν ὑπὸ τῶν Συρακουσίων. Ὁ Διονύσιος, παραδοθεὶς, ἐστάλη εἰς τὴν Κόρινθον ὡς ἰδιώτης.

Οὕτως ὁ Τιμολέων ἐδοξάσθη περισσότερον τῶν συγχρόνων του μεγάλων στρατηγῶν, τοῦ Τιμοθέου (υἱοῦ τοῦ Ἀθηναίου ναυάρχου Κόνωνος) τοῦ Ἀγησιλάου, τοῦ Πελοπίδου καὶ τοῦ Ἐπαμινώνδου, ὃν ὁ Τιμολέων ἐφιλοτιμεῖτο νὰ μιμῆται.

Οἱ Σικελοὶ ἀντήμειψαν λαμπρῶς τὸν σωτῆρά των, ὅστις ἔζησε μέχρι βαθέος γήρατος, τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος ὑπ' αὐτῶν ὡς κοινὸς πατήρ. Ὅταν ἀπέθανεν, ἡ Σικελία ἐπένθησεν ὡς τοῦ πατρὸς αὐτῆς στερηθεῖσα.

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ.

Ὁ Αἰμίλιος Παῦλος ἦτον υἱὸς τοῦ Λευκίου Παύλου τοῦ πεσόντος ἐν Κάνναις, ὅπου οἱ Ῥωμαῖοι ἠττήθησαν κατὰ κράτος ὑπὸ τοῦ Ἀννίβα. Ἐγεννήθη περὶ τὰ 230 Π. Χ.

Ἐξελέγη πρῶτον ἀγορανόμος (ἢ ἀστυνόμος) τῆς Ῥώμης, νικήσας δώδεκα συνυποψηφίους, οἵτινες πάντες βραδύτερον ὑπάτευσαν.

Γενόμενος ἔπειτα στρατηγὸς εἰς Ἰβηρίαν (Ἰσπανίαν) ἐφόνευσε τριάκοντα χιλιάδας βαρβάρων εἰς δύο μάχας.

Υἱὸς εἶχε τὸν Σκηπίωνα, τὸν πορθητὴν τῆς Καρχηδόνας, καὶ τὸν Φάβιον Μάξιμον, ἄνδρας γενομένους περιφανεστάτους. Εἶχε δὲ καὶ θυγατέρας δύο ὧν τὴν ἑτέραν ἐνυμφεύθη ὁ Αἴλιος Τουβέρων ἀνὴρ ἄριστος καὶ ὅστις μόνος μετὰ τὸν Ῥωμαίων ὑπέμεινε τὴν πενίαν μεγαλοπρεπέστατα, διότι, δεκαεὶς ἦσαν οἱ συγγενεῖς,

Αἴλιοι ἅπαντες. Εἶχον οἰκίσκον ἓνα καὶ μικρότατον κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἀριθμοῦ των. Κατόκουν λοιπὸν πάντες ὁμοῦ σὺν γυναίξϊ καὶ τέκνοις, καὶ ἐν χωρίον μικρὸν ἤρκει εἰς ὅλους. Μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Αἰμιλίου Παύλου, μὴ αἰσχυνομένη διὰ τὴν πενίαν τοῦ ἀνδρός της Τουβέρωνος, ἀλλὰ θαυμάζουσα τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ δι' ἣν ἦτο πένης. Συνήθως ὅμως ἐν τῷ κόσμῳ οἱ ἀδελφοὶ καὶ συγγενεῖς ἂν δὲν χωρίσωσι τὴν κοινὴν περιουσίαν των δὲν παύουσι φιλονεικοῦντες.

Ἐξελέγη ὕπατος καὶ ἐνίκησε πενταπλασίους ἐχθροὺς, τοὺς παρὰ τὰς Ἄλπεις Λίγυας.

Οἱ Ῥωμαῖοι τότε εἶχον πόλεμον κατὰ τοῦ Ἀντιόχου τῆς Συρίας καὶ τοῦ Φιλίππου τῆς Μακεδονίας, οὓς καὶ ἐνίκησαν. Ἀλλ' ἔμενεν ἀκόμῃ ὁ Περσεὺς, υἱὸς τοῦ Φιλίππου, καὶ κατ' αὐτοῦ ἐκίνησαν πόλεμον. Ὁ Περσεὺς ἐνίκησε τοὺς Ῥωμαίους εἰς διαφόρους μάχας, μέχρις οὗ οὗτοι ἐξέλεξαν ὕπατον καὶ στρατηγὸν τὸν Αἰμίλιον Παῦλον, ἐξηκοντούτῃ ἤδη τὴν ἡλικίαν.

Ἐστρατοπέδευσε παρὰ τὸν Ὀλυμπον τῆς Θεσσαλίας, καὶ μετὰ ταῦτα παρὰ τὴν Πύδναν τῆς Μακεδονίας.

Ἐκεῖ συγκροτήσας μάχην μεγάλην κατὰ τοῦ Περσέως καὶ τῶν Μακεδόνων, τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν μετὰ μίαν μόλις ὥραν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μάχης. Ὁ Περσεὺς, φιλάργυρος καὶ δειλὸς, ἀπηλπίσθη ὥς γύναιον καὶ ἐζήτει νὰ σωθῇ μὲ τοὺς θησαυροὺς του, ἀλλὰ συνελήφθη κατόπιν μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν

θησαυρῶν του, καὶ ἡ Μακεδονία κατέστη ἐπαρχία ῥωμαϊκή.

Κατὰ τὰ σκληρὰ ὅμως τότε ἔθιμα τοῦ πολέμου, ἡ Σύγκλητος διέταξε τὸν φιλάνθρωπον τοῦτον καὶ μέγαν στρατηγὸν καὶ ἐξηνδραπόδισεν ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδας ἀνθρώπων, ἐλεηλάτησε δὲ ἐβδομήκοντα πόλεις ἐν τῇ Ἠπείρῳ πρὸς ἀμοιβὴν τῶν στρατιωτῶν, καὶ ὅμως οὗτοι μόλις ἔλαβον ἕκαστος ἀνὰ ἑνδεκα δραχμὰς ἐκ τοῦ μεγάλου ἐκείνου ὀλέθρου!

Ὁ Αἰμίλιος ἐτέλεσε μετὰ ταῦτα εἰς Ρώμην τὸν πολυτελέστατον ἐξ ὅλων τῶν προηγουμένων θριάμβων, εἰς ὃν ἐφέροντο αἰχμάλωτοι ὁ Περσεὺς καὶ τὰ τέκνα του, καὶ ὁ πολύτιμος πλοῦτος τῆς Μακεδονίας. Ἐπαθε ὅμως καὶ δυστυχήματα, διότι ἀπεβίωσαν οἱ δύο νεώροι υἱοὶ του, γεννηθέντες ἐξ ἄλλης γυναικὸς, ἐπειδὴ εἶχε χωρισθῇ ἀπὸ τὴν μητέρα τοῦ Σκηπίωνος καὶ τοῦ Μαξίμου Φαβίου. Ἀπέθανεν εἰς τὴν Ἑλέαν τῆς Ἰταλίας.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΤΙΜΟΛΕΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ.

Ἐπολέμησαν ἀμφότεροι πρὸς ἐνδόξους ἀνταγωνιστάς, ὁ Τιμολέων πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, καὶ ὁ Αἰμίλιος πρὸς τοὺς Μακεδόνας· ὁ μὲν ἐξήλειψεν ὅλας τὰς

τυραννίδας ἀπὸ τὴν Σικελίαν, ὁ δὲ ἐκυρίευσεν τὴν Μακεδονίαν. Ὁ Τιμολέων ὅμως διὰ τοῦ τυχόντος στρατεύματος ἐνίκησεν, ὁ δὲ Αἰμίλιος διὰ στρατοῦ ῥωμαϊκοῦ ἐμπειροπολέμου.

Καὶ οἱ δύο ἦσαν καθαροὶ καὶ δίκαιοι εἰς τὴν διοίκησιν των. Ἀλλ' ὁ μὲν Ἕλληνα ἐμόρφωσεν αὐτὸς τὸ στράτευμά του, ὁ δὲ Ῥωμαῖος τὸ εὗρηκε μεμορφωμένον. Ὁ Ἕλληνα ἀντημερίφθη δικαίως, ἀλλὰ καὶ ὁ Ῥωμαῖος οὐδόλως ἠύξησε τὴν περιουσίαν του, καίτοι δυνάμενος νὰ ὠφεληθῇ πλεῖστα ἐκ τῶν πλουσιωτάτων λαφύρων. Καὶ οἱ δύο ὑπῆρξαν ἀκατάβλητοι εἰς τὰς δυστυχίας των.

ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ.

Πελοπίδας ὁ Θηβαῖος, υἱὸς Ἰππόκλου, ἐκ γένους ἐπισήμου, στρατηγὸς ἐνδοξος, ἤκμασε περὶ τὰ 360 π. Χ.

Πλούσιος ὢν καὶ ἐλευθέριος ἐβοήθει τοὺς πτωχοὺς συμπολίτας του. Μόνος ὁ Ἐπαμινώνδας δὲν ἤθελε νὰ λάβῃ τι παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦναντίον ἔπεισε τὸν Πελοπίδαν νὰ ζῇ λιτῶς καὶ νὰ ἐνδύηται ἀφελῶς ὡς ἐκεῖνος.

Εἰς τὴν πολιτείαν καὶ εἰς τὸν πόλεμον συνηγωνί-

ζετο πρὸς τὸν συστράτηγόν του Ἐπαμινώνδαν πῶς νὰ ὑπερισχύσῃ μᾶλλον, οὐχὶ κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐν κινδύνοις καὶ μάλιστα ἐν τῇ μάχῃ ἔσωζον ἀλλήλους ἐκ διαδοχῆς.

Οἱ Θηβαῖοι ἐτυραννοῦντο ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες τῇ συνεργείᾳ ἀρχόντων τινῶν, ἐχθρῶν τοῦ Πελοπίδου καὶ Ἐπαμινώνδου, εἶχον καταλάβει τὸ φρούριον τῆς πόλεως Καδμεῖαν. Καὶ πολλοὶ καταδιωκόμενοι ἀπὸ τοὺς τυραννοῦντας ἐκείνους ἄρχοντας, εἶχον καταφύγει μετὰ τοῦ Πελοπίδου εἰς Ἀθήνας.

Ἐκεῖ συνεννοηθέντες μετ' ἄλλων Θηβαίων, οἵτινες ἐπλησίαζον τοὺς τυράννους, καὶ ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν Πελοπίδαν, εἰσέδυσαν νύκτα καὶ μετημφισμένοι εἰς τὰς οἰκίας τῶν τυράννων τούτων ἐν Θήβαις καὶ τοὺς ἐφόνευσαν ἰδίᾳ χειρί. Ἐδίωξαν τὴν φρουρὰν τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἡλευθέρωσαν τὴν πόλιν.

Ὁ Πελοπίδας τότε ἐξελέγη μετ' ἄλλων δύο βοιωτάρχης, ὃ ἐστὶν εἰς τῶν τριῶν προέδρων τῆς θηβαϊκῆς δημοκρατίας.—Εἰς τὴν σύζυγόν του ἦτις τὸν παρεκάλει νὰ προσέχῃ εἰς τὴν μάχην καὶ νὰ φροντίζῃ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας του, ἀπήντησεν «Εἰς τοὺς ἰδιώτας δύνασαι νὰ συμβουλευῇς τοιαῦτα ἀλλ' εἰς τοὺς ἄρχοντας πρέπει νὰ λέγῃς πῶς νὰ σώζωσι τοὺς ἄλλους.»

Ἠγέρθη λοιπὸν πόλεμος μεταξὺ Σπαρτιατῶν καὶ Θηβαίων.

Ὁ Πελοπίδας ὅμως ἐνίκησε τοὺς Σπαρτιάτας περὶ

τὰς Πλαταιὰς καὶ τὰς Θεσπειὰς καὶ τὰς Τηγύρας ἐν Βοιωτίᾳ. Ὅτε εἶπε τις αὐτῷ ὅτι κατελήφθησαν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς «Εἰπέ μᾶλλον ὅτι οἱ ἐχθροὶ κατελήφθησαν ὑφ' ἡμῶν» ἀπήντησεν ὁ ἥρως· καὶ ὅταν ἄλλοτε τῷ εἶπαν ὅτι ἔρχονται πολλοὶ ἐχθροί. «Καλείτερον, ἀπεκρίθη, διότι θὰ νικήσωμεν περισσοτέρους».

Εἰς τὴν μάχην τῶν Λεύκτρων (ἐν Βοιωτίᾳ) ὁ Ἐπαμινώνδης ἦν στρατηγός. Ὁ δὲ Πελοπίδας ἀρχηγὸς μόνον τοῦ ἱεροῦ λόχου, συγκειμένου ἐκ τριακοσίων εὐπατριδῶν νέων. Ἡ μάχη αὕτη ὑπῆρξεν ἐνδοξος διὰ τοὺς Θηβαίους καὶ περιβόητος εἰς τὴν ἱστορίαν, διότι ἐνίκηθησαν οἱ ἕως τότε νομιζόμενοι ἀνίκητοι Σπαρτιάται.

Μετὰ τὴν νίκην ταύτην, ὁ Πελοπίδας εἰσέβαλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐκυρίευσεν πόλεις καὶ ἠπειλήσεν τὴν Σπάρτην.

Μετὰ ταῦτα μετέβη εἰς Θεσσαλίαν καὶ Μακεδονίαν, ὅπου διέλυσε τὰς μεταξὺ τῶν ἐκεῖ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων ἔριδας, καὶ ἔλαβεν ὥς ὄμηρον τὸν Φίλιππον, παιδίον τότε, κατόπιν δὲ βασιλέα τῆς Μακεδονίας καὶ πατέρα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου γενόμενον.

Σταλείς μετ' ἄλλων Ἑλλήνων στρατηγῶν πρεσβεύτης πρὸς τὸν Βασιλέα τῶν Περσῶν, ἐτιμῆθη καὶ εἰσηκούσθη περισσότερον ὅλων τῶν συναδέλφων του.

Ἀπέθανε δὲ φονευθεὶς ἐν μάχῃ πρὸς τὸν τύραννον τῶν Θεσσαλῶν Ἀλέξανδρον, καὶ διότι κυρίως παρυσύρ-

θη ἐκ τῆς μεγάλης αὐτοῦ γενναιότητος εἰς τὸν βέβαιον κίνδυνον καὶ θάνατον.

Ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ Πελοπίδου καὶ τοῦ Ἐπαμινώνδου αἱ Θῆβαι ἐδοξάσθησαν καὶ ἤκμασαν πλέον παντὸς ἄλλου Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τοὺς δύο τούτους μεγάλους ἄνδρας, ἡ δημοκρατία αὕτη περιῆλθεν εἰς πλήρη σχεδὸν ἀφάνειαν καὶ λήθην καταστραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὅστις ἐσεβάσθη μόνον τοῦ ποιητοῦ Πινδάρου τὸν οἶκον.

ΜΑΡΚΕΛΛΟΣ.

Ὁ Ῥωμαῖος οὗτος ὑπάτος καὶ στρατηγὸς διεκρίθη εἰς τὸν κατὰ τοῦ Ἀννίβου πόλεμον καὶ ἰδίως διὰ τὴν ἄλωσιν τῶν Συρακουσῶν· ἤκμασε περὶ τὰ 260 π. Χ.

Ἦτο τολμηρότατος καὶ φιλοκινδυνώτατος. Νέος ἔτι, ἔσωσε τὸν ἀδελφόν του, φονεύσας τοὺς προσβαλόντας αὐτόν. Ἐπολέμησε καὶ ἐνίκησε τοὺς Γαλάτας, φονεύσας ἰδίᾳ χειρὶ τὸν βασιλέα των, τοῦ ὁποῖου ἐσκύλευσε τὰ ὅπλα καὶ τὰ ἀφείρωσεν εἰς τὸν Δία ὡς τρόπαιον· διότι μετὰ τὸν Ῥωμύλον καὶ τὸν Κόσσον Κορνήλιον, τρίτος αὐτὸς ἐφόνευσεν ἰδιοχείρως βασιλέα.

Μετὰ τὴν ἐν Κάνναις ἦτταν τῶν Ῥωμαίων, ὁ Μάρκελλος ἐτάχθη φρουρὸς καὶ στρατηγὸς τῆς Ῥώμης, καὶ ὠνομάσθη Ξίφος τῆς πατρίδος, ὁ δὲ Φάβιος Μάξιμος ἄσπις.

Ἐκλεχθεὶς ὕπατος, ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Σικελίας, ἣν ἀπεστάτησεν ἀπὸ τῶν Καρχηδονίων· ἤλωσε δὲ τὰς Συρακούσας, ἃς ὑπερήσπιζεν ὁ περιώνυμος Ἀρχιμήδης διὰ τῶν θαυμασίων μηχανῶν του· ὁ Μάρκελλος ἐν τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως ἐζήτηε νὰ σώσῃ τὸν μέγαν μηχανικόν, ἀλλὰ δυστυχῶς τοῦτον ἐφόνευσεν ἐν ἀγνοίᾳ στρατιώτης ἐνῶ εἰργάζετο καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν ἐφορμῶντα φονέα «μή μου τοὺς κύκλους τάραπτε».

Ἦτο φιλάνθρωπος καὶ δικαιοτάτος, φημίσας ἐπὶ δικαιοσύνῃ τοὺς Ῥωμαίους.

Οἱ ἐχθροὶ του τὸν κατηγόρησαν εἰς τὸν δῆμον διὰ τῶν Συρακουσίων, ἀλλ' ὁ δῆμος τὸν ἠθώωσε πληρέστατα, καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Συρακουσίων ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ συγγνώμην, ἣν ὁ γενναῖος Μάρκελλος τοῖς ἔδωκεν εὐθύς.

Ἐπολέμησεν ἔπειτα κατὰ τοῦ Ἀννίβα καὶ οὐδέποτε τὸν ἄφινεν ἥσυχον, ἀγωνιζόμενος νὰ τὸν ἐκδιώξῃ τῆς Ἰταλίας, μεχριστοῦ ὁ πονηρὸς Καρχηδόνιος, στήσας ἐνέδραν, τὸν ἐφόνευσεν, ἐνῶ κατεσκόπευσεν ὁ Μάρκελλος τὸ θαμνωδὲς ἐκεῖνο μέρος ὅπου ἦν ἡ ἐνέδρα.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΠΕΛΟΠΙΔΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ.

Ἀμφότεροι ἦσαν φιλόπονοι, θυμοειδεῖς καὶ μεγαλόφρονες, δίκαιοι, ἀλλὰ καὶ παρατολμώτατοι· δὲν ἐθανάτωσαν νικηθέντας, οὔτε ἐξηνδραπόδισαν πόλεις. Αἱ πράξεις των καὶ ἡ ἀνδρία των ἦσαν θαυμασταί. Ἀλλὰ μέγα ἐλάττωμα εἶχον ὅτι, καίτοι στρατηγοί, ἐξετίθεντο εἰς μεγίστους κινδύνους ἄνευ ἀνάγκης.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ.

Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, Ἀθηναῖος, ὁ ἐπονομασθεὶς Δίκαιος, ἐβίωσε καὶ ἀπέθανε πενέστατος, καίτοι ἐπὶ πολὺ διαχειρισθεὶς τοὺς θησαυροὺς τοῦ Κράτους ὡς ἄρχων (ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν). Ἐτάφη δημοσίαις δαπάναις καὶ τὰς δύο ὀρφανὰς θυγατέρας του ἐπροίκισεν ὁ δῆμος. Ἐγεννήθη περὶ τὰ 515 π. Χ.

Ἀντίπαλον εἶχεν ἀπὸ παιδὸς ἔτι τὸν μέγαν Θεμιστοκλέα.

Ἐξελέγη εἰς τῶν δέκα στρατηγῶν διὰ τὴν μάχην

τοῦ Μαραθῶνος· παρεχώρησε δὲ πρῶτος τὴν ἡμέραν τῆς στρατηγίας του εἰς τὸν Μιλτιάδην, καὶ τὸν ἐμμήθησαν καὶ οἱ λοιποὶ ὁκτῶ, ὥστε ἡ παραχώρησις αὕτη ὑπῆρξε μία τῶν κυριωτέρων αἰτιῶν τῆς νίκης.

Μετὰ τὴν νίκην οἱ Ἕλληνες διώρισαν αὐτὸν νὰ φυλάξῃ τὰ πολυτιμώτατα λάφυρα.

Ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, γενόμενος δυνατὸς καὶ θέλων ν' ἀπομακρύνῃ τὸν Ἀριστείδην, ὅστις ἀντέπραπτεν εἰς τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὰ σχέδιά του, ἐνήργησεν μετ' ἄλλων καὶ τὸν ἐξωστράκισεν.

Ὅτε ὁμοῦς ὁ Ξέρξης ἐπῆλθε κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὁ Θεμιστοκλῆς, γινώσκων τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ ἀνδρός, προσκάλεσε ψήφισμα, δι' οὗ ἀνεκλήθη ὁ Ἀριστείδης, καὶ, χάριν αὐτοῦ, οἱ λοιποὶ ἐξόριστοι.

Ἐν τῇ ναυμαχίᾳ λοιπὸν τῆς Σαλαμῖνος, ὁ Ἀριστείδης ἠρίστευσε, κατέλαβε τὴν παρὰ τὸν Πειραιᾶ Ψυττάλειαν καὶ ἠχμαλώτισε τρεῖς ἀνεψίους τοῦ Ξέρξου.

Ἡγωνίσθη ἔπειτα ἐν Πλαταιαῖς, στρατηγὸς 8,000 Ἀθηναίων ὀπλιτῶν. Συμβάσης ἔριδος μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Τεγεατῶν περὶ τῆς θέσεως εἰς ἣν ἔπρεπε νὰ ταχθῶσιν ἑκάτεροι, ὁ Ἀριστείδης εἶπεν ὅτι «τὴν ἀνδρίαν δὲν ἀφαιρεῖ οὔτε δίδει ὁ τόπος, καὶ ὅτι ἤλθον ἐκεῖ διὰ νὰ πολεμήσωσι τοὺς ἐχθροὺς, καὶ οὐχὶ νὰ φιλονεικῶσι πρὸς τοὺς συμμάχους, οὔτε νὰ ἐγκωμιάσωσι τοὺς ἰδίους προγόνους».

Τὴν πρὸ τῆς μάχης νύκτα, Ἀλέξανδρος ὁ τότε τῶν

Μακεδόνων βασιλεὺς, ἤλθε μυστικῶς εἰς τὸ ἐλληνικὸν στρατόπεδον καὶ ἐφάνέρωσεν εἰς τὸν Ἀριστείδην μόνον ὅτι οἱ Πέρσαι ἐσκόπευον νὰ δώσωσι τὴν ἐπιούσαν τὴν κατὰ τῶν Ἑλλήνων μάχην.

Ὁ Ἀριστείδης ἀνεκοίνωσε τὸ πρᾶγμα εἰς μόνον τὸν ἀρχιστράτηγον Πausανίαν καὶ τὸ στράτευμα ἡτοιμάσθη ἐγκαίρως πρὸς μάχην. Οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν, συνετελεσάντων εἰς τὴν νίκην μεγάλως τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς φρονήσεως καὶ μετριοπαθείας τοῦ Ἀριστείδου.

Ἐκ τῶν τριακοσίων χιλιάδων τῶν ἐχθρῶν, μόνον τεσσαράκοντα χιλιάδες ἐσώθησαν πρὸς τὴν Θεσσαλίαν διὰ τῆς φυγῆς.

Καὶ πρότερον δὲ καὶ μετὰ ταῦτα, ὁ Ἀριστείδης ἐπρότεινε πάντοτε εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ εἰς τοὺς συμμάχους συνετώτατα, ὠφελιμώτατα καὶ δικαιοτάτα ψήφισματα.

Τοσοῦτον ἐτιμᾶτο ὁ Ἀριστείδης ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι διὰ τὴν ἀρετὴν του, ὥστε αὐτὸν ἐπροτίμησαν παντὸς ἄλλου νὰ ὀρίσῃ τὴν ἀναλογίαν τῶν φόρων, τοὺς ὁποίους ἐχρεώσται νὰ πληρώσῃ πᾶσα πόλις. Εὐχαριστήθησαν δὲ ἅπαντες τοσοῦτον ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην του εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ὥστε τὸν ἐπ' Ἀριστείδου φόρον ὠνόμαζον εὐδαιμονίαν τῆς Ἑλλάδος.

Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ εὐγενεστάτου αὐτοῦ χαρακτῆρος ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἐξῆς δύο ἀνέκδοτα. Ὅταν εἰς τὸ θέατρον παριστάνετο τραγωδία τις τοῦ Αἰσχύλου καὶ

ὁ ἡθοποιὸς ἔλεγε διὰ τὸν ἥρωα Ἀμφιήρην ὅτι «δὲν θέλει νὰ φαίνεται ἀλλὰ νὰ ᾔναι δίκαιος», πάντες οἱ θεαταὶ ἐστράφησαν πρὸς τὸν Ἀριστείδην παρόντα ἀποδεικνύοντες ὅτι εἰς ἐκεῖνον ἤρμοζεν ἡ ἀρετὴ αὕτη· ἄλλοτε προκειμένου νὰ ἐξοστρακίσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Ἀριστείδην διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεμιστοκλέους, χωρικός τις ἀγράμματος καὶ ἀγροῖκος, ἔδωκε τὸ ὄστρακόν του (μικρὸν κεραμίδιον) εἰς τὸν Ἀριστείδην αὐτὸν, χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζῃ, καὶ τὸν παρεκάλει νὰ γράψῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἐξοστρακίζομένου. Ὁ Ἀριστείδης τὸν ἠρώτησεν ἂν τῷ ἔκαμ' ἐτι κακόν· «Τίποτε, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, ἀλλὰ δὲν ὑποφέρω πλέον ν' ἀκούω νὰ τὸν λέγωσι παντοῦ δίκαιον.» Ὁ Ἀριστείδης, σιωπῶν ἔγραψε τὸ ὄνομά του καὶ ἀπέδωκε τὸ ὄστρακον εἰς τὸν ψηφιδόρον. Κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅστις τὸν ἐξοστράκισεν, οὐδόλως ἐμνησικάκει, οὔτε ποτὲ κατ' αὐτοῦ ἐκακολόγησε. Καὶ ὅταν ὁ πλούσιος ἐξάδελφός του Καλλίας κατηγορεῖτο ὅτι τὸν παρημέλει ὡς πένητα, ὁ Ἀριστείδης τὸν ὑπερησπίσθη, λέγων, ὅτι ὁ Καλλίας τῷ προσέφερε χρήματα, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἐδέχθη, ὑπερηφανευόμενος περισσότερον διὰ τὴν πενίαν του, ἢ ἐκεῖνος διὰ τὸν πλοῦτόν του.

Ἀπέθανεν, ὡς λέγουσιν, εἰς τὴν Ἰωνίαν, σταλεὶς ἐκεῖ δι' ὑποθέσεις τῆς πατρίδος του.

ΜΑΡΚΟΣ ΚΑΤΩΝ.

Ὁ Ῥωμαῖος οὗτος στρατηγὸς καὶ ὕπατος δὲν εἶχε τὸ γένος ἐπίσημον, ἀλλὰ πρῶτος αὐτὸς ἔλαβεν ἐξουσίαν καὶ ἀπέκτησε δόξαν. Ἐγεννήθη περὶ τὰ 235 π. Χ. Νέος ἤρχισε τὸν πόλεμον. Διὰ δὲ τὴν λιτότητα καὶ τὴν ἀρετὴν του, ὁ ἐπίσημος Ῥωμαῖος Βαλέριος Φλάκκος τὸν προήγαγεν εἰς τὴν πολιτείαν καὶ μετ' αὐτοῦ κατόπιν ἐγένετο ὕπατος.

Ὅτε ἡ Σύγκλητος ὑπεδέχθη μεγαλοπρεπῶς τὸν Βασιλέα Εὐμένην, ὁ Κάτων πρὸς τοὺς συσταίνοντας αὐτὸν ὡς φιλορωμαῖον, εἶπεν· «Ἄλλ' οὐδεὶς τῶν θαυματομένων βασιλέων εἶναι ἄξιος νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸν Ἐπαμινώνδαν, ἢ τὸν Περικλέα, ἢ τὸν Θεμιστοκλέα, ἢ τὸν Μάνιον Κούριον (Ῥωμαῖον) ἢ τὸν Ἀμίλκαν Βάρκαν (Καρχηδόνιον).»

Οἱ λόγοι του ἦσαν πάντοτε σπουδαῖοι καὶ πλήρεις πνεύματος καὶ νοημοσύνης.

Οὐδὲν ἔλαβεν ἐκ τῶν δημοσίων, οὔτε ἐλάβανεν ἐκ τῶν λαφύρων, καὶ ὅτε, ὕπατος ὢν, ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐμοίρασεν εἰς ὅλους τοὺς στρατιώτας τὰ λάφυρα, αὐτὸς δὲ ὠφελήθη, ὡς ἔλεγεν, ὅσα ἔφαγε καὶ ἔπιεν.

Ἐξεστράτευσεν δὲ καὶ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου κα-
 θυπέταξε τοὺς Κορινθίους, τοὺς Πατρεῖς καὶ τοὺς Αἰ-
 γιεῖς, καὶ πολὺν διέτριψε καιρὸν ἐν Ἀθήναις. Ἐπιστρέ-
 φων διὰ τῶν Θερμοπυλῶν, διέβη τὸ μέρος τοῦτο μετὰ
 τοῦ στρατοῦ, ἀφοῦ τολμηρῶς ἀπεδίωξεν ἐκεῖθεν τὰς
 δυνάμεις τοῦ Ἀντιόχου, βασιλέως τῆς Συρίας, πολε-
 μούντος τότε πρὸς τοὺς Ῥωμαίους.

Ἐν τῇ πολιτείᾳ κατεδίωκε τοὺς πονηροὺς. Ἐξελέγη
 δὲ καὶ τιμητὴς μετὰ τοῦ Φλάκκου Οὐαλερίου, καὶ
 ἀπέβαλε τῆς Συγκλήτου τοὺς ἀκολάστως βιοῦντας·
 περιέκοπτε τὴν πολυτέλειαν καὶ δυσηρέσκει πολλοὺς
 τοὺς ἀγαπῶντας τὰς τρυφάς. Ἀλλ' ὁ δῆμος τὸν ἐτίμα
 καὶ τὸν ἐσέβετο, διότι ὠφέλησε τὴν πόλιν διὰ τῆς αὐ-
 στηρᾶς ἐπιτηρήσεως τῶν ἡθῶν.

Πρὸς τοὺς θαυμάζοντας ὅτι πολλοὶ ἑνδοξοὶ ἄνδρες
 εἶχον ἀνδριάντας καὶ ἐκεῖνος δὲν εἶχε· «Μᾶλλον θέλω,
 εἶπε, νὰ ἐρωτῶσιν οἱ ἄνθρωποι διατὶ δὲν μοὶ ἀνηγέρ-
 θη ἀνδριάς, παρὰ διατὶ ἀνηγέρθη.»

Ἰππῆρξεν δὲ καὶ πατὴρ ἀγαθός, καὶ χρηστὸς σύζυγος,
 καὶ οἰκονόμος οὐχὶ εὐκαταφρόνητος, καὶ ἔλεγεν, ὅτι
 προτιμότερον νὰ ἦναί τις ἀγαθὸς σύζυγος, ἢ μέγας
 συγκλητικός.

Δὲν ἠθέλε λόγους ματαίους· ἀλλ' ἔγραφε πάντοτε
 σπουδαῖα πράγματα καὶ πάντοτε εἰς ὠφέλιμα κατε-
 γίνετο.

Τελευταία τῶν πολιτικῶν πράξεών του ὑπῆρξεν, ὥς

λέγουσιν, ἡ ἀναστάτωσις τῆς Καρχηδόνος· διότι ἐν τῇ Βουλῇ, ὁσάκις ὠμίλει, ἐτελείονε πάντοτε τὸν λόγον διὰ τῆς ἐξῆς προτάσεως· «Γνωμοδοτῶ δὲ, καὶ ἡ Καρχηδὼν νὰ μὴ ὑπάρχῃ.» Τὴν ἀναστάτωσιν καὶ κατασκαφὴν ἐξετέλεσε Σκηπίων ὁ νεώτερος.

Ὁ Κάτων, χάρις εἰς τὴν αὐστηράν ἐγκράτειάν του, προήλασε τὸν βίον ὑπὲρ τὰ ἐννενήκοντα ἔτη. Οὗτος ὠνομάζετο ἰδίως, Κάτων ὁ πρεσβύτερος ἢ ὁ Τιμητῆς, διότι ὑπῆρξε καὶ Κάτων ὁ νεώτερος ἢ ὁ τῆς Ἰτίκης.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΩΝΟΣ.

Ἀμφότεροι προῆλθον εἰς τὰ μεγάλα τῆς πολιτείας ἀξιώματα ἐξ ἰδίας ἀρετῆς καὶ δυνάμεως, καὶ οὐχὶ ἐκ πλούτου καὶ γένους, ἀδιάφθοροι καὶ οἱ δύο, καὶ ἐγκρατεῖς. Ὁ Ἀριστείδης ἐν Μαραθῶνι καὶ Πλαταιαῖς ἦτο δέκατος στρατηγός, ἀλλ' ὁ Κάτων δεύτερος ὑπατος καὶ τιμητῆς. Πολεμικώτερος ἦτον ὁ Ῥωμαῖος, καὶ ἀπέκτησε περιουσίαν. Δικαιότερος ὁ Ἕλλην καὶ διέμενε πένης, ἀλλ' ἐκουσίως.

ΦΙΛΟΠΟΙΜΕΝΥ.

Οὗτος ἦν ἐκ Μεγαλοπόλεως τῆς Ἀρκαδίας, καὶ ὀρφανὸς μείνας, ἀνετράφη καὶ ἐξεπαιδεύθη ὑπὸ πατρικῶν φίλων, οἵτινες βραδύτερον ἐφόνευσαν τὸν τύραννον τῆς πατρίδος τῶν Ἀριστόδημον, καὶ τὸν τῆς Σικυῶνος Νικοκλέα. Ἐγεννήθη περὶ τὰ 230 π. Χ. ὑπὸ πατρὸς Κράγιδος.

Τὸν Φιλοποίμενα ἐπαινῶν τις τῶν Ῥωμαίων, τὸν ὠνόμασεν ἔσχατον τῶν Ἑλλήνων, διότι οὐδένα μέγαν ἄνδρα μετὰ τοῦτον ἐγέννησεν ἡ Ἑλλάς (ἡ ἀρχαία).

Εἰς τὰς μάχας ἐβάδιζε πρῶτος καὶ ἀπεχώρει τελευταῖος· ἐγύμναζε δὲ τὸ σῶμά του καὶ τὸ καθίστα ἐλαφρὸν καὶ ῥωμαλέον.

Ὅτε ὁ Κλεομένης, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ἐκυρίευσεν τὴν Μεγάλην πόλιν, ὁ Φιλοποίμην, τριακονταετῆς τότε, ἐπολέμησεν ἀνδρείως καὶ παρατόλμως. Δὲν ἐνίκησεν, ἀλλὰ παρέσυρε τοὺς συμπολίτας του εἰς Μεσσήνην καὶ ἄφηκεν εἰς τὸν κατακτητὴν τὴν πόλιν ἔρημον, λέγων, ὅτι ὁ ἐχθρὸς κατεῖχε τὰ πράγματα, οὐχὶ ὅμως καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

Εἰς Σελλασίαν ὅπου ὁ Ἀντίγονος, βασιλεὺς τῆς Μα-

κεδονίας, ἐνίκησε καὶ κατέστρεψε τὴν δύναμιν τῆς Σπάρτης, ὁ Φιλοποίμην καίτοι πληγωμένος καὶ πεζὸς, ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος αἵτιος τῆς νίκης καὶ ὁ Ἀντίγονος τὸν ἀπεκάλεσε μέγαν ἀρχηγόν.

Ἐπολέμησε καὶ ἐν Κρήτῃ, ὅπου ἐκλήθη βοηθὸς, καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του, ἐξελέγη ἵππαρχος (ἀρχηγὸς τοῦ ἱππικοῦ) καὶ ἐβελτίωσε τὴν τακτικὴν τοῦ πολέμου.

Ἀρχηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας ἦτον Ἄρατος ὁ Σικυώνιος, ἀλλὰ γέρων ἤδη καὶ βραδύς· ὁ δὲ Φιλοποίμην, ἀγαθὸς ὢν πολεμιστὴς ἐμεγάλυνε τὸ φρόνημα τῆς συμμαχίας.

Ἐφόνευσεν ἰδίᾳ χειρὶ ἐν μάχῃ τὸν Μαχανίδαν φοβερὸν τύραννον τῆς Σπάρτης.

Ἀπέκτησε δὲ μεγάλην δόξαν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, καὶ Φίλιππος ὁ Τρίτος, βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ἀπελπίζόμενος νὰ κυριεύσῃ τὴν Ἑλλάδα ἐνόσω ἔζη ὁ Φιλοποίμην, ἔστειλε νὰ τὸν δολοφονήσῃ, ἀλλ' ἀπέτυχε καὶ ἐμισήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

Ὅπου ἠκούετο τὸ ὄνομα τοῦ Φιλοποίμενος οἱ τύραννοι ἔτρεμον, καὶ ἔφευγον, ἂν ἐπεχείρουν ἐκστρατεῖαν.

Δὲν ὑπέφερε τὴν ἀργίαν. Ἐπολέμησε καὶ δεύτερον ἐν Κρήτῃ.

Ἐπανελθὼν πάλιν εἰς Πελοπόννησον, ἐξελέγη ἄρχων, ὅπως πολεμήσῃ τὸν νέον τῆς Σπάρτης τύραννον

Νάβιν, ὃν ἐνίκησε καὶ ὃν κατόπιν ἐφόνευσαν οἱ Αἰτωλοί.

Οἱ Σπαρτιᾶται ἠθέλησαν νὰ τῷ δωρήσωσιν ἑκατὸν εἴκοσι τάλαντα (720,000 δραχ.) ἀλλ' οὐδόλως ἐδέχθη τὸ δῶρον.

Κατόπιν ὅμως, ὑπερασπισθεὶς πρῶτον, ἔβλαψεν εἴτα ἀδίκως τὴν Σπάρτην. Ἐστρατήγησεν ὀκτάκις τῶν Ἀχαιῶν.

Ὅτε οἱ Ῥωμαῖοι, νικήσαντες τὸν Ἀντίοχον, ἀνεμιγνύοντο περισσότερον καὶ στενότερον εἰς τὰς ὑποθέσεις καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἑλλήνων, βλέπων αὐτὸς τὸν συμπολίτην του Ἀρισταίνετον, ἔχοντα μεγάλην δύναμιν παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς, ὅτι ἤθελε νὰ περιποιῇται τοὺς Ῥωμαίους· «ὦ ἄνθρωπε, τῷ εἶπεν ὀργίλως, διατί σπεύδεις νὰ ἰδῇς τὴν πεπρωμένην τῆς Ἑλλάδος ἡμέραν;» (τὴν ὑποδούλωσιν).

Ἦτον ἤδη ὀγδοηκοντούτης, ὅτε θέλων, καίτοι πυρέσσων, νὰ ἀποκρούσῃ ἐπίθεσιν ἐχθρικὴν τῶν Μεσσηνίων, ἐπληγώθη, ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ τοῦ Μεσσηνίου Δεινοκράτους, προσωπικοῦ ἐχθροῦ του, ὅστις καὶ τὸν ἐφυλάκισεν εἰς Μεσσήνην καὶ τὸν ἐφόνευσεν ἐν τῇ φυλακῇ.

Ἀλλ' ἐτιμωρήθησαν διὰ τοῦ θανάτου οἱ φονεῖς τοῦ Φιλοποίμενος· τὴν δὲ κόνιν τοῦ καέντος σώματός του, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν, ἔλαβον ἀπὸ τῆς Μεσσήνης οἱ συμπολιταὶ του Μεγαλοπολῖται καὶ τὴν ἔφερον εἰς

τὴν πατρίδα του ἐν μεγίστῃ πομπῇ καὶ τελετῇ. Ἡ Πελοπόννησος, ἥ μᾶλλον ἡ Ἑλλάς ὅλη, ἐπένθησε καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ. Τὴν κάλπην δὲ (τότε ὑδρίαν) ἣτις περιεῖχε τὴν κόνιν του, ἔφερε πεζὸς ἐν τῇ πομπῇ ὁ περίφημος ἱστορικὸς Πολύβιος, νέος τότε ὢν, υἱὸς τοῦ Λυκόρτα, στρατηγοῦ τῆς Μεγαλοπόλεως.

ΦΛΑΜΙΝΙΝΟΣ.

Ὁ Ῥωμαῖος οὗτος Τίτος Κουίντιος Φλαμινίνος ἐνίκησε Φίλιππον τὸν τρίτον τῆς Μακεδονίας καὶ εἶχε μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, ἤκμασε περὶ τὰ 185 π. Χ.

Ἐξεστράτευσεν τὸ πρῶτον κατὰ τοῦ Ἀννίβα ὡς χιλιάρχος ὑπὸ ὕπατον καὶ στρατηγὸν τὸν Μάρκελλον. Τούτου δὲ φονευθέντος, ὁ Φλαμινίνος ἐξελέγη ἄρχων καὶ οἰκιστὴς νέος δύο πόλεων ἐν Ἰταλίᾳ, ἃς εἶχεν ἐρημώσει ὁ Ἀννίβας.

Νέος ἔτι ἐξελέγη ὕπατος παρὰ τοῦ δήμου ἐναντίον τῆς θελήσεως πολλῶν ἀρχόντων, καὶ διὰ κλήρου ἔλαβε τὸν κατὰ τοῦ Φιλίππου καὶ τῶν Μακεδόνων πόλεμον.

Νικήσας καὶ διώξας τοὺς Μακεδόνας ἐκ τῆς Ἠπεί-

ρου καὶ Θεσσαλίας, χωρῶν, ὅς ἐκεῖνοι εἶχον βλάβει, ἐπροστάτευσεν τοὺς κατοίκους καὶ προσείλκυσε τὴν ἀγάπην τῶν ἐντεῦθεν τῶν Θερμοπυλῶν Ἑλλήνων, ὥστε ἔπεισε τοὺς πάντας ὅτι ἐπολέμει τοὺς Μακεδόνας ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας τῶν Ἑλλήνων.

Ἦλθεν ἔπειτα μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ προσοικειωθείς αὐτὴν, ἐνίκησε καὶ πάλιν τὸν Φίλιππον ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ τὸν ὑπέβαλεν εἰς συνθήκας ὠφελίμους διὰ τὴν Ῥώμην καὶ πολὺ ἐπιζημίους διὰ τὴν Μακεδονίαν.

Τοῦτο τελέσας καὶ πείσας καθ' ὅλα τὴν Ῥωμαϊκὴν Σύγκλητον, συνεκάλεσε τοὺς Ἕλληνας ἐν Κορίνθῳ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἰσθμίων, καὶ ἀνεκήρυξε τὴν ἀπὸ τῶν Μακεδόνων ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτονομίαν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ πλῆθος εἰς τὸ κήρυγμα τοῦτο κατενθουσιάσθη ἐκ τῆς χαρᾶς, καὶ τὸν ὠνόμαζε σωτῆρα καὶ πρόμαχον τῆς Ἑλλάδος.

Μάταιος ἐνθουσιασμός! Οἱ Ῥωμαῖοι ἡλευθέρουν τάχα τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τῶν ὁμοφύλων Μακεδόνων, διὰ νὰ τοὺς ὑποδουλώσωσι χειρότερον αὐτοὶ, οἱ ξενόφυλοι.

Ὅπωςδὴποτε ὁ Φλαμινῖνος ἐφέρθη μετὰ στοργῆς καὶ δικαιοσύνης πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Κατέστρεψε καὶ τὸν Νάβιν, παρανομώτατον τύραννον τῶν Λακεδαιμονίων. Τὴν φήμην τοῦ Ῥωμαίου τούτου παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀντεστάθμιζε τότε ὁ Φιλοποίμην.

Εἰς τὸν θρίαμβόν του, τὸν ἐν Ῥώμῃ τελεσθέντα, ὁ

Φλαμινῖνος εἶχεν ὥς κάλλιπον λάφυρον τοὺς Ῥωμαίους ἐκείνους, οἵτινες, αἰχμαλωτισθέντες εἰς τὸν πρὸς τὸν Ἀννίβαν πόλεμον, ἐπωλήθησαν δοῦλοι εἰς διαφόρους Ἑλλήνας. Τούτους αἱ πόλεις τῶν Ἑλλήνων, θέλουσαι ν' ἀνταμείψωσι τὸν Φλαμινῖνον, ἐξηγόρασαν ἀπὸ τοὺς κυρίους των καὶ τοὺς ἐχάρισαν εἰς αὐτόν.

Ὁ Φλαμινῖνος, συνετέλεσε κατόπιν ὡς πρεσβευτῆς καὶ εἰς τὴν ἀποδίωξιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος τοῦ Ἀντιόχου, βασιλέως τῆς Συρίας. Ἐσωσε τοὺς Καλκιδεῖς ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ὑπάτου Μανίου Ἀκυλίου, καὶ ἐν γένει ἐπροστάτευσεν τὴν Ἑλλάδα κατὰ τῶν ἀδικιῶν τῆς Ῥώμης.

Εἰς οὐδένᾳ ἦτο πικρὸς ἀλλὰ γλυκύτατος εἰς τὰς κοινωνικὰς του σχέσεις καὶ πλήρης χάριτος καὶ δεινότητος εἰς τοὺς λόγους του. Οὕτω φερ' εἰπεῖν, ἀποτρέπων τοὺς Ἀχαιοὺς τοῦ νὰ σφετερίζωνται τὴν νῆσον τῶν Ζακυνθίων τοῖς εἶπεν ὅτι θὰ κινδυνεύσωσιν ἂν, ὥς αἱ χελῶναι ἐκτείνωσι τὴν κεφαλὴν των ἔξω τῆς Πελοποννήσου. Ὅτε δὲ τὸ πρῶτον συνωμίλησε μετὰ τοῦ Φιλίππου εἰς λόγους περὶ σπονδῶν καὶ εἰρήνης, ὁ Φίλιππος τῷ παρετήρησεν ὅτι ἔρχεται μετὰ πολλῶν, ἐνῷ ἐκεῖνος ἦλθε μόνος. «Διότι, τῷ ἀπεκρίθη ὁ Τίτος, ἐμόνωσας σὺ σεαυτὸν φονεύσας τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς σου.» Καὶ ὅταν πάλιν ὁ Μεσσήνιος Δεινοκράτης μεθυσθεὶς εἰς συμπόσιον ἐν Ῥώμῃ ἐχόρευσε τὴν δ' ἐπιούσαν τῷ ἐζήτει βοήθειαν κατὰ τῶν Ἀχαιῶν ὑπὲρ τῆς Μεσσήνης, «Περὶ τούτων μὲν εἶπεν ὁ Φλαμινῖνος, θέλει

σκεφθῇ, θαυμάζει δὲ τὸν Δεινοκράτην ὅτι τοσοῦτον μεγάλας πράξεις ἐπιχειρῶν δύναται νὰ χορεύῃ εἰς τὰ συμπόσια καὶ νὰ τραγωδῇ. Ἐξελέγη δὲ καὶ Τιμητῆς, καὶ τελευταῖον ἐστάλη πρὸς τὸν Προυσσίαν, βασιλέα τῆς Βιθυνίας, μετὰ τοῦ Λευκίου Σκηπίωνος ὅπως ἀπαιτήσωσι τὸν θάνατον τοῦ ἐκεῖ καταφυγόντος Ἀννίβα. Ὁ Ἀννίβας ἠτύχευεν. Ἀπέθανε δὲ ὁ Φλαμινῖνος θάνατον φυσικὸν ἐν εἰρήνῃ.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΦΙΛΟΠΟΙΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΦΛΑΜΙΝΙΝΟΥ.

Περισσότερον εὐηργέτησε τοὺς Ἕλληνας ὁ Φλαμινῖνος· πολεμικώτερος ἦτον ὁ Φιλοποίμην. Ὁ Ρωμαῖος, πιστὸς πάντοτε εἰς τοὺς εὐεργετούμενους· ὁ Ἕλλην ἐθυσίαζε τὰ πάντα εἰς τὸν ἀμείλικτον θυμὸν του. Ἐκεῖνος ἐδοξάσθη ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς Ρώμης, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς παρακμῆς τῆς Ἑλλάδος· ὁ πρῶτος ὥφειλε πολλὰ καὶ εἰς τὴν τύχην, ὁ δὲ τὰ πάντα εἰς τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν ἐπιστήμην. Ὁ Φλαμινῖνος εὐδοκίμει ὡς λειτουργὸς τῆς Ρώμης, ὁ Φιλοποίμην καὶ ὡς ἰδιώτης ἀπλοῦς.

ΠΥΡΡΟΣ.

Ὁ Πύρρος, βασιλεὺς τῆς Ἠπείρου, κατήγετο ἀπὸ τοῦ Νεοπτολέμου, ὅστις ἐπωνομάζετο καὶ Πύρρος (ξανθὸς), υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως· ἦτον υἱὸς Αἰακίδου καὶ Φθίας καὶ ἐξάδελφος τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐκ τῆς Ὀλυμπιάδος, ἥτις ἦτο θυγάτηρ τοῦ Νεοπτολέμου μεγάλου θεοῦ τοῦ Πύρρου. ἤκμασε περὶ τὰ 280 π. Χ.

Ἀπορφανισθεὶς ἐν βρεφικῇ ἡλικίᾳ, ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος κομισθεὶς παρὰ τῷ Γλαυκίᾳ, βασιλεῖ τῶν Ἰλλυριῶν. Δωδεκαετὴς ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς τῆς Ἠπείρου ἀποδημήσας πάλιν εἰς Ἰλλυρίαν μετὰ πέντε ἔτη, ἀπώλεσε τὸν θρόνον. Κατέφυγε τότε εἰς τὸν γαμβρόν του Δημήτριον τὸν Πολιορκητὴν.

Μειράκιον ἔτι ἐπολέμησεν εἰς τὴν ἐν Ἰψῷ τῆς Φρυγίας μάχην καὶ διεκρίθη λαμπρῶς, τρέψας εἰς φυγὴν τοὺς ἐχθρούς. Καὶ ἀφοῦ ἐνικήθη ὁ Δημήτριος, ἔμεινε παρ' αὐτῷ καὶ μετέβη εἰς Αἴγυπτον παρὰ τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ ὡς ὄμηρος τοῦ Δημητρίου. Διέπρεψεν ἐν τῇ αὐλῇ ἐκείνῃ καὶ ἐνυμφεύθη τὴν Ἀντιγόνην θυγατέρα τῆς Βερενίκης, γυναικὸς τοῦ Πτολεμαίου, μεγάλην ἐχούσης παρ' ἐκείνῳ ἰσχύν.

Οὕτω, τῇ βοήθειᾳ τοῦ Πτολεμαίου, ἀνέκτησε τὸ

βασίλειον τῆς Ἠπείρου, καὶ ἐφόνευσε τὸν ἀνταγωνιστὴν του Νεοπτόλεμον.

Ὀρμώμενος εἰς ἔργα μεγάλα, ἤρχισε νὰ πολεμῇ τὸν Δημήτριον καὶ τοὺς Μακεδόνας, καὶ ἀνδραγαθῶν κατ' αὐτῶν, τοῖς ἐφαίνετο ὅτι ὁμοιάζει τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον· οἱ δὲ Ἠπειρώται τὸν ὠνόμαζον ἀετόν. Ἐκυρίευσε δὲ τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐγένετο βασιλεὺς αὐτῆς. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὴν ἀπώλεσεν, ἀποχωρήσας διὰ τῶν ῥαδιουργιῶν τοῦ Λυσιμάχου τῆς Θράκης, ὅστις τὸν διέβλασε παρὰ τοῖς Μακεδόσιν ὡς ξένον.

Ἀπληστος ὢν καὶ ἀνήσυχος ἐκ φιλοδοξίας, εὗρηκεν ἀφορμὴν τὴν συμμαχίαν τῶν Ταραντῶν, πόλεως Ἰταλικῆς, καὶ ἐκίνησε πόλεμον κατὰ τῶν Ῥωμαίων. Κατέλαβε λοιπὸν τὰ Τάραντα, ἀφοῦ πολλὰ ἔπαθε κατὰ θάλασσαν, καὶ ἐνίκησε τοὺς Ῥωμαίους, πλὴν ἐπιμόχθως, εἰς τὴν πρώτην μάχην, μεθ' ἣν εἶπεν, ὥς λέγεται. «Ἄν μίαν ἔτι μάχην νικήσωμεν τοὺς Ῥωμαίους, καταστρεφόμεθα ἐντελῶς.» Παρ' ὀλίγον δὲ οἱ Ῥωμαῖοι, πειθόμενοι εἰς τὸν πρεσβευτὴν τοῦ Πύρρου Κινέαν, περίφημον σοφὸν καὶ ῥήτορα, ἔκλειον εἰρήνην ὠφέλιμον εἰς ἐκεῖνον. Ἀλλὰ μεταμεληθέντες, τὸν ἐπολέμησαν πάλιν, καὶ ἠναγκάσθη, μετὰ ἐξ ἑτῶν ἀγῶνας ματαίους νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἠπειρον, ἀφοῦ πολλοὺς ἀπώλεσεν ἐκ τῶν ἰδικῶν του. Ἐν Σικελίᾳ καὶ ἐν Λιβύῃ τῆς Ἀφρικῆς ἐπιδραμὼν, ἐνῶ διήρκουν τὰ Ῥωμαϊκὰ, προσηνέχθη δεσποτικῶς πρὸς τὰς πόλεις καὶ τὰς ἐβλαψεν.

ἔβρυσεν πάλιν ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐπὶ βασιλέως Ἀντιγόνου, υἱοῦ τοῦ Δημητρίου, καὶ νικήσας, ἐκυρίευσεν πόλεις πολλὰς. Μετὰ ταῦτα, προσκληθεὶς ὑπὸ Κλεωνόμου, ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Σπάρτης, ἀπειλῶν νὰ κατακτήσῃ τὴν Πελοπόννησον διὰ τῶν μεγάλων παρασκευῶν του. Ἀλλ' ἡ Σπάρτη καὶ διὰ τῆς ἀνδρίας τῶν γυναικῶν τῆς, αἵτινες εἰργάσθησαν καὶ ἐπολέμησαν, προέλαβεν τὴν καταστροφὴν· καὶ ὁ Πύρρος μετὰ μάχην αἱματηράν, παρὰ τὰς πύλας τῆς πόλεως συγκροτηθεῖσαν, ὑπεχώρησεν, φονευθέντος καὶ τοῦ πρωτοτόκου αὐτοῦ υἱοῦ Πτολεμαίου.

Ὁ δὲ Ἀντίγονος, ἦλθεν καὶ αὐτὸς μετὰ στρατοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον βοηθῶν κατὰ τοῦ Πύρρου, ὅστις ἠθέλησεν μετὰ ταῦτα νὰ καταλάβῃ τὸ Ἄργος. Ἀλλ' εἰσορμήσας ἐκεῖ μετὰ τοῦ στρατοῦ, βοηθουμένων τῶν Ἀργείων ὑπὸ τοῦ Ἀντιγόνου, ἐφονεύθη διὰ κεραμίδος ριφθείσης ἐκ τῆς στέγης ὑπὸ γυναικὸς Ἀργείας, ἧς τὸν υἱὸν εἶχε φονεύσει. Οὕτως ἐθανατώθη ἐλεεινῶς ἐκ φιλοδοξίας καὶ ἀπληστίας ὁ Πύρρος, φημισθεὶς ὡς μέγιστος μεταξὺ τῶν στρατηγῶν τοῦ κόσμου· διότι παρβάλλεται κατὰ τὴν στρατηγικὴν καὶ τὴν ἀνδρίαν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν Ἀννίβαν καὶ τὸν Σκηπίωνα· διὰ δὲ τὸν τυχοδιωκτικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα, τὴν ὀμότητα καὶ τὰς περιπετείας τῆς τύχης, πρὸς τὸν Ῥωμαῖον Μάριον.

Ὁ Ἀντίγονος ἀνέκτησεν πᾶσαν τὴν Μακεδονίαν. Βα-

σιλεύς δὲ τῆς Ἠπείρου ἐγένετο ὁ υἱὸς τοῦ Πύρρου Ἀλέξανδρος ἐκ τῆς Λανάσσης, θυγατρὸς τοῦ Ἀγαθοκλέους, τυράννου τῶν Συρακουσῶν.

ΜΑΡΙΟΣ.

Ὁ Γάιος Μάριος εἶχε γονεῖς ὅλως ἀδόξους καὶ πένητας, ἐγεννήθη δὲ εἰς κώμην τινα Κερεατίνην, παρὰ τὴν Ἀρπίνην, πόλιν τοῦ Λατίου, περὶ τὰ 150 π. Χ.

Τὸ πρῶτον ἐξεστράτευσεν ὑπὸ Σκηπίωνα τὸν Ἀφρικανὸν ἐν Νουμαντίᾳ τῆς Ἰσπανίας, καὶ ἠρίστευσεν ἐν τῇ μάχῃ ἐνώπιον τοῦ Σκηπίωνος, ὅστις μάλιστα προεμάντευσεν ἑκτοτε, καὶ ἀπταίστως, ὅτι ὁ Μάριος θέλει τὸν διαδεχθῆ.

Ἐπιδοθεὶς εἰς τὰ πολιτικά, ἐξελέγη εἰς τῶν δημάρχων τῆς Ρώμης, καὶ δημαγωγῶν ἔδειξε μεγίστην ἀφοβίαν καὶ μεγαλοφροσύνην πρὸς τὴν Σύγκλητον, ἣν ἐταπείνωσεν ἐνώπιον τοῦ Δήμου. Οὐχ ἥττον ὁμῶς ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ ἠνάγκασε καὶ τὸν Δῆμον νὰ σεβασθῇ τὴν Σύγκλητον.

Ἐξελέγη ἔπειτα στρατηγός, καὶ μετὰ τὴν στρατηγίαν ἔλαβε διὰ κλήρου ὡς ἐπαρχίαν ὑπὸ τὴν διοίκησιν

του τὴν Ἰσπανίαν, καὶ κατέστρεψε τοὺς ἐκεῖ ληστές.

Ἐνυμφεύθη ἐκ τοῦ γένους τῶν Καيسάρων τὴν Ἰουλίαν, θείαν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος. Ἦτο δὲ πολὺ σώφρων καὶ καρτερικός.

Ἐκστρατεύσας εἰς Λιβύην κατὰ τοῦ Ἰουγούρθα ὑπὸ τὸν ὕπατον Μέτελλον, ὅστις πρῶτος τὸν εἶχε προστατεύσει παιδιόθεν, ἀφοῦ διὰ τῆς δημοτικότητός του ὑπερτέρησε τὸν Μέτελλον, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ῥώμην κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἐκλογῆς τῶν ὑπάτων, καὶ ἐξελέγη ὕπατος πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ Μετέλλου, ὅστις εἶχεν ἤδη τελειώσει τὸν κατὰ τοῦ Ἰουγούρθα πόλεμον. Ἐπανῆλθε λοιπὸν ὡς τοιοῦτος εἰς Λιβύην, ἔχων ταμίαν τὸν περιβόητον Σύλλαν, νέον τότε.

Τὸν Ἰουγούρθαν ὅμως συνέλαβεν ὁ Σύλλας τῇ προδοσίᾳ τοῦ Βόκχου, πενθεροῦ τοῦ Ἰουγούρθα, καὶ τοῦτο παρώργισε τὸν φιλόνεικον καὶ μὴ διανομὴν δόξης δεχόμενον Μάριον· διότι οἱ ἐχθροὶ του ἀπέδιδον τὸ τέλος τοῦ πολέμου εἰς τὸν Σύλλαν. Τὸ ἀμοιβαῖον μῖσος τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν ἤθελε καταστρέψει τὴν Ῥώμην ἂν δὲν ἐτύχαινον κίνδυνοι ἐξωτερικοὶ, εἰς οὓς ἡ Ῥώμη προετίμησε τὸν Μάριον ὡς εἰκός. Ἀνηγορεύθη δὲ ὕπατος, καίτοι ἀπὼν, καὶ πρὸ τῆς προθεσμίας, διότι ἀπὸ τῆς προηγηθείσης ὑπατείας ἔπρεπε νὰ παρέλθωσι δέκα ἔτη.

Ἐκ τῆς βορείου Γερμανίας εἰσέβαλον εἰς τὴν Γαλα-

τίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν οἱ Τεύτονες καὶ οἱ Κίμβροι, πολέμισται ἀναρίθμητοι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ζητοῦντες χώρας νὰ κατακτήσωσι πρὸς κατοικίαν.

Οἱ βάρβαροι ἐτράπησαν πρὸς τὴν Ἰσπανίαν καὶ ὁ καιρὸς τῆς δευτέρας ὑπατείας τοῦ Μαρίου παρῆλθεν· ἐξελέγη ὅμως καὶ πάλιν τετάρτην φορὰν ὕπατος παρὰ τὸν νόμον, ἔνεκα τοῦ ἀπὸ τῶν βαρβάρων φόβου.

Ὁ Μάριος προγυμνάσας ὡς ἔπρεπε τοὺς Ῥωμαίους, κατενίκησε τοὺς Τεύτονας, καὶ μετὰ τὴν μάχην τῷ ἀνηγγέλην ὅτι ἐξελέγη καὶ πέμπτην φορὰν ὕπατος. Ἐστράφη ἔπειτα κατὰ τῶν Κίμβρων, ἀφ' ὧν ἐκινδύνευεν ὁ συνύπατός του Κάτλος· καὶ κατέστρεψε καὶ αὐτούς.

Λέγεται δὲ ὅτι οἱ βάρβαροι ὑπερέβαινον τὰς τριακοσίας χιλιάδας καὶ ὅτι ἠχμαλωτίσθησαν περὶ τὰς 60,000, ἐνῶ οἱ Ῥωμαῖοι ἦσαν πολὺ κατώτεροι τὸν ἀριθμόν. Ὀνομάσθη τότε ὑπὸ πολλῶν τοῦ δήμου τρίτος κτίτωρ τῆς Ῥώμης, καὶ ἐξελέγη ἕκτην φορὰν ὕπατος, ἐπιβαλλόμενος εἰς τὴν Σύγκλητον διὰ τοῦ πλήθους.

Ἐκ τῆς διαγωγῆς του ταύτης δυσηρέστησεν ἐπὶ τέλους καὶ τοὺς δημοκρατικούς καὶ τοὺς ἀριστοκράτας, ἐπεμβαίνων δὲ διὰ τοῦ στρατοῦ ἐγένετο παραίτιος στάσεων καὶ φόνων ἐν τῇ πόλει.

Ἀπῆλθεν ἔπειτα εἰς Καππαδοκίαν τῆς Ἀσίας ἐπιζητῶν ἀφορμὰς πολέμου παρὰ τῶν βασιλέων Μιθριδάτου τοῦ Πόντου καὶ Νικομήδους τῆς Βιθυνίας, ἵνα

καταστῇ ἀναγκαῖος τοῖς Ῥωμαίοις. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιστρέψας εἰς Ῥώμην ἔκτισεν οἰκίαν πλησίον τῆς ἀγορᾶς.

Γέρων ἤδη προσκάλεσε μετὰ τοῦ Σύλλα πόλεμον ἐμφύλιον ὀλεθριώτατον, αὐτὸς μὲν τὴν δημοκρατικὴν ἔχων μερίδα, ἐκεῖνος δὲ τὴν ἀριστοκρατικὴν. Πολλὰκις ὁ Μάριος ἐκινδύνευσε καταδιωκόμενος. Ὁ Σύλλας ἐπολέμησε πρὸς τὸν Μιθριδάτην, ἀλλ' εἰς Ῥώμην τὰ πράγματα εἶχον κακῶς ἐκ τῆς πάλης τῶν φατριῶν. Ὁ δῆμος ἀνεκάλεσε τὸν φυγάδα Μάριον, ὅστις ἐλθὼν ἐξεδικεῖτο φονεύων τοὺς ἐν Ῥώμῃ προσωπικοὺς ἐχθροὺς του καὶ αὐτὸν τὸν ἄλλοτε συνύπατόν του Κάτλον. Ἀνεδείχθη δὲ καὶ ἐβδόμην φορὰν ὑπατος, οὐδενὸς ἄλλου πρὸ αὐτοῦ τοσάκις ὑπατεύσαντος.

Ἐπανερχομένου τοῦ Σύλλα εἰς Ῥώμην, ὁ Μάριος προβλέπων δεινὸν τὸν ἐμφύλιον πόλεμον πρὸς τοιοῦτον ἄνδρα, περιῆλθεν εἰς μεγίστην ἀμηχανίαν καὶ ἐδόθη εἰς τὴν μέθην, ἡσθένησε καὶ ἀπέθανεν ὀδυρόμενος ὅτι ἐστερεῖτο τῶν πάντων, ἐνῶ ἦτο πλουσιώτερος βασιλέων. Τοιαύτην παραφροσύνην ἐπιφέρει ἡ ἄκρατος φιλοδοξία καὶ φιλαρχία.*

* ΣΗΜ. Σύγκρισις μεταξὺ Πύρρου καὶ Μαρίου ὡς καὶ μεταξὺ Θεμιστοκλέους καὶ Καμῖλλου δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ περισυνθέντι κείμενῳ τοῦ Πλουτάρχου κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς μεταφράσεως.

ΔΥΣΑΝΔΡΟΣ.

Οὗτος ἦν Λακεδαιμόνιος, υἱὸς Ἀριστοκλείτου ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἡρακλειδῶν, ναύαρχος καὶ στρατηγὸς τῆς Σπάρτης ἐπισημότατος, πένης πλὴν ἀνδρείος, πολυμήχανος καὶ ἀριστοκρατικὸς ἀδιάφθορος· ἤκμασε περὶ τὰ 440 π. Χ.

Οἱ Σπαρτιᾶται ἐξέλεξαν αὐτὸν ναύαρχον ὅπως ἀντιπαλαίσῃ κατὰ τοῦ Ἀθηναίου Ἀλκιβιάδου, ὅστις ἐνίκη τότε τοὺς ἄλλους.

Ὁ Δύσανδρος ἀπέβη εἰς Ἔφεσον καὶ κατεσκεύασεν ἐκεῖ ναυπηγεῖον· ἦλθε δὲ καὶ πρὸς τὸν Κῦρον Σατράπην τῶν μερῶν ἐκείνων τῆς Ἀσίας, υἱὸν τοῦ Βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ γοητεύων τὸν νεανίσκον παρώξυνεν αὐτὸν εἰς πόλεμον, καὶ ἔβλαπτε διὰ τῆς φιλίας τοῦ Πέρσου τοὺς Ἀθηναίους.

Ἐν τῇ θαλάσῃ τῆς Ἐφέσου ἐνίκησε τοὺς Ἀθηναίους ναυαρχοῦντος τοῦ τοποτηρητοῦ τοῦ Ἀλκιβιάδου ὅστις καὶ ἀπεβλήθη, τούτου ἕνεκα, τῆς ἐξουσίας.

Ἀνακληθεὶς καὶ ἀποσालεὶς πάλιν ἀντιναύαρχος (ὑπὸ ναύαρχον θν αὐτὸς διηύθυνε), μετὰ τινας ἐκδρομὰς εἰς Αἴγινα Σχλαμῖνα καὶ Λάμψακον ἦν διήρπασαν οἱ στρατιῶταί του, ἐνίκησε κατὰ κράτος τοὺς Ἀθηναίους

εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμοὺς, ἤχμαλῶτισε τρισχιλίους καὶ τοὺς στρατηγούς των, καὶ ἐκυρίευσεν τὰς τριήρεις των ὧν μόλις ὀκτὼ διεσώθησαν εἰς Κύπρον ὑπὸ τὸν Ἀθηναῖον ναύαρχον Κόνωνα.

Ἐκεῖθεν κατέπλευσεν εἰς Ἀθήνας πολιορκῶν αὐτάς. Κατέλυσεν πανταχοῦ τὰς δημοκρατίας εἰς τὰς συμμάχους τῶν Ἀθηναίων πόλεις. Κυριεύσας τὰς Ἀθήνας ἐκρήμνισε τὰ τεῖχη τοῦ Πειραιῶς καὶ τὰ μακρὰ σκέλη (τεῖχη) ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ. Τοῖς ἀφῆκε μόνον δώδεκα πλοῖα καὶ ὑπεχρέωσε τοὺς εἰς τὰς ἄλλας πόλεις οἰκοῦντας Ἀθηναίους νὰ συρρέουσιν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐπέβαλε τριάκοντα ἄρχοντας (τυράννους) εἰς τὴν πόλιν, καὶ δέκα εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ κατέστησε φρουρὰν Σπαρτιατῶν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν τριάκοντα. Εἰς δὲ τὴν Σπάρτην ἔπεμψε πλῆθος λαφύρων καὶ χρημάτων ἅτινα κατόπιν ὀλεθρίως τὴν ἔβλαψαν.

Οὕτω λοιπὸν ὁ Λύσανδρος ἐγένετο πρῶτος τότε μετὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ κατέστη διὰ τοῦτο ἀλαζὼν καὶ ἄγριος τοὺς τρόπους, δεχόμενος πανταχόθεν κολακείας.

Οἱ Ἔφοροι τῆς Σπάρτης, ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ τοῦ Σατράπου Φαρναβάζου τοῦ ὁποίου ἐλεηλάτει τὴν χώραν ὁ Λύσανδρος, τὸν διέταξαν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Σπάρτην.

Τότε ἐλευθερωθεὶς μετὰ δυσκολίας ἀπὸ τοὺς Ἐφόρους οἵτινες ἐπίστευσαν εἰς τὸν πονηρὸν Φαρναβάζον, ἀπεδήμησε τῆς Σπάρτης. Ἀλλ' ὅταν ὁ Θρασύβουλος ἐπολέμει τοὺς Τριάκοντα τῶν Ἀθηνῶν, οἱ Λακεδαιμό-

νιοι ἐκάλεσαν ὀπίσω τὸν Λύσανδρον καὶ τὸν ἀνηγόρευ-
σαν στρατηγόν.

Οἱ βασιλεῖς ὅμως τῆς Σπάρτης τὸν ἐφθόνουν διὰ
τὴν δυνάμιν του. Ἀλλ' αὐτὸς συνέδεσε στενὴν φιλίαν
μετὰ τοῦ Ἀγησιλάου διαδεχθέντος τότε τὸν ἀδελφόν
τοῦ Ἄγιν, καὶ ὑπερασπισθεὶς αὐτὸν κατὰ τοῦ Λεωτύ-
χίδα υἱοῦ νόθου τοῦ Ἄγιδος ὡς ἐλέγετο, τὸν ἔπεισε
νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ἀσίας παραλαμβάνων καὶ
αὐτὸν (τὸν Λύσανδρον).

Ταῦτα καὶ ἐγένοντο. Ἀλλ' ὁ Ἀγησίλαος, νέος φιλό-
τιμος καὶ φιλόδοξος παρέβλεπε τὸν γηραιὸν ἤδη Λύ-
σανδρον καὶ τὸν ἄφινεν ἐν ἀπραξίᾳ καίτοι συνεκστρα-
τεύοντα, ἵνα μὴ φανῇ δυνατώτερός του.

Ὀργιζόμενος διὰ ταῦτα ἠθέλησε νὰ ἐκτελέσῃ μέγα
τι σχέδιον ὕπερ, ὡς λέγεται, ἀπὸ πολλοῦ ἐμελέτα·
δηλαδή νὰ καταλύσῃ τὴν δυναστείαν τῶν ἐν Σπάρτῃ
δύο βασιλικῶν οἴκων καὶ νὰ δώσῃ τὸ δικαίωμα τοῦ
βασιλεύειν δι' ἐκλογῆς εἰς ὅλους τοὺς Ἡρακλείδας ὧν
εἷς ἦν καὶ αὐτός. Ἀλλὰ τὸ σχέδιον τοῦτο ἀνεκαλύφθη
μετὰ τὸν θάνατόν του· διότι ἐφονεύθη εἰς μάχην τινα
ἐν Βοιωτίᾳ πρὸς τοὺς Θηβαίους, ὑπὸ τὰ τεῖχῃ τῆς
Ἀλιάρτου (μεταξὺ Λεβαθείας καὶ Θηβῶν, σήμερον Μάζι)
πρὶν ἢ ἐπανέλθῃ ὁ Ἀγησίλαος ἐκ τῆς Ἀσίας. Ἐτάφη
δὲ πλησίον τῆς Χαιρωνείας· εἰς θέσιν (ὀνομαζομένην
σήμερον Ἅγιος Βλάσιος).

ΣΥΛΛΑΣ.

Ὁ Λεύκιος Κορνήλιος Σύλλας κατήγετο μὲν ἐκ γένους ἐπισήμου, ἀλλ' ἦτο πένης ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ διῆγε βίον φαῦλον. Ὑψώθη δὲ κατόπιν εἰς μεγίστην δύναμιν καὶ δόξαν, γενόμενος ἀπόλυτος καὶ φονικώτατος δικτάτωρ τοῦ ῥωμαϊκοῦ Κράτους, μάλιστα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μαρίου, ἀντιπάλου αὐτοῦ. Ἦκμασε περὶ τὰ 75 π. Χ.

Πρώτην φορὰν ἐπολέμησεν εἰς Λιθύαν ὡς ταμίας τοῦ Μαρίου. Ἐκεῖ ἐφιλιώθη μετὰ τοῦ Βόκχου, βασιλέως τῶν Νομάδων, καὶ πενθεροῦ τοῦ περιβοήτου Ιουγούρθα, καθ' οὗ ἐγένετο ὁ πόλεμος καὶ ὅν ὁ Βόκχος ἐπὶ τέλους παρέδωκεν εἰς αὐτὸν, τὸν Σύλλαν.

ὑπὸ τὸν Μάριον ὁ Σύλλας ὑπηρετῶν, καὶ πολλὰ ὠφελῶν καὶ αὐτὸν καὶ τὴν Ρώμην, προήχθη εἰς χιλίarchον κατὰ τὴν τρίτην ἐκείνου ὑπατείαν. Αἱ ἐπιτυχίαι του ὅμως δυσηρέστουν τὸν Μάριον καὶ ἐγεννήθη μεταξὺ των ἔχθρα.

Στρατηγὸς γενόμενος, πρῶτος αὐτὸς ἦλθεν εἰς σχέσεις μετὰ τῶν Πάρθων καὶ διέπρεψε κατόπιν εἰς τὸν συμμαχικὸν πόλεμον, ὅτε δηλαδὴ οἱ σύμμαχοι ἐπολέ-

μουν τὴν Ῥώμην. Εἵτα δὲ ὕπατος ἐκλεχθεὶς, ἐπεχείρει τὸν κατὰ τοῦ Μιθριδάτου πόλεμον. Θέλοντος ὁμῶς καὶ τοῦ Μαρίου τὴν στρατηγίαν τοῦ αὐτοῦ πολέμου, ἠγέρθη ἐν Ῥώμῃ ἔρις δεινὴ μεταξὺ των καὶ πολλοὶ ἐφρονεύθησαν ἢ ἐξωρίσθησαν. Τέλος ὁ Σύλλας κατίσχυσε καὶ ἐδίωξε τὸν Μάριον, ψηφίσας διὰ τῆς Συγκλήτου θάνατον κατ' αὐτοῦ, ἐρήμην δικασθέντος.

Ἐξεστράτευσε λοιπὸν μετὰ στόλου κατὰ τοῦ Μιθριδάτου, βασιλέως τοῦ Πόντου, ὅστις τότε, ὠφεληθεὶς ἐκ τοῦ συμμαχικοῦ κατὰ τῶν Ῥωμαίων πολέμου, εἶχε κυριεύσει τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν ἀνατολικὴν Εὐρώπην, καὶ κατεῖχε τὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ Αἰγαίου.

Ὁ Σύλλας ἦλθεν εἰς Πειραιᾶ καὶ ἐπολιόρκησε τὰς Ἀθήνας, ὧν τύραννος ἦτο ὁ Ἀριστίων, στρατηγὸς τοῦ Μιθριδάτου, ἄνθρωπος κάκιστος καὶ αἰσχιστος. Αἱ Ἀθηναῖοι λοιπὸν ἠλώθησαν ὑπὸ τοῦ Σύλλα δι' ἐφόδου ἐν καιρῷ νυκτὸς καὶ παρεδόθησαν εἰς διαρπαγὴν καὶ φορικώδη σφαγὴν, ὥστε τὸ αἷμα ἔρρευσεν ὡς ῥύαξ ἐρυθρὸς, καὶ μόλις ἐπείσθη ὁ Σύλλας ὑπὸ τῶν ἱκεσιῶν ν' ἀναστείλῃ τὴν σφαγὴν, εἰπὼν, ὅτι χάριν τῶν θανόντων συγχωρεῖ τοὺς ζῶντας.

Ἐξακολουθῶν τὸν πόλεμον, ἐνίκησε περὶ τὴν Χαιρώνειαν καὶ τὸν Ὀρχομενὸν τοὺς στρατηγοὺς τοῦ Μιθριδάτου Ἀρχέλαον καὶ Δορύλαον νίκας μεγάλας καὶ πολυφόνους. Μιθὼν δὲ ὅτι ἐν Ῥώμῃ οἱ ἐχθροὶ του κατέλαβον τὴν ἐξουσίαν, ἐκλείσεν εἰρήνην ὠφέλιμον διὰ

τοὺς Ῥωμαίους μετὰ τοῦ Μιθριδάτου, ἐφορολόγησε τὴν Ἀσίαν μέχρι 580 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, καὶ ἐπανῆλθε σπεύδων εἰς Ἰταλίαν ὅπου πολλαχοῦ καὶ πολυτρόπως καὶ πολυκινδύνως νικήσας τοὺς ἐναντίους, κατέλαβε τὴν Ῥώμην ὡς αὐτοκράτωρ μόνος, καὶ ἐξεδικήθη σκληρότατα τοὺς ἐχθροὺς του διὰ τῶν λεγομένων προγραφῶν (θανατώσεων προκηρυσσομένων) καὶ τῶν δημεύσεων (ἀρπαγῶν τῆς περιουσίας) πανταχοῦ τῆς Ἰταλίας.

Ἀφοῦ πολυειδῶς ἐκακούργησε καὶ ἐπλήσθη φόνου καὶ χρημάτων κατὰ κόρον, πάρητήθη τῆς ἐξουσίας καὶ ἔζη ὡς ἰδιώτης εἰς τὴν ἐξοχὴν μετ' αἰσχυρῶν γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν φαύλων, μεθύων καὶ κραιπαλῶν. Ἀπέθανε δὲ ἐκ φθειριάσεως, διότι τὸ αἷμά του εἶχε φθαρῇ καὶ σαπῇ ἐκ τῶν καταχρήσεων, ὥστε μετεβλήθη εἰς φθεῖρας (ψεύρας) οἵτινες ἐσκέπαζον ἀδιακόπως ὁλόκληρον αὐτοῦ τὸ σῶμα.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΛΥΣΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΛΛΑΞ.

Ἀμφότεροι ἀπὸ ἀσέμων καὶ πτωχῶν ἐγένοντο μέγιστοι καὶ δυνατώτατοι. Ἀλλ' ὁ μὲν Ἕλληνα νομίμως ἐλάβανε τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν ἀπέδιδεν, ὁ δὲ Σύλλας αὐθαριέτως ἐκράτει τῆς ἀρχῆς καὶ παρητήθη ὅτε πλέον

δὲν εἶχεν ἀνάγκην αὐτῆς. Ὁ Λύσανδρος ἠθέλησε νὰ μεταβάλῃ τὴν πολιτείαν, ἀλλὰ διὰ τρόπου πράου καὶ τῆς πειθοῦς· ἀλλ' ὁ Σύλλας κατεχράσθη τῆς πολιτείας διὰ τοῦ κοινοῦ ἐγκλήματος καὶ τοῦ φόνου. Τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ὁ Σπαρτιάτης κατέστρεψε καὶ ὑπεδούλωσεν, ὁ δὲ Ῥωμαῖος ἐκακοποίησε μὲν, ἀλλὰ τὴν ἀφῆκεν ἔπειτα αὐτόνομον καὶ ἐλευθέραν.

Καὶ οἱ δύο ἦσαν πανοῦργοι καὶ δόλιοι· ὁ Σύλλας φιλήδονος καὶ φαῦλος τὸν βίον, ἤρπαζε πολλὰ καὶ ἔδιδε πλείονα, τὸν ἐδικαίου ὅμως κάπως καὶ ἡ τότε τοῦ πολιτισμοῦ ἀχρεία κατὰσχαις· ὁ δὲ Λύσανδρος ἦν ἐγκρατὴς καὶ χρηστὸς, μὴ ἀρπάζων δι' ἑαυτόν. Ὁ Ἕλληνας ἐφόνευσεν ἐχθροὺς μόνον, ξένους ἢ συμπολίτας, ὁ δὲ Ῥωμαῖος διὰ τὸ συμφέρον τοῦ ἐφόνευσεν πανταχοῦ καὶ ἐχθροὺς καὶ φίλους, θέλων νὰ γίνηται μέγας διὰ τοῦ φόβου καὶ τῆς φρίκης.

ΚΙΜΩΝ.

Κίμων ὁ Μιλτιάδου (τοῦ ἐν Μαραθῶνι τοὺς Πέρσας νικήσαντος) καὶ Ἠγησιπύλης, ἐκ γένους ἡγεμονικοῦ τῆς Θράκης, ναύαρχος καὶ στρατηγὸς Ἀθηναῖος εἶλκε τὸ γένος ἐκ Θράκης, ὅπου κατώκησαν οἱ πρόγονοί του,

Ἀθηναῖον ὅμως ἔχοντες τὸν ἀρχηγόν. Ἦκμασε μετὰ τὸν Θεμιστοκλέα, σύγχρονος, ἀλλὰ πρεσβύτερος τοῦ Περικλέους, περὶ τὰ 468 π. Χ.

Ἦν θεῖος τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Θουκυδίδου. Ἦτο δὲ μαιράκιον ἔτι ὅτε ὁ πατήρ αὐτοῦ Μιλτιάδης ἀπέθανεν ἐν τῇ φυλακῇ μὴ δυνηθεὶς νὰ πληρώσῃ τὸ πρόστιμον ἐκ πεντήκοντα ταλάντων ἤτοι δρ. 1,400,000 σημερινῶν, εἰς ὃ κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς δημοκρατίας τῶν Ἀθηναίων. Ἡ ἀδελφή του Ἐλπινίκη ἦτον ἐπίσης μικρά καὶ ἄγαμος. Τολμηρὸς ὡς ὁ πατήρ του, συνετὸς ὡς ὁ Θεμιστοκλῆς, δικαιοτέρος ἀμφοτέρων, εἰς μὲν τὸν πόλεμον δὲν ἦτο κατώτερος αὐτῶν, εἰς δὲ τὴν πολιτείαν ὑπῆρξεν ἀνώτερος διὰ τὰς ἀρετάς.

Συνετέλεσε μετὰ τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὸ νὰ πεισθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ἐγκαταλίπωσι τὰς Ἀθήνας, διότι ἐνῶ τὸ πλῆθος ἐφοβεῖτο νὰ καταλίπῃ τὴν πόλιν κατὰ τὴν πρότασιν τοῦ Θεμιστοκλέους, πρῶτος ὁ Κίμων ἐφάνη μετὰ τῶν φίλων του ἀναβαίνων εἰς τὴν Ἀκρόπολιν καὶ φέρων εἰς χεῖρας ἵππου χαλινὸν ὃν ἀφιέρωσεν εἰς τὸν Θεὸν πρὸς ἔνδειξιν ὅτι πρὸς τὸ παρὸν ἡ πόλις δὲν ἐχρειάζετο δύναμιν ἱππικὴν, ἀλλ' ἄνδρας ναυμάχους. Λαβὼν δὲ μίαν τῶν περὶ τὸν ναὸν κρεμαμένων ἀσπίδων, καὶ προσευχθεὶς εἰς τὴν θεὸν κατέβη εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ παράδειγμά του ἐνεθάρρυνε τοὺς λοιπούς. Ὁ Κίμων, νεανίσκος τότε, ἠρίστευσε ναυμαχῶν ἐν Σαλαμῖνι.

Φίλον ἔχων τὸν Ἀριστείδην, ὅτε οἱ Πέρσαι ἀπῆλθον τῆς Ἑλλάδος, στρατηγὸς ὢν τότε, διὰ τῶν χρηστῶν αὐτοῦ τρόπων προσελκύσας τοὺς συμμάχους, ἀφῆρασε τὴν ἡγεμονίαν ἀπὸ τοῦ Πausανίου καὶ τῆς Σπάρτης, καὶ τὴν παρέδωκεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

Κατέκτησε χώραν πολλήν ἐν Θράκῃ, δι' ὕπερ ἐτιμήθη μεγάλως ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ὤκισεν αὐτὴν ὥς καὶ τὴν νῆσον Σκυρον, ἀφ' ἧς καὶ ἐπανάφερεν εἰς Ἀθήνας τὰ ὀστᾶ, ὥς πιστεύεται, τοῦ Θησέως.

ὠφελούμενος ἐκ τῶν στρατηγιῶν αὐτοῦ κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἐδαπάνᾳ ἔτι μᾶλλον εἰς τοὺς πολίτας, ἀφίνων ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς κήπους του, τρέφων πολλοὺς καὶ ἐνδύων, καὶ χρήματα δίδων εἰς τοὺς στερουμένους.

Ἐφάρετο πρὸς τοὺς συμμάχους φιλοφρόνως καὶ ἡπίως, ὥστε εἰς αὐτὸν ἐπλήρωνον εὐχαρίστως τοὺς φόρους. Τὸν δὲ βασιλέα τῶν Περσῶν ἐταπείνωσε καὶ περιέστειλεν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος μέχρι τότε· διότι ἡλευθέρωσεν ἀπ' αὐτοῦ τὰς ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Ἀσίας, καὶ ἀπηγόρευσε εἰς τοὺς βαρβάρους νὰ πλέωσι μὲ πλοῖα πολεμικὰ εἰς τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας.

Ὁ μέγας αὐτοῦ θρίαμβος ὑπῆρξεν ὁ παρὰ τὴν Κνίδον πόλιν τῆς Καρίας πλησίον τῆς Ρόδου διπλοῦς ἀγών, καθ' ὃν ἐνίκησε τοὺς ἐχθροὺς ἐν ναυμαχίᾳ καὶ πεζομαχίᾳ τὴν αὐτὴν ἡμέραν· συγχρόνως δὲ προσέλαθε καὶ ἐκυρίευσεν ὀγδοήκοντα τριήρεις φοινικικὰς, ἐρχο-

μένας εἰς βοήθειαν τῶν βαρβάρων. Τότε λοιπὸν ἔκλεισε μετὰ τοῦ βασιλέως τὴν περιβόητον Κιμώνειον εἰρήνην τὴν ὠφελιμωτάτην καὶ ἐντιμωτάτην διὰ τὴν Ἑλλάδα.

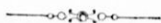
Ἐπειδὴ δὲ ἤθελε νὰ περιστέλλῃ τὸν δῆμον ἵνα μὴ κακοποιῇ τοὺς ἀρίστους, καὶ ἦτο προσέτι καὶ Φιλολόκων, ὁ Περικλῆς, πολιτικὸς ἀντίπαλός του, εὖρων ἀφορμὴν ἐκ τῶν λακωνικῶν κατῴρθωσε μὲ τοὺς σφόδρα δημοκρατικοὺς καὶ τὸν ἐξωστράκισε διὰ δέκα ἔτη.

Νικηθέντες ὅμως βραδύτερον οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ἀνεκάλεσαν τὸν Κίμωνα, ὅστις τοὺς ἐφίλιωσε μετ' ἐκείνων.

Μετὰ ταῦτα ἐξεστράτευσε πάλιν κατὰ τῶν Περσῶν περὶ τὴν Κύπρον καὶ τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀφοῦ πολυλάνκις ἐνίκησεν, ἀπέθανε πολιορκῶν τὸ Κίτιον (πόλιν τῆς Κύπρου) καὶ κατὰ διχταγὴν του, ἣν ἔδωκεν ἤδη προῖδων τὸ τέλος του, οἱ Ἀθηναῖοι, κρύπτοντες τὸν θάνατον τοῦ ναυάρχου των, ἀπέπλευσαν τοῦ Κιτίου.

Σοφώτατον στρατήγημα τοῦ Κίμωνος ἱστορεῖται τὸ ἐξῆς. Ὄταν οἱ σύμμαχοι λαβόντες πολλοὺς αἰχμαλώτους Πέρσας ἐκ Σηστοῦ καὶ Βυζαντίου τοὺς ἔδωκαν εἰς τὸν Κίμωνα νὰ τοὺς διανείμῃ, ἐχώρισεν ἐκεῖνος τὰ σώματα τῶν αἰχμαλώτων εἰς ἓν μέρος ἢ ὡς ἐν μερίδιον, καὶ τὰς στολὰς αὐτῶν (τὰ ἐνδύματα καὶ λοιπὰ) εἰς ἄλλο. Καὶ οἱ μὲν σύμμαχοι κατηγόρουν τὴν διανομὴν ὡς ἄνισον, ἀλλ' ἐκεῖνος τοῖς εἶπε νὰ λάβωσι τὸ ἀρέσκον αὐτοῖς μερίδιον, καὶ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἤθε-

λον ἀρκεσθῇ εἰς τὸ ἕτερον δηλ. τοὺς αἰχμαλώτους μόνον ἢ μόνον τὰς στολάς των. Οἱ σύμμαχοι ἔλαβον τὰς στολάς. Καὶ τότε μὲν ἀνεχώρησεν ὁ Κίμων γελοῖος διανομεὺς φανείς, διότι οἱ μὲν σύμμαχοι ἐλάβανον ψέλλια χρυσᾶ καὶ βραχιόλια καὶ περιδέραια, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι γυμνὰ σώματα μὴ ἡσκημένα πρὸς ἐργασίαν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον οἱ φίλοι καὶ οἰκεῖοι τῶν αἰχμαλώτων καταβαίνοντες ἐκ τῆς Φρυγίας καὶ τῆς Λυδίας ἔφερον πολλὰ χρήματα εἰς λύτρα ἐκάστου ὥστε ὁ Κίμων προμήθευσεν οὕτω τεσσάρων μηνῶν τροφάς εἰς τὰ πλοῖα καὶ προσέτι ἐπερίσσευσαν οὐχὶ ὀλίγα χρήματα ἐκ τῶν λύτρων διὰ τὴν πόλιν.

ΔΟΥΚΟΥΔΑΔΟΣ.

Ἐγεννήθη ὁ Λεύκιος Λικίνιος Δούκουλλος περὶ τὰ 115 π. Χ. Στρατηγὸς Ῥωμαῖος, περιβόητος γενόμενος εἰς τὴν ἱστορίαν διὰ τὴν πολυτέλειαν τῶν συμποσίων του, ἐπολέμησε πρὸς τὸν Μιθριδάτην καὶ ἐκυρίευσεν τὸ βασίλειόν του, τὸν Πόντον. Κατεγίνετο δὲ ἐπιτυχῶς καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν τὴν τε λατινικὴν καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἀπέθανε τῷ 49 π. Χ.

Νέος ἔτι ὑπηρετήσεν ὑπὸ τὸν Σύλλαν, ὅστις τὸν μετεχειρίζετο εἰς τὰ σπουδαιότατα, πρὸ πάντων εἰς τὰ οἰκονομικά. Συνήθροισεν ὑπὲρ αὐτοῦ στόλον ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Λιβύης καὶ τῷ ἔμεινε πιστὸς, καίτοι πειραζόμενος ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Σύλλα.

Φορολογῶν δὲ τὴν Ἀσίαν κατὰ διαταγὴν τοῦ Σύλλα, ἐδείχθη ἐπιεικὴς καὶ δίκαιος πρὸς τὰς πόλεις καὶ ὡς παρηγορία τις ἀντισταθμίζουσα τὴν τραχύτητα ἐκείνου.

Θανόντος τοῦ Σύλλα, ὁ Λούκουλλος ἐξελέγη ὑπάτος. Διεφέρετο δὲ πρὸς τὸν Πομπηϊὸν περὶ τῆς στρατηγίας διὰ τὸν μιθριδατικὸν πόλεμον, ἀλλὰ τοὺς λοιποὺς ἐν Ῥώμῃ προέχοντας περιποιεῖτο καὶ εἶχε τοὺς πλείστους ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Ἐπέτυχε λοιπὸν νὰ ἐκλεχθῇ στρατηγὸς διὰ τὸν κατὰ τοῦ Μιθριδάτου πόλεμον ἀντὶ τοῦ Πομπηϊοῦ ἢ τοῦ Μετέλλου, διότι μόνον ἐκεῖνοι ἠμφισβήτουν πρὸς αὐτὸν τὰ πρωτεῖα ἐν Ῥώμῃ.

Κατενίκησε περὶ τὴν Κύζικον (τῆς Μαγνησίας) τὸν Μιθριδάτην καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης. Εἵτα τὸν κατεδίωξε καὶ εἰσέβαλεν εἰς τὸ βασιλείον του, τὸν Πόντον, ὅπου καὶ παρ' ὀλίγον συνελάβανεν αὐτὸν τὸν βασιλέα. Ἐκυρίευσεν ὅμως τὸ στρατόπεδόν του, τὴν πρωτεύουσάν τοῦ Πόντου τὰ Κάβειρα, καὶ τοὺς βασιλικοὺς θησαυροὺς. Ἠλευθέρωσε πλείστους πεφυλακισμένους, ἰδίως Ἕλληνας, οὓς ἐκράτει ὁ βάρβαρος εἰς τὰ δεσμωτήρια.

Πολεμήσας εἴτα τὸν Τιγράνην, βασιλέα τῶν Ἀρμενίων καὶ τῆς Συρίας, γαμβρὸν τοῦ Μιθριδάτου, τὸν ἐνίκησε κατὰ κράτος καίτοι ἔχων εἰκοσάκις ὀλιγώτερον στρατὸν, ἐκυρίευσεν καὶ ἐλεηλάτησεν τὴν πλουσιωτάτην πρωτεύουσάν του Τιγρανόκερτα. ὥστε ἔτρεψεν τὸν πόλεμον ἐκ τῶν κατακτήσεων, οὔτε δραχμὴν λαβὼν ἐκ τῆς Ρώμης.

Ἐπὶ τέλους ὁμοῦς ῥαδιουργῶν ὁ Πομπήϊος ἐν Ρώμῃ καὶ παρὰ τῷ στρατῷ, διωρίσθη αὐτὸς στρατηγός, καὶ ὁ Λούκουλλος ἀνεκλήθη.

Ἐπανελθὼν εἰς Ρώμην ὑπέρπλουτος, ἀπεσύρθη βαθμῆδόν ἐκ τῶν πολιτικῶν, μάλιστα μετὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Κάτωνος. Ἐζῆσεν δὲ ἔκτοτε τρυφηλότατα καὶ κατεδαπάναν τὸν ἀναρίθμητον αὐτοῦ πλοῦτον εἰς συμπόσια, εἰς ἐξοχάς, εἰς θεάτρα καὶ τὰ παρόμοια. Λέγεται φέρ' εἰπεῖν ὅτι εἶχε πεντακισχίλια πορφυρᾶ ἐνδύματα. Ἐτίμα τοὺς λογίους ἐν γένει καὶ ἰδίως τοὺς Ἕλληνας. Εἶχε καὶ πλουσιωτάτην βιβλιοθήκην. Ἀπεβίωσε σχεδὸν ἐβδομηκοντούτης, εὐτυχὴς ὅτι δὲν εἶδε τοὺς ὀλίγω βραδύτερον ἐπελθόντας ἐμφυλίους σπαραγμοὺς τῆς Ἰταλίας.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΚΙΜΩΝΟΣ ΚΑΙ ΛΟΥΚΟΥΛΛΟΥ.

Ὁ Κίμων, ὀκνηρὸς καὶ φιλήδονος ἐν τῇ μικρᾷ ἡλικίᾳ, ἐβελτιώθη ἐν τῇ ἀνδρικῇ, ὁ δὲ Λούκουλλος ἐργατικὸς καὶ φιλότιμος ἐν τῇ παιδικῇ, κατέστη φιλήδονος ἐν τῇ πρεσβυτικῇ ἡλικίᾳ. Πλουτήσαντες ἀμφοτέρω ἐκ τῶν λαφύρων, ὁ μὲν Ἕλληνα ἔδαπάνη ὀλίγα εἰς πολλοὺς δημοκράτας, ὁ δὲ Ῥωμαῖος πλεῖστα εἰς ὀλίγους ἀριστοκράτας.

Ὁ Ἕλληνα ἔδωκε τὴν ἡγεμονίαν εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ἀπεβίωσε θριαμβεύων· ὁ δὲ Ῥωμαῖος ἔλαβε τὴν στρατηγίαν καὶ τὴν ἀπώλεσεν εἴτε κακῶς προσενεχθεὶς, εἴτε ἀγνοήσας τὰς ἐναντίον του ῥαδιουργίας, καὶ ἀπεβίωσεν ἄεργος. Ἐν Ἀσίᾳ πλεῖοτερα κατώρθωσεν ὁ Ῥωμαῖος καὶ τοὶ ὀλιγώτερον ἔχων στρατὸν, ὁ δὲ Ἕλληνα πλεῖοτερον ἐτίμησε τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν νικῶν του καὶ τῶν συνθηκῶν πρὸς τοὺς βαρβάρους.

ΝΙΚΙΑΣ.

Νικίας ὁ Νικηράτου στρατηγὸς Ἀθηναῖος, ἀντίπαλος τοῦ Ἀλκιβιάδου θς ἦν νεώτερος αὐτοῦ, συνετὸς

λίαν, ἀνδρεῖος καὶ φιλόπατρις πλὴν ἀτυχὴς ἐν τῷ τέλει, ἤκμασε περὶ τὰ 420 π. Χ. ἐθανατώθη δὲ ἐν Σικελίᾳ τῷ 413.

Πλούσιος ὢν, εὐσεβὴς καὶ δημοτικὸς, ἐδαπάνησεν εἰς ἀφιερώματα καὶ εἰς χορηγίας (δημοσίας πανηγύρεις) ἀπέφευγε δὲ ἐκ δειλίας τὸ νὰ συγκρούεται εἰς τὰς δημοσίας συζητήσεις καὶ κατώρθου νὰ μένῃ ἀνεύθυνος εἰς τὰς κοινὰς συμφοράς, ὧν τὸ βάρος ἔπιπτεν εἰς ἄλλους στρατηγούς. Ἐξέλεγε δὲ τὰς βεβαίας καὶ οὐχὶ τὰς ἐπισφαλεῖς ἐπιχειρήσεις, καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε ἐπετύγγανε καὶ ἐνίκᾳ.

Ἐφοβεῖτο τὴν ζηλοτυπίαν τοῦ δήμου, καὶ ἐφαίνετο πρὸς αὐτὸν ταπεινός, διότι ὁ δῆμος ἐφθόνηι καὶ κατέτρεχε τοὺς δυνατοὺς καὶ ἀλαζόνας ὡς συμβαίνει τοῦτο πάντοτε, ἐν Ἑλλάδι μάλιστα.

Ἐκ τῆς δειλίας του ταύτης ἀφῆκε τὸν μὲν δημαγωγὸν Κλέωνα νὰ δοξασθῇ, τὸν δὲ Ἀλκιβιάδην νὰ πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους πρὸς ζημίαν τοῦ κράτους των νὰ ἐκστρατεύσωσιν εἰς Σικελίαν. Οὐχ ἥττον ὅμως ἐφίλιωσε τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τῶν λοιπῶν συμμάχων καὶ ἐγένετο ἐντεῦθεν γενικὴ ἐν Ἑλλάδι εἰρήνη ἣν πρὸς τιμὴν του οἱ Ἕλληες ὠνόμασαν Νικίειον, διότι ἐξ αὐτῆς νύχαιριστήθη καὶ ἡσύχασεν ὅλος ὁ κόσμος ἀφυπνιζόμενοι, ὡς ἔλεγον, ἀπὸ τὴν φωνὴν τῶν ἀλεκτρυόνων καὶ οὐχὶ ἀπὸ τὴν ἤχον τῆς σάλπιγγος.

Μετ' ὀλίγον ὕμῳς ὁ Ἀλκιβιάδης, νέος φιλόδοξος καὶ ὀρμῶν πρὸς μεγάλα, κατέπεισε τοὺς Ἀθηναίους ἐξ ἀ-
 φορμῆς τινος συμμαχίας καὶ προστασίας πρὸς τινὰς
 τῆς Σικελίας πόλεις, νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς Σι-
 κελίας ὅπως τὴν κατακτήσωσι. Μάτην ἀντέστη δ' ἑρ-
 νιμος Νικίας. Ἡ ἐκστρατεία ἀπεφασίσθη καὶ μεγάλαι
 ἐδόθησαν δυνάμεις, πλοῖα καὶ στρατός· ἐξελέγησαν
 συστράτηγοι τοῦ Νικίου ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ Δημοσθένης
 (οὐχὶ ὁ ῥήτωρ) καὶ ὁ Λάμαχος· ἀλλ' ἐκ τινος ῥαδιουρ-
 γίας, ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ τολμηρότερος, ἀπεχώρησε τῶν
 Ἀθηναίων. Οἱ Σπαρτιᾶται ἔστειλαν βοήθειαν εἰς τοὺς
 Σικελοὺς ὑπὸ τὸν ναύαρχον Γύλιππον. Οἱ Ἀθηναῖοι
 μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ μάχας ἐνίκηθησαν ἐπὶ τέ-
 λους καὶ ἀπώλεσαν πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτῶν· ὁ δὲ
 Νικίας καὶ οἱ συστράτηγοί του ἐφρονεύθησαν.

Μ. ΚΡΑΣΣΟΣ.

Ῥωμαῖος στρατηγὸς καὶ ὕπατος ὁ Μάρκος Κράσσος,
 ἀνὴρ ἀκάματος καὶ δημοτικώτατος, ἀλλὰ φιλάργυρος
 καὶ αἰσχροκερδής, ὁ πλουσιώτατος τῆς ἐποχῆς ἐν
 Ῥώμῃ, κερδήσας ἐκ τῶν προγραφῶν καὶ τῶν δημεύ-

σεων τοῦ Σύλλα, ἤκμασε περὶ τὰ 70 π. Χ. γενόμενος εἰς τῆς πρώτης Τριανδρίας μετὰ τοῦ Καίσαρος καὶ Πομπηίου.

Νέος ἔτι ἐχθρὸς ὢν τοῦ Μαρίου, ὅτε ἐκεῖνος ἐκυρίευσεν ἐν Ῥώμῃ, ἀπέδρα εἰς Ἰσπανίαν καὶ ἐκρύβη μέχρις οὗ ὁ Μάριος ἀπέθανεν. Ὑπὸ δὲ τὸν Σύλλαν ἐνίκησε παρὰ τὴν Ῥώμην καὶ τῷ προσήνεγκε μεγίστην ὑπηρεσίαν, ὅτε ὁ διδάκτωρ ἐκεῖνος ἐκινδύνευε ν' ἀπολέσῃ τὰ πάντα.

Φίλος γενόμενος τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ἐγγυήθη ὑπὲρ αὐτοῦ διὰ πέντε ἑκατομμύρια, ὅτε οἱ ἐχθροὶ του δανεισταὶ ἐζήτουν νὰ κατὰσχωσι τὰς στρατιωτικὰς ἀποσκευάς του. Ἐζηλοτύπει μὲν τὸν Πομπηϊὸν καὶ τὸν Καίσαρα, ἀλλ' οὐχὶ μετὰ δυσμενείας ἢ καὶ κακοηθείας.

Οἱ δούλοι τῆς Ἰταλίας ἐπανάστησαν κατὰ τῆς Ῥώμης καὶ τὴν ἠπέλουν σπουδαίως, νικήσαντες διαφόρους στρατηγούς καὶ ὑπάτους. Τὸν πόλεμον δὲ τοῦτον, ἐπονομασθέντα δουλικόν, ἐτελείωσεν ὁ Κράσσος διὰ μάχης ὅπου ἐφανεύθη ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐπαναστατῶν Σπάρτακος.

Ἐγένετο ὕπατος μετὰ τοῦ Πομπηίου, καὶ κατόπιν τιμητής. Μετὰ δὲ τὴν συνωμοσίαν τοῦ περιβοήτου Κατιλίνα, φονευθέντος ἐν μάχῃ, ἐσχηματίσθη ἡ Τριανδρία ὑπὸ Καίσαρος, Πομπηίου καὶ Κράσσου, οἵτινες ἦσαν οἱ πρῶτοι καὶ πανίσχυροι, διαμοιραζόμενοι τὴν ἐξουσίαν. Ἦτο δὲ αὕτη ἡ ἐποχὴ τῶν μεγίστων καὶ

πολυπληθεστάτων ἀνδρῶν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους ὅσοι ποτὲ ὑπῆρξαν συγχρόνως.

Διὰ κλήρου ἔλαχεν εἰς τὸν Κράσσον ἡ Συρία ἐφ' ἣν ἐξεστράτευσεν ἐξηκοντούτης ἤδη καὶ ἐπολέμησε τοὺς Πάρθους, ὀνομασθέντος ἐξ αὐτῶν τοῦ πολέμου παρθικοῦ.

Εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον ἔπραξε μὲν, ἀλλὰ καὶ ἔπαθε πολλὰ, περιπλανηθεὶς εἰς τόπους ἐρήμους ὅπου διὰ προδοσιῶν ἀπώλεσε τὸν υἱόν του Πόπλιον, νέον ἀνδρεῖον καὶ πεπαιδευμένον. Καὶ ἐπὶ τέλους ἀπατήσαντες αὐτὸν οἱ Πάρθοι, τὸν ἔσυραν ἐπιβούλως εἰς συνηκολογίαν δῆθεν, καὶ καθ' ὁδὸν τὸν ἐφόνευσαν καὶ ἔφεραν τὴν κεφαλὴν του εἰς τὸ συμπόσιον τοῦ βασιλέως αὐτῶν Ἡρώδου.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΝΙΚΙΟΥ ΚΑΙ ΚΡΑΣΣΟΥ.

Ὁ Νικίας ἐπλούτει διὰ τρόπων δικαίων, ὁ Κράστος δι' ἀδίκων καὶ ἀρπαγῶν. Ὁ Ἕλλην δὲν ἦτο θρασύς, οὔτε πανούργος, ὁ δὲ Κράστος κατηγορεῖτο δι' ἀπιστίαν, γλισχρότητα καὶ βίαν. Τολμηρότερος ὅμως τοῦ Νικίου, διότι ἐπάλαισε κατὰ τοῦ Καίσαρος καὶ Πομπηίου καὶ τοὺς μετέπειθεν, ἐνῶ ὁ Νικίας οὔτε τὸν

Ἀλκιβιάδην, οὔτε τὸν Κλέωνα ἠδύνατο νὰ μεταπείσῃ. Ἀπέθανον δὲ καὶ οἱ δύο ἐκ σφαλμάτων, βραδύτητος καὶ ἀπρονοησίας.

ΣΕΡΤΩΡΙΟΣ.

Ὁ Κόϊντος Σερτώριος, στρατηγὸς Ῥωμαῖος, ἐγεννήθη περὶ τὰ 120 π. Χ. ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Σαβίνων ἐκ γένους οὐχὶ ἀσημάντου· ὑπῆρξε δὲ εἰς τῶν μεγίστων τῆς ἐποχῆς του στρατηγῶν.

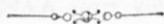
Τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἐπάγγελμα ἦτο ἡ δικηγορία καθ' ἣν καὶ εὐδοκίμει, ἀλλὰ κατόπιν ἐπεδόθη εἰς τὰ στρατιωτικὰ καὶ ἐγένετο ταμίας καὶ ὑποστράτηγος τοῦ Μαρίου κατὰ τὴν Γαλατίαν.

Ἐπικρατήσαντος τοῦ Σύλλα ἐν Ῥώμῃ, ὁ Σερτώριος ὡς ἐχθρὸς του ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν καταδιωκόμενος, καὶ κατέφυγεν εἰς Ἰσπανίαν ἔνθα συνεκέντρωσε πολλοὺς ἐπισήμους Ῥωμαίους, καὶ διοργάνισεν τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην ἐπὶ τὸ στρατιωτικώτερον γυμνάζων τοὺς κατοίκους, βαρβάρους ὄντας. Ἐνίκησε τοὺς ὑπὸ τοῦ Σύλλα κατ' αὐτοῦ πεμφθέντας στρατηγοὺς, τὸν Μέτελλον καὶ τὸν Πομπήιον καὶ ὑψώθη εἰς μέγαν βαθμὸν δυνάμεως ὥστε οἱ ἐν Ῥώμῃ ἤρχισαν νὰ τὸν φοβῶνται σπουδ.

δαίως, ἐπειδὴ μάλιστα τῇ βοηθείᾳ αὐτοῦ, ὁ Μιθριδάτης ἀνέκτησε χώρας τινὰς ἐν Ἀσίᾳ. Ἀλλ' ὁ Σερτώριος, ἀγαπῶν μᾶλλον τὴν εἰρήνην ἢ τὴν δόξαν, τὴν πατρίδα, ἢ τὴν στρατηγίαν, ἤθελε νὰ ζήσῃ ἡσύχως καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ῥώμην, ἀφοῦ πλεῖστα ἡνδραγάθησε καὶ πλεῖστα ὑπέστη ἐν Ἰσπανίᾳ. Ἦτον εὐγενὴς καὶ φιάνθρωπος, ἀκάματος καὶ πολυμήχανος, προετίμα δὲ τὸν εἰρηνικὸν καὶ εὐεργετικὸν βίον, ἀπὸ τὸν πολυτάραχον καὶ καταστρεπτικόν.

Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ὑποστράτηγός του Περπέννας, ἀνὴρ φιλόδοξος καὶ ἀνήκων εἰς μέγα τῆς Ῥώμης γένος, τὸν ἐδολοφόνησεν ἐλπίσας νὰ κυβερνήσῃ αὐτὸς τὴν Ἰσπανίαν καὶ τοὺς ἐκεῖ στρατοὺς.

Ὁ Πομπηῖος ὁμοῦς ἐνίκησεν εὐχερῶς τὸν δολοφόνον, τὸν συνέλαβε καὶ τὸν ἐφόνευσε μετὰ τῶν λοιπῶν συνενόχων του. Φρονίμως δὲ ποιῶν παρέδωκεν εἰς τὸ πῦρ χωρὶς οὔτε αὐτὸς νὰ τὰς ἀναγνώσῃ τὰς ἐκ Ῥώμης πρὸς τὸν Σερτώριον ἐπιστολάς, ἐξ ὧν ὡς ἐλέγετο, ἀπεδεικνύοντο πλεῖστοι ἐπίσημοι Ῥωμαῖοι συνωμοτοῦντες κατὰ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Σύλλα. Ἡ ἀπόκρυψις τῶν μυστικῶν τούτων ἀπήλλαξε τὴν Ῥώμην ἐκ πολλῶν ταραχῶν καὶ ἀμοιβαίων ἐμφυλίων ἀντεκδικήσεων.

ΕΥΜΕΝΗΣ.

Ὁ Εὐμένης ἐκ τῆς Καρδίας πόλεως Θρακικῆς, ἦτο στρατηγὸς καὶ ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου· ἐγεννήθη περὶ τὰ 370 π. Χ.

Διεκρίνετο μεταξὺ τῶν λοιπῶν στρατηγῶν διὰ τὴν εὐφυΐαν του καὶ τὴν στρατηγικὴν τόλμην καὶ τέχνην, ἀλλ' ἐθεωρεῖτο ὡς ξένος, διότι τὸ γένος του ἦτον ἄσημον, τὸν εἶχε δὲ προστατεύσει νέον ὁ Φίλιππος, καὶ ἐπειδὴ ἦτο γραμματεὺς τοῦ Ἀλεξάνδρου, οἱ λοιποὶ συστρατηγοὶ του πρὸς ἐμπαιγμὸν τὸν ἀπεκάλουν *κα-λαμαραῖν*, ἢ λογιώτατον. Αὐτὸς ὅμως λαβὼν ὡς μερίδιόν του τὴν Καππαδοκίαν καὶ τὴν Παφλαγονίαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐπολέμησε πρὸς τοὺς λοιποὺς ὅσοι ἤθελον νὰ τὸν ἀφαιρέσωσι τὰς ἐπαρχίας ταύτας, καὶ πολλάκις τοὺς ἐνίκησεν. Ἐφόνευσε μάλιστα ἐν μιᾷ μάχῃ δύο στρατηγούς, τὸν Νεοπτόλεμον (ιδίᾳ χειρὶ) καὶ τὸν Κρατερὸν, ὃν ἡγάπων καὶ ἐτίμων τὰ μέγιστα οἱ Μακεδόνες.

Ἐκτοτε ἐπολεμεῖτο καὶ κατεδιώκετο ὁ Εὐμένης ὑπὸ τῶν λοιπῶν στρατηγῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου, οἵτινες τὸν ἐζήλευον καὶ τὸν ἐφοβοῦντο, διότι ἤρχιζε νὰ γίνηται

ἔνδοξος καὶ ἐπιθυμητὸς εἰς τοὺς στρατοὺς. Ἀλλὰ πανούργος ὢν καὶ ἐμπειρότατος ἀντέστη πολλάκις καὶ διέφυγε τοὺς περικυκλοῦντας αὐτὸν κινδύνους. Ἐπὶ τέλους διὰ πολλῶν ῥαδιουργιῶν οἱ ἐχθροὶ κατώρθωσαν νὰ διεγείρωσι κατ' αὐτοῦ τινὰς ἐκ τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες τὸν παρέδωκαν προδοτικῶς εἰς τὸν Ἀντίγονον, ὑφ' οὗ καὶ ἐφονεύθη.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΕΥΜΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΣΕΡΤΩΡΙΟΥ.

Ἀμφότεροι πτωχοὶ καὶ ξένοι ἐκυβέρνησαν ὁ μὲν Σερτώριος τὴν Ἰσπανίαν καὶ τοὺς ἐν Ἰσπανίᾳ Ῥωμαίους, καὶ συμμάχους, ὁ δὲ Εὐμένης Μακεδόνας καὶ Ἀσιανούς. Δυσκολωτέρα ἦτο ἡ θέσις τοῦ Εὐμένους, διότι ἀπὸ γραμματέως ἔγεινε στρατηγὸς καὶ ἐφθονεῖτο, ὥστε πᾶσα νίκη του ἦτο κίνδυνος δι' αὐτόν. Ὁ δὲ Σερτώριος ἂν ἐνίκη, ἤθελεν ὑπερτερήσῃ τῶν λοιπῶν Ῥωμαίων, διότι διὰ τῆς στρατηγίας ἐδοξάσθη. Ὁ Ἕλλην ἦτο φιλοπόλεμος καὶ φιλόνηκος, ὁ Ῥωμαῖος πρᾶος καὶ φιλήσυχος, ἀμφότεροι εὐφυεῖς καὶ πολυμήχανοι. Ἀπέθανον ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν οἰκείων.

ΑΓΓΕΛΙΑΔΟΣ.

Βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ἀνεδείχθη ὁ πρωτεύων τῆς ἐποχῆς του ἐν Ἑλλάδι ἄνευ ἀντιπάλων, ὡς τοιοῦτοι πρωτεύοντες ὑπῆρξαν, ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ Καῖσαρ, ὁ Αὐγουστος, ὁ Σύλλας κλπ. Ἦκμασε περὶ τὰ 395 π. Χ.

Ἦτο χωλὸς, μικρόσωμος καὶ ὡς εἶπεν ἄσχημος τὸ πρόσωπον, ἱλαρὸς ὅμως, προσηνὴς καὶ ἐράσμιος.

Υἱὸς τοῦ Ἀρχιδάμου, διεδέχθη εἰς τὴν βασιλείαν τὸν ἀδελφόν του Ἄγιν, ἀποβαλὼν τῇ βοήθειᾳ τοῦ Λυσάνδρου τὸν Λεωτυχίδην νόθον υἱόν, ὡς ἐλέγετο, τοῦ Ἄγιδος.

Πεισθεὶς ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου, ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Ἀσίας, ἔχων καὶ αὐτὸν ὄμοῦ, ὃν ὅμως παρηγκώτισεν ἔπειτα, διότι ἐφαίνετο ὡς ἔχων μεγαλειτέραν ὑπόληψιν ἐκ τῶν προτέρων ἐν Ἀσίᾳ στρατηγιῶν του.

Ἐν Ἀσίᾳ ἐνίκησε τοὺς σατράπας τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ ἠπεύλει ἤδη νὰ προχωρήσῃ βαθύτερον. Ἠλευθέρωσε δὲ οὕτως ἀπὸ τοῦ περσικοῦ ζυγοῦ τὰς ἐλληνίδας πόλεις. Ἀλλ' οἱ Πέρσαι κατώρθωσαν διὰ χρημάτων νὰ ἐγείρῳσιν ἐμφύλιον πόλεμον κατὰ τῆς Σπάρτης, καὶ οἱ ἔφοροι ἠναγκάσθησαν ν' ἀνακαλέσωσι τὸν Ἀγχαΐλαον πρὸς βοήθειαν τῆς ἰδίας πατρίδος.

Ἐπανῆλθε λοιπὸν νικῶν καθ' ὁδὸν πάντα ἀνθιστάμενον εἰς τὴν διάβασίν του, καὶ τοὺς Θηβαίους μάλιστα, οὓς οἱ ἔφοροι τὸν διέταξαν νὰ πολεμήσῃ.

Ἐγίνοντο δὲ μάχαι συχναὶ τῶν Λακεδαιμονίων πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας, καὶ ὁ Ἀγησίλαος εὐδοκίμει πάντοτε, ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Πέρσαι κατώρθωσαν διὰ τῆς λεγομένης εἰρήνης τοῦ Ἀνταλκίδου νὰ υποδουλώσωσι καὶ αὖθις τοὺς ἐν Ἀσίᾳ Ἕλληνας, οὓς εἶχεν ἐλευθερώσει ὁ Ἀγησίλαος.

Πρὸς τούτοις ὁ ἕτερος βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεόμβροτος ἐνικήθη καὶ ἐφονεύθη ἐν Θήβαις, καὶ ἡ Σπάρτη ἐταπεινώθη ὑπὸ τοῦ Ἐπαμινώνδου καὶ τοῦ Πελοπίδου· μάλιστα δὲ καὶ ἐλεηλατήθη ἡ Λακωνία καὶ ἐπολιορκήθη ἡ Σπάρτη ὑπὸ τῶν Θηβαίων, πρῶτην τότε φορὰν ἀπὸ τοῦ Λυκούργου, ἥτοι ἀπὸ 600 ἐτῶν· ἀλλ' ἡ σύνεσις τοῦ Ἀγισιλάου τὴν ἔσωσε.

Περὶ τὸ γῆράς του ὁ Ἀγησίλαος, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ταχῶ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου, ἐμισθώθη ὑπ' ἐκείνου μετὰ στρατοῦ λακωνικοῦ, ὅπως τὸν ἐγκαταστήσῃ εἰς τὸν θρόνον τῆς Αἰγύπτου. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐκ μικροφιλοτιμίας μετέστη πρὸς τὸν ἀντίπαλόν του Νεκτάναβιν, ὃν βοηθήσας ἀνέδειξε βασιλέα.

Ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἀπεβίωσε καθ' ὁδὸν εἰς χωρίον τι τῆς Λιβύης, τὸν δὲ νεκρὸν του περιχυθέντα διὰ κηροῦ χυτοῦ μετεκόμισαν οἱ ὑποστράτηγοί του εἰς Σπάρτην.

Ὁ Ἀγησίλαος ἀπέδειξε πανταχοῦ μεγαλοφροσύνην, δικαιοσύνην, ἐγκράτειαν, περιφρόνησιν ἄκραν πρὸς τὰ ἀνάξια λόγου, ἀγάπην μεγίστην πρὸς τοὺς φίλους του καὶ ἑξοχὸν στρατηγικὴν ἐμπειρίαν. Ἀκούων ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῶν Περσῶν εἶναι ὁ μέγιστος τῶν Βασιλέων. «Καὶ κατὰ τί εἶναι μεγαλύτερος ἐμοῦ, εἶπεν, ἢν δὲν ᾔναι δικαιοτέρός μου;»

ΠΟΜΠΗΙΟΣ.

Ὁ Πομπήϊος, στρατηγὸς Ῥωμαῖος, ὑπῆρξεν εὐτυχέστατος παντὸς ἄλλου εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του, καὶ ἀγαπητότατος εἰς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ τοὶ ἐμίσουν οὗτοι τὸν πατέρα του. Διεφιλονείκησε πρὸς τὸν Ἰούλιον Καίσαρα τὴν κοσμοκρατορίαν, ἀλλ' ἠττήθη ἐν Φαρσάλοις τῆς Θεσσαλίας καὶ ἐδολοφονήθη ὀλίγον ἔπειτα εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ Βασιλέως Πτολεμαίου περὶ τὰ 48 π. Χ.

Μειράκιον ἔτι ὢν ἐν τῷ στρατῷ, ἔσωσε τὸν στρατηγὸν πατέρα του ἀπὸ βεβασίας ἐπιβουλῆς καὶ συνωμοσίας.

Φονευθέντος τοῦ Κίννα, ἀνδρὸς τυραννικοῦ, ὑπὸ τῶν

ιδίων στρατιωτῶν, ἐν τῇ ὑπονοίᾳ ὅτι εἶχε δῆθεν φονεύσει τὸν παρ' αὐτῷ στρατεύοντα Πομπήϊον, οὗτος μετέβη παρὰ τῷ Σύλλᾳ καὶ ἐστρατολόγει εἰς τὰς πόλεις ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀναδείξας αὐτὸς ἑαυτὸν στρατηγὸν ἐν ἡλικίᾳ 23 ἐτῶν. Ἐκινήθησαν κατ' αὐτοῦ τρεῖς στρατηγοὶ τῆς φατρίας τοῦ Μαρίου, ἀλλὰ τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν φονεύσας ἰδίᾳ χειρὶ τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν· καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας μάχας τοὺς ἐνίκησεν. Ὁ δὲ Σύλλας μαθὼν ταῦτα, καὶ συναντήσας τὸν Πομπήϊον ἐν παρατάξει, τὸν ὠνόμασεν αὐτοκράτορα στρατηγὸν καὶ τοι τοσούτῳ νέον ἀκόμη. Βραδύτερον δὲ τὸν ἐπωνόμασε Μέγαν, διότι ἄπειρον ἦτο τὸ πλῆθος τῶν νικῶν του, καὶ τὸν ἐτίμα φανερώς πρὸ παντὸς ἄλλου.

Ἐστάλη ἔπειτα εἰς τὴν Κελτικὴν καὶ συνεπολέμησε μετὰ τοῦ γέροντος στρατηγοῦ Μετέλλου θριαμβεύων πανταχοῦ. Ἐδίωξε τὸν ὁπαδὸν τοῦ Μαρίου Περπένναν ἐκ τῆς Σικελίας, ἀλλ' ἐφέρθη ἀπανθρώπως πομπεύσας καὶ φονεύσας τὸν Κάρβωνα ἄνδρα Ῥωμαῖον τρεῖς ὑπατεύσαντα.

Μετὰ ταῦτα ἐνίκησε καὶ ἐφόνευσε τὸν Δομέτιον ἐν Λιβύῃ, ῥιψοκινδυνεύσας καὶ αὐτός. Ἐν ἡλικίᾳ 24 ἐτῶν εἰς 40 ἡμέρας, ἐκυρίευσε τὴν Λιβύην καὶ ἀντικατέστησε τοὺς ἐγχωρίους βασιλεῖς. Κατόπιν ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Σύλλᾳ εἰς Ἰσπανίαν νὰ πολεμήσῃ τὸν Σερτώριον φοβερὸν ἤδη γενόμενον. Ἀλλ' ὁ Σερτώριος ἐδόλοφονήθη ὑπὸ τοῦ Περπέννα ὑποστρατήγου του. Ὁ Πομπήϊος συ-

νέλαθε καὶ ἐφόνευσε τὸν Περπένναν, ἔκαυσε δὲ τὰς ἐκ Ρώμης πρὸς τὸν Σερτώριον ἐπιστολάς ἐνοχοποιούσας πρὸς τὸν Σύλλαν πολλοὺς ἐν Ρώμῃ ἐπισήμους. Ἐτέλεσε μέγαν θρίαμβον διὰ τὰς ἐν Λιβύῃ καὶ ἀλλαχοῦ νίκας του, βιάσας εἰς τοῦτο τὸν Σύλλαν καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνθισταμένους, διὰ τῆς τόλμης καὶ τῆς μεγαλοφροσύνης του, ἐνῶ κατὰ τὸν νόμον δὲν τῷ ἐπετρέπετο ὁ θρίαμβος καὶ διὰ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν, καὶ διότι δὲν ἦτον ὕπατος οὔτε στρατηγὸς πρώτης τάξεως.

Ἐνήργησε παρὰ τὴν γνώμην τοῦ Σύλλα, δυσμενοῦς ὄντος αὐτῷ, καὶ ἐξελέγη ὕπατος ὁ Λέπιδος (μέλος εἶτα τῆς δευτέρας τριανδρίας Ἀντωνίου, Ὀκταβίου Αὐγούστου, καὶ Λεπίδου). Οὐχ ἦττον ὁ Πομπήϊος θανόντα τὸν Σύλλαν ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς ἐναντιούμενος εἰς ἄλλους ἰσχυροὺς ἐχθροὺς τοῦ Σύλλα.

Ἐγερθέντος τοῦ δουλικοῦ πολέμου ὑπὸ τὸν Σπάρτακον, ὁ μὲν Κράσσος ἐνίκησε τοὺς ἐπαναστάτας, ὁ δὲ Πομπήϊος ἐπανερχόμενος ἐκ τῆς Ἰσπανίας τοὺς ἀπετελείωσε καθ' ὁδόν.

Διαφερόμενος πρὸς τὸν Κράσσον, ἰσχυρότατον ὄντα καὶ πλουσιώτατον, ἀνεδείχθη μόνος ὕπατος ἐν Ρώμῃ (ὑποχωρήσαντος ἐκείνου) καὶ μόνος αὐτοκράτωρ.

Κατέστρεψε τοὺς ἐν τῇ Μεσογείῳ πλημμυρήσαντας τότε πειρατάς, Κίλικας ἰδίως, καὶ πολὺ κακὸν προξενούντας εἰς τὰς νήσους καὶ τὰ παράλια τοῦ Κράτους, ὑποδοηθουμένους δὲ ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου.

Μετὰ ταῦτα ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ Μιθριδάτου καὶ τοῦ γαμβροῦ του Τιγράνου βασιλέως τῆς Ἀρμενίας, οἵτινες νικηθέντες πρότερον ὑπὸ τοῦ Λουκούλλου εἶχον ἐνισχυθῆ πάλιν. Μετὰ πολλὰς περιπετείας, ὁ μὲν Μιθριδάτης ἀπέθανε θανατωθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου υἱοῦ Φαρνάκου, ὁ δὲ Τιγράνης ὑπετάγη εἰς τὸν Πομπήϊον ὅστις τὸν ἀφῆκε βασιλέα.

Ἐπανελθὼν εἰς Ἰταλίαν διέλυσε τὸν στρατὸν πρὶν ἢ πλησιάσῃ εἰς τὴν Ῥώμην, διότι οἱ δημοκρατικοὶ τὸν ὑποπτεύοντο καὶ τὸν κατηγοροῦν φανερῶς, μάλιστα ὁ Κάτων. Ἐτέλεσε δὲ θρίαμβον περιφανῇ ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα ἑπτὰ ἔτων.

Ἐκτοτε ἤρχισε νὰ ἐκπύπτῃ ἐνώπιον τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, ὅστις ἤρχετο ἐκ τῆς Γαλατίας εἰσβάλλων εἰς Ἰταλίαν καὶ εἰς Ῥώμην μετὰ τῶν λεγεῶνων του, ὡς δικτάτωρ ἀπόλυτος. Ἡ Σύγκλητος καὶ οἱ ἀριστοκρατικοὶ συνεκεντρώθησαν περὶ τὸν Πομπήϊον, ὁ δὲ Καῖσαρ προτεταίρισθαι τοὺς δημοκρατικούς καὶ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Μαρίου. Καὶ συνεφώνησαν μὲν ἐπ' ὀλίγον ὁ Πομπήϊος μετὰ τοῦ Καίσαρος, καὶ ἐνυμφεύθη μάλιστα ὁ Πομπήϊος τὴν Ἰουλίαν θυγατέρα τοῦ Καίσαρος, ἀλλ' εὐθὺς σχεδὸν ὕστερον ἐδιχονόησαν.

Ὁ Πομπήϊος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ τοῦ στρατοῦ ἀπεχώρησε τῆς Ῥώμης, ὁ δὲ Καῖσαρ τὸν ἐδίωκε μέχρι οὗ τὰ στρατεύματα ἀφίχθησαν εἰς Θεσσαλίαν. Ἐκεῖ συνεκροτήθη ἡ περιβόητος ἐν Φαρσάλαις μάχη, ὅπου

ὁ Πομπήϊος ἡττήθη καὶ ἀπῆλθεν εἰς Αἴγυπτον. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀποβῇ εἰς Ἀλεξάνδρειαν οἱ ὑπουργοὶ τοῦ τότε βασιλέως Πτολεμαίου, μειρακίου τὴν ἡλικίαν, ἀπεφασισαν τὸν θάνατόν του ἐκ φόβου πρὸς τὸν Καίσαρα, καὶ οὕτως ἐδολοφονήθη ἐν τῇ λέμβῳ εἰς ἡλικίαν 59 ἐτῶν· ἀπέθανε δὲ στενάζας μόνον καὶ μηδὲν εἰπὼν ἢ πράζας ἀνάξιον ἑαυτοῦ.

Οἱ Ῥωμαῖοι παρέβαλλον τὸν Πομπήϊον πρὸς τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον, μεθ' οὗ εἶχεν ὁμοιότητάς τινας κατὰ τε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. Ἐν γένει δὲ ὁ βίος του ὑπῆρξεν ἐνεργητικώτατος καὶ πλήρης νικῶν, εὐτυχιῶν καὶ θριάμβων, ἐκτὸς τῶν τελευταίων δυστυχιῶν τοῦ.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ ΚΑΙ ΠΟΜΠΗΙΟΥ.

Εὐπειθέστερος εἰς τοὺς νόμους ἦτον ὁ Ἀγησίλαος, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τοῦ Πομπηίου φιλόνηκος καὶ βλαπτικὸς ἐξ ὀργῆς πρὸς τὴν πατρίδα του, προκαλέσας τὸν βοιωτικὸν πόλεμον. Ἐν Ἀσίᾳ πλειότερον ἐχώρησεν ὁ Πομπήϊος, οὗτινος αἱ μάχαι καὶ αἱ νίκαι καθ' ὅλον τὸν βίον του ὑπερβαίνουνσι τὰς τοῦ Ἀγησιλάου ὅσον καὶ ἂν τὰς ἐμεγάλυνεν ὁ Ἀθηναῖος ἱστορικὸς καὶ βιογράφος του Ξενοφῶν, ὁ λακωνίζων κατὰ τὰ ἄλλα. Ὁ

Ἀγησίλαος τοὺς ἡττωμένους ἐτιμῶρει, ὁ δὲ Πομπήϊος καὶ τοὺς πειρατὰς συνώκισε καὶ κατέστησεν ὀλιγώτερον κακοὺς, καὶ εἰς τὸν Τιγράνην ἀφῆκε τὸ βασίλειον. Κατὰ τὴν στρατηγικὴν σύνεσιν καὶ τὴν εὐστάθειαν ὁ Ἕλληρ ὑπερβαίνει τὸν Ῥωμαῖον, κατὰ δὲ τὴν εὐτυχίαν ὁ Ῥωμαῖος τὸν Ἕλληνα. Ὁ Ἀγησίλαος ὑπῆρξεν ἀήττητος καὶ ἔσωσε τὴν Σπάρτην ἀπὸ τῶν Θηβαίων, ὁ δὲ Πομπήϊος, δειλιάσας ἀφῆκε τὴν Ῥώμην εἰς τὸν Καίσαρα καὶ ἐκ πολλῶν σφαλμάτων τοῦ ἡττήθη εἰς Φάρσαλα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

Τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου υἱοῦ Φιλίππου τοῦ βασιλέως τῶν Μακεδόνων καὶ Ὀλυμπιάδος, ἡ γέννησις περιβάλλεται ὑπὸ μυστηρίου καὶ μυθοπλαστίας, καὶ τοῦ ἡ ἐποχῆ τοῦ δὲν ἦτο μυθική. Ἀλλ' ὁ πρὸς αὐτὸν θαυμασμὸς τῶν συγχρόνων τοῦ ἦτο τόσῳ μέγας ὥστε τὸν ἐπίστευον θεῖον. Τὴν γέννησίν τοῦ τῷ ὄντι συνώδευσαν εὐτυχήματα μεγάλα τοῦ Φιλίππου. Κατὰ τὴν γέννησίν τοῦ συνέβη καὶ ἡ πυρπόλησις τοῦ ἐν Ἐφέσῳ περιβοήτου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος.

Ἦτο δὲ καὶ ὠραιότατος, σωφρονέστατος καὶ ἀν-

δρειότατος μέχρι μεγίστης παρατολμίας· πλὴν ἐπὶ τέλους ἐκ τῆς θερμῆς κράσεώς του κατέστη οἰνοπότης καὶ θυμώδης.

Ἐγεννήθη τῷ 356 π. Χ. καὶ ἀπέθανε τῷ 323 ἐν ἡλικίᾳ 33 ἐτῶν βασιλεύσας ἔτη 13, διότι ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον μόλις ἄγων τὸ εἰκοστὸν ἔτος.

Ἀντεγράφη τὸ πρῶτον εἰς τὴν σωμασκήαν καὶ τὰ πολεμικὰ ὑπὸ τοῦ Λεωνίδα (συγγενοῦς τῆς Ὀλυμπιάδος) καὶ τοῦ Λυσιμάχου, Ἀκαρνᾶνος. Ἐδιδάχθη δὲ τὰ γράμματα καὶ τὴν πολιτικὴν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους. Τοιοῦτοτρόπως, ὁ μὲν διδάσκαλος ἦτον ὁ πρῶτος τῶν σοφῶν τῆς ἐποχῆς, ὁ δὲ μαθητὴς ὁ πρῶτος τῶν ἡρώων, τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν βασιλέων τοῦ κόσμου.

Μόλις ἦτο δεκατεσσάρων ἐτῶν ὅτε ἐδάμασε διὰ τέχνης καὶ τόλμης τὸν Βουκέφαλον, ἵππον, ὃν οὐδεὶς τῶν περὶ τὸν Φίλιππον αὐλικῶν ἐδυνήθη νὰ δαμάσῃ. Ὁ Βουκέφαλος ἔζησε καὶ ἀπέθανε γέρον ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον, ὅστις πρὸς τιμὴν του ἔκτισε πόλιν Βουκεφαλίαν ἐν Ἀσίᾳ.

Ἐκκαιδεκαέτης ἀντιπροσωπεύων τὸν πατέρα του ἐν Μακεδονίᾳ, ἐκυβέρνησε τὸ βασίλειον καὶ κατέστρεψεν ἀποστατήσαντάς τινας βαρβάρους, ὧν ἐκυρίευσε τὴν πόλιν. Εἰς δὲ τὴν Χαιρώνειαν ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἱερὸν λόχον τῶν Θηβαίων καὶ τὸν ἐξηφάνισεν ὁλοσχερῶς.

Ἀφοῦ ἐφονεύθη ὁ Φίλιππος, ὅστις εἶχεν ἀνακηρυχθῆ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀρχιστράτηγος διὰ τὸν πόλεμον τῆς

Ἀσίας, ὁ Ἀλέξανδρος παρέλαβε τὸν βασιλικὸν οἶκον πλήρη ταραχῶν, ἐρίδων, ἐπαναστάσεων καὶ ἐπιβουλῶν, ἀλλ' ἐν βραχεὶ χρόνῳ ἐτακτοποίησε τὰ πάντα διὰ τοῦ πολέμου καὶ τῆς συνέσεώς του. Κατέσκαψε τὰς Θήβας καὶ ἐφείσθη μόνον τῆς οἰκίας τοῦ ποιητοῦ Πινδάρου. Μετὰ ταῦτα ἀνεκηρύχθη αὐτὸς ἀρχιστράτηγος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἐκτὸς τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἡτοιμάσθη νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Περσῶν καὶ τῆς Ἀσίας ἔχων μόνον τριάκοντα χιλιάδας πεζῶν καὶ πέντε χιλιάδας ἱππέων καὶ ὀλίγα χρήματα ἕως 420,000 δραχ., ἐνῶ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος, ὁ τελευταῖος, εἶχεν ἑκατομμύρια στρατοῦ καὶ ἀμέτρητον πλοῦτον.

Διαβὰς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐτέλεσε θυσίαν παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ἀχιλλέως, καὶ ἐνίκησε πρῶτον τοὺς πολυπληθεῖς Πέρσας εἰς τὸν ποταμὸν Γρανικὸν τῆς Μυσίας παρὰ τὸν Ἑλλησποντον. Εἰς τὴν μάχην αὐτὴν κινδυνεύσαντα τὸν ἔσωσεν ὁ Κλεῖτος. Ἐντεῦθεν προχωρῶν πάντοτε ἐκυρίευσεν τὰς Σάρδεις, πρωτεύουσαν τῆς Λυδίας, καὶ ἄλλας πόλεις ἀνθισταμένας. Ὑπέταξε τὴν Φρυγίαν καὶ εἰς Γόρδον ἔκοψε διὰ τοῦ ξίφους ἀντὶ νὰ λύσῃ τὸν Γόρδιον δεσμὸν, περὶ οὗ ὑπῆρχε μαντεία ὅτι ὁ λύσας αὐτὸν ἔμελλε νὰ γενῇ κύριος τῆς Ἀσίας.

Ἐμείνεν ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς Κιλικίαν, διότι ἠσθένησε λουσθεὶς εἰς τὸν Κύδνον ποταμὸν. Ἐνταῦθα συνέβη ἡ συγκινητικωτάτη σκηνὴ μετὰξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ

ιατροῦ τοῦ Φιλίππου τοῦ Ἀκαρνᾶνος. Ὁ Φίλιππος διεβλήθη δι' ἐπιστολῆς ἐχθρικῆς πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι ἔμελλε νὰ τὸν δηλητηριάσῃ διὰ τοῦ ἱατρικοῦ. Ὁ Ἀλέξανδρος ὅμως, πιστεύων ὅτι ὑπάρχει ἡ ἀρετὴ, δὲν ἐπίστευσεν εἰς τὴν διαβολὴν, ἀλλ' ἐνῶ ὁ ἱατρὸς ἀνεγίνωσκε τὴν ἐπιστολὴν, ἣν τῷ ἐνεχείρισεν ἀνοικτὴν ὁ Ἀλέξανδρος, οὗτος ἔπινε συγχρόνως τὸ ἱατρικόν, ἐξ οὗ καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐθεραπεύθη.

Ὁ Δαρεῖος ἤρχετο ἤδη κατ' αὐτοῦ μετὰ μεγάλου στρατοῦ, καὶ συνηντήθησαν περὶ τὴν Ἰσσοὺν πόλιν τῆς Κιλικίας, εἰς τόπον συμφέροντα τῷ Ἀλεξάνδρῳ. Ὁ Δαρεῖος ἠττήθη καὶ ἀπώλεσεν ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας στρατιωτῶν, ἐγκατέλιπε δὲ φεύγων τὸ στρατόπεδόν του, τὰς σκηνὰς καὶ τὴν οἰκογένειάν του, ἥτοι τὴν μητέρα, τὴν σύζυγον καὶ τὰς θυγατέρας του, καὶ πλοῦτον ἄπειρον. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπληγώθη ἐν τῇ μάχῃ. Νικήσας ὅμως ἐδείχθη μετριόφρων καὶ περιεποιήθη ἐντίμως καὶ βασιλικῶς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Δαρείου.

Ἐλαβεν ὡσαύτως πολλὰ χρήματα ἀποταμιευμένα εἰς Δαμασκόν, τῷ παρεδόθη ἡ Κύπρος καὶ ἐκυρίευσεν τὴν Τύρον μετὰ πολιορκίαν ἐπτάμηνον. Ἀφοῦ ἐκυρίευσεν τὴν Συρίαν, ἦλθεν εἰς Αἴγυπτον ὅπου ἔκτισε τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἐπεσκέφθη τὸ μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἄμμωνος. Ἐπιστρέψας εἰς τὴν Φοινίκην ἔλαβεν ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ Δαρείου, ὅστις τῷ προέτεινε συνθήκας ὠφελιμωτάτας, χρήματα πολλὰ καὶ χώραν καὶ

τὴν θυγατέρα του ὡς σύζυγον, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἐδέχθη, τὰ ἤθελεν ὅλα.

Ὁ Δαρεῖος μαθὼν τὴν πρὸς τὴν οἰκογένειάν του διαγωγὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου συνεκινήθη καὶ ἐδάκρυσεν, εὐχθεὶς νὰ τὸν διαδεχθῇ εἰς τὴν βασιλείαν μόνος ὁ Ἀλέξανδρος, ἂν ὁ Θεὸς δὲν ἐπέτρεπε νὰ τὸν νικήσῃ. Ἐν τούτοις ἐδόθη καὶ ἡ τελευταία μάχη εἰς τὰ Γαυγάμηλα, κώμην πλησίον τῆς πόλεως Ἀρβήλων παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμὸν. Ὁ Δαρεῖος εἶχε στρατὸν ἐν ἑκατομύριον, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος οὔτε ἑκατὸν χιλιάδας· ἐνίκησεν ὁμῶς καὶ πάλιν τὸν Δαρεῖον κατὰ κράτος, καὶ ἀνεκηρύχθη αὐτὸς βασιλεὺς τῆς Ἀσίας.

Μετέβη εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ εἰς τὰ Σοῦσα, ὅπου εὔρε θησαυροὺς μεγάλους χρημάτων καὶ πραγμάτων πολυτίμων. Εἰς Περσέπολιν τῆς Περσίας ἀφῆκεν ἐν καιρῷ συμποσίου καὶ μέθης νὰ πυρποληθῶσι τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ξέρξου· ἔδωκε δὲ δῶρα πολυτελέστατα εἰς τοὺς φίλους του καὶ τοὺς στρατηγούς.

Ὁ Δαρεῖος ἐφονεύθη φεύγων ὑπὸ τοῦ Σατράπου Βήσσου. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος συλλαβὼν τὸν δολοφόνον τὸν παρέδωκεν εἰς τὴν μητέρα τοῦ Δαρείου ἥτις τὸν ἐτιμώρησε διὰ φρικώδους θανάτου.

Ἐκίνει δὲ τὸν στρατὸν του ἐπὶ τῆς Ἀσίας διὰ νὰ μὴ τὸν ἀφίνη ἄργον. Ἐν τούτοις ἔπαθε καὶ δυστυχήματα, διότι ἠναγκάσθη δικαίως ἢ ἀδίκως νὰ διατάξῃ νὰ φονεύσῃ τὸν Παρμενίωνα, πρῶτον αὐτοῦ στρατηγόν

γέροντα καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Παρμενίωνος Φιλώταν ὡς συνομώτας. Ἐφόνευσε δὲ καὶ ἰδίᾳ χειρὶ, ἐν καταστάσει μέθης καὶ παραφορᾶς, τὸν Κλεῖτον αὐτὸν ἐκείνον ὅστις ἄλλοτε τοῦ εἶχε σώσει τὴν ζωὴν. Ἀλλ' εὐθὺς μετὰ τὸν ἀκούσιον τοῦτον φόνον τὸν κατέλαβε πικρότατη καὶ φοβερά μεταμέλεια καὶ ἤθελεν αὐτοχειρισθῆ ἂν δὲν προελάβανον νὰ τὸν ἐμποδίσωσιν αἱ περὶ αὐτόν.

Φίλον ἐπιστήθιον εἶχε τὸν Ἰφαιστίωνα ὅστις ἀπέθανε πρὸ αὐτοῦ, κηδευεῖς μεγαλοπρεπέστατα ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ἀφοῦ προεχώρησε καὶ εἰς τὴν Ἰνδικὴν καὶ ὑπέταξε πολλοὺς αὐτῆς ἡγεμόνας, μάλιστα τὸν Πῶρον καὶ τὸν Ταξίλην, καὶ ἀφοῦ διέταξεν ὅπως ἤθελε τὰς χώρας ἐκείνας, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, τρυφῶν ἤδη καὶ ἐνδυόμενος περσικά. Ἦθελεν οὕτω νὰ κατορθώσῃ ἐπιμιξίαν στενὴν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ἀσίας, ἐκτίσῃ πόλεις ἐν Ἀσίᾳ καὶ ἐνύμφευσε χιλιάδας Ἑλλήνων μετὰ Περσίδων· ἔλαβε δὲ καὶ αὐτὸς γυναῖκα Περσίδα τὴν Βαρσίνην καὶ τὴν Ρῶξάνην.

Πρὸς τοὺς ἡττημένους ἢ τοὺς ὑποδεδεμένους ἐφέρετο μετ' ἐπιεικείας ἡγεμονικῆς καὶ ἐπιχαρίτου. Ὁ Ταξίλης ἡγεμὼν τῆς Ἰνδικῆς ἦλθε πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ ἀσπασθεὶς αὐτὸν τῷ εἶπε· «Πρὸς τί οἱ πόλεμοι καὶ αἱ μάχαι μεταξὺ ἡμῶν, ἀφοῦ οὔτε τὸ ὕδωρ ἡμῶν ἔρχεσαι ν' ἀφαιρέσῃς, οὔτε τὴν ἀπαραίτητον τροφὴν περὶ ὧν

καὶ μόνον ἀνάγκη νὰ μάχωνται οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι. Ὡς πρὸς τ' ἄλλα δὲ χρήματα καὶ κτήματα λεγόμενα, ἂν μὲν ἔχω περισσότερα ἕτοιμος εἶμαι νὰ σ' εὐεργετήσω, ἂν δ' ὀλιγώτερα, δὲν ἀποφεύγω νὰ εὐεργετηθῶ παρὰ σοῦ καὶ νὰ σ' εὐγνωμονήσω». Εὐχαριστηθεὶς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ τὴν δεξιὰν δοὺς εἰς αὐτόν· «Νομίζεις τῷ εἶπεν, ὅτι μετὰ τοιούτους λόγους καὶ τοιαύτην φιλοφροσύνην θέλομεν χωρισθῇ ἄνευ μάχης; Οὐδὲν ἐκέρδησες. Θ' ἀγωνισθῶ κατὰ σοῦ καὶ θὰ σὲ πολεμήσω διὰ χαρίτων ἵνα μὴ νικηθῶ παρὰ σοῦ κατὰ τὴν χρηστότητα». Λαβὼν δὲ δῶρα πολλὰ καὶ δοὺς περισσότερα, τέλος τῷ ἔδωκεν ἐν συμποσίῳ καὶ χίλια τάλαντα.

Ὅτε ἐνίκησε καὶ συνέλαβε τὸν Πῶρον ἡγεμόνα ὡσαύτως τῆς Ἰνδικῆς ἀνδρειότατον, τὸν ἠρώτησε πῶς νὰ τὸν μεταχειρισθῇ «Βασιλικῶς» ἀπεκρίνατο ὁ αἰχμάλωτος βασιλεὺς.—Ὁ Ἀλέξανδρος τὸν ἠρώτησε καὶ πάλιν ἂν δὲν ἔχη ἄλλο τι νὰ εἰπῇ, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπήντησε. Τὰ πάντα περιέχονται ἐν τῷ «βασιλικῶς». Οὐ μόνον λοιπὸν ἀφῆκεν αὐτόν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἐξουσιάζῃ τῶν μερῶν ἐφ' ὧν ἐβασίλευε, σατράπης καλούμενος, ἀλλὰ καὶ χώραν ἄλλην προσέθηκε εἰς τὸ πρόωρον κράτος τοῦ Πῶρου ἥτοι πεντεκαίδεκα ἔθνη, πόλεις πεντακισχιλίας καὶ κόμας ὅτι πλείστας. Εἰς ἄλλην δὲ χώραν τρεῖς τοσαύτην κατέστησε σατράπην τὸν Φίλιππον ἓνα τῶν ἐταίρων του.

Ἐκ τῆς τρυφῆς ὅμως καὶ τῆς οἰνοποσίας ἡσθένησε καὶ ἀπέθανεν ἐν Βαβυλῶνι. Μετὰ τὸν θάνατόν του ὁ βασιλικὸς αὐτοῦ οἶκος κατεστράφη ἐκ τῶν ζηλοτυπιῶν καὶ τῶν ἐπιβουλῶν, μάλιστα τῆς μητρὸς του Ὀλυμπιάδος. Τὴν δὲ μεγίστην αὐτοκρατορίαν του διένειμαν πρὸς ἀλλήλους οἱ στρατηγοὶ του ἀναγορευθέντες βραδύτερον βασιλεῖς, ἕκαστος εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ κατεχομένην χώραν.

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ.

Ὁ Ιούλιος Καῖσαρ θεωρεῖται ὡς ὁ μέγιστος τῶν ἀνδρῶν τῆς Ῥώμης εἰς τὰ στρατιωτικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ, διὰ τοῦτο παραβάλλεται ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου πρὸς τὸν ἡμέτερον Ἀλέξανδρον, ἐγεννήθη δὲ περὶ τὰ 100 π. Χ.

Ὁ Σύλλας τὸν κατέτρεχε νέον ἔτι, καὶ εἰς ἀξιωματικὸς τὸν συνέλαβέ ποτε κρυπτόμενον εἰς τὰ περίχωρα ἐν τῷ καιρῷ τῶν προγραφῶν, ὡς προγεγραμμένον καὶ αὐτόν· ἀλλ' ὁ Καῖσαρ ἔδωκε χρήματα εἰς τὸν ἀξιωματικόν, καὶ σωθεὶς ἐξῆλθε τῆς Ἰταλίας καὶ κατέφυγεν εἰς Βιθυνίαν παρὰ τῷ βασιλεῖ Νικομήδει· ἀλλὰ πρὶν ἢ φθάσῃ ἐκεῖ συνελήφθη ὑπὸ πειρατῶν Κιλικίων, οἵτινες τῷ ἐζήτουν λύτρα 20 τάλαντα (120,000 δρ.)

Αὐτὸς ὅμως ὑπερηφάνως τοῖς ὑπεσχέθη 50 (300,000 δρ.) καὶ ἔστειλε καὶ συνέλεξε τὰ χρήματα εἰς Μίλητον, ἀπειλῶν τοὺς ληστὰς ὅτι θὰ τοὺς κρεμάσῃ,—καὶ βραδύτερον τῷ ὄντι τοὺς συνέλαβε καὶ τοὺς ἐσταύρωσεν εἰς Πέργαμον.—Εἶχε τότε ἡλικίαν δεκαεπτὰ ἐτῶν. Ἦτον ὑψηλὸς, ἰσχνὸς καὶ λευκόχρους.

Ἐδιδάχθη καὶ ἐν Ρόδῳ παρὰ τῷ Ἕλληγι Ἀπολλωνίῳ, καὶ κατέστη ῥήτωρ δεύτερος μετὰ τὸν περιθρύλλητον Κικέρωνα.

Ἐπανελθὼν εἰς Ρώμην μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σύλλα, ἐδόθη εἰς τὰ πολιτικά καὶ ἀπέκτα μεγάλην δημοτικότητα δαπανῶν πολλὰ χάριν τῶν φίλων του καὶ πολλὰ χρεούμενος, διότι, πρὶν ἢ λάβῃ ἀρχὴν ἐχρεώσται ὀκτὼ περίπου ἑκατομμύρια. Ἐνεκολπώθη τὸ ἐξησθενημένον τότε κόμμα τοῦ Μαρίου, οὗτινος ἦν ἀνεψιὸς ἐκ μητρὸς. Ἀντίπαλον εἶχε Κάτωνα τὸν νεώτερον, ὁ δὲ Πομπήϊος ἦν τότε μέγας καὶ πολὺς.

Ἐξελέγη χιλιάρχος καὶ κατόπιν μέγας ἀρχιερεὺς, διαγωνισθεὶς πρὸς ἐπιστημοτάτους ἀντιπάλους. Εἰς τὴν συνωμοσίαν τοῦ Κατιλίνα, οἱ ἐχθροὶ του προσεπάθησαν νὰ τὸν ἀποδείξωσιν ἔνοχον, διότι ἐν τῇ Γερουσίᾳ ἀντέτεινε θαρράλῶς εἰς τὰ βίαια κατὰ τῶν συνωμοτῶν μέτρα. Τὸν ἔσωσαν ὅμως οἱ φίλοι του καὶ ὁ Κικέρων, ὕπατος τότε ὢν καὶ διεξάγων τὴν τῶν συνωμοτῶν τιμωρίαν.

Ἐχώρισε τὴν γυναῖκά του Πομπηΐαν, εἰπὼν τὸ πε-

ριβόητον λόγιον ὅτι «κατὰ τῆς γυναικὸς τοῦ Καίσαρος οὔτε ὑπόνοια πρέπει νὰ ὑπάρχη.»

Ἐγείνεν ἔπειτα στρατηγὸς, καὶ μετὰ τὴν στρατηγίαν ἔλαβεν ἐπαρχίαν τὴν Ἰβηρίαν (Ἰσπανίαν)· ἔλεγε δὲ καταλύσας εἰς χωρίον τι, ὅτι προετίμα νὰ ᾖναι πρῶτος εἰς χωρίον ἢ δεύτερος ἐν Ρώμῃ.

Ἐφιλώθη μὲ τὸν πλουσιώτατον Κράσσον, ὅστις τὸν ᾔθελε διὰ νὰ οὐδετεροῖ δι' αὐτοῦ τὴν δύναμιν τοῦ Πομπηίου, ἐγγυηθεὶς ὑπὲρ αὐτοῦ μέχρι πέντε ἑκατομμυρίων δραχ.

Τὴν Ἰσπανίαν ἐκυβέρνησεν ἄριστα, ἐλυπεῖτο δὲ ὅτι οὐδὲν εἶχεν εἰσέτι πράξει, ἐνῶ ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν ἡλικίαν του ἐβασίλευε πλείστων ἐθνῶν.

Ἐπανελθὼν εἰς Ρώμην ἐφιλίωσε τὸν Κράσσον μετὰ τοῦ Πομπηίου, ἔγινεν ὕπατος καὶ συνεκρότησε μετ' αὐτῶν τὴν πρώτην Τριανδρίαν. Ἐλαβε τότε ἐπαρχίαν τὴν Γαλατίαν (συμπεριλαμβανομένης τῆς σημερινῆς Ἑλβετίας, τῆς Ἰλλυρίας, τοῦ Βελγίου καὶ ἄλλης νῦν γερμανικῆς χώρας), εἰς ἣν ἀνέπτυξεν ἐπὶ δέκα ἔτη τὴν στρατηγικὴν αὐτοῦ εὐφυΐαν, καὶ ἐδοξάσθη ὑπὲρ πάντα ἄλλον προγενέστερον αὐτοῦ Ρωμαῖον· διότι ἐκυρίευσεν μὲν πόλεις ὑπὲρ τὰς οὐκατοσίας, ὑπέταξεν ἔθνη τριακόσια, ἐπολέμησε κατὰ διαφόρους μάχας τρία ἑκατομμύρια ἐχθρῶν Κελτῶν, Γαλατῶν καὶ Γερμανῶν, ἐξ ὧν ἐφάργευσεν ἓν ἑκατομμύριον, καὶ ἤχμαλώτισεν ἄλλο ἓν.

Ἐν τούτοις, ὁ μὲν Κράσσος ἀπωλέσθη ἤδη ὑπὸ τῶν

Πάρθων ἐν Ἀσίᾳ, ὃ δὲ Πομπηΐος ἤρχισε μετὰ τοῦ Κάτωνος νὰ ἀντιπολιτεύηται τὸν Καίσαρα ἐν Ρώμῃ, καὶ νὰ καταδιώκῃ τοὺς φίλους του, οἵτινες ἀπεχώρουν ἤδη καὶ κατέφευγον πρὸς ἐκεῖνον.

Μετὰ πολλὰς ματαίας ἀποπείρας συμβιβασμοῦ, διὰ τὸ ὅριον τῆς ἐπαρχίας του, τὸν ποταμὸν Ρουβίκωνα, ἀφοῦ ἐξεφώνησε τὸ ἱστορικὸν λόγιον, *ρίφθήτω ὁ κύβος* (ἅς δοκιμάσωμεν τὴν τύχην) ὥρμησεν ἐντὸς τῆς Ἰταλίας μετὰ τοῦ στρατεύματός του, καὶ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις εἰσῆλθε θριαμβικῶς εἰς τὴν Ρώμην ὡς ἂν ἦτο κατακτητὴς αὐτῆς, καὶ ἀνηγορεύθη δικτάτωρ. Ὁ Πομπηΐος μετὰ τῆς Συγκλήτου καὶ τῶν λοιπῶν φίλων του καὶ στρατῶν ἀνεχώρησεν ἤδη ἐκ Ρώμης καὶ διευθύνετο εἰς τὴν Ἥπειρον καὶ Θεσσαλίαν.

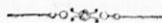
Ὁ Καῖσαρ καταβαλὼν πρῶτον τοὺς ἐν Ἰσπανίᾳ φίλους τοῦ Πομπηΐου, ὥρμησε καταδιώκων ἐκεῖνον, καὶ ἀπέβη καὶ αὐτὸς εἰς Ἥπειρον.

Κινδυνεύσας πολλάκις εἰς τὰς μαχίμους ἐκδρομάς του, ἀλλὰ συνετῶς στρατηγῶν, συνεκρότησεν ἐπὶ τέλους μάχην μεγάλην κατὰ τοῦ Πομπηΐου εἰς Φάρσαλα τῆς Θεσσαλίας καὶ τὸν ἐνίκησε, θανατωθέντα ἔπειτα εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὁ Καῖσαρ ἦλθε μετὰ στρατοῦ εἰς Αἴγυπτον, ἐφόνευσε τοὺς φονεῖς τοῦ Πομπηΐου, καὶ κατέστησε βασιλίσσαν τῆς Αἰγύπτου τὴν περιβόητον ἐπὶ κάλλει Κλεοπάτραν, γενομένου ἀφανοῦς ἐν μάχῃ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Πτολεμαίου.

Ἐπανελθὼν ἔπειτα εἰς Ῥώμην ἐξελέχθη καὶ πάλιν δικτάτωρ. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ διεσκορπίσθησαν καὶ ἀπωλέσθησαν. Ἀντήμειψε μεγαλοπρεπῶς τοὺς φίλους τοῦ διανείμας αὐτοῖς ἐπαρχίας· ἐσυγχώρησε δὲ γενναίως καὶ πάντας τοὺς προσελθόντας αὐτῷ ἐχθρούς. Ἦθελεν ἐπὶ τέλους νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Πάρθων, ἀλλ' οἱ περὶ αὐτὸν, δημοκρατικοὶ ὄντες καὶ μὴ ὑποφέροντες ἢ φθονοῦντες διὰ τὴν δυνάμιν τοῦ, συνώμοσαν καὶ τὸν ἐφόνευσαν ἐν τῇ Γερουσίᾳ ὅτε ἐνόμισαν ὅτι ἔμελλε ν' ἀναγορευθῇ βασιλεὺς.

Οἱ συνωμῶται ὅμως βραδύτερον κατεπολεμήθησαν ὑπὸ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν φίλων τοῦ, ὧν ἐπρώτεον ὁ Ὀκτάβιος, (ὁ μετέπειτα Αὐγούστος) καὶ ὁ Ἀντώνιος, καὶ ἀπωλέσθησαν, κυρίως νικηθέντες εἰς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας· ὁ Βρούτος, ὁ Κάσσιος καὶ οἱ λοιποὶ· ὁ δὲ Κάτων διωκόμενος καὶ ἀποβάς εἰς Ἀφρικὴν ὅπου ἐπολεμεῖτο, κατόπιν κῆτοχειριάσθη ἐν τῇ πόλει Ὑτίκῃ. Μετὰ τὸν Ἰούλιον Καῖσαρα, πρῶτος ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Ὀκτάβιος, νικήσας τὸν Ἀντώνιον, ἔγινεν αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης, καὶ ἔκτοτε καταλυθείσης ἐντελῶς τῆς δημοκρατίας, ἐπῆλθε σειρὰ ἀδιάκοπος αὐτοκρατόρων μέχρις οὗ τὸ Ῥωμαϊκὸν Κράτος διηρέθη εἰς δύο, τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικόν.*

* Σημ. Σύγκρισις μεταξὺ Ἀλεξάνδρου καὶ Καίσαρος δὲν περιεσώθη.

ΦΩΚΙΩΝ.

Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος, στρατηγός, πολιτικός καὶ ῥήτωρ, ζήσας ἐν τῇ διαφθορᾷ καὶ παρακμῇ τῆς ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας, ὅτε ἡ Ἑλλὰς ἐπάλαυνεν ἤδη πρὸς τὴν μακεδονικὴν μοναρχίαν ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὑπῆρξεν εἰς τῶν μεγάλων καὶ σπανίων ἑλληνικῶν χαρακτήρων. Ἐξελέγη πέντε καὶ τεσσαρακοντάκις στρατηγός, ἐπολέμησε τοὺς Μακεδόνας βασιλεῖς καὶ ὑπερογδοηκοντούτης κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν διεφθαρμένων τότε συμπολιτῶν του εἰς θάνατον, κατ' εἰσήγησιν τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος· ἐγεννήθη τὸ 400 καὶ ἀπέθανε τὸ 317 π. Χ.

Ὁ Φίλιππος καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Ἀντίπατρος, θαυμάζοντες τὸν ἄνδρα, τῷ προσέφερον, αἰείποτε βιώσαντι ἐν πενίᾳ, δῶρα καὶ τιμὰς διὰ νὰ τὸν προσεταιρισθῶσιν, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν ἐδυνήθη νὰ τὸν διαφθείρῃ, διότι οὐδὲν ἐδέχετο. Ὁ Ἀλέξανδρος τῷ ἔστειλε δῶρον ἑκατὸν τάλαντα (600,000 δρ.) ὁ δὲ Φωκίων ἠρώτησε τοὺς κομίζοντας «Διατί, ἐνῷ ὑπάρχουσι πολλοὶ Ἀθηναῖοι, ὁ Ἀλέξανδρος εἰς αὐτὸν μόνον δίδει τοσαῦτα;» Διότι, εἶπον ἐκεῖνοι,

σὲ μόνον κρίνει καλὸν καὶ καθόν». Λοιπὸν ἀπήντησεν ὁ Φωκίων ὅς μ' ἀφήσῃ καὶ νὰ φαίνομαι καὶ νὰ ἤμῃ τοιοῦτος. Ἡ σύζυγός του ἦτον ὡσαύτως ἐπίσημος παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις διὰ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν ἀφέλειαν αὐτῆς ὅσον ὁ Φωκίων διὰ τὴν χρηστότητα. Ὅταν ποτὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθον εἰς τὸ θέατρον νὰ ἴδωσι νέαν τραγωδίαν, ὁ τραγωδὸς, μέλλων νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σκηνὴν, ἐζήτει παρὰ τοῦ χορηγοῦ προσωπεῖον βασιλίσσης, καὶ ἀκολουθοῦς πολλοὺς πολυτελῶς κεκοσμημένους. Ἐπειδὴ δ' αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰ τῷ τὰς δώσῃ, ἠγανάκτει, καὶ ἄφινε νὰ περιμένῃ τὸ θέατρον, μὴ θέλων νὰ ἐξέλθῃ. Ὁ δὲ χορηγός, ὅστις ἦτον ὁ Μελάναθος, ὠθῶν αὐτὸν διὰ νὰ προβῇ, ἐβόα· «Δὲν βλέπεις τὴν γυναῖκα τοῦ Φωκίωνος ὅτι ἐξέρχεται πάντοτε μετὰ μιᾶς θεραπαινίδος, ἀλλὰ κομπάζεις σὺ, καὶ διαφθείρεις τὰ ἦθη τῶν γυναικῶν; Ἠκούσθη δ' ἡ φωνὴ αὐτοῦ καὶ τὸ θέατρον τὴν ἐδέχθη μετὰ πολλοῦ θορύβου καὶ κρότου. Ὅταν δὲ ξένη τις ἐξ Ἰωνίας ἐπεδείκνυσεν εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ Φωκίωνος χρυσᾶ κοσμήματα λιθοκόλλητα, βραχιόλια, καὶ περιδέραια, «ὁ ἰδικός μου στολισμὸς εἶπεν ἐκείνη εἶναι ὁ Φωκίων, ὅστις ἀπὸ εἰκροσιν ἤδη ἐτῶν εἶναι στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων.»

Ἐξῆς πτωχότατος, ἐνεδύετο λιτότατα, καὶ οὐδέποτε ἐφοβήθη τὴν ὀργὴν τῶν Ἀθηναίων, οὐς ἐπέπληττεν αὐστηρῶς καὶ ἐνίοτε ἐχλεύαζε. Εἶχεν ὁ Φωκίων ὡς ὁ Κάτων τῆς Ρώμης, βάρος καὶ μέγεθος ἀρετῆς

ἀσύμμετρον πρὸς τοὺς τότε καιροὺς τῶν Ἀθηναίων ὅτε ἡ διαφθορά ἐπλεόναζε καὶ ἡ Ἑλλάς ἐμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ ὑποκύψῃ εἰς τοὺς Μακεδόνας καὶ κατόπιν εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Ὄταν ὁ Χάρης στρατηγός, ἡστειεύετό ποτε περὶ τῶν ὀφρῦων τοῦ Φωκίωνος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐγέλων, «Ποτὲ εἶπεν οὗτος, ἡ ὀφρὺς αὕτη δὲν σᾶς ἐλύπησε, ὁ γέλως ὅμως ἄλλων πολλάκις προὔξενησε δάκρυα πικρά εἰς τὴν πόλιν.»

Τὸ πολιτικόν του σύστημα ἦτο νὰ διάγῳσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν εἰρήνῃ πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς, ἀφοῦ δὲν ἦσαν ἰσχυροὶ νὰ τοὺς πολεμήσωσιν. Ἀντεπολιτεύετο δὲ πρὸς τὸν Δημοσθένην, ὅστις τοῦναντίον ἐζήτει νὰ συνασπίσῃ τὴν Ἑλλάδα κατὰ τῆς Μακεδονίας, καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ὀχλαγωγοὺς καὶ κόλακας ἀργυρωνήτους τῶν βασιλέων, τὸν Δημάδην καὶ τοὺς ὁμοίους του, οἵτινες ἠθελον νὰ ὑποταγῶσιν αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Ἑλλάς εἰς τοὺς βασιλεῖς.

Ὁ δεινότατος τῶν ῥητόρων Δημοσθένης τὸν ὠνόμαζε «κοπίδα τῶν λόγων του,» διότι καὶ μία λέξις συνετὴ τοῦ Φωκίωνος, πλήρης νοημοσύνης, ἀνέτρεπε τὰς λαμπρὰς ἐκείνου δημηγορίας.

Νέος ὑπηρέτησεν ἐν τῷ στρατῷ ὑπὸ τὸν Χαθρίαν, καὶ ἠρίστευσεν ἐν τῇ παρὰ τὴν Νάξον ναυμαχίᾳ, ἣν ἐκέρδησαν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τῆς ἀνδρίας αὐτοῦ.

Ἐφαίνετο σκυθρωπός, ἀλλ' ἦτο προσηνέστατος καὶ φιλάνθρωπότατος, οἱ δὲ λόγοι του ἦσαν πάντοτε σύν-

τομοὶ καὶ συνετώτατοι καὶ διδασκτικώτατοι. Ὑπὸ τὸν Χαθρίαν προήχθη εἰς ἀνώτερα ἀξιώματα καὶ ὑπηρετήσεν ὠφελίμως τὰς Ἀθήνας, μάλιστα κατὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν συμμαχικῶν συνεισφορῶν, δι' ἃς αὐτὸν μόνον ἐδέχοντο μετὰ χαρᾶς καὶ τιμῶν οἱ σύμμαχοι.

Ενίκησε τὸν Φίλιππον ἐν Εὐβοίᾳ, καὶ ἔσωσεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ Βυζάντιον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον.

Ὅτε δὲ βραδύτερον ὁ Ἀλέξανδρος, ὢν ἐν Ἀσίᾳ, ἀπῆλθει νὰ τῷ ζητήσῃ ὁ Φωκίων ὅ,τι ἤθελεν, οὗτος ἐζήτησε τὴν ἀπελευθέρωσιν Ἀθηναίων τινῶν πεφυλακισμένων εἰς τὰς Σάρδεις τῆς Λυδίας.

Επὶ τέλους, ὅτε οἱ Μακεδόνες κατέλαβον τὴν Ἀττικὴν διὰ φρουρῶν καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς ἤγον καὶ ἔφερον τὸν δῆμον, ὁ Φωκίων κατηγορηθεὶς διὰ συκοφαντιῶν πρὸς αὐτοὺς τοὺς ξένους, ἐστάλη ὑπὸ τῶν Μακεδόνων νὰ δικασθῇ ὑπὸ τοῦ δήμου, ὅστις φοβούμενος ἐκείνους τὸν κατεδίκασεν εἰς θάνατον.

Ὁ Φωκίων παραβάλλεται πρὸς τὸν Ῥωμαῖον Κάτωνα τὸν νεώτερον, ὅστις ἐπίσης ἔζησεν ἐν τῇ παρακμῇ τῆς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐμφυλίων πολέμων μεταξὺ Καίσαρος καὶ Πομπηίου, καὶ εἶχε πολλὴν πρὸς τὸν Ἕλληνα ὁμοιότητα διὰ τὴν αὐστηρότητα τῶν ἠθῶν καὶ τὸ ἄκαμπτον φρόνημα.

ΚΑΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΟΣ.

Ὁ Κάτων εἶχε πρόπαππον τὸν πρεσβύτερον Κά-
ωνα, οὗ τὸν βίον ἐγράψαμεν ἐν ταῖς προηγουμένοις.
Ἐγεννήθη περὶ τὰ 90 π. Χ.

Παιδιόθεν εἶχε τὸ ἦθος ἄκαμπτον, ἀπαθὲς καὶ
ἀσφαλές, καὶ εἰς τὰ παιδικὰ παιγνίδια ἐγένετο ἀρ-
χηγὸς τῶν ἄλλων· ἀλλὰ δυσπειθὴς ὢν, δυσκόλως ἐμάν-
θανε. Δεκατετραετὴς τὴν ἡλικίαν καὶ ἀκούων τὰς
προγραφὰς τοῦ Σύλλα, παρεκάλει τὸν παιδαγωγόν
του νὰ τῷ δώσῃ ξίφος διὰ νὰ φονεύσῃ τὸν δικτάτορα
«ἀφοῦ, ὡς ἔλεγε, τὸν ἐμίσουν οἱ πάντες.»

Διωρίσθη πρῶτον εἰς τὴν ἱερωσύνην τοῦ Ἀπόλλω-
νος, καὶ ζῶν λιτῶς καὶ στωϊκῶς ἐπεδόθη εἰς τὰς
σπουδαίας μελέτας καὶ τὴν ῥητορικὴν.

Ἐκλεχθεὶς χιλιάρχος, ἀφοῦ ἐστράτευσεν εἰς τὸν
δουλικὸν πόλεμον, ἐπέμφθη εἰς τὴν Μακεδονίαν ὅπου
ἠὺδοκίμησε γενόμενος ἀρχηγὸς στρατοῦ ὑπὸ τὸν Ρού-
βριον. Μετὰ τοῦτο περιηγήθη τὴν Ἀσίαν σπουδάζων
τὴν χώραν καὶ τοὺς λαοὺς καὶ δίδων μαθήματα ἡθι-
κῆς καὶ λιτότητος.

Ἐπανελθὼν εἰς Ῥώμην καὶ ταμίας γενόμενος (ὑ-

πουργός τῶν οἰκονομικῶν) κατεδίωξε καὶ ἐτιμώρησε τοὺς κλέπτας τοῦ δημοσίου. Τόσῳ δὲ ἦτο φιλαλήθης, δίκαιος καὶ σώφρων, ὥστε τὸ ὄνομά του ἐλέγετο παροιμιακῶς.

Ἐξελέγη δήμαρχος (εἰς τῶν δημάρχων) διὰ μεγίστης πλειονοψηφίας, καὶ, ὑπατεύοντος τοῦ Κικέρωνος, συνετέλεσεν αὐτὸς κυρίως εἰς τὴν καταδίκην τῶν περὶ τὸν Κατιλίναν, ἀντιπολιτευόμενος τὸν Καίσαρα καὶ τὸν Μέτελλον, ἄνδρα βίαιον καὶ δημοκόπον, δήμαρχον δὲ ὄντα καὶ αὐτὸν, κατόπιν δὲ καὶ τὸν Πομπηϊόν, τὸν ἐξ Ἀσίας μετὰ δόξης μεγάλης ἐπανελθόντα. Ἀλλ' οὗτοι, συνασπισθέντες, ἐπέβαλον διὰ τοῦ δημάρχου Κλωδίου ἔντιμον ἐξορίαν εἰς τὸν Κάτωνα, ἀποστέλλαντες αὐτὸν εἰς ἐξωτερικὴν ὑπηρεσίαν, ἣν ὁ Κάτων ἐξετέλεσε δραστηρίως καὶ ἐπιτυχῶς, εἰσκομίσας χρήματα πολλὰ εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

Γενομένης τῆς τριανδρίας Καίσαρος, Πομπηϊοῦ καὶ Κράσσου, ὁ Κάτων, φίλος ἀληθῆς τῆς δημοκρατίας, ἀντεπολιτεύετο τὴν συγκέντρωσιν ταύτην τῆς ἐξουσίας. Ὅτε δὲ διεφώνησεν ὁ Πομπηϊὸς πρὸς τὸν Καίσαρα, ἀπολεσθέντος ἤδη τοῦ Κράσσου, ὁ Κάτων ἐκηρύχθη ὑπὲρ τοῦ Πομπηϊοῦ, ὁδηγῶν καὶ τὴν Σύγκλητον. Ἠκολούθησε λοιπὸν τοῦτον καὶ συνέπαθε μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἥτταν τῶν Φαρσάλων. Ἐκεῖθεν κατέφυγεν εἰς Κυρήνην τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὠχυρώθη εἰς τὴν ἱτύκην μετὰ πολλῶν ἄλλων φυγάδων ἐκ Ρώμης καὶ

μετὰ τῶν κατοίκων. Πολεμούμενος ὁμῶς ὑπὸ τοῦ νικητοῦ Καίσαρος, ὅστις τὸν κατεδίωκε, καὶ βλέπων ἀδύνατον τὴν σωτηρίαν, ἀφοῦ διέθεσεν ὕσον ἐδύνατο καλλίτερον περὶ τῶν φίλων αὐτοῦ, ἡτοχειριάσθη, προτιμήσας τὸν θάνατον ἀπὸ τὴν δουλείαν καὶ τὴν ταπείνωσιν. Ὁ Καῖσαρ ἀκούσας τοῦτο, ἀνέκραξεν· «ὦ Κάτων! φθῶνο σου τὸν θάνατον.»

ΑΓΙΣ ΚΑΙ ΚΛΕΟΜΕΝΗΣ.

Ὁ Ἄγις Δ'. τοῦ ὀνόματός του, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ἕκτος ἀπόγονος ἀπὸ τοῦ Ἀγησιλάου, ἦτον ὁ περιφημότετος τῶν προκατόχων τριῶν συνωνύμων του, ἐβασίλευσε δὲ τὸ 240 καὶ ἐφονεύθη τὸ 244 π. Χ. στασιασάντων κατ' αὐτοῦ τῶν ἑφόρων μετὰ τοῦ ἐτέρου συμβασιλέως του Λεωνίδα, διότι ἤθελε νὰ ἐπαναφέρῃ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἐνῶ παρήκμαζεν ἤδη ἡ πολιτεία τῆς Σπάρτης διὰ τῆς ἐν αὐτῇ εἰσαγωγῆς τοῦ πλούτου καὶ τῶν τρυφῶν.

Εἰκοσαετῆς ἀπέφευγε τὰς ἡδονάς, καίτοι ἡ μήτηρ του Ἀγησιστράτη καὶ ἡ μάμμη του Ἀρχιδάμεια ἦσαν αἱ πλουσιώταται μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ἐξ αἰτίας τῆς συσσωρεύσεως τοῦ πλούτου εἰς ὀλίγους, οἱ πολῖται κατέστησαν ἀκτήμονες καὶ πένητες καὶ μεγάλη διαφθορά ἐπεκράτει εἰς τὴν Σπάρτην.

Συλλαβὼν δ' ὁ Ἄγις τὸ σχέδιον νὰ ἀναστήσῃ τοὺς ἀρχαίους νόμους τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἰσοκτημοσύνης, καὶ καταβαλὼν πρῶτος τὴν ἰδίαν περιουσίαν, ἔπεισεν εἰς τοῦτο τὴν μητέρα του καὶ ἄλλους συγγενεῖς ἐκείνης πλουσίους καὶ δυνατοὺς. Ἀντέπραπτεν ὅμως αὐτῷ ὁ ἕτερος Βασιλεὺς Λεωνίδας, διαφθαρεῖς ἤδη εἰς ἀσιατικάς αὐλὰς, καὶ αἱ Σπαρτιάτιδες, αἵτινες ἰδίως εἶχον ἐν τῇ πόλει τὸν περισσότερον πλοῦτον.

Συνέβησαν λοιπὸν εἰς τὴν πόλιν ἔριδες καὶ ταραχαὶ καὶ κατίσχυσε μὲν πρῶτον ὁ Ἄγις καὶ ἐκάησαν ἐν τῇ ἀγορᾷ τὰ χρεωστικὰ ὁμόλογα, ὁ δὲ Λεωνίδας ἐφυγαδεύθη ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῆς φιλοστόργου θυγατρὸς τοῦ Χειλωνίδος, ἣτις ἐπὶ τούτῳ ἐγκατέλιπε καὶ σύζυγον καὶ τέκνα. Ὅτε ὅμως ἐπρόκειτο νὰ γενῇ καὶ ὁ ἀναδασμὸς (νέα διανομὴ τῆς γῆς) ὁ ἐκ μητρὸς θεῖός τοῦ Ἀγησίλαος, ἀνὴρ φιλόπλουτος καὶ διεφθαρμένος, τὸν ἠπάτησε καὶ τὸν ἀντεπολιτεύθη, ὑπούλως ῥαδιοουργῶν, ἀφοῦ ἡλευθερώθη ἤδη ἐκ τῶν χρεῶν του. Τότε ὑπερίσχυσαν οἱ περὶ τὸν Λεωνίδαν ἀριστοκράται καὶ Ἔφοροι, ἐπανήγαγον τὸν Λεωνίδαν ἐκ τῆς Τεγέας, καὶ συλλαβόντες τὸν Ἄγιν καταφυγόντα εἰς ναὸν ἄσυλον, ἐξερχόμενον δὲ ἐκεῖθεν τὴν νύκτα, τὸν ἐφόνευσαν εἰς ἡλικίαν 24 ἐτῶν. Ἐθανάτωσαν δὲ

μετ' ὀλίγας ὥρας καὶ τὴν μητέρα του καὶ τὴν μάρμην του. Ἡ δὲ ἐνάρτεος Χειλωνίς, ἀφείσα τὸν εὐτυχοῦντα ἤδη πατέρα της, ἔδραμε καὶ ἔσωσε τὸν σύζυγόν της Κλεόμβροτον κινδυνεύοντα ἐκ τῆς τροπῆς τῶν πραγμάτων.

Ὁ δὲ Κλεομένης ἦτον υἱὸς τοῦ ἀνωτέρω Λεωνίδα, ὅστις τὸν ἐνύμφευσε διὰ τῆς βίας μειράκιον μὲ τὴν Αἰγιάτιν, χήραν τοῦ Ἄγιδος, κληρονόμον βαθύπλουτον. Οἱ ἄκοντες νεόνυμφοι ἠγαπήθησαν ἐντὸς ὀλίγου μὲ πολὺν ἔρωτα, ἡ δὲ Αἰγιάτις ἔπεισε τὸν Κλεομένην ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὸ ἀναμορφωτικὸν σύστημα τοῦ Ἄγιδος.

Θανόντος τοῦ Λεωνίδα, παρέλαβε τὴν βασιλείαν μόνος ὁ Κλεομένης, ἦτο δὲ ἀληθοῦς ἥρως καὶ μέγας στρατηγός, ὅμοιος πρὸς τοὺς ἀρχαιοτέρους Ἕλληνας. Καίτοι νέος ἔτι, ἐφόβιζεν ὅμως τὸν τότε ἀρχιστράτηγον τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας Ἄρατον, ὅστις δὲν ἐτόλμα ἵνα πολεμήσῃ πρὸς αὐτὸν, ἐνῶ οὗτος τὸν προεκάλει· ὁ δὲ Φιλοποίμην μόλις ἤρχιζε τότε ν' ἀκούηται.

Νικήσας ἐν μάχῃ τινὶ τὸν Ἄρατον καὶ ἐπανελθὼν κραταιὸς ἤδη εἰς Σπάρτην, ἐπεχείρησε τὴν ἀναμόρφωσιν. Ἐφόνευσε λοιπὸν τοὺς τέσσαρας ἐκ τῶν πέντε Ἐφόρων, σωθέντος τοῦ πέμπτου κατὰ τύχην, ἐξώρισεν ὀγδοήκοντα ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων ἀντιθέτων ἀρι-

στοκρατῶν καὶ διένειμε τὴν χώραν μεταξὺ ὅλων τῶν σπαρτιατικῶν οἰκογενειῶν· παρέλαβε καὶ συμβασιλέα τὸν ἀδελφόν του Εὐκλείδαν (φονευθέντος πρὶν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἄγιδος ὑπὸ τῶν Ἐφόρων).

Κατόπιν θέλων νὰ γίνῃ ἀρχιστράτηγος τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας, καὶ ἀποκρουσάντων αὐτὸν τοῦ Ἀράτου καὶ τῶν ἄλλων, ἐπολέμησε πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ πολλαχοῦ τοὺς ἐνίκησεν. Ἐκυρίευσεν τὴν Ἀργολίδα καὶ ἐλεηλάτησε τὴν Κορινθίαν. Ἀλλ' ὁ Ἄρατος φθονῶν καὶ φοβούμενος τὸν Κλεομένη διὰ τὴν στρατιωτικὴν ὁρμὴν του, ἐκάλεσεν εἰς τὴν Πελοπόννησον τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀντίγονον, ὅστις κατέλαβε τὴν Κορινθίαν καὶ προέβη εἰς τὴν Λακεδαίμονα. Ὁ Κλεομένης τὸν περιέσπασε πολλαχοῦ, ἀλλὰ τέλος συγκροτηθείσης μεγάλης μάχης εἰς Σελλασίαν, χώραν τῆς Λακεδαίμονος, ὁ νεαρὸς βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ἡττήθη, ἐφυγαδεύθη καὶ διεσώθη μετ' ὀλίγων φίλων του εἰς τὴν Αἴγυπτον παρὰ τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ ὅπου κατόπιν ἤλθον ἡ μήτηρ, ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του.

Ὁ Κλεομένης ἐζήτην διὰ τῆς βοηθείας τοῦ Πτολεμαίου ν' ἀνακτήσῃ τὸ βασίλειόν του, ἀλλὰ θανόντος τούτου, τὸν διεδέχθη ὁ υἱὸς του μειράκιον ἔτι. Τότε ἤρχισαν πολλαχόθεν ῥαδιουργίαι κατὰ τοῦ Κλεομένης παρὰ τῷ νέῳ βασιλεῖ. Ὁ ἥρως ἐφυλακίσθη καὶ θελήσας νὰ σωθῇ καὶ νὰ διεγείρῃ ἐπανάστασιν ἐν Ἀλε-

ξανδρεία μεταξὺ λαοῦ χαύνου, ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ πλή-
θους τῶν στρατιωτῶν μὲ εὐαρίθμους τινὰς φίλους του
ἀφρωσιωμένους: Εἰς τὴν αὐτὴν τύχην μετ' ὀλίγον ὑπέ-
κυψαν καὶ οἱ συγγενεῖς του, ἡ μήτηρ, ἡ γυνὴ καὶ τὰ
τέκνα. Ὁ Κλεομένης ἐθανατώθη ἄγων μόλος τὸ 30
ἔτος τῆς ἡλικίας.

ΤΙΒΕΡΙΟΣ ΚΑΙ ΓΑΪΟΣ ΓΡΑΚΧΟΙ.

Οὗτοι ἦσαν ἀδελφοί, υἱοὶ τοῦ Τιβερίου Γράκχου,
ὑπάτου γενομένου καὶ τιμητοῦ τῶν Ῥωμαίων, καὶ
τῆς Κορνηλίας, θυγατρὸς τοῦ μεγάλου Σκηπίωνος (τοῦ
νικήσαντος τὸν Ἀννίβαν) γυναικὸς μεγαλόφρονος καὶ
σωφρονεστάτης, ἥτις τοὺς ἀνέθρεψε μόνη, προθα-
νόντος τοῦ συζύγου αὐτῆς. Ἐγεννήθη περὶ τὰ 162
π. Χ. ὁ Τιβέριος πρεσβύτερος ὢν, καὶ περὶ τὰ 153 ὁ
Γάϊος.

Ὁ Τιβέριος ἡμερώτερος τὸν χαρακτῆρα διεκρίθη ἐν τῷ
πολέμῳ τῶν Καρχηδονίων ὑπὸ Σκηπίωνα τὸν νεώτερον.
Κατόπιν ἐγένετο ταμίας καὶ ἔσωσε τὸν Ῥωμαϊκὸν στρα-
τὸν ἐν Ἰσπανίᾳ, διοικούμενον ὑπὸ στρατηγοῦ ἄλλου.

Ἐν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτοῦ ἐξελέγη δῆμαρχος, καὶ δημοτικώτατος γενόμενος, προέτεινε τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἀρχαίου νόμου, τοῦ ὀνομαζομένου Λικινίου, καθ' ὃν ἀπηγορεύετο νὰ ἔχῃ ὁ Ῥωμαῖος πολίτης ἰδιοκτησίαν περισσότερον τῶν 500 στρεμμάτων. Ἦθελε δηλαδὴ ὥς ὁ Ἄγις καὶ Κλεομένης ἐν Σπάρτῃ νὰ ἐνεργήσῃ ἀναδασμὸν τῆς γῆς καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἰσχὺν τῶν ἀρχαίων νόμων. Ἀλλ' οἱ Πατρίκιοι καὶ οἱ κατέχοντες τὰς γαίας τὸν κατηγόρησαν ὅτι δῆθεν ἤθελε νὰ τυραννήσῃ γενόμενος βασιλεὺς, καὶ τὸν ἐδολοφόνησαν αὐτὸν καὶ τοὺς φίλους του ἐν συνελεύσει τινι τοῦ δήμου.

Ὁ δὲ Γάιος, ὀρμητικώτερος τοῦ Τιβερίου, μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἐξοχὴν. Μετὰ δέκα ἔτη ἐξελέγη ταμίας ἐν Σαρδηνίᾳ· ἔπειτα δῆμαρχος ἐν Ῥώμῃ. Ἀφῆρσεν ἀπὸ τοὺς πατρικίους τὴν διαχείρισιν τῆς δικαιοσύνης (τῶν δικαστηρίων) καὶ τὴν ἀνέθηκεν εἰς τοὺς ἱππεῖς (τάξιν εὐγενῶν ἐν Ῥώμῃ κατωτέραν τῆς τῶν πατρικίων).

Συνέστησε πολλὰς ἀποικίας ἐκ τῶν πενομένων πολιτῶν, καὶ διὰ τῆς κραταιᾶς εὐγλωττίας καὶ τῶν σπανίων αὐτοῦ ἀρετῶν κατέστη δημοφιλέστατος. Ἀπεστάλη δὲ εἰς Ἀφρικὴν διὰ τὴν ἀνοικοδομήσῃ τὴν Καρχηδόνα, τὴν κατασκαφεῖσαν ὑπὸ τοῦ Νεωτέρου Σκηπίωνος, ἀλλ' ἐπανελθὼν ἐκεῖθεν εὗρε καθ' ἑαυτοῦ ἰσχυρὰν ἀντίδρασιν καὶ καταδιωγμὸν ὑπὸ τῶν πατρικίων,

οἵτινες ἐφοβοῦντο τὴν δημοτικότητά του. Οἱ πατρί-
κιοι ἔπεμψαν στρατιώτας ἐν τῇ συνελεύσει τοῦ δήμου,
ἧς προήδρευεν ὁ Γάϊος, διὰ νὰ τὴν διαλύσωσι φονεύον-
τες τὸν Γάϊον. Συνεπλάκησαν λοιπὸν μὲ τὸν λαὸν οἱ
στρατιῶται, ἀλλ' ὁ Γάϊος διέφυγε καὶ καταφυγὼν εἰς
δάσος πλησιόχωρον ἡτοχειριάσθη.

Οἱ Γράκχοι ἐφονεύθησαν ἀμφότεροι ὑπὸ τῶν ἀρι-
στοκρατῶν ὡς ὁ Ἄγρις καὶ ὁ Κλεομένης, διότι ἠθέλη-
σαν, μόνοι αὐτοὶ, μεταξὺ τῶν ἐκ τοῦ πλούτου διε-
φθαρμένων ἰσχυρῶν, νὰ ἐπαναφέρωσιν εἰς τὰς πατρί-
δας τῶν τοὺς ἀρχαίους νόμους, καὶ τὴν ἰσότητα καὶ
τὰ ἀρχαῖα αὐστηρὰ ἔθνη.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ὁ μέγιστος τῶν ρητόρων τῆς ἀρχαιότητος Δημο-
σθένης ὁ Ἀθηναῖος, πατέρα εἶχε Δημοσθένη ὡσαύτως
καλούμενον, ἄνδρα διακεκριμένον, ἐπονομαζόμενον
καὶ μαχαιοποιὸν, διότι εἶχεν ἐργαστήριον μέγα καὶ
δούλους καὶ τεχνίτας εἰς τοῦτο ἐνασχολουμένους. Ἐγεν-
νήθη τὸ 381 π. Χ. ὅτε παρήκμαζεν ἤδη ἡ Ἑλλάς, καὶ
ἐπολέμει διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πρὸς τοὺς Μακεδόνας.

Μείνας ὀρφανὸς ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ ἐξεπαιδεύθη ὑπὸ τῆς μητρός του ἀτελῶς· ἦτο κάτισχνος καὶ φιλάσθενος. Ἠγάπησεν ἐξ ἀρχῆς τὸ δικασικὸν στάδιον, οἱ δὲ πολλοὶ τῶν τότε δικηγόρων ἦσαν ἐνταυτῷ καὶ ῥήτορες πολιτικοί· ἡ πρώτη δίκη ἣν ἐπεχείρησεν ὑπῆρξε κατὰ τῶν ἐπιτρόπων του κακῶς διαχειρισθέντων τὴν περιουσίαν του.

Παρουσιασθεὶς ἔπειτα εἰς τὸν δῆμον ἀπέτυχε τὸ πρῶτον ἔνεκα φυσικῶν ἐλαττωμάτων καὶ δειλίας· ἀλλὰ διὰ πολλῶν μόχθων ἐξήλειψεν ὅσῳ δυνατόν τὰ ἐλαττώματα ταῦτα, καὶ κατέστη ὁ δεινότατος πάντων περὶ τὸ λέγειν. Μετ' ἀποτυχίαν τινὰ ἀπήρχετο εἰς τὴν οἰκίαν του περίλυπος καὶ τὴν κεφαλὴν ἔχων κεκαλυμμένην. Τὸν ἠκολούθησε δὲ τότε Σάτυρος ὁ ὑποκριτής, ὅστις ἦτο σχετικὸς αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθε μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐκεῖ ὁ Δημοσθένης ἤρχισε νὰ ὀδύρηται, παραπονούμενος πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐνῷ ἦτο φιλοσοφώτατος πάντων τῶν ῥητόρων, καὶ σχεδὸν εἶχεν ἐξαντλήσει εἰς τοὺς λόγους τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματός του, δὲν εὐχαρίστει τὸν δῆμον, ἀλλ' ἄνθρωποι ναῦται, κραιπαλοῦντες καὶ ἀμαθεῖς, ἀκούονται καὶ κατέχουσι τὸ βῆμα, αὐτὸς δὲ παραβλέπεται. Ὁ δὲ Σάτυρος τῷ εἶπεν· «Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Δημοσθένης. Ἀλλ' ἐγὼ ταχέως θὰ θεραπεύσω τὸ αἷτιον, ἂν θελήσης νὰ μοὶ ἀπαγγείλῃς περικοπήν τινα τοῦ Εὐριπίδου ἢ τοῦ Σοφοκλέους». Καὶ ἀπήγγειλεν ὁ Δη-

μοσθένης· ἀλλ' ἐπαναλαβὼν αὐτὴν ὁ Σάτυρος, οὕτως ἐπλασε καὶ ἐπρόφερε κατ' ἥθος πρέπον καὶ κατὰ διαθέσιν τὴν αὐτὴν ῥῆσιν, ὥστε ἐφάνη ὅλως ἄλλη εἰς τὸν Δημοσθένη. Πεισθεὶς λοιπὸν πόσῃ χάριν καὶ πόσον ὀπλισμὸν προσθέτει ἡ ὑπόκρισις εἰς τὸν λόγον, ὥς μικρὸν ἐθεώρησε καὶ ὥς μηδὲν τὴν ἄσκησιν, ἂν παρημέλει τὴν προφορὰν καὶ τὴν ἔκφρασιν τῶν λεγομένων. Ἐκτοτε ὠκοδόμησε μελετητήριον, ὅπερ διεσώζετο, ὥς λέγεται, καὶ μέχρις ἡμῶν (τοῦ Πλουτάρχου) καὶ ἐκεῖ ἀφεύκτως κατερχόμενος καθ' ἡμέραν, διέπλαττε τὴν ὑπόκρισιν, καὶ ἐγύμναζε τὴν φωνήν· πολλάκις δ' ἔμενεν ἐκεῖ καὶ ἐπὶ μῆνας δύο ἢ τρεῖς συνεχῶς, ξυρίζων τῆς κεφαλῆς του τὸ ἥμισυ, ὥστε, ἐντρεπόμενος, οὐδ' ἂν ἤθελε, νὰ μὴ δύνηται νὰ ἐξέλθῃ.

Ἀντιπάλους κυριωτέρους εἶχε τὸν Φωκίωνα, στρατηγὸν, καὶ τοὺς ῥήτορας Αἰσχίνην, Ὑπερίδην καὶ Δημάδην. Ἐπολέμει δὲ πολιτικῶς τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Φίλιππον ζητοῦντα νὰ δεσπόσῃ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡγωνίζετο νὰ διεγείρῃ κατ' αὐτοῦ σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν λεγομένων Φιλιππικῶν λόγων του.

Ἐδαπάνᾳ δὲ καὶ ἐξ ἰδίων ὑπὲρ τοῦ ἐλληνικοῦ συνασπισμοῦ, καὶ κατηγορήθη μὲν ὅτι ἐλάμβανε χρήματα παρὰ τῆς Περσικῆς αὐλῆς, ἀλλὰ τὰ ἐλάμβανε διὰ νὰ πολεμῇ πάλιν τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος.

Φονευθέντος τοῦ Φιλίππου, ἐξηκολούθει τὸ σύστημα τῆς ἀντιπολιτεύσεώς του κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου

ὅστις ἐζήτησε παρὰ τῶν Ἀθηναίων δέκα ὁμήρους, καὶ πρῶτον τὸν Δημοσθένη· ἀλλ' οὗτος ἔπεισε τὸν δῆμον νὰ μὴ τοὺς δώσῃ, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἔκλεισεν εἰρήνην πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἄνευ ὁμήρων.

Ὁ Δημοσθένης ἔμελλε νὰ στεφθῇ χρυσῷ στεφάνῳ διὰ τοὺς πολιτικούς αὐτοῦ καὶ πατριωτικούς ἀγῶνας, ὁ δὲ Αἰσχίνης κατηγορήσας τὸν προτείναντα τὴν στέψιν Κτησιφῶντα, ἀλλ' ὁ Δημοσθένης διὰ λόγου φλογεροῦ, τὸν περὶ Στεφάνου, ἐνίκησε τὸν Αἰσχίνην ὅστις καὶ εὐθὺς ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ ἀπεβίωσεν εἰς τὴν ξένην. Ἡ δίκη αὕτη ὑπῆρξε περιβόητος διὰ τὴν δεινότητα τῶν ῥητόρων καὶ τὴν πολιτικὴν σημασίαν της.

Ἐπὶ τέλους κατηγορηθεὶς καὶ αὐτὸς ὅτι ἔλαβε χρήματα παρὰ τοῦ Ἀρπάλου (διοικητοῦ λειποτάκτου τοῦ Ἀλεξάνδρου) κατεδικάσθη καὶ ἀπέδρα τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλ' αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ του ὅτε κρυφίως ἀνεχώρει, ἔδραμον καὶ τῷ ἔδωκαν βοηθείας ἢ ἐφόδια, παρηγοροῦντες αὐτόν. Τότε ὁ Δημοσθένης ἔκλαυσε καὶ εἶπε τὰ ἐξῆς συγκινητικὰ λόγια. «Πῶς νὰ μὴ λυπῶμαι ἀφίνων » πόλιν ἐν ἧ ἔχω τοιοῦτους ἐχθροὺς, ὁποίους φίλους δὲν » εἶναι εὐκόλον νὰ εὕρω εἰς ἄλλην!»

Ἐκεῖθεν περιηγούμενος τὴν Ἑλλάδα δὲν ἔπαυε διεγείρων τοὺς Ἕλληνας ἐναντίον τῶν Μακεδόνων, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἀνεκάλεσαν, ἀλλὰ τελευταῖον καταζητούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου, βασιλέως τῶν Μακε-

δόνων, κατέφυγεν εἰς τὸν ἐν Καλαυρία (Πόρω) ναῶν τοῦ Ποσειδῶνος ὅπου ἀπέθανε λαβὼν δηλητήριο, ἀντὶ νὰ παραδοθῇ εἰς τοὺς ἐχθρούς.

Μετὰ ταῦτα ὁ δῆμος ἀποδιδούς εἰς αὐτὸν τιμὴν ἀξίαν, τῷ ἔστησεν ἀνδριάντα χαλκοῦν, καὶ ἐψήφισε νὰ τρέφηται πάντοτε εἰς τὸ Πρυτανεῖον ὁ πρεσβύτερος ἐκ τῆς γενεᾶς του. Καὶ εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἀνδριάντος ἐπεγράφη τὸ θρυλούμενον ἐπίγραμμα.

Ἴσην τὴν ῥώμην τῇ γνώμῃ ἐάν, ὦ Δημόσθενες, εἶχες,
Δὲν θὰ ἐπάτε' εἰς Ἑλλάδ' Ἄρης ποτὲ Μακεδῶν.

ΚΙΚΕΡΩΝ.

Ὁ Μάρκος Τύλλιος Κικέρων ἦν ῥήτωρ πολιτικός καὶ ποιητής. Παραβάλλεται πρὸς τὸν Ἕλληνα Δημοσθένη καὶ εἶναι ὁ μέγιστος τῶν Ῥωμαίων ῥητόρων· ἤκμασε δὲ καὶ διέπρεψε κατὰ τὴν λαμπρὰν ἐποχὴν τοῦ Πομπηίου, τοῦ Καίσαρος, τοῦ Κάτωνος, κ.λ. Δεκαοκταετῆς εἶχεν ἐκστρατεύσει ὑπὸ τὸν Σύλλαν ἐπὶ τοῦ κατὰ Μαρσῶν πολέμου.

Ἐξεπαιδεύθη τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν, καὶ ἐφ' ὅσον ἔζη ἔτι ὁ Σύλλας, φοβούμενος αὐτὸν ὁ Κικέρων, διότι

παρὰ γνώμην του εἶχε κατηγορήσει τινὰ δικαστικῶς, ἀπεσύρθη τῆς πολιτείας, καὶ ἔζη ἐν Ἑλλάδι, καταγινόμενος εἰς τὴν φιλολογίαν. Θανόντος δ' ἐκείνου ἐπα- νῆλθεν εἰς Ῥώμην καὶ ἐπεδόθη εἰς τὰ πολιτικά.

Ἐξελέχθη ταμίης ἐν Σικελίᾳ καὶ νῦδοκίμησε καὶ κατόπιν ἐνήργησε νὰ καταδικασθῇ εἰς βαρύτετον πρό- στιμον ὁ Βέρρης ὅστις εἶχε καταπιέσει πολυτρόπως τοὺς Σικελιώτας.

Διωρίσθη εἷτα ἀνώτατος δικαστὴς τῆς Ῥώμης, καὶ κατόπιν ἐξελέχθη ὕπατος βοηθηθεὶς ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν, οἵτινες ἤθελον νὰ καταβάλωσι τὸν διαβόητον Λεύκιον Κατιλίαν. Ὁ Κατιλίνας οὗτος ἦν πατρίκιος, νέος ἔτι τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἄνθρωπος φαῦλος, πολλὰ πράξας κακουργήματα, μαιφονίας καὶ αἰσχροτήτας· προσεταιρισθεὶς δὲ τοὺς διεφθαρμένους καὶ καταχρέους νεανίσκους ἐκ τῶν ἀριστοκρατικῶν, καὶ συστήσας συν- ωμοσίαν μεγάλην, ἐμελέτα νὰ ἀνατρέψῃ τὰ πράγματα θύων καὶ ἀπολλύων ἐν Ῥώμῃ καὶ σφάζων τοὺς ἀρί- στους· ἀλλ' ὁ Κικέρων προλαβὼν ἀνεκάλυψε τὴν συν- ωμοσίαν δι' ἀποδείξεων, καὶ συνέλαβεν, ὕπατος ἤδη ὢν, τοὺς συνενόχους τοῦ Κατιλίνα, οἵτινες καὶ ἐφο- νεύθησαν διαταγῇ τῆς Συγκλήτου. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Κα- τιλίνας ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Ῥώμην καὶ συνήθροισε περὶ ἑαυτὸν ἀξιόλογον στρατὸν, ἀλλὰ πολεμηθεὶς ἐκεῖ ἐφο- νεύθη καὶ αὐτός. Ἡ συνωμοσία αὕτη ἦτο μέγιστος κίνδυνος διὰ τὴν Ῥώμην, διότι δυστυχῶς εἶχον μέρος

πολλοὶ ἐπίσημοι, ἀλλὰ φαῦλοι ἄνδρες· ὥστε ἡ δραστηριότης καὶ σύνεσις τοῦ Κικέρωνος, πολλάκις μά-
λιστα κινδυνεύσαντος εἰς τὴν κρίσιμον ἐκείνην περί-
στασιν, ἔσωσαν ἀληθῶς τὴν Ρώμην, καὶ πολὺ ἐδόξα-
σαν καὶ ἀνύψωσαν αὐτὸν ἐν τῇ πολιτείᾳ.

Ἦτο δὲ ὁ Κικέρων εὐφρυνέστατος καὶ σκωπτικώτα-
τος ἄνθρωπος, τὸ δὲ πλεονέκτημα τοῦτο προὔξενησεν
αὐτῷ πολλοὺς ἐχθροὺς. Οὕτω δὲ ἐξωρίσθη διὰ τοῦ
δημάρχου Κλωδίου, ἄλλου βιαίου καὶ αἰσχροῦ ἀνθρώ-
που ὅστις τοῦ ἔκαυσε τὰς ἐπαύλεις καὶ τὴν οἰκίαν.

Μετὰ δεκαεῖς μῆνας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ρώμην καὶ
ἐφιλιώθη μετὰ τοῦ Κράσσου καὶ τοῦ Πομπηίου εἰς οὗ
τὴν φατρίαν παρέμεινε μεχριστοῦ ἐκεῖνος ἐνικήθη ὑπὸ
τοῦ Καίσαρος· ὁ Κικέρων τότε ὑπέκυψεν εἰς τὴν μο-
ναρχίαν τούτου· ἐξηκολούθει οὕτω πολιτευόμενος μέ-
χρι τοῦ φόνου τοῦ Καίσαρος, μεθ' ὃν ἐσχηματίσθη ἡ
δευτέρα Τριανδρία Ὀκταβίου, Ἀντωνίου καὶ Λεπίδου·
ἀλλ' ὁ Ἀντώνιος ἐμίσει τὸν Κικέρωνα ὃν ἐπροστάτευεν
ὁ νέος Ὀκτάβιος ἀνεψιὸς τοῦ Καίσαρος. Ὁ πονηρὸς
Ὀκτάβιος (ὁ μοναρχήσας εἴτα τῆς Ρώμης καὶ ἐπονο-
μασθεὶς Αὐγουστος) μετεχειρίσθη τὴν δύναμιν τοῦ γέ-
ροντος ἤδη Κικέρωνος διὰ ν' ἀποκτήσῃ τὴν εὐνοίαν
καὶ τὴν εὐπείθειαν τῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ δήμου.
Καὶ ἐνίκησε μὲν τὸν Ἀντώνιον, ἀλλ' ἔπειτα φιλιωθείς
μετ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Λεπίδου ἐσχημάτισε τὴν τριαν-
δρίαν καὶ ἐγκατέλιπε τὸν Κικέρωνα εἰς τὴν φονικὴν

ἐκδίκησιν τοῦ Ἀντωνίου κατὰ διαταγὴν τοῦ ὁποίου ἐσφάγη ὁ ἄλλοτε σωτὴρ τῆς Ρώμης. Βραδύτερον ὁ Οὐκτάβιος ἐξελέξατο συνάρχοντά του ὕπατον τὸν υἱὸν τοῦ Κικέρωνος.

Ὁ Κικέρων ἀφῆκε πολλὰ συγγράμματα, ἰδίως λόγους δικανικοὺς καὶ πολιτικὰς δημηγορίας.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΚΙΚΕΡΩΝΟΣ.

Ὁ λόγος τοῦ Δημοσθένους εἶναι πυκνός, ὀξύς καὶ πικρὸς, μὴ ἔχων περιττοὺς καλλωπισμοὺς καὶ παίγνια· ὁ δὲ τοῦ Κικέρωνος περιέχει χλευσὴν πολλήν καὶ προσκρούει εἰς τὸ πρέπον καὶ τὴν αἰδῶ· ὥστε καὶ ὁ Κάτων, δημηγοροῦντος ποτὲ ἐκείνου, ἀνεφώνησε «πόσον γελοῖον ὕπατον ἔχομεν ὧ ἄνδρες!» Ὁ Ἕλλην εἶναι μετριόφρων καὶ συνεσταλμένος, ὁ Ρωμαῖος περιαιτολόγος καὶ ἄκρατος ἐν τῇ φιλοδοξίᾳ. Ἐκεῖνος ἐμβριθὴς καὶ μεγαλοπρεπής, οὗτος ἐπιπόλαιος καὶ ματαιόδοξος.

Ἄλλ' ὁ Ρωμαῖος ἐπαινεῖται διὰ τὴν χρηστότητα καὶ τὴν ὑπερηφάνειάν του πρὸς τὰ χρήματα ἐνῶ ἤκμαζεν ἡ φιλοπλουτία, ὁ δὲ Δημοσθένης κατηγορήθη διὰ τὰ βασιλικά χρήματα καὶ κατεδικάσθη διὰ τὰ ἀρπάλεια. Προσέτι ὁ μὲν Δημοσθένης κακῶς ἔφυγε τὰς

Ἀθήνας καὶ οὐδείς περὶ αὐτοῦ ἔγινε λόγος. Διὰ τὴν φυγὴν ὅμως τοῦ Κικέρωνος ἐπένθησεν ἡ Ρώμη. Ἄλλως τε ὁ Ρωμαῖος εἰς περιστάσεις τινὰς ἦτο παντοδύναμος ἐν Ρώμῃ· ἀλλὰ καὶ ὁ Δημοσθένης ἐνίκηα τοὺς ἀντιπάλους του ρήτορας, καὶ οἱ βασιλεῖς ἐφοβοῦντο αὐτὸν περισσότερον ἢ ὅλους τοὺς στρατηγοὺς. Ἀμφότεροι δὲ ἦσαν ἀπόλεμοι.

ΑΡΤΑΞΕΡΞΗΣ.

Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀρταξέρξου περιγράφεται ἡ αὐλὴ τῆς Περσίας, ἡ κτηνώδης τῶν ἀσιατικῶν λαῶν κατὰστασις καὶ ἡ θηριώδης τυραννία, εἰς ἣν ὑπέικουσι. Διὰ τοῦ βίου τούτου ὁ Πλούταρχος ἠθέλησε, φαίνεται, νὰ παραβάλλῃ τὴν Ἀσίαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ρώμην, τὰ δοῦλα πλήθη πρὸς τοὺς ἐλευθέρους λαοὺς. Εἶναι ὅμως ἀληθές, διὰ τὴν Ρώμην μάλιστα, ὅτι τινὲς τῶν αὐτοκρατόρων αὐτῆς ὑπῆρξαν θηριωδέστεροι καὶ κτηνωδέστεροι τῶν τυράννων τῆς Ἀσίας.

Ὁ Ἀρταξέρξης οὗτος, (ἢ Ἀρτοξέρξης) ὁ ἐπονομαζόμενος Μνήμων, ἦτον υἱὸς τοῦ βασιλέως Δαρείου καὶ τῆς Παρυσάτιδος. Εἶχε δὲ ἀδελφὸν νεώτερον τὸν Κῦρον, ὃν εἶδομεν ἐν τῷ βίῳ τοῦ Λυσάνδρου· ἐβασίλευσεν

ἀπὸ τοῦ 459 μέχρι τοῦ 405 π. Χ. δηλ. ἐπὶ ἔτη 54, καὶ ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 94 ἐτῶν. Ὅσα δὲ ἐγκλήματα καὶ ἂν ἔπραξε, σχετικῶς ὅμως πρὸς τοὺς ἄλλους τυράννους τῆς Ἀσίας φημίζεται ὡς πρᾶτος, φιλόανθρωπος καὶ δίκαιος.

Ἡ βασιλομήτωρ Παρύσατις ἡγάπα περισσότερον τὸν Κῦρον, ἄνδρα σφοδρὸν καὶ βίαιον, καὶ τὸν ἔσωσεν ἅπαξ ἀπὸ τοῦ θανάτου, ὃν ἔμελλε νὰ ὑποστῇ ἀνακαλυφθεὶς ἐν τῇ στιγμῇ ἐπρόκειτο νὰ δολοφονήσῃ ἐν τῷ ναῷ τὸν Ἀρταξέρξην, βασιλέα ἤδη. Τότε συγχωρηθεὶς ἐστάλη σατράπης εἰς Σάρδεις, ἐν τῇ δυτικῇ Ἀσίᾳ. Ἀλλ' ὁ Κῦρος δὲν ἄφινε τοὺς σκοπούς του καὶ συλλέξας ὑπὸ διαφόρους προφάσεις ἑκατὸν χιλιάδας ἀσιατικὸν στρατὸν καὶ δεκατέσσαρας χιλιάδας Ἕλληνας πολεμιστάς, οἵτινες ἔμενον ἀργοὶ μετὰ τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἐξεστράτευσεν κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου. Εἰς τὴν πρώτην ὅμως μάχην, γενομένην κατὰ τὰ μέρη τῆς Βαβυλωνος, καὶ ἐνῷ ἐνίκων οἱ Ἕλληνες, ὁ Κῦρος ἔφιππος ἰδὼν τὸν Ἀρταξέρξην καὶ ὀρμήσας κατ' αὐτοῦ ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν ἱππέων ἐκείνου.

Ὁ Ἀρταξέρξης ἤθελε νὰ λέγηται, ὅτι αὐτὸς ἰδίᾳ χειρὶ ἐφόνευσεν τὸν ἀδελφόν του Κῦρον, καὶ διὰ τοῦτο ἐτιμώρει διὰ τῶν βασάνων καὶ τοῦ θανάτου πάντα μικρὸν ἢ μεγάλον, ὅστις ἐτόλμα νὰ λέγῃ τὸ ἐναντίον. Ἡ μήτηρ του Παρύσατις, γυνὴ εὐφυῆς, ἀλλὰ σκληρὰ καὶ ἄκρως τυραννικὴ, ἐθανάτωσε καὶ αὐτὴ πάντα,

ὅστις ἐφαίνετο ἐνεχόμενος εἰς τὸν φόνον τοῦ Κύρου, ἢ ἔχαιρεν ἐπὶ τούτῳ. Ἐδηλητηρίασε δὲ καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ Ἀρταξέρξου Στάτειραν, καὶ διὰ τὰ ἔχη ἐπ' αὐτοῦ πᾶσαν ἰσχὺν, τῷ ἐπέτρεψεν, ἢ μᾶλλον τὸν προέτρεψε νὰ νυμφευθῇ τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης τὰς ἰδίας του θυγατέρας Ἄτοσσαν καὶ Ἄρηστριν, ἃς εἶχεν ὑποσχεθῇ εἰς ἄλλους μεγιστᾶνας.

Εἶχεν ἐκτὸς τούτων εἰς τὸν γυναικωνίτην του καὶ τριακοσίας ἐξήκοντα παλλακίδας· διὰ δὲ τὴν σπατάλην του, ἣν ἐπλήρονον τὰ δουλεύοντα πλήθη, ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ συνήθης αὐτοῦ στολὴ ἤξιζε δώδεκα χιλιάδας τάλαντα, δηλ. ἐβδόμηκοντα δύο ἑκατομύρια δραχμάς.

Ὡς δεῖγμα τῆς βαρβάρου καὶ ἀπανθρωποπάτης τυραννίας τῶν χρόνων ἐκείνων ἀναφέρομεν τὸν διὰ σκάφης θάνατον ἐκτελούμενον ὡς ἑξῆς. Λαβόντες δύο σκάφας αἵτινες ἐφαρμόζονται ἐπ' ἀλλήλων, εἰς τὴν μίαν αὐτῶν ἀπλόνουσι τὸν κατὰδικον ὕπτιον. Ἐπειτα δὲ ἐπιφέροντες τὴν ἄλλην καὶ ἐφαρμόζοντες ἀφίνουσιν ἔξω τὴν κεφαλὴν, τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, τὸ δ' ἄλλο σῶμα ὅλον κρύπτουσιν ἐντὸς αὐτῶν, καὶ δίδουσιν εἰς τὸν οὕτω βασανιζόμενον νὰ φάγῃ. Ἄν δὲ δὲν θέλῃ τὸν βιάζουσι κεντώντες τὰ ὄμματα αὐτοῦ. Ἀφοῦ δὲ φάγῃ τοῦ χύνουσιν εἰς τὸ στόμα πρὸς πόσιν μέλι καὶ γάλα συγκεκραμένον καὶ περιχέουσι δι' αὐτοῦ τὸ πρόσωπόν του. Ἐπειτα σρέφουσι τὰ ὄμματά του πάντοτε ἄντικρυ εἰς τὸν ἥλιον, καὶ ὅλον τὸ πρόσωπόν του

σκεπάζεται ἀπὸ τὰς ἐπ' αὐτοῦ καθημένας μυίας. Ἐπει-
τα ἐντὸς τῶν σκαφῶν ποιεῖ ὅ,τι εἶναι ἀναπόφευκτον
εἰς ἄνθρωπον φαγόντα καὶ πίνοντα· διὰ τοῦτο ἐκ τῆς
φθορᾶς καὶ τῆς σήψεως τῶν περιττωμάτων γεννῶνται
σκώληκες οἵτινες εἰσχωροῦσιν εἰς τὰ ἐντὸς τοῦ σώμα-
τος καὶ τὸ καταναλίσκουσι. Καὶ ὅταν φανῇ ὅτι ἀπέ-
θανεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀφαιρεθῇ ἡ ἐπάνω σκάφη, φαί-
νεται ἡ σὰρξ καταφαγωθεῖσα, περὶ δὲ τὰ σπλάγχνα,
φωλεαὶ ὅλαι τοιούτων θηρίων προσκεκολλημένων καὶ
κατεσθιόντων αὐτά.

Διὰ τοιούτου θανάτου ἐτιμώρησεν ὁ Ἀρταξέρξης
τὸν αὐλικὸν Μιθριδάτην ὅστις ἐτόλμησε νὰ καυχηθῇ
ὅτι ἐφόνευσεν τὸν Κύρον ἐνῶ ὁ Βασιλεὺς ἤθελε νὰ λέγῃ
ὁ κόσμος ὅτι τὸν ἐφόνευσεν αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὁ Βασιλεὺς.
Ὁ Μιθριδάτης ἀπέθανε βασανισθεὶς εἰς τὰς σκάφας ἐπὶ
δεκαεπτὰ ἡμέρας.

Τοιοῦτοι εἶναι οἱ βασιλεῖς τῶν δούλων ἐθνῶν, μαι-
φόνοι, καὶ αἰμομίκται, καὶ διαφθορεῖς παντὸς ὅ,τι
εὐγενὲς ὑπάρχει εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Ἀρταξέρξης μετὰ
τὸν φόνον τοῦ Κύρου ἐδολοφόνησε καλέσας παρ' ἑαυ-
τῷ ὡς φίλους τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ὅσοι μετὰ
τοῦ Κύρου συνεξεστράτευσαν, οἱ δὲ περισθεθέντες ἐπα-
νῆλθον μετὰ πλείστας ταλαιπωρίας καὶ κινδύνους εἰς
τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ Εὐξείνου Πόντου ὑπὸ τὴν ὁδη-
γίαν τοῦ Ξενοφῶντος συγγράψαντος τὴν Κύρου ἀνάβα-
σιν ἐνθα διηγεῖται τὴν ἐπάνοδον τῶν μυρίων.

Ὁ Ἀρταξέρξης διέφθειρε τοὺς Ἕλληνας διὰ τῶν χρημάτων, μὴ δυνάμενος ἄλλως νὰ διώξῃ τὸν Ἀγησίλαον ἐκ τῆς Ἀσίας. Ἐπὶ τοῦ Ἀρταξέρξου τούτου ἐγένετο ἡ αἰσχίστη διὰ τὴν Ἑλλάδα εἰρήνη, ἡ λεγομένη τοῦ Ἀνταλκίδου, καθ' ἣν ὑπεδουλώθησαν πάλιν εἰς τὴν Περσίαν αἱ ἐν Ἀσίᾳ ἑλληνικαὶ πόλεις, ἃς εἶχεν ἀπελευθερώσει ἡ συνθήκη τοῦ Κίμωνος.

Καὶ ἐξεστράτευσεν μὲν κατὰ τινων τῆς Ἀσίας βαρβάρων λαῶν πολεμικῶν, ἀλλ' ἐκλείπει μετ' αὐτῶν εἰρήνην διὰ τῆς ἀπάτης καὶ τῆς διαφθορᾶς.

Εἶχε τέσσαρας υἱούς· ἐξ αὐτῶν ὁ πρωτότοκος Δαρεῖος, διάδοχος τοῦ θρόνου, ῥαδιουργούμενος ὑπὸ τῶν αὐλικῶν, συνώμοσε κατὰ τῆς ζωῆς του, ἀλλ' ἀνακαλυφθεὶς ἐθανατώθη μετὰ τῶν συνενόχων του. Ὁ τρίτος καλούμενος Ὀχρος, ὁ καὶ πάντων ὠρότατος, κατώρθωσε διὰ τῶν αὐλικῶν, ν' ἀποθάνωσι μὲν οἱ δύο ἄλλοι του ἀδελφοί, νὰ θανατώσῃ δὲ καὶ τὸν Ἀρταξέρξην.

Οὕτω συνήθως τελειόνουσιν οἱ τύραννοι. Σημειώτέον δὲ ὅτι καὶ ὁ Ἀνταλκίδας, μισούμενος ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, ἀπέθανεν ἐξ ἀσιτίας, καὶ ὁ Τιμαγόρας, Ἀθηναῖος, μεγάλας λαβὼν τιμὰς παρὰ τοῦ Ἀρταξέρξου διὰ τινὰ προδοσίαν, κατεδικάσθη παρὰ τῶν Ἀθηναίων εἰς θάνατον.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.

Ὁ Δημήτριος, βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, υἱὸς τοῦ Ἀντιγόνου, στρατηγοῦ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, εἶχε τὰ πλεονεκτήματα μεγαλεπήβολου Ῥωμαίου, καὶ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ ἥθη ἀσιατικοῦ τυράννου. Ἐπωνομάσθη δὲ Πολιορκητὴς, διότι ἐθαυμάζοντο αἱ πολιορκητικαὶ αὐτοῦ μηχαναὶ καὶ ἡ τέχνη τῶν πολιορκιῶν του. Ἀπέθανε τὸ 233 π. Χ. ὑπερεξηκοντούτης καὶ ἰδιωτεύων.

Νέος ἔτι ἔδωκε δείγματα φιλοστοργίας πρὸς τὸν πατέρα του, ἀγαθότητος καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἔσωσεν ἀπὸ τοῦ θανάτου τὸν Μιθριδάτην, βασιλέα τοῦ Πόντου, ὃν ἤθελε νὰ φονεύσῃ ὁ πατήρ του Ἀντίγονος. Ἐν ἡλικίᾳ 22 ἐτῶν στρατηγήσας ἐν Συρίᾳ κατὰ τοῦ Πτολεμαίου τῆς Αἰγύπτου, ἐνὸς τῶν μεγίστων στρατηγῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὸ μὲν πρῶτον ἀπέτυχεν, εἰς τὴν δευτέραν ὁμῶς ἐκστρατεῖαν τὸν ἐνίκησε καὶ τὸν ἐξέβαλε τῆς Συρίας ἀποδοὺς αὐτῷ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὰ λάφυρα ὡς εἶχε πράξει καὶ ἐκεῖνος πρὸς τὸν Δημήτριον, νικήσας αὐτὸν πρότερον. Ἐπολέμησε καὶ ἐλεηλάτησε τοὺς Ἄραβας, ἐκυρίευσε καὶ

ἐλεηλάτησε τὴν Βαβυλῶνα, ἣν εἶχε τότε ὁ Σέλευκος, καὶ ἐπεχείρησεν εἶτα νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοῦ Κασσάνδρου, δαπανῶν ὑπὲρ αὐτῆς τὰ ἐκ τῆς Ἀσίας κυριευθέντα χρήματα. Διοικητὴς τῶν Ἀθηνῶν ἦτο τότε ὁ λόγιος Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς. Πλεύσας λοιπὸν εἰς Πειραιᾶ ἐκήρυξε τὰς Ἀθήνας ἐλευθέρους ὑπὸ δημοκρατίαν, ἐδίωξε τοὺς Μακεδόνας τοῦ Κασσάνδρου καὶ ἀπέπεμψε πλὴν φιλοφρόνως εἰς Θήβας τὸν Δημήτριον τὸν Φαληρεά.

Οἱ Ἀθηναῖοι, λίαν διεφθαρμένοι τότε, τὸν ἐνέπλησαν τιμῶν καὶ κολακειῶν καὶ προσηγόρευσαν αὐτοὶ πρῶτοι αὐτὸν καὶ τὸν πατέρα του Ἀντίγονον, βασιλεῖς καὶ θεοὺς Σωτῆρας.

Ἐντεῦθεν ὁ Δημήτριος διαφθειρόμενος ἐξώκειλεν εἰς τρυφὰς καὶ εἰς γυναικας.

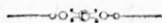
Διαταχθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός του, ἐπολέμησε τὸν Πτολεμαῖον περὶ τὴν Κύπρον, τὸν ἐνίκησε καὶ ἐκυρίευσεν τὴν νῆσον καὶ τὴν Συρίαν εἶτα. Τότε ὁ πατήρ του καὶ αὐτὸς ἀνηγορεύθησαν ἐπισήμως βασιλεῖς.

Ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας ἐδίωξε τὸν Κασσάνδρον, ὅστις τὰς ἐπολιόρκει. Κατόκησεν εἶτα ἐν τῇ Ἀκροπόλει, ἀλλὰ διέπραξεν ἐκεῖ τὰ αἰσχίστα, βεβηλόνων οὕτω τὰ ἱερά. Νέος τις εὐειδής, κυνηγούμενος παρ αὐτοῦ, προετίμησε τὸν θάνατον καὶ ἔπεσεν εἰς βράζον ὕδωρ τοῦ λουτροῦ ὅπου καὶ ἀπέθανέν ἐλεεινῶς. Ἠλευθέρωσεν ἔπειτα τὸ πλεῖστον τῆς Πελοποννήσου,

καὶ ἀνηγορεύθη εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἡγεμὼν τῆς Ἑλλάδος.

Μετ' ὀλίγον ὅμως συνώμοσαν κατ' αὐτοῦ οἱ ἄλλοι βασιλεῖς, καὶ γενομένης μάχης ἐν Ἰψῷ τῆς Φρυγίας, ἐφονεύθη ὁ Ἀντίγονος, ὁ δὲ Δημήτριος φεύγων μὲ ὀλίγον στρατὸν, ἦλθεν εἰς Ἔφεσον, ἀπολέσας καὶ τὴν Μακεδονίαν, ἣν ἐκυρίευσεν ὁ Πύρρος, καὶ τὴν Συρίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Ἀλλὰ δὲν ἐβράδυνε, χάρις εἰς τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἐπιμονὴν του, ν' ἀναλάβῃ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐξουσίαν κατὰ τὸ πλεῖστον. Ὁ Σέλευκος ἔγεινε γαμβρός του ἐπὶ θυγατρὶ. Ἀνέκτησε τὴν Μακεδονίαν, καὶ τὴν Θεσσαλίαν, καὶ τὰς Ἀθήνας, καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Πελοποννήσου. Ἐκυρίευσεν τὰς Θήβας, καὶ ἐκεῖθεν ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Θράκην ἅπληστος πάντοτε δόξης καὶ κατακτήσεων. Ἐσκόπει δὲ νὰ ἀναλάβῃ ἅπασαν τὴν ἐξουσίαν, ἣν εἶχε πρότερον ὁ πατὴρ του καὶ ἐνήργησε παρασκευὰς μεγίστας· ἀλλ' ὁ Πτολεμαῖος, ὁ Σέλευκος, ὁ Λυσίμαχος τῆς Θράκης, καὶ ὁ Πύρρος τὸν ἐπολέμησαν ἐκ συμφώνου καὶ τὸν κατέβαλον. Περιωρίσθη δὲ εἰς μέρος τι τῆς Συρίας ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Σελεύκου ὅπου καὶ ἐγκατεβίωσεν ὡς ἰδιώτης καὶ τοι ἔχον περὶ ἑαυτὸν θεραπεῖαν τινα. Βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἔγινεν ἔπειτα ὁ υἱὸς τοῦ Ἀντίγονος, ἐπὶ τῶν ἀπογόνων τοῦ ὁποίου, ὧν τελευταῖος ἦν ὁ Περσεύς, ἡ Μακεδονία κατέστη ἐπαρχία Ῥωμαϊκή.

ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

Ὁ Μάρκος Ἀντώνιος, Ῥωμαῖος, στρατηγὸς αὐτοκράτωρ, τριάνδρος, παραβάλλεται πρὸς τὴν Δημήτριον τῆς Ἑλλάδος, διότι εἶχεν ἐκείνου ὅλα τὰ προτερήματα καὶ τὰς κακίας. Ἐγεννήθη τῷ 85 καὶ ἀπέθανε τῷ 30 π. Χ.

Ἐν τῇ ἐφήβῳ αὐτοῦ ἡλικίᾳ ἔζη φαύλως καὶ αἰσχροῶς, ἀλλ' ἀπῆλθεν ἔπειτα εἰς Ἀθήνας ὅπου ἐγυμνάζετο εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν ῥητορικὴν. Ἐκεῖθεν διερχόμενος τὸν ἔλαβεν ὁ ὕπατος Γαβήνιος, ὃς ὅν ἐξεστράτευσεν ὡς ἀρχηγὸς τοῦ ἱππικοῦ εἰς Συρίαν καὶ Αἴγυπτον, ἀριστεύσας πανταχοῦ καὶ πλεῖστα ὠφελήσας τὸν Ῥωμαϊκὸν στρατὸν, ὃς οὐ καὶ πολὺ διὰ ταῦτα ἠγαπήθη, διότι ἦν καὶ μεγαλόδωρος καὶ φιλάνθρωπος καὶ προσηνέστατος εἰς τοὺς περὶ αὐτόν.

Ἐγίνε δήμαρχος, ὁπαδὸς τοῦ Καίσαρος εἰς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Ὁ Καῖσαρ διώκων τὸν Πομπήϊον, ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν Ἀντώνιον τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰ στρατεύματα, καίτοι στρατηγοῦ ὄντος τοῦ Λεπίδου. Οὕτω δὲ πρὸ παντὸς ἄλλου ἐτίμα τὸν Ἀντώνιον ὁ

Καῖσαρ, διότι ἐκ τῆς ἀνδρίας καὶ τῆς συνέσεως ἐκείνου καὶ τὸν Πομπήϊον ἐνίκησε καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ εὐδοκίμει κατόπιν.

Φονευθέντος τοῦ Καίσαρος ἐν τῇ Γερουσίᾳ, ὁ Ἀντώνιος ἐξήγειρε κατὰ τῶν φονέων τὸ πλῆθος δημηγορῶν φλογερῶς ὑπὲρ τοῦ θύματος. Ἐκάλεσε δὲ ἐκ τῆς Ἠπείρου τὸν Ὀκτάβιον ἔφηβον τότε μόλις, ἀνεψιὸν τοῦ Καίσαρος, εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ ἐδίωξε τοὺς περὶ τὸν Βροῦτον καὶ Κάσσιον δημοκρατικούς. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον διεφώνησε πρὸς τὸν Ὀκτάβιον, ὅστις διὰ τοῦ Κικέρωνος εἶχε προσεταιρισθῇ τὴν Σύγκλητον καὶ τὴν λοιπὴν ἀριστοκρατίαν, καὶ παρεσκευάζοντο εἰς νέον ἐμφύλιον πόλεμον. Ἀλλὰ φοβούμενοι ἀλλήλους ἐφιλιώθησαν πάλιν, προσλαβόντες ὡς τρίτον τριάνδρον τὸν Λέπιδον, φίλον τοῦ Ἀντωνίου. Ἡ δευτέρα αὕτη τριανδρία ἐπεκυρώθη διὰ τῆς προγραφῆς καὶ τῆς σφαγῆς τριακοσίων φίλων των, οὓς παρεχώρησαν ὁ εἰς τῷ ἄλλῳ καὶ ὢν μεταξὺ καὶ ὁ Κικέρων.

Κατέστρεψαν δὲ τοὺς περὶ Βροῦτον καὶ Κάσσιον δημοκρατικούς διὰ τῆς ἐν Φιλίπποις μάχης· ἀλλὰ μετὰ τὴν νίκην ἐκείνην ἤρχισαν πάλιν νὰ διχονοῶσι ζηλοτυποῦντες ἀλλήλους. Ὁ Ἀντώνιος χάριν τῶν ἐταίρων αὐτοῦ καὶ ἰδίως τῆς περιβοήτου Κλεοπάτρας βασιλίσσης τῆς Αἰγύπτου, ἐχώρισε τὴν γυναῖκά του Ὀκταβίαν, ἀδελφὴν τοῦ Ὀκταβίου Καίσαρος. Ὁ Ἀντώνιος ἐφορολόγει καὶ ἐλεηλάτει τὴν Ἀσίαν, τὴν Αἴγυπτον

καὶ τὴν Ἑλλάδα, μαχόμενος καὶ κυλιόμενος εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἡδυπαθείας καὶ τῶν ὀργίων. Ἀλλ' ὁ Ὀκτάβιος μένων ἐν Ῥώμῃ καὶ κατέχων τὴν κεντρικὴν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν, ἐκήρυξε κατ' αὐτοῦ ὀριστικῶς τὸν πόλεμον καὶ τέλος τὸν ἐνίκησεν εἰς τὴν περὶ τὸ Ἄκτιον (παρὰ τὴν νῦν Πρέβεζαν) ναυμαχίαν. Ὁ Ἀντώνιος ἔφυγεν αἰσχρῶς ἀκολουθῶν τὴν ἐπίσης φεύγουσαν Κλεοπάτραν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὅπου, καταδιωχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀκταβίου, ἀπέθανεν αὐτόχειρ γενόμενος. Ἡ τοχειριάσθη καὶ ἡ Κλεοπάτρα. Ὁ δὲ Ὀκτάβιος ἔμεινε μόνος κύριος τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἐπωνομάσθη Αὐγούστος (Σεβαστός).

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΩΝΙΟΥ.

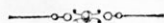

Ὁ Δημήτριος ἐκληρονόμησε τὴν βασιλείαν τοῦ πατρός του, ὁ Ἀντώνιος ἐκτήσατο αὐτὴν δι' ἑαυτοῦ. Ὁ Ἕλλην ὑπεδούλου ἀνθρώπους εἰθισμένους νὰ δουλεύωσι καὶ ἡλευθέρου δεδουλωμένους ἐλευθέρους, τοὺς Ἕλληνας. Ὁ δὲ Ῥωμαῖος ὑπεδούλωσε τοὺς ἐλευθέρους Ῥωμαίους καὶ ἐκαυχᾶτο φονεύσας τοὺς ἐλευθερώσαντας τὴν Ῥώμην ἀπὸ τοῦ Καίσαρος. Ἐνίκων δὲ τὰς καλλί-

στας νίκας ὁ μὲν Δημήτριος προσωπικῶς, ὁ δὲ Ἀντώνιος διὰ τῶν στρατηγῶν του.

Αἱ ἀκολασίαι τοῦ Δημητρίου ἔβλαψαν μᾶλλον ἄλλους, αἱ δὲ τοῦ Ἀντωνίου αὐτὸν ἑαυτόν. Ἐδυστύχησαν δὲ ὁ μὲν Ἕλλην ἐγκαταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων του καὶ ὑπηκόων, ὁ δὲ Ἀντώνιος ἐγκαταλείψας εἰς τὸ Ἄκτιον τοὺς φίλους καὶ ὑπηκόους του, καὶ παραμελήσας τὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ, ἕνεκα τῆς Κλεοπάτρας. Πολεμικώτερος καὶ μᾶλλον μεγαλόδωρος ὁ Ἕλλην, διότι ἐχάρισεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς ὅσα δὲν ἐχάρισεν ὁ Ῥωμαῖος εἰς τοὺς φίλους.

Ἀμφοτέροι ἐπίορκοι καὶ παρασπονδοῦντες, ἀπέθανον ὁ μὲν Δημήτριος αἰχμάλωτος, ὁ δὲ Ἀντώνιος, ἐλευθέρως μὲν, ἀλλὰ μὴ παραδοθεὶς εἰς τοὺς ἐχθρούς.

ΔΙΩΤ.

Ἦκμασεν οὗτος περὶ τὰ 357 π. Χ. Συρακούσιος στρατηγός, γυναικάδελφος καὶ γαμβρός Διονυσίου τοῦ πρεσβυτέρου, τυράννου τῶν Συρακουσῶν.

Μαθητὴς γενόμενος τοῦ Πλάτωνος, μάλιστα ἐκ τῶν ἐξοχωτέρων καὶ εὐφροεστέρων, εἶχε τὸ φρόνημα ἐλεύ-

θερον καὶ μέγα, καὶ ἐμισήθη ὑπὸ τῶν δουλοφρόνων κολάκων Διονυσίου τοῦ Νεωτέρου. Οἱ κόλακες διήγειραν κατ' αὐτοῦ τὴν ζηλοτυπίαν, τὸ μῖσος καὶ τὰς ὑπονοίας τοῦ τυράννου παρ' ᾧ τὸν διέβαλλον, ὅτι ἤθελε δῆθεν νὰ τὸν ἐκθρονίσῃ ἵνα βασιλεύσῃ αὐτός.

Ἄλλως τε ὁ Διονύσιος ἦτον ἀπαίδευτος, φιλήδονος καὶ διεφθαρμένος ὑπὸ τῶν κολάκων καὶ τῆς κρεπάλης, ὁ δὲ αὐστηρὸς Δίων, δὲν εὐηρεστεῖτο ὥς εἰκὸς εἰς τὴν αὐλήν τοῦ τυράννου, ὅστις ἀπέπεμψε δις τὸν Πλάτωνα ἐκ τῶν Συρακουσῶν, μὴ ὑποφέρων τὰ ἡθικὰ ἐκείνου μαθήματα. Ἐξώρισε δὲ καὶ τὸν Δίωνα, ὅστις ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας ἐσχετίσθη ἔτι μᾶλλον μετὰ τοῦ Πλάτωνος καὶ μετὰ τῶν Ἑλλήνων, εἰς οὓς ἔγεινεν ἀγαπητός.

Ἐν τούτοις ὁ Διονύσιος ἐφοβεῖτο μὴ ἐκ τῶν λόγων τοῦ Πλάτωνος καὶ Δίωνος μισηθῇ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ διὰ παρακλήσεων ἀνεκάλεσε τὸν Πλάτωνα εἰς τὴν αὐλήν του, λέγων δῆθεν, ὅτι δι' αὐτοῦ ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ καὶ ὁ Δίων· ἀλλ' ἦτο προσποίησις τοῦτο καὶ ἀναβολὴ χρόνου. Ὁ Πλάτων ἦλθεν, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου κινδυνεύων ἐκεῖ, ἀπεσπάρθη τῇ βοήθειᾳ τῶν φίλων του καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας. Τοῦ δὲ Δίωνος ἐδημεύθησαν τὰ κτήματα, καὶ ἡ γυνή του, ἀδελφὴ τοῦ τυράννου, διὰ βίας ἐδόθη εἰς ἄλλον ἄνδρα.

Τότε ὁ Δίων ἐτράπη εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Διονυσίου, ἐνήργησε κατ' αὐτοῦ ἐκστρατεῖαν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀποστασίαν ἐν Συρακούσαις καὶ ἐξέπλευ-

σεν εἰς Σικελίαν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Μεγακλέους καὶ τοῦ Ἀθηναίου Καλλίππου ἐπὶ τριῶν πλοίων.

Διελθὼν δὲ πόλεις τινὰς ἄλλας καὶ αὐξήσας καθ' ὁδὸν τὸν στρατόν του, ἤλασεν οὕτω πρὸς τὰς Συρακούσας ἀφ' ὧν ἔλειπε τότε ὁ Διονύσιος, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν ἀνευφημούντων τῶν Συρακουσίων, ἐκήρυξε τὴν τυραννίδα καταλελυμένην καὶ τὴν πόλιν ἐλευθέραν καὶ τὴν λοιπὴν χώραν τῆς νήσου. Ὁ δὲ τοποτηρητὴς τοῦ Διονύσου Τιμοκράτης ἀπέδρα.

Ὁ Διονύσιος μυχθὼν ταῦτα, ἀπεπειράθη πρῶτον νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τοῦ Δίωνος καὶ ἰδιαιτέρως μετὰ τῶν Συρακουσίων, στέλλων πρέσβεις καὶ πολλὰ ὑποσχόμενος, πράγματι δὲ ζητῶν νὰ διαβάλλῃ διὰ πολλῶν τεχνασμάτων τὸν Δίωνα πρὸς τοὺς πολίτας καὶ τούτους πρὸς ἐκεῖνον. Κατεῖχε δὲ τότε τὴν ἀκρόπολιν.

Ἀλλὰ τὰ πάντα ἐγίνοντο ματαίως ἀφοῦ ἐνοήθησαν οἱ σκοποὶ καὶ αἱ τέχναι τοῦ τυράννου. Ἐν τούτοις ἄλλοι, ἀντιπολιτευόμενοι τὸν Δίωνα, ἐνήργουν κατ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἀταξίᾳ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐτάραττον τὴν πόλιν ῥαδιουργοῦντες καὶ διαβάλλοντες τὸν Δίωνα, καὶ στάσεις κινοῦντες. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Διονύσιος ἔφερε στόλον κατὰ τῶν Συρακουσῶν καὶ ἡ κρίσις ἐδεινοῦτο ἔτι μᾶλλον. Ἐγίνοντο καὶ μάχαι παρὰ τὰς Συρακούσας καὶ ἀπώτερον. Ὁ Διονύσιος εἶχεν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴν ἀκρόπολιν εἰς Ἰταλίαν καὶ ἀφῆκε τὸν υἱόν του Ἀπολλοκράτην. Ἀλλ' ὁ Δίων νι-

κήσας καὶ καταβαλὼν τοὺς πάντας, ἐξεδίωξε καὶ τοῦτον καὶ ἀπήλλαξεν ἐντελῶς τὴν χώραν ἀπὸ τῆς τυραννίδος.

Μετ' ὀλίγον ὅμως ὁ Κάλλιππος, μεθ' οὗ εἶχε καταπλεύσει ἐξ Ἀθηνῶν, ἀνὴρ φιλόδοξος καὶ μιαρὸς, συνώμοσε μετὰ τῶν προσωπικῶν ἐχθρῶν τοῦ Δίωνος, ὅστις εἶχε πρὸς αὐτὸν πλήρη ἐμπιστοσύνην, καὶ τὸν ἐδολοφόνησε συνεργοὺς ἔχων ἑπτανησίους τινὰς μισθοφόρους. Οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἐφόνευσαν καὶ δλόκληρον τὴν οἰκογένειάν του. Ἀλλὰ τὰ ἐγκλήματα ταῦτα τῶν Συρακουσίων ἐτιμώρησεν ἔπειτα ὁ Τιμολέων.

ΒΡΟΥΤΟΣ.

Ὁ Μάρκος Βρούτος ἦν ἀπόγονος τοῦ Λ. Ιουνίου Βρούτου, τοῦ καταλύσαντος τὴν βασιλείαν τῶν Ταρακυνίων καὶ παιδοφόνου γενομένου ἐκ φιλοπατρίας καὶ φιλονομίας. Εἶχε δὲ καὶ θεῖον ἐκ μητρὸς Κάτωνα τὸν νεώτερον. Ἐξεπαιδεύθη ὑπὸ διδασκάλους Ἕλληνας καὶ ἠγάπα τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν. Ἀπέθανε περὶ τὰ 42 π. Χ.

Νέος συνώδευσε τὸν θεῖόν του Κάτωνα εἰς Κύπρον

καὶ ἐξετέλεσεν ὑπ' ἐκεῖνον σπουδαίαν ὑπηρεσίαν κομίσας πλεῖστα χρήματα εἰς Ῥώμην.

Κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, μεταξὺ Καίσαρος καὶ Πομπηίου, προσετέθη εἰς τὴν μερίδα τοῦ Πομπηίου καίτοι οὗτος εἶχε φονεύσει τὸν πατέρα του, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ὁ Καῖσαρ ἐμελλε νὰ τυραννήσῃ.

Νικηθέντος τοῦ Πομπηίου ἐν Φαρσάλιοις, ὁ Βροῦτος, ὅστις συνεπολέμησεν ἐκεῖ, διεσώθη εἰς τὴν Λάρισσαν καὶ ἔγραψεν ἐκεῖθεν εἰς τὸν Καίσαρα, ὅστις ἐχάρη διὰ τὴν σωτηρίαν του, καὶ τῷ ἐμήνυσε νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτόν. Ὁ Καῖσαρ ἐπίστευεν ὅτι ὁ Βροῦτος ἦτον υἱὸς του ἐκ τῆς Σερβιλίας ἀδελφῆς τοῦ Κάτωνος, ἣν ἠγάπα νέος ἔτι. Ὁ Βροῦτος ἦτον αὐστηρὸς καὶ ἐμβριθής, ἐμάχετο δὲ ἐν πεποιθήσει ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ ἠθικῶς ὡμοαῖζε τὸν θεὸν του Κάτωνα.

Χάριν αὐτοῦ ὁ Καῖσαρ ἐσυγχώρησε πολλοὺς, καὶ πρῶτον τὸν Κάσσιον, φίλον παιδικὸν καὶ γαμβρὸν τοῦ Βρούτου, καὶ τῷ ἐνεπιστεύθη τὴν διοίκησιν τῆς Γαλατίας καὶ ἐν γένει τὸν ἠγάπα ὡς υἱόν του καὶ προέλεγεν ὅτι μετὰ τὸν θάνατόν του ἐκεῖνος ἤθελε τὸν διαδεχθῇ εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν.

Τὴν κατὰ τοῦ Καίσαρος συνωμοσίαν ἤρχισεν ὁ Κάσσιος ἐκ μίσους καὶ ἐκδικήσεως, καὶ ἀφοῦ ὥρκισε πολλοὺς συνεταίρους, κατήχησε μετ' ἄλλων ἐπιτηδεύως καὶ τὸν Βρούτον, ὃν ἐφοβοῦντο, διότι μόνον ἐκ φιλοπατρίας ἐκινεῖτο ἐκεῖνος.

Ἐν τῇ Γερουσίᾳ λοιπὸν τὸν Καίσαρα περικυκλώσαντες οἱ συνωμόται τὸν ἐκτύπησαν διὰ τῶν ξιφῶν δοθέντος τοῦ συνθήματος. Ὁ Καῖσαρ ἀντέστη κατ' ἀρχὰς καίτοι πολλὰς ἤδη πληγὰς ἔχων· ὅταν ὅμως εἶδε καὶ τὸν Βροῦτον σύροντα κατ' αὐτοῦ τὸ ξίφος, ἔπαυσεν ἀνθιστάμενος καὶ ἀπέθανε λαβὼν εἴκοσι δύο πληγὰς. Οἱ γερουσιασταὶ διεσκορπίσθησαν φεύγοντες ἑντρομοὶ καὶ ἡ πόλις ἔγεινεν ἄνω κάτω.

Κατόπιν δὲ ὁ Ἀντώνιος καὶ οἱ λοιποὶ ὀπαδοὶ τοῦ Καίσαρος, διεγείροντες τὸ πλῆθος κατὰ τῶν συνωμοτῶν, τοὺς ἠνάγκασαν νὰ φύγωσιν ἐκ τῆς Ῥώμης. Ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσσιος μετέβησαν εἰς Ἀσίαν καὶ συνήθροισαν στρατόν. Μετὰ πολλὰς δὲ κινήσεις, ὁ Ἀντώνιος καὶ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Καίσαρος Ὀκτάβιος τοὺς ἐπολέμησαν ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τοὺς Φιλίππους καὶ τοὺς ἐνίκησαν. Ὁ Βροῦτος ἠττοχειριάσθη, καταδιωκόμενος, ὥς ἐρρέθη εἴτα παρὰ τῷ λαῷ, καὶ ἀπὸ τὸ φάσμα τοῦ Καίσαρος. Οὕτως ἀπέθανε καὶ ὁ Κάσσιος.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ.

ΔΙΩΝΟΣ ΚΑΙ ΒΡΟΥΤΟΥ.

Ἀμφότεροι ἐξ ἐλαχίστων ἀφορμῶν ἔγειναν μέγιστοι· ἀλλ' ὁ μὲν Δίων ἐπρώτευσε καὶ οὐδένα εἶχε τὸν ἀνταγωνιστήν, μόνον δὲ συνεργοὺς τοὺς ἄλλους· ὁ δὲ

Βροῦτος ἐθάδιζε σχεδὸν ἐκ τοῦ παραλλήλου πρὸς τὸν Κάσσιον ὅστις πρῶτος ἐπεχείρησε τὴν κατὰ τοῦ Καίσαρος συνωμοσίαν καὶ ἴσος ἦν πρὸς τὸν Βροῦτον ἐν τῷ πολέμῳ. Ὁ Ῥωμαῖος ἐπλούτησεν ἐκ τῶν πολιτικῶν, ὁ δὲ Ἕλλην κατέβαλε τὴν ἐτοίμην περιουσίαν του εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος. Ὁ Βροῦτος ἐπολέμει ἐξ ἀνάγκης καὶ ὡς φυγὰς, ὁ δὲ Δίων, καίτοι ἀφρόως ζῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀνέτως, διεκινδύνευσε τὰ πάντα πολέμων ὑπὲρ τῆς Σικελίας. Ὁ Ἕλλην ἐδίωξε πραγματικὸν τύραννον, ὁ δὲ Ῥωμαῖος ἐφόνευσε μέλλοντα καὶ οὐχὶ λίαν πιθανὸν τύραννον, ἄλλως τε καὶ εὐεργέτην του καὶ ἴσως πατέρα του. Ὁ Δίων ὡς στρατηγὸς ἐδείχθη ἀμεμπτότερος τοῦ Βρούτου.

Ἀμφότεροι ἦσαν πεπαιδευμένοι, εἰλικρινῶς φιλελεύθεροι, φιλάνθρωποι καὶ ἀληθεῖς φιλόσοφοι ἐν τοῖς δυστυχήμασι. Ἀμφότεροι ἀπέθανον δυστυχῶς, λέγεται δὲ ὅτι καὶ οἱ δύο εἶδον φαντάσματα πρὸ τοῦ θανάτου αὐτῶν.

ΑΡΑΤΟΣ.

Ἄρατος ὁ Σικυώνιος στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς συμμάχιας, ἥτις ἐπάλαισεν ὡς τελευταία ἐλληνικὴ δύνα-

μεις ἐν τῇ παρακμῇ καὶ καταπτώσει τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοὺς Μακεδόνας, ἐγεννήθη τὸ 275 π. Χ. καὶ ἀπέθανε τὸ 215 δηλητηριασθεὶς ὡς πιστεύεται ὑπὸ τοῦ Φιλίππου βασιλέως τῆς Μακεδονίας.

Ἦν υἱὸς Κλεινίου ἄρχοντος τῆς Σικυῶνος φονευθέντος ὑπὸ τοῦ κατόπιν τυραννήσαντος Ἀθαντίδα. Ὁ Ἄρατος, παῖς τότε ὢν ἐσώθη ἀπὸ τοῦ φόνου τῶν οἰκείων καὶ βοηθείᾳ τῶν πατρικῶν φίλων μετέβη εἰς τὸ Ἄργος ὅπου ἠύξησε καὶ ἀνετράφη.

Ἐκεῖθεν, ὀργανίσας συνωμοσίαν, εἰσέβαλε διὰ νυκτὸς ἀναβὰς τὸ τεῖχος εἰς τὴν Σικυῶνα, ἐπανεστήσε τοὺς πολίτας καὶ ἐπυρπόλησε τὴν οἰκίαν τοῦ τότε τυράννου Νικοκλέους ὅστις ἐσώθη δι' ὑπονόμου ἐξελθὼν τῆς τόλεως. Ἐπανήγαγε περὶ τοὺς ἐξακοσίους ἐξορισθέντας ὑπὸ τῶν τυράννων συμπολίτας του καὶ τοὺς περιέθαλψε ἀποκαταστήσας αὐτοὺς πάλιν προσήκόντως ἐν τῇ πατρίδι των.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ταύτην ἤνωσε τὴν Σικυῶνα μετὰ τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας ἣτις ἦν τότε τὸ μόνον προπύργιον τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας ἐναντίον τῶν τυράννων καὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, ἰδίως τοῦ Ἀντιγόνου Γονατᾶ Βασιλέως τότε τῆς Μακεδονίας, υἱοῦ τοῦ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ, κατέχοντος διὰ-φορα τῆς Ἑλλάδος μέρη.

Φίλος γενόμενος Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου τῆς Αἰγύπτου ἔλαβε παρ' αὐτοῦ χρήματα καὶ τὰ διένει-

μεν εἰς τοὺς ἐπανελθόντας ἀπὸ τῆς ἐξορίας συμπολί-
τας του καὶ ἔφερεν οὕτω τὴν εἰρήνην εἰς τὴν πόλιν
ταρασσομένην ἐκ τῆς πολλῆς τῶν περιουσιῶν ἀνισό-
τητος. Ἐπὶ τούτῳ οἱ συμπολίται αὐτοῦ τῷ ἀνέστη-
σαν ἀνδριάντα χαλκοῦν.

Ἐγένεν ἔπειτα καὶ φίλος τοῦ Ἀντιγόνου ὅστις ἐπε-
ζήτην τὴν φιλίαν του. Τοῦτο διήγειρε σφοδρὸν κατ' αὐ-
τοῦ φθόνον τῶν αὐλικῶν, καὶ τὸν διέβαλον πρὸς τὸν
Πτολεμαῖον.

Ἐξελέχθη, καί τοι νέος ἀκόμη, στρατηγὸς τῶν Ἀ-
χαιῶν, ἐκυρίευσεν κινδυνεύων τὸν Ἀκροκόρινθον (ἀκρό-
πολιν τῆς Κορίνθου) καὶ ἐξέβαλεν ἐκεῖθεν τὴν Μακε-
δονικὴν φρουράν, ἐλευθερώσας οὕτω τὴν Κορινθίαν·
ἐκυρίευσεν εἴκοσι πέντε πλοῖα ἐχθρικὰ καὶ προσέθηκε
τοὺς Κορινθίους εἰς τὴν Ἀχαϊκὴν συμμαχίαν. Ἐπειτα
δὲ καὶ τοὺς Μεγαρεῖς, καὶ τοὺς Τροιζηνίους καὶ τοὺς
Ἐπιδαυρίους· ἐπολέμησε καὶ ἐφόνευσεν τὸν τύραννον
τοῦ Ἀργεοῦ Ἀρίστιππον. Ἐνίκησε τοὺς Αἰτωλοὺς καὶ
κατέστησεν αὐτοὺς συμμάχους τῶν Ἀχαιῶν· ἐπειράθη
νὰ κυριεύσῃ τὸν Πειραιᾶ ἀπὸ τῶν Μακεδόνων καὶ νὰ
ἐλευθερώσῃ τὰς Ἀθήνας, ἀλλ' ἀπέτυχε. Προσέθηκεν
εἴτα καὶ τοὺς Ἀργεῖους εἰς τὴν συμμαχίαν.

Ἐν τούτοις ἀπεβίωσεν ὁ Ἀντίγονος καὶ τὸν διε-
δέχθη ὁ Δημήτριος· ἤρχιζε δὲ τότε νὰ φαίνεται ὁ
Κλεομένης τῆς Σπάρτης, νέος ἀνδρεῖος καὶ ὀρμητικὸς,
πρὸς ὃν ὁ Ἄρατος ἐπολέμησε, καὶ δὲν τὸν ἠνέχετο

εἰς τὴν συμμαχίαν, φοβούμενος τὸν ἐκ τῆς παρατολμίας τοῦ κίνδυνον. Τούτου μάλιστα ἕνεκα συνενοήθη μετὰ τοῦ Ἀντιγόνου τοῦ Δώσοντος διαδόχου τοῦ Δημητρίου ὅπως ἀπαλλάξῃ τὴν Πελοπόννησον ἀπὸ τοῦ Κλεομένους, ὅστις προσεχώρει κυριεύων μέρη πολλὰ τῶν Ἀχαιῶν καὶ μικροῦ δεῖν ἐκυρίευσεν καὶ τὴν Σικυῶνα, κατέλαβεν δὲ τὴν Κόρινθον καὶ τὸν Ἀκροκόρινθον.

Τέλος ἐκλήθη ὑπὸ τῆς συμμαχίας ὁ Ἀντίγονος ὅστις ἦλθε μὲ εἴκοσι χιλιάδας Μακεδόνων. Τότε ἤρχισαν εὐθὺς τὰ πράγματα νὰ μεταβάλλωνται κατὰ τοῦ Κλεομένους, μεχριστοῦ οὗτος νικηθεὶς εἰς Σελλασίαν ἀπέπλευσε σωζόμενος εἰς Αἴγυπτον.

Ὁ Ἀντίγονος ἐπανελθὼν εἰς Μακεδονίαν ἔστειλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν υἱὸν τοῦ Φίλιππον μειράκιον ἔτι καὶ μετ' ὀλίγον νοσήσας ἀπέθανεν.

Ὁ Φίλιππος ἐν τῇ ἀρχῇ ἐδείχθη ἐπιεικὴς καὶ βασιλικὸν ἔχων τὸ φρόνημα· εἶχε δὲ τὸν Ἄρατον πρῶτον αὐτοῦ σύμβουλον καὶ βοηθόν, ἀλλὰ κατόπιν ἀνέπτυξε ταχέως ὅλην τὴν τυραννικὴν αὐτοῦ φύσιν καὶ ἐζήτει νὰ ὑποδουλώσῃ ὁλοσχερῶς τὴν Ἑλλάδα. Μάτην τὸ ἀπέτρεπεν ὁ φιλόπατρις Ἄρατος. Ὁ τύραννος βλέπων ὅτι ζῶντος τοῦ Ἀράτου δὲν ἐδύνατο νὰ τυραννήσῃ τῆς Ἑλλάδος, ἐνῆργησε καὶ τῷ ἔδωκεν δηλητήριο βραδὺ ὅπερ τὸν ἐθανάτωσε μετ' ὀλίγους μῆνας. Ἡ Συμμαχία τὸν ἐθρήνησεν ὡς ἀπολεσθέντα σωτῆρα· τὸν ἔθαψαν δὲ οἱ Σικυῶνιοι εἰς μέρος ὑψηλὸν, λαβόντες τὸν νεκρὸν ἀπὸ τὰς Πάτρας.

ΓΑΛΒΑΣ ΚΑΙ ΘΘΩΝ.

Οἱ δύο οὗτοι Ῥωμαῖοι οὐδὲν ἔχουσι μέγα καὶ ἄξιον ἱστορίας ἐν τῷ βίῳ των, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐξελέχθησαν αὐτοκράτορες τῆς Ῥώμης ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ ὁ μὲν Γάλβας ἐσφάγη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, ὁ δὲ Ὁθων ἀνεκηρύχθη μετὰ τοῦτον, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡτοχει-
ριάσθη καὶ αὐτὸς ἀναγορευθέντος τοῦ Βιτελλίου. Ὁ Γάλβας ἦν γέρον, ὁ Ὁθων νέος ἀκόμῃ ταῦτα συνέβη-
σαν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους 68 μ. Χ. ἀλλ' ὁ Γάλβας καὶ Ὁθων δὲν ἦσαν τυραννικοὶ ὥς οἱ προηγηθέντες αὐ-
τῶν καὶ ὁ μετ' αὐτοὺς Βιτέλλιος.

Ἡ ἐποχὴ τῶν τοιούτων συχνῶν ἀναγορεύσεων καὶ σφαγῶν ἤρχισε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Νέρωνος τελευ-
ταίου ἀπογόνου τοῦ γένους τῶν Καيسάρων, καὶ ἀπο-
δεικνύει τὴν διαφθορὰν καὶ παραλυσίαν τοῦ στρατοῦ,
εἰς ὃν οἱ φιλόδοξοι προσέφερον χρήματα διὰ πᾶσαν ἀ-
ναγορεύσιν αὐτοκράτορος.

Ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, αὐτοκράτορες τοῦ γέ-
νους τοῦ ἐκ πλαγίας γραμμῆς ἐγένοντο, Ὀκτάβιος Αὐ-
γουστος ἀνεψιὸς του. Τιβερίος προγονὸς τοῦ Ὀκταβίου
—Καλλιγούλας μικρὸς ἀνεψιὸς τοῦ Τιβερίου—Κλαύ-
διος θεῖος ἐκ πατρὸς τοῦ Καλλιγούλα καὶ ἀνεψιὸς τοῦ
Τιβερίου—καὶ Νέρων ἑγγονος τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου.
Μετ' αὐτὸν ὁ Γάλβας ὥς εἴρηται κλπ.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΒΙΩΝ.

8

8 888

α
β
γ
δ
ε
ς
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω
8

